

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

532. plenárne zasadnutie EHSV, 14. 2. 2018 – 15. 2. 2018

2018/C 227/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Ponaučenie z minulosti – vyhnúť sa drastickým úsporným opatreniam v EÚ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2018/C 227/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zmeny v zdravotníckom priemysle (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	11
2018/C 227/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Úloha Turecka v utečeneckej kríze (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	20
2018/C 227/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v dohodách EÚ o voľnom obchode (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	27
2018/C 227/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Podpora opatrení v oblasti klímy nešťátnymi subjektmi (prieskumné stanovisko na žiadosť Európskej komisie)	35

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

532. plenárne zasadnutie EHSV, 14. 2. 2018 – 15. 2. 2018

2018/C 227/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznamenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Za fungujúce a prínosné verejné obstarávanie v Európe [COM(2017) 572 final] – Oznamenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Napomáhanie investovaniu prostredníctvom dobrovoľného ex ante posúdenia aspektov týkajúcich sa verejného obstarávania v súvislosti s veľkými projektmi v oblasti infraštruktúry [COM(2017) 573 final] – Odporúčanie Komisie z 3. októbra 2017 k profesionalizácii verejného obstarávania – Budovanie architektúry profesionalizácie verejného obstarávania [C(2017) 6654 final – SWD(2017) 327 final]	45
2018/C 227/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú emisné normy pre nové osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá ako súčasť integrovaného prístupu Únie na zníženie emisií CO ₂ z ľahkých úžitkových vozidiel, a ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 715/2007 (prepracované znenie) [COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD)]	52
2018/C 227/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zmenený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o predaji tovaru, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES [COM(2017) 637 final]	58
2018/C 227/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo); nariadenie (EÚ) č. 1094/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov); nariadenie (EÚ) č. 1095/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre cenné papiere a trhy); nariadenie (EÚ) č. 345/2013 o európskych fondoch rizikového kapitálu; nariadenie (EÚ) č. 346/2013 o európskych fondoch sociálneho podnikania; nariadenie (EÚ) č. 600/2014 o trhoch s finančnými nástrojmi; nariadenie (EÚ) 2015/760 o európskych dlhodobých investičných fondoch; nariadenie (EÚ) 2016/1011 o indexoch používaných ako referenčné hodnoty vo finančných nástrojoch a finančných zmluvách alebo na meranie výkonnosti investičných fondov; a nariadenie (EÚ) 2017/1129 o prospekte, ktorý sa má uverejniť pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie na regulovanom trhu [COM(2017) 536 final – 2017/0230 (COD)] a Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi a smernica 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II) [COM(2017) 537 final – 2017/0231 (COD)] a Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1092/2010 o makroprudenciálnom dohľade Európskej únie nad finančným systémom a o zriadení Európskeho výboru pre systémové riziká [COM(2017) 538 final – 2017/0232 (COD)]	63
2018/C 227/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznamenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Investovanie do inteligentného, inovatívneho a udržateľného priemyslu – Aktualizovaná stratégia pre priemyslennú politiku EÚ [COM(2017) 479 final]	70
2018/C 227/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení rozhodnutie Rady 2003/17/ES, pokiaľ ide o rovnocennosť inšpekcií v teréne uskutočňovaných v Brazílii v prípade množiteľského porastu pre produkciu osiva krmovín a množiteľského porastu pre produkciu osiva obilnín a v prípade rovnocennosti osiva krmovín a osiva obilnín vyprodukovaného v Brazílii, a pokiaľ ide o rovnocennosť inšpekcií v teréne uskutočňovaných v Moldavsku v prípade množiteľského porastu pre produkciu osiva obilnín, množiteľského porastu pre produkciu osiva zelenín a množiteľského porastu pre produkciu osiva olejní a priadnych rastlín a v prípade rovnocennosti osiva obilnín, zelenín, olejní a priadnych rastlín vyprodukovaného v Moldavsku [COM(2017) 643 final – 2017/0297 (COD)]	76

2018/C 227/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rámci pre voľný tok iných ako osobných údajov v Európskej únii [COM(2017) 495 <i>final</i> – 2017/0228 (COD)]	78
2018/C 227/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Agentúre EÚ pre kybernetickú bezpečnosť (ENISA), o zrušení nariadenia (EÚ) č. 526/2013 a o certifikácii kybernetickej bezpečnosti informačných a komunikačných technológií („akt o kybernetickej bezpečnosti“) [COM(2017) 477 <i>final</i> /2 2017/0225 (COD)]	86
2018/C 227/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Ročný prieskum rastu na rok 2018 [COM(2017) 690 <i>final</i>]	95
2018/C 227/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 92/66/EHS zavádzajúca opatrenia Spoločenstva na kontrolu pseudomoru hydiny [COM(2017) 742 <i>final</i> – 2017/0329 (COD)]	101
2018/C 227/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2016/1139, pokiaľ ide o rozsahy rybolovnej úmrtnosti a úrovne ochrany niektorých populácií sled'a atlantického v Baltskom mori [COM(2017) 774 <i>final</i> – 2017/0348 (COD)]	102
2018/C 227/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 256/2014 o povinnosti oznamovať Komisii investičné projekty v oblasti energetickej infraštruktúry v rámci Európskej únie [COM(2017) 769 <i>final</i> – 2017/347 (COD)]	103

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

532. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV, 14. 2. 2018 – 15. 2. 2018

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Ponaučenie z minulosti – vyhnúť sa drastickým úsporným opatreniam v EÚ

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2018/C 227/01)

Spravodajca: **José LEIRIÃO**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21.1.2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	29.1.2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	177/26/18

Úvod

K obsahu stanoviska prispeli zástupcovia inštitúcií občianskej spoločnosti a sociálni partneri z hospodárskych a sociálnych rád troch členských štátov (Grécko, Írsko a Portugalsko) v nadväznosti na služobné cesty EHSV v týchto členských štátoch, ktorých cieľom bolo spoznať a zhromaždiť názory ľudí, ktorí vnímajú a zažívajú negatívne účinky úsporných opatrení trojky v sociálnej oblasti, v oblasti podnikania a sociálneho a občianskeho dialógu.

1. Závery a odporúčania

1.1. Prvým ponaučením z krízy bolo zistenie, že eurozóna nebola pripravená čeliť finančnej kríze. EHSV preto víta ambície Komisie reformovať euro v jeho základných aspektoch prostredníctvom zastavenia politiky úsporných opatrení a prehĺbenia hospodárskej a menovej únie. EHSV sa domnieva, že toto sú dôvody na vytvorenie veľkej európskej koalície, ktorá umožní zotrvať pri obnove spoločného európskeho osudu a znovu získať dôveru všetkých Európanov.

1.2. Pri navrhovaní programov úprav došlo k viacerým nezrovnalostiam na rôznych úrovniach, a to: koordinácia a prepojenie medzi partnermi trojky (MMF, EK a ECB) pri plánovaní, rozsahu a predvídaní potenciálnych rizík spôsobených krízou, ponaučenia z predchádzajúcich kríz neboli vždy zohľadnené alebo neboli v novej zóne s jednotnou menou uplatniteľné a vyskytla sa určitá nerovnováha medzi mechanizmami MMF a nástrojmi makroekonomickej politiky v eurozóne. EHSV berie na vedomie odborné znalosti MMF a odporúča, aby v budúcich krízových situáciách ovplyvňujúcich ktorýkoľvek členský štát EÚ, mali inštitúcie EÚ výlučnú zodpovednosť za navrhovanie a vykonávanie programov úprav. Ak si riešenie krízy bude vyžadovať vytvoriť partnerstvá s externými inštitúciami, musí Európska únia a eurozóna prevziať vedúcu úlohu, pričom by mali konať v súlade s európskymi hodnotami, posilňovať terajší sociálny dialóg a občianske a sociálne práva platné v EÚ. Riadenie budúcich kríz musí dosiahnuť väčšiu a lepšiu rovnováhu medzi cieľmi vo fiškálnej a sociálnej oblasti a úsilím o kvalitatívne posilnenie podnikateľského sektora.

1.3. Kríza a programy úprav, ktoré sa uplatňovali v troch členských štátoch, priviedli tieto krajiny do hospodárskej, finančnej a sociálnej situácie, ktorá v niektorých prípadoch vrátila ich vývoj o 20 rokov dozadu a spôsobila narušenia v oblasti produktivity a fungovania trhu práce, ktoré sú trvalé alebo sa budú môcť napraviť len v dlhodobom horizonte. EHSV nalieha na Komisiu, aby navrhla doplnkové programy hospodárskej a sociálnej obnovy, ktoré by sa uplatňovali zároveň s programom úprav alebo po jeho skončení, a to s cieľom zabezpečiť rýchly návrat k väčšej konkurencieschopnosti, a tým aj k procesu konvergenie.

1.4. Komisia by sa mala znovu zamerať na európske hodnoty solidarity a okamžite prijať mimoriadne opatrenia na pomoc pre najviac znevýhodnených ľudí žijúcich v extrémnej chudobe, nedostatku potravín, bez príbytku, lekárskej pomoci a liekov. EHSV odporúča vytvoriť osobitný program na obnovu sociálneho rozmeru, ktorý by sa uplatňoval v krajinách, kde sa realizujú alebo realizovali programy úprav. Tento podporný program by sa mal riadiť zásadami Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý nedávno prijala Európska únia a ktorý sa uplatňuje v týchto troch členských štátoch.

1.5. Zavádzaním úsporných opatrení sa značne zvýšil počet chudobných ľudí (či už zamestnaných, nezamestnaných alebo neaktívnych a bezdomovcov). EHSV žiada Komisiu, aby urýchlene vypracovala európsku stratégiu na odstránenie chudoby v EÚ a integráciu osôb bez domova, ktorá by mala k dispozícii adekvátne finančné prostriedky určené nielen na výstavbu vhodných ubytovní, ale aj na programy špecifickej odbornej prípravy zameranej na pracovné profily, ktoré zodpovedajú zručnostiam získaným v rámci týchto kurzov či už vo verejnom sektore (obce) alebo súkromnom sektore. Takisto je nevyhnutné vypracovať spolu s členskými štátmi plán na záchranu nadmerne zadlžených podnikov a občanov vzhľadom na ich neschopnosť splácať pôžičky, aby sa predišlo ich platobnej neschopnosti a konfiškácii ich obydlí.

1.6. Pravidlá Paktu stability a rastu, postupu pri nadmernom deficite a fiškálnej dohody, ako aj následných úsporných opatrení majú v rámci eurozóny stále vysoko represívny vplyv v tých krajinách, ktoré sú ešte stále poznačené krízou, keďže bránia nárastu verejných investícií a podpory vytvárania pracovných miest v súkromnom sektore, a na ktoré sa vzťahujú prísne sankcie a pokuty v prípade nesplnenia týchto pravidiel. Táto situácia zdôraznila nerovnosti v Európe, pretože chudobné krajiny sú stále chudobnejšie a v dôsledku týchto obmedzení sa dostávajú do „začarovaného kruhu“. EHSV odporúča reformu Lisabonskej zmluvy s cieľom potvrdiť prioritu politík v oblasti spolupráce, hospodárskeho rastu a solidarity ako skutočných alternatív k reštriktívnym úsporným opatreniam. EHSV navrhuje preskúmať, či by **tzv. zlaté pravidlo verejných investícií** mohlo byť vhodným nástrojom na podporu verejných investícií v eurozóne a zabezpečenie rastu, tvorby pracovných miest, podnikania, nových zručností potrebných v budúcich formách práce, ako aj medzigeneračnej spravodlivosti, zaručenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií a tiež spravodlivého rozdelenia daňového zaťaženia nielen medzi jednotlivými generáciami, ale aj medzi rozdielnymi sociálnymi a hospodárskymi podmienkami, a predchádzanie nadmernému zaťaženiu jednej generácie v prospech inej generácie.

1.7. Za posledné dva roky došlo k zníženiu miery nezamestnanosti v EÚ vo všeobecnosti, a zvlášť v tých členských štátoch, na ktoré sa vzťahujú programy úprav. Treba zdôrazniť, že v tomto prípade sa to dosiahlo nielen vďaka hospodárskemu rastu, ale tiež v dôsledku emigrácie stoviek tisícov pracovníkov do zahraničia a urýchleného presadzovania skrátených pracovných úväzkov. **Miera chudoby a materiálnej deprivácie na rôznych úrovniach** však naďalej rastie z dôvodu nižších plátov a neistých nových foriem zamestnania: v sektore cestovného ruchu a v súvisiacich odvetviach vznikajú pracovné miesta, ktoré si vyžadujú nižšiu kvalifikáciu, čiže sa síce vytvára viac pracovných miest, no nepodporuje sa tým zvyšovanie konkurencieschopnosti, ani pridanej hodnoty. EHSV odporúča, aby sa poskytli osobitné finančné prostriedky na podporu vytvárania pracovných miest v oblasti zdravotníckych služieb a v sektoroch, ktoré sú viac ovplyvnené emigráciou (veda, programátorstvo, nové technológie, inžinierstvo a medicína) s cieľom podporiť návrat vysťahovalcov do krajín pôvodu.

1.8. Digitalizácia, robotika a umelá inteligencia prinášajú rozsiahle zmeny v hospodárstve, na trhu práce vrátane nových foriem práce, v zručnostiach a spoločnosti, pričom sa narúšajú jej štruktúry, vrátane automatických stabilizátorov, a následne vedú k nepredvídateľnému nárastu (už aj tak vysokého počtu) vylúčených osôb. EHSV odporúča, aby sa ďalej preskúmali súčasné myšlienky týkajúce sa zavedenia základného univerzálneho poistenia v nezamestnanosti. Okrem toho by sa mala preskúmať aj možnosť zaviesť v celej EÚ v národných systémoch poistenia v nezamestnanosti minimálne normy, aby bolo možné účinne reagovať na túto výzvu a zabezpečiť dôstojnú sociálnu ochranu pre všetkých dostupnú počas celého ich aktívneho života (od 15 do 65 rokov). Pokiaľ ide o otázku odstránenia chudoby, Komisia by tiež mala zaviesť životné minimum prostredníctvom európskeho prístupu a záväzku „nevynechať nikoho“.

1.9. Budúce programy úprav musia odrážať všetky aspekty a záujmy sociálneho a občianskeho dialógu s účasťou zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby vytvorila ekonometrické modely s ľudským prístupom, ktoré by zahŕňali sociálne hľadisko a hodnotenie podnikov, aby sa dosiahol dvojitý cieľ: dobré životné podmienky spoločnosti a obnova udržateľnej kvality podnikateľského sektora. Sociálni partneri a zástupcovia občianskej spoločnosti musia byť zahrnutí do panelu na monitorovanie a hodnotenie programu na rovnakej úrovni ako zástupcovia EÚ, ECB a iných inštitúcií, s cieľom zhodnotiť konštruktívnu úlohu občianskej spoločnosti a zabezpečiť, aby sa nespochybňovala devalvácia hospodárskeho a sociálneho modelu, ako to bolo v analyzovaných prípadoch. Všetky inštitúcie, ktoré pripravujú, monitorujú a hodnotia programy úprav, musia podliehať demokratickej kontrole (napr. národných parlamentov). Hodnotenie a kontrola by sa mali vykonávať každých šesť mesiacov, prípadne v inej lehote považovanej za adekvátnu, aby sa predišlo nenapraviteľným škodám a umožnilo ich odstránenie v primeranom čase. Súbor ukazovateľov makroekonomického monitorovania by mal byť doplnený o tzv. sociálnu tabuľku „nad rámec HDP“, ktorá by sa mala aktualizovať v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv.

1.10. Verejný dlh spomínaných troch členských štátov dosiahol astronomické sumy a splatné úroky boli prekážkou, ktorá brzdí verejné investície do hospodárskeho rozvoja a znižuje investície v oblasti sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, dôchodkov, dávok v nezamestnanosti a podpory pre najviac znevýhodnené a vylúčené osoby. Tieto členské štáty – s výnimkou Írska – zostávajú výrazne zadlžené, pričom túto situáciu ešte zhoršuje ich vystavenie špekuláciám na finančných trhoch. EHSV odporúča Komisii, aby túto tému zaradila medzi priority európskej agendy a nadviazala na závery skupiny na vysokej úrovni pre fond pre mutualizáciu dlhu a dlhopisy v eurách, ktorú vymenovala Komisia v júli 2013. EHSV tiež víta program ECB v oblasti kvantitatívneho uvoľňovania nákupu verejného dlhu členských štátov, ktorý značným a rozhodujúcim spôsobom pomohol pri hospodárskej obnove a riadení verejného dlhu členských štátov, v ktorých sa uplatňujú programy úprav.

1.11. Šesťdesiat rokov od svojho vzniku čelí európsky projekt vážnym výzvam, čo vedie k pochybnostiam o jeho budúcnosti, a to vrátane dôsledkov brexitu. Jedným z dôvodov odcudzenia medzi občianskou spoločnosťou a riadiacimi štruktúrami Komisie je skutočnosť, že Európska únia nespĺnila očakávania občanov, pokiaľ ide o hospodársku konvergenciu a inkluzívny rast. Hoci sa v poslednom čase dosiahol určitý stabilný rast, eurozóna ako celok stratila desať rokov, pričom až v roku 2015 dosiahol HDP hodnotu z predkrízového obdobia v roku 2008. EHSV sa domnieva, že je potrebná pragmatická a ambiciózna iniciatíva zameraná na reformu hospodárskej a menovej únie tak, aby bola odolnejšia a priaznivejšia pre občanov. Takáto reforma by priniesla lepšiu koordináciu hospodárskych politík a inteligentné zapojenie severnej aj strednej Európy viac založenej na trhových pravidlách a južnej Európy založenej viac na solidarite a rozdelení rizika a integrácii. Európska únia sa okrem toho nemôže vzdať spoločnej solidarity, najmä v mimoriadnych situáciách, ako je nárast chudoby a príjmovej nerovnosti, ako aj riadenie migrácie, ani trvať naďalej na tom, že každý členský štát má konať podľa vlastného uváženia.

1.12. Ratingové agentúry mali rozhodujúci vplyv na rozpútanie závažnej krízy štátneho dlhu. Môžeme spochybniť ich dôveryhodnosť, pretože keď na začiatku finančnej krízy v USA banka Lehman Brothers v roku 2008 vyhlásila bankrot, udržala si až do svojho kolapsu maximálne hodnotenie ratingových agentúr. EHSV navrhuje, aby Komisia vyvinula úsilie s cieľom navrhnuť vytvorenie nezávislého medzinárodného orgánu, ktorého úlohou by bolo skúmanie dôveryhodnosti a nezávislosti vykonaných hodnotení. Mala by tiež podporiť vytvorenie európskej ratingovej agentúry.

1.13. EHSV odporúča, aby sa pri riadení budúcich kríz v Európskej únii dosiahla lepšia rovnováha medzi cieľmi vo fiškálnej a sociálnej oblasti a aby sa prístup nezameriaval čisto na makroekonomické aspekty nerovnováh, ale aj na otázky, ako sú: nerovnosť príjmov a bohatstva, znižovanie chudoby, silný a konkurencieschopný podnikateľský sektor, inkluzívny rast a pracovné miesta, zmeny klímy, začlenenie žien do pracovnej sily a korupcia. Myslieť a konať musíme v duchu zásady, že „okrem deficitov ide aj o občanov a ich život“.

2. Úvod

2.1. Finančná kríza v Grécku, Írsku a Portugalsku bola pokračovaním finančnej krízy, ktorá sa začala v USA, a ešte sa zhoršila vstupom týchto krajín do eurozóny. To viedlo k nekontrolovanému hospodárskemu rozmachu spôsobenému uvoľnením kontroly verejných výdavkov a bankového dohľadu, ako aj skutočnosťou, že verejné podniky si naďalej brali úver so zárukou štátu, čím došlo k obrovskému nárastu výdavkov verejných financií. Výsledkom bol rýchly a nekontrolovaný rast rozpočtových deficitov, ako aj negatívny vplyv na obchodnú a platobnú bilanciu.

2.2. Finančná liberalizácia a nekontrolovaný rast bankových úverov podnecované agresívnymi predajnými praktikami bánk spôsobili nadmernú zadlženosť domácností a MSP, ktoré neboli schopné splácať dlhy, a tiež bankového sektora, čím sa ďalej znehodnocovali úvery v dôsledku špekulatívnych postupov, ktoré ohrozili riadne fungovanie bánk. Vlády pokračovali v procyklickej fiškálnej politike, čo viedlo k nebezpečnému zhoršeniu rozpočtového deficitu a verejného dlhu a spôsobilo, že tieto tri členské štáty boli veľmi zraniteľné voči špekuláciám zahraničných investorov s úvermi. Tieto nevhodné postupy spôsobili, že dane, ktoré zaplatili občania, boli použité na to, aby sa predišlo bankrotu veľkých bánk, čím sa ešte viac zvýšili štátne dlhy.

2.3. Celosvetová kríza, ktorá sa začala v rokoch 2007 – 2008, odhalila slabiny stále ešte mladej meny a vážne zasiahla eurozónu (od 3. štvrtroku 2011 do 1. štvrtroku 2013). Prvé postihnuté členské štáty síce neboli súčasťou eurozóny, no pravdou je, že keď sa prejavila zraniteľnosť niektorých krajín eurozóny, škody boli už výrazné. Zasiahnuté členské štáty boli nútené prijať ťažké rozhodnutia a využiť peniaze daňových poplatníkov na finančnú podporu bánk, aby zabránili ich kolapsu. Banky sa dostali do ťažkostí po prasknutí bubliny v oblasti nehnuteľností a financovania, ktorá v predchádzajúcich rokoch rástla a kumulovala sa. V kombinácii s nízkymi príjmami a vysokými nákladmi v dôsledku veľkého hospodárskeho úpadku sa úroveň verejného dlhu v EÚ výrazne zvýšila z priemernej hodnoty 70 % na 92 % HDP v roku 2014 ⁽¹⁾.

2.4. Ratingové agentúry medzitým Grécku, Írsku a Portugalsku udelili veľmi nelichotivé hodnotenie, na základe ktorého medzinárodní investori zvýšili úrokové sadzby, čím sa financovanie rozpočtových deficitov na finančných trhoch stalo pre tieto členské štáty neudržateľné. Aby predišli bankrotu, obrátili sa tieto členské štáty na Európsku komisiu so žiadosťou o úvery na financovanie svojej činnosti s prijateľnejšími úrokovými sadzbami, aby pokryli aspoň platy zamestnancov verejnej správy a sociálne dávky. Komisia požiadala MMF vzhľadom na jeho bohaté skúsenosti v tejto oblasti o pomoc pri vytvorení konzorcia (trojky), do ktorého je zapojená Komisia, ECB a MMF a ktoré týmto členským štátom poskytlo prostriedky nevyhnutné na to, aby predišli nesplácaniu úveru, čo na druhej strane viedlo k tomu, že museli prijať programy ekonomických, finančných a daňových úprav s týmito všeobecnými cieľmi:

- štrukturálne reformy na posilnenie potenciálneho rastu, vytváranie pracovných miest, zvyšovanie konkurencieschopnosti a štrukturálneho deficitu (*treba poznamenať, že počas tohto obdobia a v dôsledku toho bol zaznamenaný prudký nárast miery nezamestnanosti, ako aj kolaps a platobná neschopnosť tisícov spoločností, sociálny dialóg bol prerušený a pracovno-právne predpisy prehodnotené, čo malo negatívny dosah na pracovnú silu*), fiškálnu konsolidáciu prostredníctvom štrukturálnych opatrení a lepšiu a účinnejšiu finančnú kontrolu;
- zníženie zadlženia finančného sektora a rekapitalizácia bánk;
- rekapitalizácia bánk prebehla pod zárukou a zodpovednosťou zainteresovaných členských štátov a prispela k exponenciálnemu rastu verejného dlhu.

2.5. Tieto opatrenia, známe ako „úsporné opatrenia“, mali zničujúci vplyv na ľudí, ktorí už bojovali s rastúcou nezamestnanosťou a vysokou úrovňou zadlženia, ako aj na podniky, najmä MSP, ktoré boli nepriaznivo ovplyvnené nedostatkom bankových úverov a veľmi významným znížením hospodárskej činnosti. Trojka bola úplne ľahostajná voči dramatickým dôsledkom svojich politík na sociálny rozmer a podnikateľskú štruktúru, ktoré najintenzívnejšie zasiahli malé a stredné podniky.

⁽¹⁾ Easterly 2002; MMF (2010) *Greece Request for Stand By Arrangement*; správa o krajine č. 10/110, máj; Diskusný dokument o prehľbení hospodárskej a menovej únie, Európska komisia, 31. mája 2017.

2.6. EHSV uznáva, že rozsah hospodárskej krízy naozaj podrobil tvrdej skúške hospodársku, sociálnu a tiež politickú stabilitu Európskej únie vo všeobecnosti a hospodárskej a menovej únie (HMÚ) zvlášť. Ukázalo sa, že ak sa má predísť kríze, nestačí zohľadniť len kvantitatívny rozmer hospodárskeho rastu krajiny, ale je potrebné posúdiť kvalitu tohto rastu, čiže zistiť, ktoré makroekonomické faktory sú základom eventuálnej udržateľnosti tejto dynamiky⁽²⁾. Ak by sa táto kontrola vykonávala účinne, kríza by v týchto členských štátoch určite nedosiahla taký katastrofálny rozmer.

3. Stručný opis udalostí, ktoré viedli k zásahu trojky v Portugalsku

3.1. Dokonca aj pri vysokých poplatkoch a clách a vlastnej mene, čo umožňovalo devalváciu, bol deficit obchodnej bilancie v rokoch 1974 až 1995 v priemere 9,1 % HDP a v období od roku 1996 do roku 2010, už po prijatí eura, dosahoval priemerný deficit obchodnej bilancie úroveň 8,5 % HDP. Vzhľadom na tieto údaje nemožno pripisovať euru zodpovednosť za stratu konkurencieschopnosti.

3.2. Hlavným dôvodom, prečo Portugalsko čelí kríze verejného dlhu, preto nie je skutočnosť, že vývozný sektor stratil konkurencieschopnosť, ale skutočnosť, že prijatím eura sa odstránili automatické stabilizátory, ktoré pomáhali udržať prijateľnú úroveň čistého zahraničného dlhu a kontrolu nad vyrovnaným rozpočtovým deficitom. Vysvetlenie príčin portugalskej krízy viedlo k odlišnému prístupu ako lepšie riešiť túto krízu, ktoré sa veľmi líšilo od prístupu, aký zaujala trojka⁽³⁾.

3.3. Finančný balík vo výške 78 mld. EUR (približne 45 % HDP) pokrýval obdobie od roku 2011 do roku 2014 a predstavoval prísľub zachovania finančnej stability v Portugalsku, v eurozóne a v Únii. Tento program zahŕňal 222 opatrení zameraných na rozličné odvetvia a počas jeho trvania bolo vykonaných niekoľko revízií, ktoré obsahovali ešte prísnejšie úsporné opatrenia. Tieto opatrenia boli vnímané ako plán komplexného prístupu s cieľom úplne zreorganizovať krajinu⁽⁴⁾.

4. Stručný opis udalostí, ktoré viedli k zásahu trojky v Írsku

4.1. Pri vstupe Írsku do EÚ predstavoval jeho priemerný príjem 63 % priemeru EÚ a po niekoľkých rokoch sa ho podarilo zvýšiť na 125 %, teda nad európsky priemer. Túto úroveň sa podarilo udržať doteraz aj napriek hlbkej kríze. Zlatým obdobím hospodárskeho rastu bolo obdobie od roku 1994 do roku 2000, v ktorom HDP vzrástol priemerne o 9,1 % ročne. V rokoch 2008 až 2009 však HDP poklesol priemerne o 13 % ročne. Domáci dopyt od roku 2008 klesal voľným pádom. Úsporné opatrenia v dôsledku programu finančných úprav spôsobili, že sa stratilo desať rokov rozvoja⁽⁵⁾.

4.2. V prvých rokoch od zavedenia eura až do obdobia na prelome rokov 2007/2008 Írsko zaznamenalo rozmach v sektore nehnuteľností, ktorých ceny výrazne rástli. Úverová expanzia sa vo veľkej miere sústredila na špekulatívne hypotekárne úvery. Keď vypukla finančná kríza a ceny nehnuteľností dosiahli svoj limit, daňové príjmy drasticky klesli, pretože boli veľmi úzko prepojené s expanziou trhu s nehnuteľnosťami. Výsledkom bol prudký nárast deficitu, čo zároveň veľmi nepriaznivo vplývalo na finančný systém a hodnoty akcií najväčších írskych bánk drasticky klesli⁽⁶⁾.

4.3. 21. novembra 2010 sa Írsko stalo druhou krajinou eurozóny, ktorá požiadala o finančnú pomoc. Program pozostával z pôžičky vo výške 85 mld. EUR, z čoho 35 mld. EUR bolo vyčlenených pre finančný systém⁽⁷⁾. Euroskupina 14. novembra 2013 dospela k záveru, že program makroekonomických úprav bol úspešný a že by ho Írsko malo ukončiť do konca roka.

5. Stručný opis udalostí, ktoré viedli k zásahu trojky v Grécku

5.1. V období rokov 2001 až 2007 zaznamenalo grécke hospodárstvo po írskom hospodárstve najvyšší rast v eurozóne s priemerným rastom 3,6 % HDP v rokoch 1994 – 2008. Avšak ešte v tomto období nepretržitého rastu sa miestne makroekonomické nerovnováhy a štrukturálne nedostatky znásobovali v dôsledku nestabilného politického systému na vnútroštátnej a európskej úrovni.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV o makroekonomických nerovnováhach, Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 53.

⁽³⁾ ZBW – Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁴⁾ ZBW – Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁵⁾ ZBW – Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁶⁾ Štúdia EHSV na tému *The impact of anti-crisis measures and the social and employment situation: Ireland* (2013).

⁽⁷⁾ ZBW – Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

5.2. Miera štátnych úspor klesla v rokoch 1974 – 2009 približne o 32 %, čím sa prehĺbil deficit bežného účtu a zvýšil dlhodobý zahraničný dlh. Nekontrolované verejné výdavky spolu s nezabezpečením primeraných daňových príjmov viedli k akumulácii verejného dlhu⁽⁸⁾.

5.3. V auguste 2015 bol odsúhlasený tretí program stability prostredníctvom dodatku k memorandu o porozumení, v ktorom sa podrobne špecifikujú podmienky tejto politiky a ktoré zahŕňalo posúdenie sociálneho vplyvu, ako určitá forma príspevku Komisie k procesu rokovaní a tiež ako príručka pre kontrolu a monitorovanie jeho implementácie. Táto iniciatíva prišla po naliehaní a usmerneniach predsedu Jeana-Clauda Junckera v roku 2014, podľa ktorých sa v budúcnosti musia všetky programy podpory a reformy riadiť nielen posúdením fiškálnej udržateľnosti, ale aj posúdením sociálneho vplyvu s cieľom zabezpečiť, aby sa o sociálnych dôsledkoch štrukturálnych reforiem diskutovalo verejne. Komisia si v plnej miere uvedomuje sociálnu situáciu v Grécku a vníma jej zlepšenie ako nevyhnutný predpoklad na dosiahnutie udržateľného a inkluzívneho rastu⁽⁹⁾.

5.4. V súlade s rozhodnutím Európskej rady z 15. júna 2017 bol Grécku poskytnutý dodatočný úver s cieľom podporiť hospodársku, finančnú a sociálnu obnovu.

6. Makroekonomické, sociálne a finančné výsledky vyplývajúce z programu úprav

6.1. Vo všeobecnosti možno povedať, že jediným úspechom programov úprav bolo to, že v členských štátoch (Írsko a Portugalsko) sa prestal uplatňovať postup pri nadmernom deficite a tieto krajiny znovu získali prístup na finančné trhy za prijateľných podmienok financovania. Zníženie rozpočtového deficitu a zvýšenie vývozu prispelo k zlepšeniu bilancie zahraničného bežného účtu (tovary, služby a kapitál), pričom hospodársky rast a zamestnanosť tiež vykazujú od roku 2014 zlepšenie. Všetky ostatné ukazovatele majú aj naďalej nepriaznivý vplyv na blaho spoločnosti a zhoršujú makroekonomické ukazovatele, pričom tento stav bude trvať ešte dlho. Niektoré vzniknuté škody pretrvávajú, ako je napríklad emigrácia osôb s vyššou kvalifikáciou, čo má negatívny vplyv na potenciálny rast v oblasti inovácie a rozvoj krajín pôvodu, obrovský nárast chudoby a nerovnosti príjmov, ako aj prístup k základnej zdravotnej starostlivosti a všeobecný blahobyt obyvateľov⁽¹⁰⁾.

7. Ponaučenia, ktoré majú viesť k zmenám a inovácii v európskych politikách

7.1. Európska únia – a eurozóna – preukázala, že je úplne nepripravená čeliť finančnej kríze vo svojich členských štátoch, a preto musela v plnej miere prijať návrhy MMF namiesto toho, aby ich prispôsobila spoločným európskym hodnotám a normám v oblasti solidarity. V prípade Grécka Európska únia zareagovala na problém neskoro a stratila vzácny čas a jej návrhy neboli spočiatku jasné ani konečné – napríklad celková výška potrebného úveru bola niekoľkokrát zmenená a doplnená z dôvodu nerozhodnosti Komisie, čo umožnilo špekulácie na trhu a viedlo k zhoršeniu už aj tak zlej situácie.

7.2. Programy hospodárskych, finančných a daňových úprav realizované v Grécku, Írsku a Portugalsku boli vypracované Medzinárodným menovým fondom a čiastočne prevzali rovnaké postupy, aké MMF uplatňoval v obdobiach krízy v 80. rokoch 20. storočia v Afrike a v 90. rokoch 20. storočia v niektorých ázijských krajinách, v ktorých bola devalvácia meny prostredníctvom mechanizmu výmenných kurzov účinná na zachovanie rastu a uvoľnenie platobnej bilancie, na dosiahnutie makroekonomickej stability, najmä fiškálnej konsolidácie a stabilizácie inflácie (1). Novinkou v prípade Grécka, Írska a Portugalska bolo, že tieto programy boli po prvýkrát uplatnené v rámci zóny s jednotnou menou (bez možnosti devalvovať menu) a v krajinách, ktoré sú členmi Európskej únie a eurozóny. V prípade členských štátov, ktorých cieľom bolo náprava fiškálnej a vonkajšej nerovnováhy a obnova dôvery, MMF usúdil, že je potrebná výrazná zmena orientácie hospodárstva, v ktorom sa očakáva, že rast HDP bude nízky (2). Cieľom programov úprav bolo teda dosiahnuť fiškálnu konsolidáciu prostredníctvom úsporných opatrení zameraných na výrazné škrtky verejných výdavkov a dlhodobé štrukturálne opatrenia, ako je napríklad daňová reforma, reforma pracovnoprávných predpisov a predpisov týkajúcich sa príjmov na zníženie deficitu a zvýšenie príjmov štátu. Táto politika úsporných opatrení bola **implementovaná prostredníctvom vnútornej devalvácie zložiek hospodárskeho a sociálneho modelu**.

⁽⁸⁾ Štúdiá EHSV na tému *The impact of anti-crisis measures and the social and employment situation: Greece* (2013)

⁽⁹⁾ Štúdiá oddelenia EP pre podporu hospodárskeho riadenia na tému *The Troika and financial assistance in the euro area: successes and failures* (február 2014).

⁽¹⁰⁾ Pozri prílohu 1 s hlavnými štatistickými ukazovateľmi.

7.3. V celkovom hodnotení programov MMF, ktoré uskutočnil jeho Úrad pre nezávislé hodnotenie (júl 2016), sa uvádza, že zatiaľ čo dohľad v období pred krízou správne identifikoval problémy vo všetkých troch krajinách, **chybne predvídal rozsah rizík**, ktoré sa neskôr **ukázali byť hlavnou príčinou negatívnych dôsledkov** a viedli k nevyváženej výkonnosti programov úprav. Zároveň sa poukazuje na nezrovnalosti v koordinácii medzi partnermi trojky v postupe a zosúladovaní s nástrojmi eurozóny (hospodárska a menová únia, Pakt stability a rastu, postup pri nadmernom deficite a európsky semester), pričom sa zdôrazňuje, že odborná príprava tímov zapojených do rokovaní a úlohy ich členov neboli jasne definované a samotné skúsenosti z predchádzajúcich kríz sa nie vždy uplatňovali.

7.3.1. Úsporné opatrenia viedli k vzniku **začarovaného kruhu**, v ktorom politika úsporných opatrení spôsobila recesiu a tá si vyžiadala ešte dôraznejšie úsporné opatrenia, z čoho sa vyvinula katastrofálna situácia s poklesom HDP na úroveň spred 10 až 20 rokov, znížením verejných a súkromných investícií a kolapsom bankového systému, ktorý zapríčinił úpadok výrobného systému (MSP, rodinné podniky a samostatne zárobkovo činné osoby) a mal závažné dôsledky na všetkých úrovniach sociálnej ochrany.

7.4. Pri vypracúvaní programov pomoci sa vyskytli najmä nasledujúce chyby a nezrovnalosti:

- zanedbal sa štrukturálny rozmer krízy;
- podcenila sa úroveň zadlženia podnikov a domácností;
- podcenil sa význam vnútorného dopytu pre rast a tvorbu pracovných miest;
- štátna reforma sa nezaoberala základnými štrukturálnymi aspektmi;
- štrukturálna reforma hospodárstva sa obmedzila len na devalváciu faktorov vnútornej konkurencieschopnosti (mzdy, predĺženie pracovného času, reštriktívna pracovnoprávna reforma, obrovské zvýšenie daňového zaťaženia atď.);
- časový rámec na implementáciu programu nebol postačujúci;
- je nesmierne ťažké dosiahnuť zároveň vnútornú aj vonkajšiu rovnováhu, keď obe vykazujú veľmi vysoký deficit;
- opatrenia na fiškálnu konsolidáciu uplatňované najmä na strane výdavkov v situácii hlbkej recesie v kontexte, v ktorom krajina nemá k dispozícii mechanizmus devalvácie meny a keď partneri robia presne to isté, nikdy v histórii nevedli k žiadnym výsledkom v žiadnej krajine na svete. Účinky týchto opatrení sú teraz všeobecne vnímané z krátkodobého hľadiska ako recesívne a škody, ktoré spôsobili v hospodárstve sú často trvalé;
- neprimerané fiškálne multiplikátory viedli k závažným chybám.

7.5. Program úprav musí zohľadňovať všetky aspekty a politické dialógy, ktoré sú dôležité pre úspech programu, ale vždy musí zahŕňať ukazovatele distribučného vplyvu opatrení s osobitným dôrazom na zistenie vplyvu na sociálny rozmer a podniky na všetkých rozdielnych úrovniach, a musí identifikovať kompenzačné opatrenia, aby sa tieto negatívne dôsledky (napríklad bankrot podnikov, zvýšenie miery nezamestnanosti, znižovanie plátov, zvýšenie miery chudoby, rozšírenie emigrácie) úspešne riešili prostredníctvom programov obnovy a aby sa predišlo dramatickým sociálnym situáciám vrátane emigrácie. Všetky odvetvia musia získať a nemôžu sa rozdeľovať na profitujúce a strácajúce odvetvia, ako to bolo v prípade programov uplatňovaných v Grécku, Írsku a Portugalsku.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

PRÍLOHA 1

Pre informáciu sa uvádzajú nasledovné základné ukazovatele

Základné ukazovatele	GRÉCKO			ÍRSKO			PORTUGALSKO		
	2008	2013	2016	2008	2013	2016	2008	2013	2016
Celková miera nezamestnanosti	8 %	27,5 %	23,4 %	6,4 %	13,1 %	6,9 %	7,8 %	16,2 %	10,5 %
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 – 24)	22 %	58,3 %	48 %	12,8 %	27,5 %	16 %	16,5 %	38,1 %	28 %
Miera chudoby	28,7 %	35,7 %	36,4 %	22,3 %	30,5 %	26 %	19,7 %	24 %	23,1 %
Rast HDP	- 0,3 %	- 3,2 %	2,1 %	- 4,4 %	1,1 %	5,2 %	0,2 %	- 1,1 %	1,4 %
Rozpočtový deficit v % HDP	- 7,7 %	- 6,1 %	- 1,2 %	- 7 %	- 7,2 %	0,5 %	- 2,6 %	- 2,9 %	- 2,1 %
Verejný dlh v % HDP	100 %	177,9 %	178,8 %	42,4 %	119,5 %	75,4 %	71,7 %	129 %	130,4 %

Zdroj: Eurostat

Úsporné opatrenia v Portugalsku a ich sociálne dôsledky a účinky na štruktúru podnikov

- Príjmy z práce sa v období od roku 2009 do roku 2014 znížili o 12 %.
- Zníženie príjmov bolo veľmi nerovnomerné a väčšinou regresívne, pričom zasiahlo najmä strednú vrstvu, najchudobnejšie skupiny v spoločnosti a malé rodinné podniky.
- Pokles príjmov v Portugalsku o 5 % šiel proticyklicky voči vývoju v Európe, kde sa príjmy domácností zvýšili o 6,5 % (v rokoch 2009 až 2013).
- Bol zaznamenaný veľký nárast nerovností v dôsledku zníženia najnižších miezd a výrazného rozšírenia nejstej práce, čím sa zvýšil počet zamestnaných pracovníkov, ktorí sú ale chudobní.
- Prehĺbila sa príjmová chudoba, miera chudoby stúpla o 1,8 % zo 17,7 % na 19,5 % a počet chudobných dosiahol v roku 2014 úroveň 2,02 milióna.
- Zredukovanie zdrojov najchudobnejšej populácie postihlo najzraniteľnejšie osoby (staršie osoby a deti).
- Počas obdobia trvania programu makroekonomických úprav viac ako 400 000 Portugalcov emigrovalo, a to najmä osôb s vysokou úrovňou vedeckých a technických kvalifikácií⁽¹⁾, a tisíce podnikov (najmä malých a stredných podnikov a rodinných podnikov) vyhlásili konkurz.

Úsporné opatrenia v Írsku a ich sociálne dôsledky a účinky na štruktúru podnikov

- V roku 2009 sa minimálny garantovaný príjem znížil o 15 %, ale v roku 2011 sa dostal na pôvodnú úroveň.
- Úprava domáceho, maloobchodného a stavebného trhu si vyžiadala značnú stratu pracovných miest v týchto odvetviach⁽²⁾ v dôsledku konkurzov tisícov podnikov.

⁽¹⁾ *Desigualdade de rendimento e Pobreza em Portugal* (Nerovnosť príjmov a chudoba v Portugalsku), FFMS, september 2016.

⁽²⁾ Štúdiá EHSV na tému *The impact of anti-crisis measures and the social and employment situation: Ireland* (2013).

- Miera nezamestnanosti sa zvýšila zo 6,4 % v roku 2008 na 15 % v roku 2012, pričom tento rast sa dotkol najmä dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých ľudí, ktorá bola v súlade s mierou v krajinách južnej Európy (približne 30 %).
- Od roku sa počet emigrantov výrazne zvýšil (82 000 len v roku 2012).
- Sociálne dávky sa znížili približne o 15 %.
- Okrem škrtov vo verejnom sektore a znižovania sociálnych dávok sa uplatňovala stratégia znižovania počtu zamestnancov v službách vo verejnom sektore (zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, bezpečnosť a verejná služba) prostredníctvom dobrovoľného ukončenia pracovného pomeru.
- Čistý príjem desatiny populácie s nižším príjmom poklesol o 25 %.
- Percentuálny podiel ľudí ohrozených chudobou sa zvýšil na 15,8 % (približne 700 000 osôb, z toho 220 000 detí) ⁽³⁾.
- Úplné zastavenie projektov v stavebníctve zapríčinilo nedostatok dostupného bývania, ktorý trval ďalších desať rokov po kolapse. Podniky spojené s týmto sektorom, najmä malé a stredné podniky, boli ťažko postihnuté, čo malo veľmi negatívne dôsledky na zamestnávateľov a pracovníkov.

Úsporné opatrenia v Grécku a ich sociálne dôsledky a účinky na štruktúru podnikov

Kríza a protikrizové opatrenia prijaté v Grécku mali priame a nepriame účinky, ktoré negatívne vplývali na podniky (konkurzy), zamestnanosť a sociálny rozmer. Pracovníci, dôchodcovia, daňoví poplatníci a ich rodiny tento vplyv pocítovali nerovnomerne:

- miera nezamestnanosti bola v októbri 2010 na úrovni 13,5 %, pričom v roku 2013 dosiahla 27,5 %;
- nezamestnanosť mladých ľudí sa udržiava na úrovni približne 45,5 %;
- s vysokou mierou nezamestnanosti súvisia závažné straty príjmov;
- drastické zníženie miezd a dôchodkov v kombinácii s čiastočnými pracovnými úväzkami, vysokou zadlženosťou a vysokými daňami výrazne znížilo príjem domácností, narušilo kúpnu silu a marginalizovalo veľké skupiny obyvateľstva;
- organizácie občianskej spoločnosti čelili vážnym finančným problémom, čo im znemožnilo systematicky sa zapájať do sociálneho a občianskeho dialógu alebo primerane čeliť výzvam. To môže oslabiť kvalitu demokracie, keďže to môže viesť k nedostatočnému zastúpeniu rôznych hospodárskych a sociálnych záujmov;
- mechanizmy monitorovania trhu poskytované občianskou spoločnosťou sa zhoršujú v dôsledku nedostatku ľudských a finančných zdrojov, čo vedie k medzerám v ochrane pre širokú škálu záujmov vrátane spotrebiteľov;
- úroveň sociálnej ochrany, vzdelávania a zdravotnej starostlivosti sa v dôsledku škrtov značne oslabila ⁽⁴⁾;
- dramatická situácia stále pretrváva, pokiaľ ide o prístup k zdravotnej starostlivosti, obstarávanie liekov a sociálnu ochranu;
- táto situácia viedla k nárastu miery chudoby, ktorá postihuje viac ako 20 % obyvateľstva, čím sa zvýšila nerovnosť.

⁽³⁾ ZBW – Leibniz Information Centre for Economics (Intereconomics 2013).

⁽⁴⁾ Štúdiá EHSV na tému *The impact of anti-crisis measures and the social and employment situation: Greece* (2013)

PRÍLOHA 2

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol v rozprave zamietnutý, ale získal viac ako štvrtinu hlasov.

Bod 1.7.

Zmeniť

„Digitalizácia, robotika a umelá inteligencia prinášajú rozsiahle zmeny v hospodárstve, na trhu práce vrátane nových foriem práce, v zručnostiach a spoločnosti, pričom sa narušajú jej štruktúry, vrátane automatických stabilizátorov, a následne vedú k nepredvídateľnému nárastu (už aj tak vysokého počtu) vylúčených osôb. EHSV vyzýva Komisiu, aby vytvorila základné univerzálne európske poistenie v nezamestnanosti, aby bolo možné účinne reagovať na túto výzvu a zabezpečiť dôstojnú sociálnu ochranu pre všetkých dostupnú počas celého ich aktívneho života (od 15 do 65 rokov). ~~Pokiaľ ide o otázku odstránenia chudoby, Komisia by tiež mala zaviesť životné minimum prostredníctvom európskeho prístupu a záväzku „nevynchať nikoho“.~~“

Zdôvodnenie

Návrh je v tejto forme nerealizovateľný a okrem toho to nepatrí do právomocí Komisie.

Pozmeňovací návrh bol zamietnutý, pričom 74 členov hlasovalo za, 129 členov hlasovalo proti a 13 členov sa hlasovania zdržalo.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zmeny v zdravotníckom priemysle**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2018/C 227/02)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**Pomocný spravodajca: **Enrico GIBELLIERI**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	1.6.2017
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušný orgán	poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI)
Prijaté v CCMI	23.1.2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	prijaté jednomyseľne (163 hlasov za)

1. Závery

1.1. Odvetvie zdravotníckych technológií, ktoré je predmetom tohto stanoviska, zohráva významnú úlohu v súčasnej transformácii zdravotníctva v prospech pacientov a hodnotnej zdravotnej starostlivosti v Európe.

1.2. Hlavnou témou je vysoko personalizovaná zdravotná starostlivosť, ktorá zaručuje rovný a lepší prístup a kvalitu. Technológie a rozsiahle zdroje anonymných údajov výrazne uľahčia používanie nových liečebných postupov a vykonávanie nových operácií, a budú tiež prínosom vo všetkých štádiách prevencie a zotavovania. Pacienti sa vďaka využívaniu technológií elektronického zdravotníctva stále častejšie budú zotavovať mimo nemocníc.

1.3. V systémoch zdravotnej starostlivosti, ako službách verejného záujmu, sa starostlivo dodržiava zásada subsidiarity. Zdravotníctvo a jeho organizácia sú veľmi decentralizované a fragmentované. V záujme optimalizácie prínosov nových technológií a dosiahnutia vyššej účinnosti a efektívnosti je nevyhnutné obmedziť prekážky na štátnej a regionálnej úrovni v súlade so stanovenými cieľmi sústav zdravotnej starostlivosti.

1.4. Nepretržitá interakcia medzi širokou škálou relevantných zainteresovaných subjektov, ako sú ministerstvá, organizácie zastupujúce pacientov, zdravotnícky personál a iní pracovníci v odvetví zdravotníctva, nemocnice, poisťovne, orgány dohľadu, tvorí pre priemyselné subjekty, a najmä malé a stredné podniky, veľmi zložité prostredie.

1.5. Očakáva sa, že v procese priemyselnej transformácie sa patrične zohľadnia spoločné hodnoty a zásady stanovené Radou EÚ v roku 2006, o ktoré sa európske systavy zdravotnej starostlivosti opierajú⁽¹⁾ a ktoré boli tiež potvrdené v nedávno prijatých záväzkoch sociálneho piliera EÚ a dohodnutých cieľoch udržateľného rozvoja⁽²⁾.

1.6. Pre priemysel je nevyhnutné, aby sa v celoeurópskom meradle zabezpečil spoľahlivý domáci trh a zároveň vybudovala dostatočná odolnosť v medzinárodnom kontexte. EÚ zohráva mimoriadne dôležitú úlohu pri vytváraní rovnakých podmienok pre všetkých, ako aj pri usmerňovaní a monitorovaní procesov transformácie.

⁽¹⁾ Pozri závery zasadnutia Rady EPSCO (2006/C 146/01) z 2. júna 2006 a ich prílohu, ktoré sa týkajú vplyvu európskych hodnôt.

⁽²⁾ Pozri najmä ciele 3, 5, 9 a 10.

1.7. Kľúčové zainteresované strany a členské štáty by mali vypracovať optimálny prístup a záväzky týkajúce sa prístupnosti a kvality zdravotnej a sociálnej starostlivosti, cenovej dostupnosti a prevencie. V tej istej súvislosti sa vyžaduje osobitný prístup, aj pokiaľ ide o ošetrovatelstvo, aby sa uspokojili potreby zraniteľných skupín, najmä starších ľudí. Rovnako dôležité sú optimálne prístupy k novým technológiám a inováciám, modelom integrovanej starostlivosti a združeniam, ako aj (cezhraničným) sieťam a (rozsiahlym) verejno-súkromným partnerstvám. Malo by sa zaručiť správne uplatňovania pravidiel a usmernení EÚ. Každá z týchto oblastí si vyžaduje aktívnu a stimulačnú úlohu jednotlivých oddelení Komisie.

Odporúčania

1.8. Európske inštitúcie by mali podporovať hospodársku výkonnosť, inovácie, digitalizáciu a účinné verejné obstarávanie, a zároveň uľahčovať cezhraničný obchod so zdravotníckymi pomôckami a priemyselnými výrobkami.

1.9. Priemyselná politika EÚ musí stavať na kompetenciách členských štátov a EÚ v rámci článku 168 ZFEÚ. V tomto duchu mala poskytovať podporu aj inovačná politika EÚ. Financovanie z prostriedkov EÚ, ako program Horizont 2020 a ďalšie, sa musí riadne koordinovať a dopĺňať národné programy.

1.10. Pre priemysel bude mimoriadne prínosná stratégia digitálneho jednotného trhu. Voľný tok údajov (resp. big data) v rámci EÚ pri zabezpečení ochrany súkromia pacientov a bezpečnosti by sa mal podporovať.

1.11. Verejné obstarávanie zohráva významnú úlohu pri spúšťaní projektov spojených s rozvinutými technológiami. Komisia by mala zabezpečiť účinné verejné obstarávanie v celej EÚ v súlade so smernicou 2014/12.

1.12. V širšom kontexte národných prístupov existuje mnoho regionálnych iniciatív. Komisia by mala podporovať výmenu dobrých skúseností. Treba podporovať dvojstranné vzťahy medzi verejnými a súkromnými zdravotníckymi orgánmi.

1.13. Dosah technologických zmien na transformáciu sústav zdravotnej starostlivosti by sa mal preskúmať v rámci európskeho semestra a odporúčaní pre jednotlivé krajiny⁽³⁾.

1.14. Komisia sa musí snažiť o účinnú internú koordináciu. Mala by podporovať dialógy a platformy medzi univerzitami, miestnymi samosprávami, sociálnymi partnermi a odvetvím zdravotníckych technológií. Tento prístup môže byť príkladom pre úzku spoluprácu verejných aktérov, ako sú ministerstvá zdravotníctva, financií a priemyslu, so súkromným sektorom.

1.15. Rozhodujúci je ľudský činiteľ. Prechod na nové zdravotníctvo a opatrovatelstvo si vyžaduje ústretové myslenie a nové formy odborného prístupu na všetkých úrovniach v odvetví, a takisto reorganizáciu zdravotníckej a opatrovateľskej práce. Európsky sociálny dialóg v zdravotných a sociálnych službách, ktorý prebieha od roku 2006, by sa mal ďalej posilňovať v záujme zabezpečenia primeraných vzdelávacích a školiacich programov a zlepšenia pracovných podmienok a kvality pracovísk.

2. Súčasný stav

2.1. EHSV vo viacerých stanoviskách hovoril o najnovšom vývoji v odvetví zdravotníctva⁽⁴⁾. Toto stanovisko sa špecificky zameriava na prebiehajúcu hĺbkovú transformáciu v odvetví zdravotníckych technológií.

2.2. Len samotné európske odvetvie zdravotníckych technológií zamestnáva 575 000 ľudí, ktorí pracujú približne v 26 000 spoločnostiach. Odvetviu dominujú MSP, ktoré sú v interakcii s veľkými spoločnosťami.

⁽³⁾ Odporúčania pre jednotlivé krajiny.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 160, Ú. v. EÚ C 242, 23.7.2015, s. 48, SOC/560 – Udržateľné systémy sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany v digitálnom veku (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku), Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013, s. 52, Ú. v. EÚ C 434, 15.12.2017, s. 1.

2.3. Obrat v odvetví sa odhaduje na viac ako 100 miliárd EUR. V roku 2015 bola jeho kladná obchodná bilancia 14,1 miliardy EUR, čo bol dvojnásobok oproti roku 2006, a podstatne prekročila prebytok 5 miliárd EUR v americkom obchode. Vyhliadky odvetvia do budúcnosti sú vynikajúce.

2.4. Výskum je poháňaný neustálymi inovačnými krokmi a prelomovou a prevratnou inováciou v podnikaní, ale tiež často subjektmi, ktoré sa osamostatnili od existujúcich štruktúr (*spin-off* subjekty), akými sú fakultné nemocnice. Počet patentov ukazuje prínos týchto inovácií. V roku 2015 bolo v oblasti zdravotníckych technológií podaných 12 474 patentových prihlášok. Je to približne o 17 % viac ako v oblasti digitálnych komunikácií a počítačových komunikácií a takmer o 55 % viac ako vo farmaceutickom a biotechnologickom odvetví⁽⁵⁾.

2.5. V roku 2015 predstavovalo zdravotníctvo a dlhodobé opatrovateľstvo 8,7 % HDP v EÚ a 15 % celkových štátnych výdavkov. Do roku 2060 by tu z dôvodu nákladnejšieho liečenia, starnutia obyvateľstva a prudkého nárastu chronických ochorení a súvisiacich chorôb mohlo dôjsť k zvýšeniu až na 12,6 % HDP⁽⁶⁾. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti čelí vzhľadom na finančné obmedzenia čoraz väčším rozpočtovým tlakom. Môže to priniesť krátkodobé rozpočtové škrtky, ktoré budú mať negatívny dosah na výdavky na výskum a vývoj.

2.6. Normou je spoločná tvorivosť a spolupráca veľkých spoločností a malých a stredných podnikov (MSP). Veľké spoločnosti sa sústreďujú na vytváranie kapitálovo náročných hardvérových a softvérových platforiem, kým MSP sa zameriavajú na špecifické účelové platformy.

2.7. Medzi jednotlivými krajinami existujú podstatné rozdiely. Rovnako sa medzi krajinami líši organizácia zdravotníctva a finančné štruktúry, ako aj stav technologického rozvoja vrátane prevládajúcich zdravotníckych praktík a schopnosti prijívať inovatívne riešenia.

2.8. Popri príležitostiach je odvetvie zdravotníckych technológií vystavené aj podstatným výzvam. Ide o špecifické priemyselné odvetvie, keďže dominantnú úlohu v ňom zohrávajú verejní aktéri, široká škála zainteresovaných subjektov, vplyv európskych hodnôt⁽⁷⁾ a potreba udržateľného financovania z verejných zdrojov, a tiež preto, že je tu potrebné starostlivo dodržiavať zásadu subsidiarity a že často ide o decentralizovaný a zvyčajne regionálne ohraničený ekosystém.

2.9. Regióny sú úrodnou pôdou na rozvoj spolupráce. Nedostatok spájajúcich iniciatív a regionálna rozdrobenosť však často blokuje inovatívne MSP, keďže ich schopnosť prilákať kapitálové investície priamo súvisí s ich schopnosťou rozvíjať väčšie trhy s riešeniami pre digitálne zdravotníctvo.

2.10. Na rozdiel od Spojených štátov amerických, kde veľkú časť zdravotnej starostlivosti organizujú súkromné poisťovne, zdravotníctvo v Európe je financované hlavne z verejných zdrojov.

2.11. Pokrok v oblasti zdravotníckych technológií závisí od úzkej spolupráce medzi všetkými zainteresovanými subjektmi. Ekosystém sa zásadne mení a pôsobia v ňom noví aktéri, ktorí sú hnacou silou digitálnej transformácie. Úlohou odvetvia je nastoliť krehkú rovnováhu medzi trhovými silami a verejným záujmom, ktorý si vyžaduje cenovo dostupnú zdravotnú starostlivosť pre všetkých.

2.12. Musí fungovať v prostredí, ktoré tvoria lekári, priemysel, nemocnice, pacienti vedomí si svojich práv a ich organizácie, ako aj poisťovne (vrátane zákonných/povinných systémov sociálneho zabezpečenia v jednotlivých krajinách), inými slovami v prostredí, v ktorom mnohé zainteresované subjekty fungujú a na seba vzájomne pôsobia v zložitom systéme.

2.13. Technológie a inovácie sú zasadené do tohto osobitného ekosystému. Inovácie už nepoháňa predovšetkým strana ponuky. Súčasná prax ukazuje posun smerom na stranu dopytu, ktorá je v prijímaní nových prístupov vo všeobecnosti skôr zdržanlivá. Konečný výsledok sa zvyčajne dosiahne vďaka intenzívnej koordinácii všetkých zainteresovaných subjektov na štátnej a často aj na regionálnej úrovni.

⁽⁵⁾ Európsky priemysel zdravotníckych technológií v číslach, 2015.

⁽⁶⁾ Európska komisia, 2017.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

2.14. Priemysel sa zameriava na špecifické riešenia a obnovu jednotlivých prvkov v hodnotovom reťazci odvetvia. Každá zdravotnícka špecializácia má svoje charakteristické črty. Zároveň jestvuje čoraz viac integrovaných riešení v opatrovatelstve.

2.15. Nepretržite sa overuje fungovanie systému. Pre priemysel nie je jednoduché plniť všetky požiadavky, keď sa povinnosti vyplývajúce z predpisov niekedy prekrývajú.

3. Priemyselná politika EÚ

3.1. EHSV víta súčasné zameranie EÚ na dosiahnutie produktívnejších výstupov v zdravotníctve rozsiahlejšou inováciou, väčšou (nákladovou) účinnosťou, lepšou dostupnosťou a zlepšením digitálnych zručností⁽⁸⁾. Stratégia jednotného digitálneho trhu prináša nové príležitosti, ale aj výzvy.

3.2. Priemyselná politika EÚ môže stavať na kompetenciách členských štátov a EÚ v rámci článku 168 ZFEÚ⁽⁹⁾. Súčasne sa prehlbuje spolupráca s WHO a OECD. EÚ a štátne orgány by mali aktívne bojovať proti kontraproduktívnej fragmentácii. Žiaduce sú objektívne merania.

3.3. Priemyselná výkonnosť, ako aj interakcia medzi priemyslom a zainteresovanými subjektmi na úrovni členských štátov a regiónov musia byť posilnené. Mechanizmy financovania EÚ a financovanie členskými štátmi by sa mali vzájomne dopĺňať. Európske, národné a regionálne ciele by sa mali zosúladiť.

3.4. Priemyslu sa týka aj celá škála smerníc a nariadení v odvetví zdravotnej starostlivosti: o zdraví a bezpečnosti⁽¹⁰⁾, o právach pacientov⁽¹¹⁾, o ochrane súkromia a o právach duševného vlastníctva. Konkrétne 7. RP, resp. program Horizont 2020 a financovanie politiky súdržnosti sú projekty spolufinancovania v oblasti zdravotníckych prístrojov. Program Horizont 2020 priniesol v oblasti akademickej problematiky a zdravotníckych technológií najväčší úžitok farmaceutickému priemyslu. Od roku 2015 bol vo financovaní regionálnych iniciatív veľmi aktívny Európsky inovačno-technologický inštitút (EIT)⁽¹²⁾.

3.5. Vzhľadom na finančnú podporu a technologické výsledky v konkurenčných jurisdikciách má priemyselná politika EÚ mimoriadny význam. Čínska stratégia do roku 2025 má zabezpečiť podporu domácich značiek, nábádanie nemocníc, aby uprednostňovali čínsky priemysel, a zároveň odrádzanie zahraničných investorov. To môže vážne zasiahnuť európske spoločnosti. Vzhľadom na jestvujúci a zvyšujúci sa protekcionizmus USA sotva možno hovoriť o atlantickej oblasti s rovnakými podmienkami činnosti. V USA sa digitálna revolúcia tiež už rozbehla⁽¹³⁾. Podniky z USA majú ľahký prístup na európsky trh. Silným novým konkurentom je Google. Obchodné rokovania EÚ musia ochrániť moderné poskytovanie všeobecnej zdravotnej starostlivosti v Európe.

3.6. Optimalizácia údajov rozširuje príležitosti pre všetky spoločnosti sídliace v Európe⁽¹⁴⁾. Systémy elektronických zdravotných záznamov sú veľmi nákladné. Cezhraničné prekážky výmeny zdravotných údajov a ich fragmentácia brzdia snahu o dosiahnutie interoperability a európske MSP. Spoločné využívanie údajov a zdrojov v celej EÚ bude veľkým prínosom pre budúce personalizované zdravotnícke riešenia, a teda lepšiu prevenciu, precíznejšiu diagnostiku a účinnejšiu liečbu. V porovnaní s USA a Čínou je spoločné využívanie stále pomerne skromné.

⁽⁸⁾ Pozri závery zasadnutia Rady EPSCO (2006/C 146/01) z 2. júna 2006 a ich prílohu, ktoré sa týkajú vplyvu európskych hodnôt.

⁽⁹⁾ Článok 168 v hlave XIV ZFEÚ s názvom „Verejné zdravie“.

⁽¹⁰⁾ Rada nedávno opäť prijala dve nariadenia so značným vplyvom na toto odvetvie: jedno o nových prístrojoch a jedno o diagnostike *in vitro*.

⁽¹¹⁾ V tejto súvislosti pozri článok 35 Charty základných práv Európskej únie (2012/C 326/02) a Európsku chartu práv pacientov z roku 2002.

⁽¹²⁾ EIT 9. decembra 2014 zriadil znalostné a inovačné spoločenstvo pre oblasť zdravotníctva (*KIC Health*).

⁽¹³⁾ Pozri štúdiu Goldman Sachs, 1917: *A digital healthcare revolution is coming – and it could save America \$300 billion*.

⁽¹⁴⁾ Pozri oznámenie Komisie *Budovanie európskeho dátového hospodárstva* z marca 2011 a reakciu EHSV naň (TEN/630).

3.7. Verejno-súkromné partnerstvá kľúčových zainteresovaných subjektov verejného a súkromného sektora sa musia dôsledne posudzovať a monitorovať z hľadiska ich schopnosti vytvárať inovačné a udržateľné riešenia, stanovovať odvetvové ciele, viesť prospešnú interakciu a uskutočňovať výmeny.

4. Inovácie a potreba udržateľných dlhodobých riešení

4.1. V súčasnosti sú technologické investície do zdravotnej starostlivosti obmedzené na 2 – 3 % celkových nákladov na zdravotnú starostlivosť. Škála inovácií do detailov pokrýva každú jednu zdravotnícku špecializáciu⁽¹⁵⁾ a výrazne ovplyvňuje budúcnosť zdravotníckych povolání, ako aj organizáciu nemocníc a zdravotníctva vo všeobecnosti. V celej EÚ sa zavádzajú nové podnikateľské modely.

4.2. Finančný tlak môže viesť k lacnejším krátkodobým riešeniam, a teda obmedzenejšej inovácii. Stimuly v rôznych členských štátoch navyše dostatočne neprispievajú k inovácii, môžu sa však prejavíť na neuspokojených liečebných potrebách alebo menšej užitočnosti pre pacientov, a v konečnom dôsledku na nákladnejších liečbách. Dvojstranné výmeny a spoločné využívanie iniciatív na európskej úrovni sú žiaduce.

4.3. V odvetví by sa mala podporovať produktívna regionálna spolupráca a tzv. živé laboratóriá. EIT podporuje spoluprácu propagovaním rozvoja katalyzátorov a synergii, okrem iného prostredníctvom rôznych centier, a propagovaním dialógov, platforiem a prepojení jednotlivých projektov.

4.4. Digitálne inovácie, hlavne v oblasti aplikácií mobilného zdravotníctva, môžu pomôcť v zvládaní rizikových činiteľov súvisiacich s chronickými ochoreniami. Mobilné zdravotníctvo a diaľkové monitorovanie podporujú prevenciu a takisto môžu zmenšiť potrebu náročného liečenia neskôr.

4.5. Výskum, vývoj a inovácie nie sú samohybnou silou. Na strane dopytu, ktorú takmer výlučne tvorí verejný sektor, často panuje averzia voči rizikám a tendencia vybrať si najlacnejšie riešenie.

4.6. Niekedy je potrebné prekonať nedôveru verejných orgánov. Zdravotnícky personál môže spomaľovať inovácie, ktoré môžu viesť k zmene pracovných postupov, napríklad v chirurgii, alebo k úplne novým liečebným postupom, napríklad s použitím robotiky. Finančné pravidlá platné pre zdravotníckych odborníkov môžu takisto obmedzovať ochotu inovovať. Ani poisťovne nie sú vždy kooperatívne. Stručne povedané, na dosiahnutie prirodzenej otvorenosti inováciám a využitie všetkých prínosov bude potrebná zmena kultúry.

4.7. Prospešný by mohol byť prehľad rôznych výhodných inovácií, ktoré podporujú zlepšovanie kvality života, predchádzanie chorobám, predĺženie očakávanej dĺžky života v lepšom zdravotnom stave, ako aj dosiahnutie lepšieho pomeru nákladov/cien.

4.8. Tento prístup bude tiež v súlade s koncepciou posudzovania nákladov a prínosov. V národných rozpočtoch zdravotníctva a opatrovatelstvo bolo a potenciálne stále je najrýchlejšie rastúcim odvetvím. Na ministerstvách financií, ministerstvách zdravotníctva a u ostatných aktérov by malo prevládať všeobecné povedomie o potrebe inovácií a dlhodobých riešení pre pacientov.

4.9. Z toho istého hľadiska sú neodmysliteľné európske finančné zdroje a podľa potreby ich kombinácia so zdrojmi členských štátov.

5. Verejné obstarávanie

5.1. Odhaduje sa, že 70 % globálneho predaja zdravotníckej techniky prechádza verejným obstarávaním a 70 % zodpovedajúcich rozhodnutí sa robí na základe ceny, pričom obidva tieto údaje stúpajú. Dôsledkom je zvyčajne menšia konkurencieschopnosť a menej inovácie resp. nových technológií, z čoho vyplývajú vyššie náklady a menšie prínosy pre pacientov⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Okrem iného pozri *Strategic Research Agenda under Horizon 2020*, COCIR, september 2016.

⁽¹⁶⁾ *Procurement, The Unexpected Driver of Value Based Health Care*, Boston Consulting Group – MedTech Europe, 2015.

5.2. Rastúce náklady by mali byť stimulom pre nemocnice a systavy zdravotnej starostlivosti, aby upustili od nákupu zdravotníckych výrobkov na základe vopred dohodnutých nákupných nákladov⁽¹⁷⁾. Dôležitými aspektmi sú:

- značné úspory, ak sa krátkodobé úspory pri nákupe nahradia správne vypočítanými dlhodobými výhodami,
- inovatívne riešenia podporujúce kvalitu v kombinácii s celkovými nákladmi počas celého životného cyklu,
- dostatočné odborné znalosti nákupcov, ktoré často chýbajú,
- transparentné a nediskriminačné rokovania medzi stranami ponuky a dopytom.

5.3. Zásadný vplyv na výsledok obstarávania majú schopní nákupcovia, ktorí sa zameriavajú na najnovšie a osvedčené inovácie. Do určitej miery možno nákupcu považovať za spájadlo medzi záujmami pacientov a dodávateľov, ktoré zabezpečí úsporu nákladov a potrebné výsledky.

5.4. Ponuky vo verejnom obstarávaní treba posudzovať celkovo a zvažovať kvalitu a cenu výrobkov a služieb počas celého ich životného cyklu. Prispeje to tiež k potrebe prejsť na integrovanú starostlivosť, čo podporuje aj Združenie za integrovanú starostlivosť (ICA)⁽¹⁸⁾.

5.5. Všetky zainteresované subjekty nesú spoločne zodpovednosť za určenie potrieb spotrebiteľov a partnerov v rámci postupu verejnej súťaže. Vzhľadom na mnohoraké výzvy súvisiace s kalkuláciou nákladov a posudzovaním kvality v širokom spektre zdravotníckych oblastí ide o náročný proces. Vyžaduje si správne zmýšľanie všetkých zainteresovaných subjektov. Veľkou pomocou bude výmena osvedčených postupov v Európe a otvorené nadnárodné diskusie a výmeny na úrovni EÚ.

6. Digitalizácia

6.1. Technologické zmeny a prevratné, prierezové účinky digitalizácie si vyžadujú hlboké odhodlanie a účasť všetkých zainteresovaných subjektov v odvetví zdravotníctva.

6.2. Elektronické zdravotníctvo umožní odborníkom komunikovať na diaľku s pacientmi a kolegami. Pomáha tiež šíriť odborné poznatky a uľahčovať výskum. Vytvára široké spektrum nových riešení a je nepochybne činiteľom rastu. Zmenší tiež zaťaženie rozpočtov v zdravotníctve. Mobilné zdravotníctvo zlepšuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti u pacientov doma. Zohráva rozhodujúcu úlohu v podpore mobility pacientov, pričom sa však musí zabezpečiť ochrana údajov, súkromie pacientov a bezpečnosť.

6.3. Komisia sa domnieva, že medzi potenciálom digitálnej transformácie a súčasnou realitou systému zdravotníctva a opatrovateľstva zostáva veľká priepasť⁽¹⁹⁾. Existujú mnohoraké prekážky: legislatíva členských štátov, systémy financovania a platenia, tradičné prístupy v zdravotníctve a verejnom sektore, rozdrobenosť trhu a nedostatok rozvíjajúcich sa podnikov. Priemysel má takisto záujem na hľadaní správneho uplatnenia zmien, aby sa zabránilo nevyhovujúcim výsledkom a prípadnému väčšiemu pracovnému zaťaženiu

6.4. Na druhej strane je zdravotníctvo dôležitým odvetvím (okolo 10 % HDP EÚ) a vyhliadky na rozsiahlu digitalizáciu ponúkajú veľké príležitosti na ďalšiu expanziu⁽²⁰⁾. Informovanosť o vplyve digitalizácie, vrátane umelej inteligencie sa rýchlo zvyšuje⁽²¹⁾. Komisia nedávno prijala oznámenie, ktoré sa zameriava na tri priority stratégie digitálneho jednotného trhu v odvetví zdravotníctva a starostlivosti:

- bezpečný prístup občanov k elektronickým zdravotným záznamom a možnosť cezhraničnej výmeny, ako aj používanie elektronických lekárskeho predpisov,

⁽¹⁷⁾ Zdravotníctvo nie je jediným odvetvím, ktoré trpí takýmito praktikami. V Európe vo väčšine verejných obstarávaní prevažuje syndróm najnižšej ceny. Je to jedným z hlavných dôvodov prijímania európskych právnych predpisov (pozri najmä smernicu o verejnom obstarávaní z roku 2014).

⁽¹⁸⁾ Pozri okrem iného *European Blue Print*, GR CNECT (kapitola 6, nižšie) a stránku www.integratedcarealliance.org.

⁽¹⁹⁾ Pozri *European Industry: Working Group 2 – Digital Industrial Platforms*, kapitola 5, *Overview of the Strategy*, in: *Digital Transformation of Health and Care*.

⁽²⁰⁾ Pozri *Working Group 2*, s. 31.

⁽²¹⁾ Pozri okrem iného *Blueprint on Digital Transformation of Health and Care for the Ageing Society, a Strategic Vision developed by Stakeholders*, Brusel, 5. – 8. decembra 2016.

- podpora dátovej infraštruktúry na pokrokový výskum, prevenciu ochorení a personalizované liečenie a starostlivosť v kľúčových oblastiach,
- uľahčenie spätnej väzby a interakcie medzi pacientmi a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, podpora prevencie a zlepšenie postavenia občanov, ako aj kvalitná starostlivosť, pri ktorej je pacient v centre pozornosti, so zameraním na chronické ochorenia a lepšie výsledky činnosti sústav zdravotnej starostlivosti.

6.5. V koncepčnom dokumente Komisie (*blueprint*) sa uvádza, že ak EÚ nezosúladí efektívnu inovačnú a hospodársku a priemyselnú politiku s politikou v oblasti zdravotníctva a sociálnej starostlivosti, a takisto s potrebami užívateľov a pacientov, bude ohrozený náš sociálny a ekonomický model, ako aj kvalita života nášho obyvateľstva, a že ide o závažnú problematiku, ktorej sa musíme venovať⁽²²⁾. OECD dospela k záveru, že vlády zohrávajú rozhodujúcu a vedúcu úlohu, pokiaľ ide o umožňovanie účinného využívania informačných a komunikačných technológií (IKT) pri zmene a reorganizácii sústav zdravotnej starostlivosti⁽²³⁾. OECD však konštatuje, že fragmentácia a rýchlo sa meniaci charakter technologických riešení v kombinácii s nedostatkom noriem pre celé odvetvie a nedostatočným dodržiavaním platných pravidiel využívania systémov IKT môže spôsobiť veľké nebezpečenstvo zlyhania a slabých výsledkov⁽²⁴⁾.

6.6. Už jestvuje široké spektrum úspešných iniciatív elektronického zdravotníctva. Existujú však podstatné rozdiely medzi krajinami a regiónmi. V rámci projektu digitalizácie európskeho priemyslu sa začala uplatňovať celková stratégia interakcie a súčinnosti, ako aj nový model prepojenia rôznych iniciatív EÚ s jednoznačnými záväzkami priemyslu aj s podporou od členských štátov a regionálnych stratégií⁽²⁵⁾.

6.7. Po príklade iniciatívy *Priemysel 4.0* komisia teraz spustila *Zdravie 4.0*. Pripravuje sa viacero programov EÚ. Rovnaké zmýšľanie medzi všetkými príslušnými generálnymi riaditeľstvami je potrebné na dosiahnutie súčinnosti. Je nevyhnutné podporiť technologické platformy, ktoré fungujú paralelne s vytváraním sietí na štátnej, regionálnej, ako aj cezhraničnej úrovni. Nedávno vytvorená pracovná skupina by mala podporovať podobný vývoj⁽²⁶⁾.

6.8. Viaceré pilotné projekty a iniciatívy EÚ však nie sú dokončené, pričom sa začína s novými iniciatívami. Z hľadiska udržateľnosti by bolo vhodnejšie mať zavedené trvalé mechanizmy na podporu priemyslu a inovácií, vrátane implementácie.

6.9. *Big data* majú veľký potenciál priniesť ďalšie radikálne posuny v liečení. Je dôležité, aby sa elektronické zdravotné záznamy bezpečne spravovali a chránili v súlade s protokolmi správy údajov o zdravotnej starostlivosti v súlade s vládnymi nariadeniami⁽²⁷⁾. Dôležité sú účinné stratégie APR⁽²⁸⁾, predovšetkým v oblasti správy údajov a noriem ochrany súkromia pacientov, ako aj v prostredí cloudu a investícií do bezpečnosti uchovávaní *big data*.

6.10. Zo štatistík vyplýva, že odvetvie zdravotnej starostlivosti je zvlášť ohrozené kybernetickými útokmi. Kybernetická bezpečnosť preto musí byť prioritou aj v nových priemyselných aplikáciách.

6.11. *Big data* podporujú personalizáciu, a to aj vo vzťahoch medzi výrobcami a pacientmi. Ovplyvňujú tieto oblasti:

- prechod od zdravotnej starostlivosti k domácomu ošetrovaniu,
- prechod od generických riešení k personalizovanej liečbe,
- prechod od liečebnej starostlivosti k prevencii,
- odstránenie obmedzení v prípade choroby alebo zdravotného postihnutia.

⁽²²⁾ *Blueprint*, s. 6.

⁽²³⁾ *Improving Health Sector Efficiency, the role of Information and Communication technologies*, OECD 2010.

⁽²⁴⁾ Tamtiež, s. 16.

⁽²⁵⁾ *Pozri Working Group 2*, s. 35.

⁽²⁶⁾ Pracovná skupina na presadzovanie politiky rozvoja zdravotníctva a digitálnej politiky, 27. februára 2017.

⁽²⁷⁾ Pozri tiež rámec na ochranu údajov z roku 2012.

⁽²⁸⁾ Stratégie kontinuálneho profesionálneho rozvoja.

6.12. Digitalizácia a *big data* prispievajú nielen k zvýšenému rozšíreniu jednotlivých snímačov a prístrojov, ale zohrávajú kľúčovú úlohu aj v novej diagnostike, výskume a prevencii, ako aj v zlepšovaní postavenia pacientov a samospráve pri súčasnom nachádzaní optimálnych riešení v celkovej starostlivosti. Výmena údajov pacientov bude mať pre interoperabilitu rozhodujúci význam.

6.13. Užitočné budú európske osvedčené postupy a vzájomný tlak partnerov a takisto objektívne hodnotenia a pilotné projekty, ak sa tieto projekty zrealizujú v plnom rozsahu.

7. Sociálny vplyv a zručností

7.1. Transformácia priemyslu má sociálny vplyv tak v samotnom zdravotníckom priemysle, ako aj v odvetví zdravotníctva ako celku. Zmena podnikateľských modelov v dôsledku digitalizácie si podobne ako v iných priemyselných odvetviach vyžaduje prispôbenie pracovných podmienok a mechanizmov trhu práce, ako aj zapojenie sociálnych partnerov na rôznych úrovniach.

7.2. Technológie a inovácie majú zvyčajne silný vplyv na situáciu pracovníkov v samotnom sektore zdravotníctva. Priemysel môže spolu s užšie prepojenými zainteresovanými subjektmi, ako sú nemocnice a kliniky, i popri nich, pomôcť pripraviť pracovné sily na meniace sa prostredie a liečby.

7.3. Osobitné prístupy a nástroje sú potrebné na uspokojenie potrieb zraniteľných skupín, najmä starších ľudí (domovy dôchodcov), pre ktorých by špecifická personalizovaná podpora a pomoc mala byť prospešná. Profesionálni ošetrovatelia potrebujú cieľenú odbornú prípravu, ktorá by im pri tejto kategórii pacientov pomohla uplatňovať nové technológie.

7.4. Zdravotníctvo a opatrovatelstvo patrí medzi najväčších poskytovateľov pracovných miest v EÚ. Očakáva sa, že do roku 2025 budú v zdravotníctve chýbať 2 milióny pracovníkov a v opatrovatelstve 20 miliónov pracovníkov, čo je výzvou, pokiaľ ide o udržateľný budúci vývoj celého tohto odvetvia ⁽²⁹⁾.

7.5. Optimalizovaný systém zdravotníctva a opatrovatelstva bude mať značný prospech z nasadenia a odhodlania vysoko kvalifikovaných a motivovaných pracovníkov v systéme starostlivosti. Pracovné miesta v zdravotníctve a opatrovatelstve sú často sociálne neisté, slabo platené a dosť náročné. Nesúladsť medzi potrebami a požadovanou prácou (resp. kvalitou práce) vyvoláva potrebu reorganizácie zdravotníckej a opatrovateľskej práce aj štruktúry zdravotníctva a opatrovatelstva.

7.6. IKT a inteligentné organizácie môžu pomôcť vytvoriť príťažlivejšie a produktívnejšie pracovné podmienky a lepšie pracoviská. Vnímané riziká a problémy, ako aj všetky druhy otázok súvisiacich s novými technológiami by sa mali riešiť prostredníctvom komplexných informácií a konzultácií v súlade s právami zdravotníckych pracovníkov na rôznych úrovniach.

7.7. Významný dosah majú nové zručnosti, prispôbené pracovné metódy a posilnenie práv pacientov. Tieto procesy môžu úspešne prebehnúť iba vďaka záväzku všetkých zúčastnených strán. Ich záväzok by mal byť výsledkom celoštátnych, odvetvových a podnikových dohôd resp. riešení, ktoré riadne pripravujú zamestnancov a zdravotnícke organizácie na nadchádzajúce zmeny. Od roku 2006 pôsobí výbor EÚ pre odvetvový sociálny dialóg v nemocniciach, resp. odvetví zdravotnej starostlivosti.

7.8. Rozhodujúci význam má vzdelávanie a prax, ako aj nepretržitá odborná príprava. Žiaduce sú spoločné európske moduly vzdelávania a odbornej prípravy. Medzi zainteresovanými stranami by sa mala podporovať výmena týkajúca sa osvedčených postupov a zvyšovania povedomia o tejto problematike. Vzdelávanie a odborná príprava boli zahrnuté do spoločného vyhlásenia sociálnych partnerov z roku 2016 ⁽³⁰⁾.

7.9. Pri propagovaní sľubných metód zapájania pracovníkov môžu byť nápomocné tie celoeurópske osvedčené postupy v zdravotníctve a opatrovatelstve, ktoré sa týkajú systémového vývoja a hodnotenia inteligentných organizácií.

⁽²⁹⁾ *Blueprint*, s. 19.

⁽³⁰⁾ Pozri Spoločné vyhlásenie združenia HOSPEM a federácie EPSU (sociálni partneri) o nepretržitom profesijnom rozvoji a celoživotnom vzdelávaní všetkých pracovníkov v zdravotníctve v EÚ, november 2016. Podrobnejšie informácie o potrebe investícií do pracovných síl v odvetví zdravotníctva nájdete v spoločnej správe UN/ILO/WHO/OECD *Working for health and growth: investing in the health workforce*.

7.10. Potreba byť otvorení novým riešeniam s využitím IKT si od všetkých odborníkov v zdravotníctve a opatrovatelstve vyžaduje digitálnu gramotnosť a sledovanie najnovších technológií. Okrem zručností tohto celého spektra odborníkov je pri zlepšovaní postavenia pacientov potrebné aj správne zmýšľanie a zodpovedajúce kompetencie.

7.11. Súčasne so vzdelávaním odborníkov v zdravotníctve je potrebné zlepšovať medicínske poznatky informatikov s cieľom optimalizovať využívanie informačných technológií v zdravotníctve a opatrovatelstve.

7.12. Zamestnávanie v neformálnej a sociálnej starostlivosti sa takisto musí zmodernizovať. Podiel neformálnej starostlivosti neúmerne narastá a zároveň sa posilňujú práva pacientov. Oba trendy môžu výrazne zlepšiť mobilitu starnúceho obyvateľstva, tak zdravotne postihnutých, ako aj zdravých starších ľudí. Pojem „strieborná ekonomika“ nepotrebuje vysvetlenie.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Úloha Turecka v utečeneckej kríze**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2018/C 227/03)

Spravodajca: **Dimitris DIMITRIADIS**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	22.9.2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	7.11.2017
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	227/6/12

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV uznáva, že Turecko zohráva významnú a rozhodujúcu úlohu pri zvládaní tzv. utečeneckej krízy na Blízkom východe a v Stredozemí a snaží sa o riešenie tohto problému vlastnými prostriedkami, hoci s doplnkovou pomocou EÚ a medzinárodného spoločenstva.

1.2. Podľa názoru EHSV EÚ dodnes napriek napätému stavu tzv. utečeneckej krízy nebola schopná vytvoriť dôveryhodnú a účinnú európsku prisťahovaleckú politiku alebo spoločný európsky azylový systém, pretože niektoré členské štáty neospravedliteľne odmietajú plniť svoje právne povinnosti stanovené v medzinárodných dohovoroch, ako aj samotných zmluvách EÚ, a povinnosti dohodnuté v rozhodnutiach jednomyseľne prijatých na samitoch alebo zasadnutiach Rady ministrov. Preto naliehavo vyzýva Radu a Komisiu, aby túto otázku riešili dôraznejšie a aby členským štátom, ktoré si neplnia svoje európske záväzky, uložili povinnosť okamžite prijať požadované opatrenia.

1.3. EHSV dôrazne odsudzuje xenofóbne postoje niektorých členských štátov k utečeneckej kríze a domnieva sa, že takéto postoje sú v rozpore so základnými hodnotami EÚ.

1.4. EHSV potvrdzuje svoju pripravenosť prispieť akýmkoľvek spôsobom k riešeniu utečeneckej krízy, spolupracovať s európskymi inštitúciami a organizáciami občianskej spoločnosti (zamestnávateľskými, zamestnaneckými a mimovládnyimi organizáciami), ako to už ukázala významná práca, ktorú vykonal vo forme početných stanovísk aj pracovných ciest do krajín postihnutých touto humanitárnou katastrofou.

1.5. Od podpisu vyhlásenia EÚ a Turecka sa podstatne a neustále znižuje počet osôb, ktoré nezákonne prekračujú európske hranice alebo prichádzajú o život v Egejskom mori. Zároveň však prudko silnie prílev do iných krajín na juhu EÚ, čo je podľa EHSV mimoriadne znepokojujúce. Následná činnosť členských štátov EÚ, pokiaľ ide o presídľovanie a premiestňovanie, je naďalej neuspokojivá. Napriek tomu, že na realizáciu týchto programov boli vytvorené potrebné základy, je súčasné tempo stále pomalšie než to, ktoré by bolo potrebné na splnenie cieľov stanovených v záujme zabezpečenia presídlenia a premiestnenia všetkých oprávnených osôb.

1.6. EHSV považuje za nevyhnutné, aby Turecko vypracovalo jednotný systém poskytovania medzinárodnej ochrany žiadateľom o azyl, ktorý bude zodpovedať medzinárodným a európskym normám⁽¹⁾, nerozlišovalo medzi žiadateľmi o medzinárodnú ochranu na základe ich krajiny pôvodu a zabezpečilo všetkým jednotnú ochranu. Okrem iného navrhuje odstrániť zemepisné obmedzenie pre mimoeurópskych žiadateľov o azyl a rozlišovanie medzi sýrskymi a ostatnými žiadateľmi⁽²⁾. Zároveň by sa malo zaručiť dodržiavanie zásady zákazu vyhodenia alebo vrátenia.

1.7. EHSV sa domnieva, že v Turecku je potrebné zlepšiť ubytovacie podmienky, ako aj opatrenia na sociálnu a ekonomickú integráciu uznaných utečencov, hlavne pokiaľ ide o dostupnosť zamestnania, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a bývania. Osobitná pozornosť by sa mala venovať maloletým osobám bez sprievodu a deťom, najmä pokiaľ ide o dostupnosť vzdelávania a ochranu pred nútenou prácou a núteným manželstvom⁽³⁾.

1.8. EHSV žiada, aby sa v spolupráci s tureckými orgánmi, medzinárodnými mimovládnyimi organizáciami a špecializovanými humanitárnymi organizáciami zaviedol dôsledný nezávislý mechanizmus monitorovania a dohľadu, ktorý by zodpovedal vyhláseniu EÚ a Turecka o utečencoch a slúžil na monitorovanie vykonávania a dodržiavania dohodnutých podmienok oboma stranami v súlade s medzinárodným a európskym právom⁽⁴⁾.

1.9. EHSV považuje za zásadné, aby sa posilnila úloha Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž s cieľom rozbíjať siete obchodníkov s ľuďmi a bojovať proti prevádzkačstvu, a to v súlade s medzinárodným právom⁽⁵⁾.

1.10. EHSV požaduje, aby sa členské štáty EÚ, ktoré sa doteraz nezapojili do procesu premiestňovania a presídľovania, doň v plnej miere zapojili a aby sa urýchlila realizácia príslušných programov. Pozitívnym krokom sú v tejto súvislosti rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie, ako aj úsilie Komisie zabezpečiť lepšiu koordináciu medzi orgánmi EÚ a členskými štátmi. Súdny dvor EÚ svojimi rozhodnutiami priamo odsudzuje správanie niektorých štátov, ktoré neprijímajú utečencov na svojom území, čo je podľa neho v rozpore s povinnosťou solidarity a spravodlivého rozdelenia záťaže, ktoré majú členské štáty EÚ v oblasti azylovej politiky.

1.11. EHSV je veľmi znepokojený celkovou situáciou v oblasti ľudských práv v Turecku, najmä po neúspešnom pokuse o štátny prevrat. Výbor sa domnieva, že súčasná turecká vláda útočí na zásady a hodnoty EÚ uvedené v článku 2 Zmluvy o EÚ⁽⁶⁾. Takisto je znepokojený tým, že organizácie občianskej spoločnosti nemôžu v Turecku – najmä v dôsledku vyhlásenia výnimočného stavu – nerušene pôsobiť, a domnieva sa, že v rámci humanitárnej situácie utečencov zohrávajú kľúčovú úlohu v plánovaní aj realizácii programov integrácie utečencov do miestnych spoločností.

1.12. EHSV zastáva názor, že na vyriešenie utečeneckej krízy sociálni partneri v Turecku môžu a musia zohrávať poprednú úlohu.

1.13. EHSV je znepokojený napätím, ktoré v poslednom čase panuje vo vzťahoch medzi EÚ a Tureckom, a tým, ako môže akékoľvek ďalšie zvyšovanie tohto napätia ovplyvniť uplatňovanie dohody medzi Európou a Tureckom a európsko-turecké vzťahy vo všeobecnosti. EHSV sa stále domnieva, že európsko-turecké vzťahy by mali smerovať k zachovaniu vyhladok Turecka na vstup do EÚ, pričom by sa mali plne dodržiavať európske *acquis*.

⁽¹⁾ Európska komisia, *Turkey 2016 Report*, Brusel, 9.11.2016, SWD(2016) 366 final, s. 77 – 78, správa dostupná na adrese: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf

⁽²⁾ *EESC fact-finding missions on the situation of refugees as seen by civil society organisations, Mission Report on Turkey, 9 – 11 March 2016*, s. 2, správa dostupná na adrese: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-fact-finding-missions-refugees_turkey_en.pdf.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽⁴⁾ Amnesty International, *Europe's gatekeeper: unlawful detention and deportation of refugees from Turkey*, s. 14, dokument dostupný na stránke: <https://www.amnesty.org/en/documents/document/?indexNumber=eur44%2f3022%2f2015&language=en>.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽⁶⁾ V článku 2 Zmluvy o EÚ sa uvádza, že „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

2. Úvodné poznámky: od európskej migračnej agendy k dohode z 18. marca 2016

2.1. Po vypuknutí vojny v Sýrii, ktorá spôsobila vážnu humanitárnu krízu, a v dôsledku napätej situácie, ktorá vznikla v Iraku ako dôsledok pretrvávajúcej politickej nestability, začali tisíce utečencov v neľudských podmienkach prekračovať turecké hranice s konečným cieľom dostať sa do krajín EÚ, hlavne v strednej Európe.

Turecko sa stalo „hostiteľom“ približne troch miliónov ľudí, ktorí s nasadením života prechádzali cez vojnové oblasti a neskôr opäť v ohrození života pokračovali v snahe dostať sa nelegálne do Grécka.

2.2. Turecko ako prvý príjemca zohrával a naďalej zohráva rozhodujúcu úlohu v tejto tzv. utečeneckej kríze, ktorá sa stala jedným z hlavných „nevyriešených“ problémov EÚ.

2.3. Európska migračná agenda, ku ktorej sa dospelo v máji 2015 po náročných a dlhotrvajúcich rokovaniach členských štátov, predstavuje prvý pokus EÚ o riešenie núdzovej situácie tisícov utečencov, ktorí v ohrození života prechádzajú cez vojnové oblasti a snažia sa dostať cez Stredozemné more. Po prvýkrát boli zavedené také pojmy, ako je vnútorné premiestňovanie a presídľovanie. V agende boli stanovené bezprostredné aj dlhodobšie opatrenia na zvládanie podstatných migračných tokov, ktorým čelí EÚ a hlavne krajiny Stredozemia, a problémov, ktoré vznikajú v súvislosti s riešením krízy tohto druhu. Medzi opatrenia patrí strojnásobenie finančných zdrojov Frontexu, premiestňovanie utečencov a migrantov v krajinách EÚ na základe konkrétnych kritérií a kvót, po prvýkrát aktivácia mechanizmu reakcie na núdzové situácie podľa článku 78 ods. 3 ZFEÚ určeného na pomoc členským štátom, ktoré čelia náhlemu prílivu utečencov, a začatie operácií v Stredozemnom mori v súlade s medzinárodným právom a v zmysle spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky na rozbíjanie sietí obchodníkov s ľuďmi a boj proti prevádzkačstvu.

2.4. Súčasťou celkového riešenia je vyhlásenie EÚ a Turecka z 18. marca 2016, ktorého účelom je obmedziť rozsah utečeneckej krízy a ktoré z procesných dôvodov malo podobu neformálnej dohody o neregulárnej migrácii z Turecka do EÚ a neregulárna migrácia sa prostredníctvom neho mala nahradiť legálnymi spôsobmi ako presídľovať utečencov v Európskej únii⁽⁷⁾. Medzi jeho body patrí:

- i) všetci noví neregulárni migranti prichádzajúci z Turecka do Grécka budú od 20. marca 2016 vracaní do Turecka na základe dvojstrannej dohody medzi týmito dvomi krajinami,
- ii) migranti, ktorí nepožiadajú o udelenie azylu alebo ktorých žiadost' bude označená za neopodstatnenú alebo neprípustnú, budú vrátení do Turecka,
- iii) Grécko a Turecko sa za pomoci inštitúcií a agentúr EÚ dohodnú na všetkých potrebných dvojstranných dojednaniach vrátane dojednania o prítomnosti tureckých úradníkov na gréckych ostrovoch a gréckych úradníkov v Turecku od 20. marca 2016, aby sa umožnilo plynulé plnenie týchto dojednaní,
- iv) za každého Sýrčana, ktorý bude z gréckych ostrovov vrátený do Turecka, bude iný Sýrčan presídlený z Turecka do EÚ,
- v) v spolupráci Komisie, agentúr EÚ, UNHCR a členských štátov sa vytvorí mechanizmus, ktorým sa od toho istého dňa, v ktorom sa začne s návratmi, zabezpečí uplatňovanie zásady „jeden za jedného“,
- vi) prednosť pri presídľovaní do EÚ dostanú Sýrčania v Turecku pred Sýrčanmi v Grécku a z nich tí, ktorí predtým do EÚ nevstúpili a ani sa o vstup nepokúsili.

⁽⁷⁾ Európska rada, Zahraničné veci a medzinárodné vzťahy, 18.3.2016, <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

2.5. Komisia vo svojom doplňujúcom prehľade k vyhláseniu EÚ a Turecka, ktorý bol zverejnený 18. marca 2016⁽⁸⁾, zdôrazňuje, že Turecko by mohlo byť označené za „bezpečnú tretiu krajinu“⁽⁹⁾. Z oznámenia Komisie Európskemu parlamentu a Rade o stave vykonávania prioritných opatrení podľa európskej migračnej agendy vyplýva ten istý záver, pričom sa v ňom tvrdí, že podľa názoru Komisie pojem bezpečnej tretej krajiny na základe definície v smernici o konaní o azyle vyžaduje, aby v zásade bolo možné ochranu získať na základe podmienok tohto dohovoru, a nie to, že by nemali existovať žiadne výhrady ani geografické obmedzenia pri uplatňovaní Ženevského dohovoru⁽¹⁰⁾.

2.6. Na druhej strane EHSV vyjadril názor, že za žiadnych okolností nemožno uplatniť koncepciu bezpečnej krajiny pôvodu v prípade nedodržiavania slobody tlače alebo porušovania politického pluralizmu, a ani na krajiny, v ktorých dochádza k prenasledovaniu na základe pohlavia a/alebo sexuálnej orientácie, alebo príslušnosti k národnostným, etnickým, kultúrnym či náboženským menšinám. Pri zaraďovaní určitej krajiny do zoznamu bezpečných krajín pôvodu musia byť v každom prípade posúdené o. i. aktuálne informácie z takých zdrojov, ako je Európsky súd pre ľudské práva, Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), Európsky podporný úrad pre azyl (EASO), Rada Európy a iné organizácie pôsobiace v oblasti ochrany ľudských práv⁽¹¹⁾.

2.7. Od podpisu vyhlásenia EÚ a Turecka sa podstatne a neustále znižuje počet osôb, ktoré nezákonne prekračujú európske hranice alebo prichádzajú o život v Egejskom mori⁽¹²⁾. Zároveň však prudko silnie prílev do iných krajín na juhu EÚ, čo je podľa EHSV mimoriadne znepokojujúce. Následná činnosť členských štátov EÚ, pokiaľ ide o presídľovanie a premiestňovanie, je naďalej neuspokojivá. Napriek tomu, že na realizáciu týchto programov boli stanovené potrebné základy, je súčasné tempo stále pomalšie než to, ktoré by bolo potrebné na splnenie cieľov stanovených v záujme zabezpečenia presídlenia a premiestnenia všetkých oprávnených osôb⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ Európska komisia, *Factsheet on the EU-Turkey Statement*, 19. 3. 2016, dostupný na stránke http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_en.htm.

⁽⁹⁾ Na akom právnom základe budú žiadatelia o azyl vracaní z gréckych ostrovov do Turecka? Žiadosti osôb, ktoré v Grécku požiadajú o udelenie azylu, budú posudzované individuálne v súlade s požiadavkami práva EÚ a medzinárodného práva a so zásadou zákazu vyhodenia alebo vrátenia. So žiadateľmi sa urobí individuálny pohovor, ich žiadosť sa individuálne posúdi a budú mať právo na odvolanie. Vracanie žiadateľov o azyl nebude prebiehať bez splnenia náležitostí, ani automaticky. Azylové pravidlá EÚ umožňujú členským štátom za určitých jasne vymedzených okolností označiť žiadosť za neprípustnú, čo znamená, že ju môžu zamietnuť bez skúmania jej podstaty. Vo vzťahu k Turecku sú dve legálne možnosti, pokiaľ ide o označenie žiadostí za neprípustné: 1) prvá krajina azylu (článok 35 smernice o konaní o azyle): krajina, v ktorej bol žiadateľ už uznaný za utečenca alebo v ktorej využíva inú dostatočnú ochranu; 2) bezpečná tretia krajina (článok 38 smernice o konaní o azyle): krajina, v ktorej osoba ešte nezískala ochranu, ale táto krajina jej môže zaručiť účinný prístup k ochrane v postavení readmitovanej osoby.

⁽¹⁰⁾ V tejto súvislosti Komisia zdôrazňuje, že koncepcia bezpečnej tretej krajiny v zmysle smernice o konaní o azyle znamená, že je možnosť získať ochranu podľa Ženevského dohovoru, pričom sa nevyžaduje, aby bezpečná tretia krajina dohovor ratifikovala bez zemepisnej výhrady. Navyše pokiaľ ide o otázku existencie spojenia medzi žiadateľom a dotknutou treťou krajinou a o to, či je pre žiadateľa odôvodnené ísť do tejto krajiny, môže sa tiež zohľadniť, či žiadateľ prešiel cez príslušnú bezpečnú tretiu krajinu, alebo či je táto tretia krajina zemepisne blízka krajine pôvodu žiadateľa. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o stave v oblasti vykonávania prioritných opatrení podľa európskej migračnej agendy, 10. 2. 2016, COM(2016) 85 final.

⁽¹¹⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Stanovenie spoločného zoznamu EÚ týkajúceho sa bezpečných krajín pôvodu* (Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 82), body 2.4 a 2.11.

⁽¹²⁾ Počet osôb, ktoré denne prejdú z Turecka na grécke ostrovy, je od zverejnenia poslednej správy Komisie naďalej nízky – v priemere je to 75 osôb za deň. Správa Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade: Siedma správa o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní vyhlásenia EÚ a Turecka, Európska komisia, Brusel, 6.9.2017, COM(2017) 470 final. Správa je dostupná na stránke: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170906_seventh_report_on_the_progress_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en.pdf.

⁽¹³⁾ Celkový počet premiestnených osôb je podľa najnovších údajov 27 695 (19 244 z Grécka a 8 451 z Talianska), pričom v rámci vyhlásenia EÚ a Turecka bolo z Turecka do EÚ presídlených celkovo 8 834 Sýrčanov. Pokiaľ ide o finančnú podporu v rámci nástroja pre utečencov v Turecku, zo sumy 3 miliardy EUR vyčlenenej na roky 2016 – 2017 už boli podpísané zmluvy v hodnote vyše 1,66 miliardy EUR a vyplatených bolo 838 miliónov EUR. Počet zraniteľných utečencov, ktorí dostávajú podporu z núdzovej záchranej sociálnej siete, sa zvýšil zo 600 000 na 860 000 a do konca roka 2017 sa pravdepodobne vyšplhá na 1,3 milióna. Správa Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade: Pätnásta správa o premiestňovaní a presídľovaní, Európska komisia, Brusel, 6.9.2017, COM(2017) 465 final. Správa je dostupná na stránke: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170906_fifteenth_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf.

3. Mechanizmus bezpečnej krajiny: bezpečná tretia krajina a prvá krajina azylu

3.1. Konceptie „bezpečnej krajiny pôvodu“, „bezpečnej tretej krajiny“ a „prvej krajiny azylu“ sú uvedené v smernici 2013/32/EÚ o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany, ktorou sa stanovujú spoločné procesné normy a záruky pre osoby, ktoré v členských štátoch EÚ žiadajú o medzinárodnú ochranu. Konkrétnejšie sú v smernici stanovené štyri kategórie bezpečnej krajiny. Ide o prvú krajinu azylu (článok 35), bezpečnú tretiu krajinu (článok 38), bezpečnú krajinu pôvodu (článok 37) a európsku bezpečnú tretiu krajinu (článok 39) ⁽¹⁴⁾.

3.2. Ak si článok 39 smernice 2013/32/EÚ o európskych bezpečných tretích krajinách prečítame spolu s jej článkom 35 o prvej krajine azylu, zistíme rozdiel v štatúte medzinárodnej ochrany (väčšia a menšia ochrana), pričom štatút podľa článku 38 leží niekde medzi nimi. Článkom 39 sa ustanovuje najvyššia úroveň ochrany, pretože odkazuje na krajinu, ktoré ratifikovali Ženevský dohovor bez zemepisných obmedzení, poskytujú maximálnu ochranu v zmysle dohovoru, plne implementujú článok 36 dohovoru a podliehajú kontrolnému mechanizmu podľa dohovoru. Veľkým kontrastom je článok 35 smernice, ktorý je obmedzený na poskytovanie ochrany utečencom alebo inej dostatočnej ochrany so zameraním na uplatňovanie zásady zákazu vyhodenia alebo vrátenia.

3.3. Podľa článku 38 smernice 2013/32/EÚ sa krajina považuje za bezpečnú tretiu krajinu vtedy, ak pre konkrétneho žiadateľa krajina celkovo spĺňa tieto kritériá: a) nebude ohrozený jeho život ani sloboda z dôvodu rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania politického názoru; b) príslušná krajina rešpektuje zásadu zákazu vyhodenia alebo vrátenia podľa Ženevského dohovoru; c) žiadateľ nepodstupuje riziko vážneho bezprávia; d) krajina zakazuje odsun osoby do krajiny, v ktorej by bola vystavená riziku mučenia alebo krutého, neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, ako je uvedené v medzinárodnom práve; e) existuje možnosť žiadať o postavenie utečenca a ak sa zistí, že ide o utečenca, získať ochranu podľa Ženevského dohovoru; f) žiadateľ má spojenie s dotknutou treťou krajinou, na základe ktorého by bolo odôvodnené, aby táto osoba odišla do tejto krajiny. Ak teda kompetentné orgány usúdia, že krajina, ako je Turecko, predstavuje pre žiadateľa prvú krajinu azylu alebo bezpečnú tretiu krajinu, vydajú rozhodnutie, ktorým žiadosť o medzinárodnú ochranu zamietnu ako nepripustnú bez skúmania jej podstaty ⁽¹⁵⁾.

3.4. Zásada zákazu vyhodenia alebo vrátenia je základným kameňom systému medzinárodnej ochrany utečencov a je zakotvená v článku 33 ods. 1 Ženevského dohovoru z roku 1951 ⁽¹⁶⁾. UNHCR poznamenáva, že tento článok zavádza do dohovoru ústrednú zásadu, ktorá teraz prešla do zvykového medzinárodného práva a je teda záväzná pre všetky štáty

⁽¹⁴⁾ Tvrdí sa, že mechanizmus bezpečných krajín je v rozpore s článkom 31 ods. 1 Ženevského dohovoru, keďže v medzinárodnom práve nie je ustanovené, že žiadosti sa musia podávať v prvej krajine, v ktorej sa môže udeliť medzinárodná ochrana. V tejto súvislosti pozri M. Symes, P. Jorro: *Asylum Law and Practice*, LexisNexis UK, 2003, s. 448 a G. Goodwin-Gill, J. McAdam: *The Refugee in International Law*, Oxford University Press, 2007, s. 392. Opačný názor: K. Hailbronner: *The Concept of „Safe Country“ and Expeditious Asylum Procedures: A Western European Perspective*, *International Journal of Refugee Law*, 1993, 5(1), s. 31 – 65.

⁽¹⁵⁾ Helénska liga za ľudské práva upozornila, že od prvých dní uplatňovania dohovoru EÚ a Turecka o utečencoch „expert [Európskeho podporného úradu pre azyl] EASO považoval Turecko za bezpečnú tretiu krajinu, pokiaľ ide o prvé skúmané žiadosti o azyl [...]“. Toto stanovisko, ktoré sa ako štandardný text používalo na zdôvodnenie zamietnutých žiadostí, v zásade žiadateľom odopiera individuálne posudzovanie, a čo je ešte horšie, prenáša na žiadateľa bremeno dokázať, že Turecko nie je bezpečnou treťou krajinou, čo je úplne v rozpore s duchom smernice. V týchto počiatočných prípadoch boli súhrnné zamietnutia neodôvodnené“. Helénska liga za ľudské práva, *Comments – critical remarks on the provisions and implementation of Law 4375/2016*, 21. apríla 2016, dostupné na stránke: <http://www.hlhr.gr/?MDL=pages&SiteID=1215>. Avšak 10. mája 2016 prišlo prvé grécke rozhodnutie, podľa ktorého sa Turecko nepovažuje za bezpečnú tretiu krajinu. Konkrétne išlo o to, že na základe odvolania Sýrčana nachádzajúceho sa na ostrove Lesbos, ktorému pôvodne nebol poskytnutý azyl a mal byť vrátený do Turecka, odvolacia rada pre utečencov rozhodla, že Turecko nie je bezpečnou treťou krajinou, čo znamená, že žiadosť o azyl sa musela znova podrobnejšie preskúmať so zohľadnením viacerých skutočností. Po tomto precedense, ktorý vznikol prvým rozhodnutím, že Turecko nemožno považovať za bezpečnú tretiu krajinu, sa viaceré odvolacie rady pre utečencov pridržali tohto rozhodnutia.

⁽¹⁶⁾ Vo veci zákazu vyhodenia alebo vrátenia pozri okrem iného E. Lauterpacht, D. Bethlehem: *The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion*, in: E. Feller, V. Tuerk, F. Nicholson (eds.): *Refugee Protection in International Law*, UNHCR's Global Consultations on International Protection, Cambridge University Press, Cambridge 2003, s. 87 – 177. Pozri aj stanovisko *Advisory Opinion of the UN High Commissioner for Refugees on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol* dostupné na adrese <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f17a1a4.html>.

medzinárodného spoločenstva bez ohľadu na to, či ratifikovali Ženevský dohovor, alebo nie⁽¹⁷⁾.

3.5. Čiže ktokoľvek, kto je utečencom podľa dohovoru z roku 1951 alebo spĺňa kritériá definície utečenca podľa článku 1 ods. a) bod 2 dohovoru z roku 1951, požíva ochranu požadovanú podľa článku 33 ods. 1, aj keď jeho postavenie utečenca zatiaľ nebolo oficiálne uznané⁽¹⁸⁾. To je pre žiadateľov o udelenie azylu mimoriadne dôležité, pretože je možné, že sú utečencami, a preto by nemali byť premiestnení ani vyhostení z krajiny azylu až do konečného rozhodnutia o ich postavení⁽¹⁹⁾.

4. Turecko ako „bezpečná tretia krajina“

4.1. Od roku 2011 sa v Turecku zdržiava najväčší počet utečencov zo Sýrie (vyše 3 miliónov, konkrétne 3 222 000). Zároveň sa v Libanone, ktorý je krajinou s približne 4,8 milióna obyvateľov, zdržiava vyše milióna registrovaných utečencov. Tretí najväčší počet utečencov zo Sýrie má Jordánsko (654 582), kým podľa posledných oficiálnych údajov sa v Iraku nachádza 244 235 a v Egypte 124 534 registrovaných utečencov⁽²⁰⁾.

4.2. Turecko ratifikovalo Ženevský dohovor o utečencoch a jeho protokol z roku 1967, avšak zachováva si zemepisnú výhradu voči mimoeurópskym žiadateľom o azyl. V praxi to znamená, že uznáva iba utečencov z Európy alebo krajín, ktoré sú členmi Rady Európy⁽²¹⁾. V apríli 2014 Turecko prijalo nový zákon o cudzincoch a medzinárodnej ochrane. V zákone sa stanovujú štyri druhy chráneného postavenia v krajine: a) „postavenie utečenca“ u uznaných utečencov podľa Ženevského dohovoru, ktorí sú občanmi jedného zo 47 členských štátov Rady Európy; b) „podmienečné postavenie utečenca“ u uznaných mimoeurópskych utečencov; c) „náhradná ochrana“, ktorá sa môže poskytnúť európskym a mimoeurópskym občanom, ktorí nespĺňajú kritériá Ženevského dohovoru na uznanie postavenia utečenca, ale pri návrate do svojej krajiny pôvodu by boli ohrození trestom smrti, mučením alebo iným neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním, alebo by vo svojej krajine utrpeli ujmu spôsobenú ozbrojenými konfliktmi; d) „dočasná ochrana“ poskytovaná v prípade masového prílevu utečencov⁽²²⁾.

4.3. Sýrčanom, ktorí masovo prichádzali, bolo pôvodne priznané postavenie „návštevníka“ (*misáfir*) a potom dočasná ochrana, avšak bez práva podať žiadosť o priznanie postavenia utečenca. Cieľom tohto ustanovenia je umožniť im zotrvať v Turecku iba dovtedy, kým trvá vojna v Sýrii, a zabezpečiť, aby sa tam po zlepšení podmienok vrátili.

4.3.1. Štátni príslušníci iných krajín (nie Sýrčania) môžu o azyl žiadať individuálne a ich žiadosti sa potom spracúvajú v súbežnom konaní podľa nového zákona o cudzincoch a medzinárodnej ochrane, ktorý nadobudol účinnosť v apríli 2014. Podľa tohto konania sú žiadatelia odosielení na Generálne riaditeľstvo riadenia migrácie, ktoré koná vo veci určenia

⁽¹⁷⁾ Poznámka o medzinárodnej ochrane z 13. septembra 2001 (A/AC. 96/951, odsek 16). Pozri aj UNHCR, *The Principle of Non Refoulement as a Norm of Customary International Law*, čo je odpoveď UNHCR na otázku, ktorú mu nemecký Spolkový ústavný súd položil v súvislosti s prípadmi 2 BvR 1938/93, 2 BvR 1953/93 a 2 BvR 1954/93. Rovnako UNHCR, *Note on the Principle of Non Refoulement* (seminár EÚ o implementácii vyhlásenia EÚ z roku 1995 o minimálnych zárukách pri konaní o azyle), 1. 11. 1997. Pozri aj odsek 4 preambuly vyhlásenia štátov k dohovoru z roku 1951 a/alebo protokol z roku 1967 týkajúci sa postavenia utečenca prijatý na ministerskom stretnutí 12. – 13. decembra 2001, HCR/MMSP/2001/09, a rozhodnutie Odvolacieho súdu Nového Zélandu vo veci *Zaoui v. Attorney General* (No. 2) [2005] 1 NZLR 690, 20. 9. 2004, odseky 34 a 136.

⁽¹⁸⁾ Záver č. 6 (XXVIII) – 1977 o zásade zákazu vyhodenia alebo vrátenia, ods. c); záver č. 79 (XLVIII) – 1996 o medzinárodnej ochrane, ods. j); záver č. 81 (XLVIII) – 1997 o medzinárodnej ochrane, ods. i).

⁽¹⁹⁾ UNHCR, *Global Consultations on International Protection/Third Track: Asylum Processes (Fair and Efficient Asylum Procedures)*, EC/GC/01/12, 13. 5. 2001, body 4, 8, 13 a 50 písm. c) a E. Leuterpacht a D. Bethlehem (pozri poznámku pod čiarou 16), body 87 – 99.

⁽²⁰⁾ Podrobnosti pozri na stránke: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.

⁽²¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽²²⁾ Znenie zákona je dostupné v angličtine na adrese: http://www.goc.gov.tr/files/files/eng_minikanun_5_son.pdf.

postavenia, a na úrad UNHCR, ktorý súbežne takisto určuje postavenie a predkladá odporúčania o premiestnení. Jeho rozhodnutia síce nemajú právny účinok, ale generálne riaditeľstvo ich berie do úvahy pri svojom posudzovaní. Je teda jasné, že turecké právne predpisy stanovujú v tejto oblasti rozdielne normy ochrany a odlišné procesné pravidlá pre Sýrčanov a štátnych príslušníkov iných krajín, takže vznikajú rozdiely v dostupnosti ochrany aj samotnej ochrane.

4.4. Závažné prekážky, nedostatky a problémy sú aj v dostupnosti zamestnania a základných služieb, ako sú zdravotnícke a sociálne služby, vzdelávanie a všeobecnejšie aj integrácia do spoločnosti⁽²³⁾. Aj keď Turecko od januára 2016 uznáva právo Sýrčanov na prácu, v praxi iba málo z nich získalo pracovné povolenie, takže väčšina z nich pracuje nezákonne⁽²⁴⁾. K tomu treba dodať, že pre osoby, ktoré požívajú medzinárodnú ochranu, je podľa článku 25 zákona o cudzincoch a medzinárodnej ochrane výslovne a kategoricky vylúčená možnosť dlhodobej integrácie v Turecku a podľa článku 26 toho istého zákona je obmedzený slobodný pohyb utečencov. Preto je jasné, že ochrana poskytovaná osobám, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu, nezodpovedá právnym zárukám a právam, ktoré požívajú osoby uznané za utečencov podľa Ženevského dohovoru, ako je právo pohybu po území zmluvného štátu (článok 26 dohovoru z roku 1951), právo na získanie občianstva naturalizáciou (článok 34 dohovoru z roku 1951) a právo na prácu (článok 17, 18 a 19 dohovoru z roku 1951).

4.5. Okrem toho vzniká otázka v súvislosti so zaradením Turecka medzi bezpečné tretie krajiny, pokiaľ ide o dodržiavanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia zakotvanej v článku 33 ods. 1 Ženevského dohovoru, článku 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach a článku 3 ods. 2 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu⁽²⁵⁾. Odhliadnuc od skutočnosti, že Turecko v minulosti odsúvalo mimoeurópskych žiadateľov o azyl, nedávne správy medzinárodných organizácií na ochranu ľudských práv poukazujú na prípady odmietnutia vstupu a kolektívneho odsúvania osôb na sýrske územie⁽²⁶⁾. Príznačné je, že len jeden deň po podpise dohody podala organizácia Amnesty International správu o ďalšom prípade masovej repatriácie afganských utečencov do Kábulu⁽²⁷⁾. Podobne sa v uznesení parlamentného zhromaždenia Rady Európy z 20. apríla 2016 okrem iného uvádza, že vracanie sýrskych a iných štátnych príslušníkov do Turecka je v rozpore s právom EÚ aj medzinárodným právom⁽²⁸⁾. Preto je zrejmé, že záruky zabezpečenia dodržiavania zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia nie sú dostatočné⁽²⁹⁾.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽²⁴⁾ Meltem Ineli-Ciger: *Implications of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection and Regulation no. 29153 on Temporary Protection for Syrians Seeking Protection in Turkey*, Oxford Monitor of Forced Migration, 2014, 4(2): s. 28 – 36.

⁽²⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽²⁶⁾ Pozri okrem iného článok organizácie Human Rights Watch z 23. novembra 2015 na stránke <https://www.hrw.org/news/2015/11/23/turkey-syrians-pushed-back-border>.

⁽²⁷⁾ Amnesty International: *Η ψευδαισθησι της „ασφαλούς χώρας“ για την Τουρκία καταρρέει*, 23. marca 2016, dostupné iba v gréčtine na stránke: <https://www.amnesty.gr/news/press/article/20243/i-pseydaisthisi-tis-asfaloyis-horas-gia-tin-toyrkia-katarreei>. Ďalšie informácie: O. Ulusoy: *Turkey as a Safe Third Country?*, 29. marca 2016, dostupné na stránke: <https://www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2016/03/turkey-safe-third>. E. Roman, T. Baird, T. Radcliffe: *Why Turkey is Not a „Safe Country“*, február 2016, Statewatch, <http://www.statewatch.org/analyses/no-283-why-turkey-is-not-a-safe-country.pdf>.

⁽²⁸⁾ *The situation of refugees and migrants under the EU–Turkey Agreement of 18 March 2016*, vyhlásenie 2109 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy z roku 2016, pôvod znenia: diskusia zhromaždenia 20. apríla 2016 (15. zasadnutie (pozri Doc. 14028, *Report of the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons*, spravodajkyňa: Tineke Strik). Znenie schválené zhromaždením 20. apríla 2016 (15. zasadnutie).

⁽²⁹⁾ L. Reppeli: *Turkey's track record with the European Court of Human Rights*, *Turkish Review*, 1. januára 2015 (článok dostupný na stránke <http://archive.is/XmdO5>).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v dohodách EÚ o voľnom obchode**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2018/C 227/04)

Spravodajkyňa: **Tanja BUZEK**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	19.10.2017
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	REX
Prijaté v sekcii	26.1.2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	133/1/9

1. Závěry a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta snahu Európskej komisie získať prehľad o vykonávaní kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v obchodných dohodách EÚ, ktorá sa odráža v neoficiálnom dokumente ⁽¹⁾, a konzultovať túto otázku s občianskou spoločnosťou.

1.2. EHSV zohráva dôležitú úlohu pri zvyšovaní informovanosti o obchodnej politike EÚ, a to tak v radoch občianskej spoločnosti v EÚ, ako aj občianskej spoločnosti v tretích krajinách. Členovia EHSV boli a naďalej sú odhodlaní posilňovať spoluprácu s občianskou spoločnosťou tretích krajín pri monitorovaní rokovaní a vykonávaní obchodných dohôd EÚ.

1.3. EHSV nabáda Komisiu, aby posilnila svoj dialóg s občianskou spoločnosťou s cieľom rozvíjať fungovanie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v súčasných i budúcich obchodných dohodách a predovšetkým aby sa to odzrkadlilo v preskúmaní kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v rámci Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody medzi EÚ a Kanadou (CETA).

1.4. EHSV však Komisiu vyzýva, aby bola vo svojom prístupe ambicióznejšia, najmä pokiaľ ide o posilnenie efektívneho presadzovania záväzkov v kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, čo má pre EHSV kľúčový význam. Kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji musia mať rovnakú dôležitosť ako kapitoly o obchodných, technických a colných záležitostiach.

1.4.1. EHSV odporúča poveriť domáce poradné skupiny monitorovaním vplyvu všetkých častí obchodnej dohody na oblasť ľudských práv, pracovného a environmentálneho práva a rozsah pôsobnosti musí zahŕňať záujmy spotrebiteľov.

1.4.2. EHSV ľutuje, že v kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji sa zaujíma úzky prístup k otázke záujmov spotrebiteľov a v rámci kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji by uvítal kapitolu zameranú špecificky na spotrebiteľov, ktorá by zahŕňala príslušné medzinárodné normy v oblasti ochrany spotrebiteľov a posilnenie spolupráce pri presadzovaní práv spotrebiteľov.

⁽¹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155686.pdf.

1.5. EHSV sa domnieva, že kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji majú kľúčový význam pre dosiahnutie cieľov, ktoré si Komisia stanovila vo svojej stratégii „Obchod pre všetkých“⁽²⁾ a diskusnom dokumente o využití globalizácie⁽³⁾ a je presvedčený, že hlavným prínosom kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji je vytvorenie domácich poradných skupín, ktoré majú posilniť postavenie občianskej spoločnosti v tretích krajinách a povzbudiť ich, aby aktívne presadzovali hodnoty podobné tým, ktoré uznávame za „hodnoty EÚ“, vrátane sociálnych, spotrebiteľských a environmentálnych noriem a kultúrnej rozmanitosti, ako aj sprostredkovali obraz EÚ v týchto krajinách a zároveň majú poskytnúť dôležitú platformu na monitorovanie záväzkov v ľudsko-právnej, pracovnoprávnej a environmentálno-právnej oblasti v rámci obchodných dohôd.

1.6. EHSV oceňuje mandát, ktorý mu umožnil zabezpečiť časť členov a sekretariát pre domáce poradné skupiny. Zdôrazňuje však, že financovanie a vybavenie zdrojmi zostáva kľúčovou otázkou, pokiaľ ide o prevádzkovanie súčasných a budúcich domácich poradných skupín a žiada Komisiu, ako aj Radu a Parlament, aby spolupracovali s EHSV a bezodkladne zaviedli systémové riešenia.

1.7. EHSV sa domnieva, že je potrebné, aby Komisia podnikla kroky na zlepšenie účinnosti kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, a predovšetkým domácich poradných skupín, ktoré sú orgánmi poverenými monitorovaním týchto záväzkov. Mnohé vyššie uvedené odporúčania praktickej povahy by sa dali zaviesť do praxe bez toho, aby sa muselo meniť súčasné znenie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, a preto by sa to malo spraviť čo najskôr.

1.7.1. Medzi zistené nedostatky patrí nevyvážené členstvo a oneskorenia pri vytváraní domácich poradných skupín, potreba organizovať spoločné schôdze domácich poradných skupín EÚ a domácich poradných skupín partnerských krajín, ako aj potreba účasti predsedov týchto skupín na schôdzach výborov pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj s právom prezentovať postoje skupín, a chýbajúce primerané financovanie pre domáce poradné skupiny či už zo strany EÚ alebo partnerských krajín.

1.7.2. EHSV preto navrhuje začať spoločné schôdze domácich poradných skupín EÚ a partnerských krajín do textu dohody, aby si skupiny mohli vymieňať skúsenosti, pokiaľ ide o spoločné projekty, ako pripravovať spoločné odporúčania.

1.7.3. Dôrazne žiadame podporiť budovanie kapacít občianskej spoločnosti v EÚ, a najmä v partnerských krajinách ešte pred nadobudnutím platnosti dohody, ako aj nabádať na urýchlené vytvorenie domácich poradných skupín, a to s potrebnou politickou, finančnou a logistickou podporou a zabezpečením vyváženého zloženia.

1.7.4. Takisto upriamujeme pozornosť Komisie na nevyriešené otázky, ktoré spôsobujú nejasnosti vyplývajúce z prierezového charakteru dohôd EÚ o pridružení a prehĺbených a komplexných dohôd o voľnom obchode (DCFTA) s Gruzínskom, Moldavskom a Ukrajinou, a zo širšej úlohy fóra občianskej spoločnosti, najmä v Latinskej Amerike, čo viedlo k strate zamerania a oslabeniu kľúčových posolstiev domácich poradných skupín každej strany.

1.7.5. EHSV okrem toho kritizuje aj nedostatočnú reakciu Komisie na sťažnosti, ktoré podala domáca poradná skupina. V rámci monitorovacieho mechanizmu by preto malo byť možné nezávisle spustiť vyšetrovanie porušenia jasných záväzkov v oblasti obchodu a trvalo udržateľného rozvoja.

1.8. EHSV vyzýva Komisiu, aby vytvorila transparentnejší a jednoduchší mechanizmus na podávanie sťažností. Ďalej odporúča, aby sa predsedovia domácich poradných skupín zúčastňovali na schôdzach výboru pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj a aby mal výbor povinnosť reagovať v primeranej lehote na podnety a odporúčania, ktoré predložila domáca poradná skupina. Odporúča pravidelný dialóg medzi domácimi poradnými skupinami EÚ, Komisiou, ESVČ, Európskym parlamentom a členskými štátmi EÚ.

1.9. Pokiaľ ide o ciele v oblasti trvalo udržateľného rozvoja (SDG), EHSV odporúča zahrnúť osobitnú doložku na podporu cieľov trvalo udržateľného rozvoja do všetkých budúcich mandátov na rokovanie o kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji.

⁽²⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_en.pdf.

1.10. Pokiaľ ide o pevný záväzok posilniť ustanovenia v oblasti práce, ktorý Európska komisia prijala, partnerské krajiny by mali preukázať plné dodržiavanie ôsmich základných pracovných noriem dohovorov MOP pred uzatvorením obchodnej dohody. Ak partnerská krajina neratifikovala tieto dohovory, nevykonáva ich dostatočne alebo nepreukázala primeranú úroveň ochrany, EHSV odporúča, aby sa do kapitoly o trvalo udržateľnom rozvoji začlenil záväzný plán ako zabezpečiť včasné splnenie.

1.11. EHSV berie na vedomie, že v neoficiálnom dokumente bola načrtnutá otázka sankcií. Nabádame Komisiu, aby preskúmala ďalšie existujúce mechanizmy sankcií v obchodných dohodách a poučila sa z ich zjavných obmedzení s cieľom zhodnotiť a zlepšiť účinnosť vymáhateľných mechanizmov dodržiavania, ktoré by mohli byť zavedené v rámci kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. Komisia by pritom mala riadne zohľadniť, že zložky občianskej spoločnosti vyjadrili podporu, ako aj vážne výhrady voči ich využívaniu.

1.12. EHSV je pripravený pomôcť rozvíjať nové myšlienky, ktoré by Komisii mohli pomôcť zvýšiť účinnosť nezávislých mechanizmov presadzovania v kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, a to v neposlednom rade prostredníctvom práva reagovať, podnety zostávajú bez odozvy. Akékoľvek možnosti využiť sankcie, ak to bude potrebné, si však budú vyžadovať dostatočné odstupňovanie, ak majú potenciálni obchodní partneri vôbec uvažovať nad týmto prístupom. Na rozdiel od VSP+ totiž v prípade sporov nie je možné jednostranne odstúpiť od niektorých ustanovení.

2. Kontext

2.1. Počnúc prvým zaradením ustanovení o trvalo udržateľnom rozvoji do dohody o hospodárskom partnerstve EÚ – Cariforum a dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Južnou Kóreou, ktorá nadobudla platnosť v roku 2011, obsahujú všetky obchodné dohody EÚ kapitolu o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. V súčasnosti má EÚ uzatvorené dohody, ktoré obsahujú kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji so Strednou Amerikou, Kolumbiou a Peru, Gruzínskom, Moldavskom a Ukrajinou a očakáva sa uzatvorenie nových dohôd v budúcnosti.

2.2. V posledných rokoch sa zintenzívnili záujem o tie ustanovenia v rámci obchodných dohôd, ktoré sa týkajú práce, životného prostredia a spotrebiteľov. Diskusie prebiehajú v Európskom parlamente, Rade, v členských štátoch a medzi zainteresovanými stranami z radov občianskej spoločnosti, vrátane EHSV.

2.3. EHSV v uplynulých rokoch vypracoval viacero stanovísk, v ktorých sa zaoberal rôznymi aspektmi obchodu a trvalo udržateľného rozvoja v obchodnej politike EÚ a predložil k nim aj svoje odporúčania. Predovšetkým treba spomenúť stanoviská o stratégii „Obchod pre všetkých“⁽⁴⁾; o úlohe obchodu a investícií vo vzťahu k cieľom udržateľného rozvoja (SDG)⁽⁵⁾; a veľmi konkrétne aj o kapitole týkajúcej sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja v dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou⁽⁶⁾. V júli 2017 zorganizoval EHSV konferenciu o tom, ako dosiahnuť, aby kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v rámci dohôd o voľnom obchode mali skutočný vplyv, pričom sa na nej zúčastnili členovia rôznych domácich poradných skupín⁽⁷⁾.

2.4. Existuje viacero hodnotení vplyvu a účinnosti kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. Napriek skutočnosti, že v EÚ existuje všeobecne silná podpora pre začlenenie ambiciózných záväzkov týkajúcich sa pracovných práv, ochrany životného prostredia a spotrebiteľov, ako aj aktívnej úlohy občianskej spoločnosti, do súčasných aj budúcich dohôd o voľnom obchode, je potrebné dokázať, že kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji dokážu naplniť očakávania vytyčené v oznámení „Obchod pre všetkých“⁽⁸⁾ a nedávnom diskusnom dokumente Komisie o využití globalizácie⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obchod pre všetkých – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike*, spravodajca: Jonathan Peel (UK – I) (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 123).

⁽⁵⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV na tému *Kľúčová úloha obchodu a investícií pri dosahovaní a realizácii cieľov udržateľného rozvoja*, spravodajca: Jonathan Peel (UK – I), pomocný spravodajca: Christophe Quarez (FR – II) (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou – hodnotiaci správa o kapitole o obchode a udržateľnom rozvoji*, spravodajca: Dumitru Fornea (RO – II) (Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽⁷⁾ Konferencia venovaná kapitolám o obchode a udržateľnom rozvoji v obchodných dohodách Európskej únie a možnostiam ich skutočného vplyvu. – Súhrn hlavných bodov: http://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/summary_conference_on_tsd_chapters_in_eu_trade_agreements.pdf.

⁽⁸⁾ Pozri vyššie.

⁽⁹⁾ Pozri vyššie.

2.5. V rámci súhlasu Európskeho parlamentu s dohodou CETA prisľúbila členka Komisie zodpovedná za obchod Cecilia Malmström poslancom Európskeho parlamentu⁽¹⁰⁾ začať širokú verejnú konzultáciu s poslancami EP a občianskou spoločnosťou (vrátane EHSV) o kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. Takéto zamyslenie sa nad vykonávaním kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji je potrebné aj v rámci prebiehajúcich obchodných rokovaní s Mexikom a krajinami Mercosur, ako aj na to, aby sa stanovila pozícia EÚ pre prípadné preskúmanie kapitoly dohody CETA⁽¹¹⁾, ako sa na tom zhodli obe strany v Spoločnej listine o výklade dohody CETA⁽¹²⁾.

2.6. Cieľom neoficiálneho dokumentu Komisie, ktorý bola uverejnený 11. júla 2017⁽¹³⁾ bolo otvoriť v nadchádzajúcich mesiacoch diskusiu s Európskym parlamentom, Radou a zainteresovanými stranami z občianskej spoločnosti. Zahŕňa opis a hodnotenie súčasnej praxe a predstavuje dve možnosti ako zlepšiť vykonávanie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, pričom adresuje zainteresovaným stranám viacero otázok. Zámerom tohto stanoviska EHSV je prispieť k tomuto procesu a zaoberať sa týmito otázkami.

2.7. Neoficiálny dokument bol doručený členským štátom, ktoré k nemu predkladajú pripomienky a návrhy. Európsky parlament o ňom na svojom plenárnom zasadnutí v január 2018 diskutoval.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV víta snahu Európskej komisie získať prehľad o vykonávaní kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v obchodných dohodách EÚ⁽¹⁴⁾ a neoficiálny dokument GR pre obchod, ktorým sa otvára diskusia a konzultácia s občianskou spoločnosťou.

3.2. EHSV sa domnieva, že kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji majú kľúčový význam pre dosiahnutie cieľa, ktorý si Komisia stanovila vo svojej stratégii „Obchod pre všetkých“ a diskusnom dokumente o využití globalizácie, a to podporiť ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Sú rovnako dôležité ako splnenie medzinárodných záväzkov, napríklad záväzkov prijatých v rámci Parížskej dohody o zmene klímy, či záväzkov v oblasti obchodovania s fosílnymi palivami.

3.3. V kontexte cieľov trvalo udržateľného rozvoja by EHSV chcel upriamiť pozornosť na závery a odporúčania zo svojho stanoviska⁽¹⁵⁾, najmä na to, aby sa do všetkých budúcich mandátov pre kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji zahrnulo „špecifické ustanovenie vyžadujúce, aby obe strany každého monitorovacieho mechanizmu občianskej spoločnosti spolupracovali pri podpore SDG“ a že kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji „musia mať rovnakú váhu ako tie, ktoré sa vzťahujú na obchodné, technické alebo colné záležitosti“.

3.3.1. Výbor už konštatoval⁽¹⁶⁾, že cieľ v oblasti trvalo udržateľného rozvoja č. 17 sa konkrétne zmiňuje o úlohe občianskej spoločnosti, pričom sa uvádza, že úspešný program trvalo udržateľného rozvoja si vyžaduje partnerstvá medzi vládami, súkromným sektorom a občianskou spoločnosťou. Taktiež po prvýkrát v histórii OSN SDG uvádzajú, že vlády sa zodpovedajú občanom.

⁽¹⁰⁾ List členky Komisie Cecílie Malmström predsedovi výboru INTA pánovi Langemu, január 2017, <https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5af9d7b2e&title=letter.pdf>.

⁽¹¹⁾ List členky Komisie Cecílie Malmström kanadskému ministrovi medzinárodného obchodu pánovi Champagnovi, október 2017, <https://ec.europa.eu/carol/index-iframe.cfm?fuseaction=download&documentId=090166e5b568bc60&title=letter.pdf>.

⁽¹²⁾ Spoločná listina o výklade Komplexnej hospodárskej a obchodnej dohody (CETA) medzi Kanadou a Európskou úniou a jej členskými štátmi (Ú. v. EÚ L 11, 14.1.2017, s. 3).

⁽¹³⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1689>.

⁽¹⁴⁾ Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní dohôd o voľnom obchode, uverejnená 9. novembra 2017.

⁽¹⁵⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV na tému *Kľúčová úloha obchodu a investícií pri dosahovaní a realizácii cieľov udržateľného rozvoja*, spravodajca: Jonathan Peel (UK – I), pomocný spravodajca: Christophe Quarez (FR – II) (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

⁽¹⁶⁾ REX/486 – Stanovisko EHSV na tému *Kľúčová úloha obchodu a investícií pri dosahovaní a realizácii cieľov udržateľného rozvoja*, spravodajca: Jonathan Peel (UK – I), pomocný spravodajca: Christophe Quarez (FR – II) (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

3.4. EHSV však vyjadruje poľutovanie nad tým, že k súčasnej diskusii o kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji a ich všeobecnému rozsahu pôsobnosti, pokiaľ ide o záujmy spotrebiteľov, sa pristupuje veľmi úzko. Zatiaľ čo v stratégii „Obchod pre všetkých“ sa kladie osobitný dôraz na dôveru spotrebiteľov v bezpečnosť výrobkov, usmernenia OSN o ochrane spotrebiteľa⁽¹⁷⁾ pristupujú k tejto záležitosti oveľa širšie a zahŕňajú aj ochranu súkromia spotrebiteľov, ich práva v oblasti elektronického obchodu a právo na účinné presadzovanie práv spotrebiteľov. Vzhľadom na vplyv liberalizácie obchodu na spotrebiteľov by EHSV v kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji uvítal kapitolu o obchode a spotrebiteľoch, zameranú špecificky na spotrebiteľov, ktorá by zahŕňala všetky príslušné medzinárodné normy v oblasti ochrany spotrebiteľov a posilnenie spolupráce pri presadzovaní práv spotrebiteľov.

3.5. EHSV by tiež uvítal záväzok začleniť do obchodnej politiky, a konkrétnejšie do kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, rodové hľadisko. V mnohých krajinách, s ktorými EÚ obchoduje, predstavujú ženy väčšinu pracovnej sily v špecifických odvetviach, napríklad v textilnom priemysle. Obchodné dohody EÚ by teda nemali prehlbovať rodovú nerovnosť. Európska komisia by mala zabezpečiť, aby sa v plnom rozsahu dodržiavali medzinárodné pracovné normy týkajúce sa rodovej rovnosti a práv žien pri práci. EHSV osobitne žiada, aby sa dodržiaval dohovor MOP č. 100 o rovnakom odmeňovaní, dohovor č. 111 o diskriminácii, pokiaľ ide o zamestnanie a povolanie, ktorý podporuje nediskrimináciu na pracovisku, a dohovor č. 183 o ochrane materstva.

3.6. EHSV nabáda Komisiu, aby zintenzívnila svoj dialóg s občianskou spoločnosťou s cieľom rozvíjať fungovanie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v súčasných i budúcich obchodných dohodách. To by sa malo predovšetkým prejavovať v preskúmaní kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v rámci dohody CETA⁽¹⁸⁾. EHSV víta včasné preskúmanie ustanovení dohody týkajúcich sa obchodu a práce a obchodu a životného prostredia, ako to prisľúbila komisárka Malmström, a chce byť do tohto preskúmania zapojený.

3.7. EHSV zohráva dôležitú úlohu pri zvyšovaní informovanosti o obchodnej politike EÚ, a to tak v radoch občianskej spoločnosti v EÚ, ako aj občianskej spoločnosti v tretích krajinách. Členovia EHSV boli a naďalej sú odhodlaní posilňovať spoluprácu s občianskou spoločnosťou tretích krajín pri monitorovaní rokovanií a vykonávaní obchodných dohôd EÚ. Tento proaktívny prístup EHSV bol kľúčový pri posilňovaní postavenia organizácií občianskej spoločnosti v zahraničí, ako aj pri ďalšej demokratizácii procesov prijímania obchodných rozhodnutí.

3.8. Napriek pomerne krátkemu obdobiu, počas ktorého sa ustanovenia o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji uplatňujú (po šiestich rokoch od nadobudnutia platnosti dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou ako prvej dohody o voľnom obchode novej generácie), zistil EHSV viacero prínosov a nedostatkov, ktoré by sa mali analyzovať a využiť pri nadchádzajúcom preskúmaní kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v rámci dohody CETA, ako aj pri iných dohodách o voľnom obchode.

3.9. Jedným z hlavných prínosov kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji je vytvorenie domácich poradných skupín, ktoré poskytujú občianskej spoločnosti dôležitú platformu na monitorovanie záväzkov v oblasti ľudských práv, pracovného a environmentálneho práva v rámci obchodných dohôd. EHSV však považuje za dôležité, aby sa rozšírila oblasť pôsobnosti a vzťahovala sa aj na záujmy spotrebiteľov.

3.9.1. Pokiaľ to právomoci umožňujú, EÚ by tiež mala zväziť vytvorenie väčšej synergie medzi znením kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji a 27 povinnými environmentálnymi dohovormi a dohovormi MOP týkajúcich sa programu všeobecného systému preferencií plus (VSP+), ako aj požiadavky iniciatívy „Všetko okrem zbraní“ (EBA) pre najmenej rozvinuté krajiny.

3.10. EHSV oceňuje mandát, že bol poverený úlohou zabezpečiť časť členov a sekretariát pre šesť domácich poradných skupín, ktoré boli doteraz vytvorené pre nasledujúce dohody: dohoda o voľnom obchode EÚ – Kórea, dohoda o voľnom obchode EÚ – Kolumbia/Peru, dohoda o pridružení EÚ – Stredná Amerika, dohoda o prehľbenej a komplexnej zóne voľného obchodu EÚ – Moldavsko, dohoda o prehľbenej a komplexnej zóne voľného obchodu EÚ – Ukrajina, ako aj pre poradný výbor dohody o hospodárskom partnerstve EÚ – Cariforum. Okrem toho sa EHSV teší na pokračovanie svojej práce v rámci budúcich domácich poradných skupín, napríklad v poradnej skupine pre CETA a pre dohodu o voľnom obchode EÚ – Japonsko.

⁽¹⁷⁾ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditccplpmisc2016d1_en.pdf.

⁽¹⁸⁾ List členky Komisie Cecílie Malmström kanadskému ministrovi medzinárodného obchodu pánovi Champagnovi, október 2017, pozri vyššie.

3.10.1. Takisto upriamujeme pozornosť Komisie na nevyriešené otázky, ktoré spôsobujú nejasnosti: prvá vyplýva z prierezového charakteru dohôd EÚ o pridružení a prehĺbených a komplexných dohôd o voľnom obchode (DCFTA) s Gruzínskom, Moldavskom a Ukrajinou, ktoré sú len ťažko rozlíšiteľné pre miestnu občiansku spoločnosť, a druhá otázka sa týka širšej úlohy fóra občianskej spoločnosti, najmä v Latinskej Amerike, čo viedlo k strate zamerania a oslabeniu kľúčových posolstiev domácich poradných skupín každej strany.

3.11. Kľúčovou otázkou však zostáva financovanie a vybavenie zdrojmi. Pri siedmich už zavedených monitorovacích mechanizmoch (šesť dohôd o voľnom obchode a dohoda o hospodárskom partnerstve EÚ – CARIFORUM) a ďalších, ktoré sa očakávajú, vrátane kľúčových dohôd s Kanadou a Japonskom, bude pre EHSV mimoriadne náročné prevádzkovať súčasné a budúce domáce poradné skupiny bez dodatočných zdrojov. Komisia by mala bezodkladne v spolupráci s EHSV navrhnuť systémové riešenia a spolu s Parlamentom a Radou zabezpečiť primerané zdroje na fungovanie týchto monitorovacích mechanizmov a zapojenie reprezentatívnych skupín občianskej spoločnosti v plnom rozsahu.

3.12. Účinné mechanizmy presadzovania kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji majú pre EHSV mimoriadny význam, ako už uviedol vo viacerých svojich stanoviskách⁽¹⁹⁾. Domáce poradné skupiny ako monitorovacie orgány zohrávajú dôležitú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby sa odhalili porušenia záväzkov týkajúcich sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja a aby sa tieto porušenia efektívne riešili. EHSV ako aktívny člen domácich poradných skupín EÚ výrazne prispieva k ich práci, a preto naliehavo vyzýva Komisiu, aby bola ambicióznejšia, pokiaľ ide o účinný mechanizmus presadzovania. V prípade Južnej Kórei EHSV pripomína, že domáca poradná skupina EÚ žiadala Komisiu⁽²⁰⁾, aby začala konať pre porušenie dohody, Komisia tak však napriek pokusu riešiť tento problém ešte neurobila. V tejto súvislosti EHSV zopakoval, že „vykonávanie aspektov dohody o voľnom obchode týkajúcich sa udržateľného rozvoja, najmä v oblasti práce, je však naďalej neuspokojivé“⁽²¹⁾.

3.13. EHSV sa domnieva, že podniky môžu zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečovaní dodržiavania pracovných a sociálnych práv tým, že budú podporovať a uplatňovať zákony, ktoré ochraňujú práva pracovníkov a prostredníctvom sociálneho dialógu s odborovými zväzmi sa dohodnú na dôstojných normách, a to v činnostiach, ktoré vykonávajú priamo, aj v celom svojom dodávateľskom reťazci. EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že obchodné dohody budú podporovať dobré obchodné praktiky a predchádzať sociálnemu dumpingu a znižovaniu sociálnych noriem tým, že sa vypracujú ustanovenia o sociálnej zodpovednosti podnikov s pevnými záväzkami a v súlade s usmerneniami OECD pre obchod a ľudské práva, a že sa do nich začlenia národné kontaktné miesta⁽²²⁾, ktoré by mali byť nezávislé a štruktúrované, aby v nich mohli byť zastúpení sociálni partneri ako členovia národného kontaktného miesta alebo členovia dozorného výboru pre národné kontaktné miesta. Mali by disponovať primeranou odbornou prípravou, dostatočným počtom pracovníkov a finančných prostriedkov.

3.14. EHSV je pripravený pomôcť rozvíjať nové myšlienky, ktoré by Komisii mohli pomôcť zvýšiť účinnosť nezávislých mechanizmov presadzovania v kapitolách o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, a to v neposlednom rade prostredníctvom práva reagovať, podnety zostávajú bez odozvy. Akékoľvek možnosti využiť sankcie, ak to bude potrebné, si však budú vyžadovať dostatočné odstupňovanie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. EHSV sa domnieva, že je potrebné, aby Komisia podnikla kroky na zlepšenie účinnosti kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji s cieľom zabezpečiť, že sa dodržiavajú práva v sociálnej, environmentálnej, spotrebiteľskej a pracovnej oblasti. Kľúčovou súčasťou v tejto súvislosti je zlepšenie efektívnosti domácich poradných skupín, ktoré sú orgánmi poverenými monitorovaním týchto záväzkov.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obchod pre všetky – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike*, spravodajca: Jonathan Peel (UK – I) (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 123); stanovisko EHSV na tému *Postoj EHSV k osobitným kľúčovým otázkam pri rokovaniach o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP)*, spravodajca: Philippe De Buck, pomocná spravodajkyňa: Tanja Buzek (Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 30). Stanovisko EHSV na tému *Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou – hodnotiaci správa o kapitole o obchode a udržateľnom rozvoji*, spravodajca: Dumitru Fornea (RO – II), (Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽²⁰⁾ List komisárke Malmström o vládných konzultáciách v súlade s dohodou o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou, december 2016, http://ec.europa.eu/carol/?fuseaction=download&documentId=090166e5af1bf802&title=EU_DAG%20letter%20to%20Commissioner%20Malmstrom_signed%20by%20the%20Chair%20and%20Vice-Chairs.pdf

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Kóreou – hodnotiaci správa o kapitole o obchode a udržateľnom rozvoji*, spravodajca: Dumitru Fornea (RO – II) (Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 201).

⁽²²⁾ Vlády, ktoré usmernenia dodržiavajú, sú povinné zriadiť národné kontaktné miesta, ktorého hlavnou úlohou je posilňovať účinnosť usmernení tým, že vykonávajú osvetovú činnosť, zaoberajú sa žiadosťami a prispievajú k riešeniu problémov, ktoré môžu v špecifických prípadoch vyplývať z údajného nedodržiavania usmernení. Národné kontaktné miesta pomáhajú podnikom a zainteresovaným stranám prijať vhodné opatrenia na podporu dodržiavania usmernení. Poskytujú mediáciu a zmierovaciu platformu na riešenie praktických problémov, ktoré môžu vzniknúť pri uplatňovaní usmernení.

4.1.1. EHSV poznamenáva, že viacero zainteresovaných strán predložilo návrhy na zlepšenie nezávislosti a účinnosti kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v obchodných dohodách, a súhlasí s názorom, že je potrebná dôsledná podpora dodržiavania záväzkov v oblasti obchodu a trvalo udržateľného rozvoja. Pokiaľ ide o ustanovenia v oblasti práce, zahŕňajú návrh na vytvorenie nezávislého sekretariátu pre pracovné otázky⁽²³⁾ a mechanizmus kolektívnych sťažností navrhnutý v modelovej kapitole o práci⁽²⁴⁾.

4.2. EHSV vykonal hodnotenie svojich skúseností týkajúcich sa kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. EHSV vyzýva Komisia, aby venovala pozornosť týmto zisteným nedostatkom:

- nedostatočne vyvážené členstvo v domácich poradných skupinách EÚ a partnerských krajín,
- nedostatok politickej vôle v niektorých partnerských krajinách zriadiť včas domácu poradnú skupinu,
- nedostatok primeraného financovania pre domáce poradné skupiny tak v EÚ, ako aj v partnerských krajinách,
- potreba začleniť spoločné schôdze domácich poradných skupín EÚ a partnerských krajín do textu dohody, aby sa im umožnila výmena skúseností, pokiaľ ide o spoločné projekty, ako aj príprava spoločných odporúčaní,
- potreba účasti predsedov domácich poradných skupín na schôdzach výborov pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj s právom prezentovať postoje skupín s cieľom sprostredkovať posolstvá občianskej spoločnosti vládam,
- nedostatočná reakcia Európskej komisie na sťažnosti, ktoré podala domáca poradná skupina v súvislosti s porušením záväzkov v oblasti obchodu a trvalo udržateľného rozvoja.

4.3. Členovia EHSV, ktorí sú členmi domácich poradných skupín, ako aj ďalšie organizácie zastupujúce podniky, pracovnú sféru a dobrovoľnícky sektor predložili viacero odporúčaní na kroky, ktoré by mala Komisia vykonať v reakcii na tieto nedostatky obchodných dohôd a nedostatočnú efektívnosť domácich poradných skupín pri zabezpečovaní toho, aby sa plnili záväzky dodržiavať sociálne a pracovné práva a environmentálne ustanovenia, ktoré by mala Komisia dôkladne preskúmať. Patria medzi ne:

- podporovať budovanie kapacít a lepšie propagovať a prezentovať obsah kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v radoch občianskej spoločnosti v EÚ a v partnerských krajinách pred nadobudnutím platnosti dohody,
- vytvoriť nezávislý sekretariát pre pracovné otázky a mechanizmus podávania kolektívnych sťažností,
- zabezpečiť primerané financovanie a zdroje pre domáce poradné skupiny EÚ aj partnerských krajín, aby sa zástupcovia občianskej spoločnosti mohli v plnej miere zapájať, a poskytovať financovanie pre odôvodnené aktivity, vrátane analytickej práce či seminárov, ktoré by sprevádzali výročné spoločné schôdze,
- nabádať vlády partnerských krajín, aby čo najskôr zriadili domáce poradné skupiny a poskytli im potrebnú politickú a logistickú podporu a zabezpečili vyvážené zloženie týchto skupín,
- vytvoriť transparentnejší a efektívnejší mechanizmus podávania sťažností,
- zaviesť pravidelný dialóg medzi domácimi poradnými skupinami EÚ, Komisiou, ESVČ, Európskym parlamentom a členskými štátmi EÚ,
- požadovať, aby výbor pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj reagoval v primeranej lehote na podnety a odporúčania, ktoré predložila domáca poradná skupina,

⁽²³⁾ Neoficiálny dokument založený na spoločnom návrhu Európskej konfederácie odborových zväzov (ETUC) a Americkej federácie práce a Kongresu priemyselných organizácií (AFL-CIO), september 2016, <https://www.etuc.org/en/page/non-paper-introducing-independent-labour-secretariat-ceta>.

⁽²⁴⁾ Návrh vzorovej kapitoly o práci v obchodných dohodách EÚ, ktorú vypracovala Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) v spolupráci s predsedom výboru INTA Berndom Langem, jún 2017, <http://www.fes-asia.org/news/model-labour-chapter-for-eu-trade-agreements/>.

- poveriť domáce poradné skupiny monitorovaním vplyvu všetkých častí obchodnej dohody – nielen kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji – na oblasť ľudských práv, pracovného, environmentálneho a spotrebiteľského práva, (EHSV s uspokojením konštatuje, že tento návrh bol zohľadnený v správe Komisie o vykonávaní oznámenia Obchod pre všetkých),
- partnerské krajiny by mali preukázať úplné dodržiavanie ôsmich základných pracovných dohôd MOP pred uzavretím dohody o obchode. Ak partnerská krajina neratifikovala tieto dohovory, nevykonáva ich dostatočne alebo nepreukázala primeranú úroveň ochrany, mal by sa do kapitoly o trvalo udržateľnom rozvoji začleniť záväzný plán ako zabezpečiť včasné splnenie,
- požadovať od vlád a podnikov pôsobiacich na ich území, aby preukázali, že dodržiavajú normy programu dôstojnej práce MOP⁽²⁵⁾, ktorý nad rámec základných pracovných noriem vyžaduje záväzky týkajúce sa iných práv, a to napríklad v oblasti rodovej rovnosti a zdravia a bezpečnosti.

4.4. EHSV sa domnieva, že vyššie uvedené odporúčania praktickej povahy sa dajú zaviesť do praxe bez toho, aby sa muselo meniť súčasné znenie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, a preto by sa to malo spraviť čo najskôr.

4.5. EHSV sa domnieva, že na to, aby boli monitorovacie mechanizmy účinné, musí byť možné nezávisle spustiť vyšetrovanie porušenia záväzkov týkajúcich sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja. V prípade porušenia by sa mal bezodkladne začať postup na urovnávanie sporu s mandátom na vecné presadzovanie dodržiavania predpisov. EHSV konštatuje, že existuje viacero rozličných modelov v obchodných dohodách, ktoré sa uzavreli s rôznymi krajinami vrátane USA a Kanady, ktoré predpokladajú možnosť uloženia materiálnych sankcií v prípade porušenia záväzkov.

4.6. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že podľa popisu v neoficiálnom dokumente sa uvádza, že výška pokút alebo sankcií sa dá posúdiť len na základe jediného súdneho prípadu, kedy Spojené štáty žalovali Guatemalu prostredníctvom dohody CAFTA⁽²⁶⁾. Avšak skutočnosť, že USA tento spor nevyhrali, nebola spôsobená tým, že by neboli dostupné sankcie, ale povahou záväzkov v kapitole o práci v rámci dohody CAFTA. V kapitole sa stanovuje právna požiadavka, že na zdôvodnenie uloženia sankcií musí mať porušenie pracovných práv vplyv na obchod. V tomto prípade dospela komisia k názoru, že hoci došlo preukázateľne k porušeniu pracovných práv v zmysle ustanovení MOP, neexistujú dostatočné dôkazy, ktoré by naznačovali, že to malo priamy vplyv na obchod. Komisia by mala preskúmať ďalšie existujúce mechanizmy sankcií v obchodných dohodách, ich doterajšie využívanie, ako aj ich zjavné obmedzenia, pričom musí náležite zohľadniť aj skutočnosť, že zložky občianskej spoločnosti vyjadrili podporu, ako aj vážne výhrady voči ich využívaniu.

4.7. Existujú aj ďalšie obmedzenia prístupu USA k sankciám, pokiaľ ide o prípustnosť, rozsah a dĺžku postupu, čo vedie k tomu, že len veľmi málo prípadov sa rieši uložením sankcií. Komisia by sa z týchto obmedzení mechanizmov sankcií v obchodných dohodách, ktoré uzatvorili USA a iné krajiny, ako napríklad Kanady, mala poučiť, aby zhodnotila a zlepšila účinnosť vymáhateľných mechanizmov dodržiavania, ktoré by prípadne mohli byť zavedené v rámci kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. Jedným z možných obmedzení je riziko, že EÚ by odradila obchodných partnerov od začatia rokovania alebo by oslabilu svoju pozíciu v rámci týchto rokovanií.

4.8. EHSV je pripravený pomôcť Komisii pri vytváraní účinného mechanizmu, ktorý zlepší vykonávanie a monitorovanie kapitol o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji v dohodách o voľnom obchode EÚ a presadí úplný súlad, pričom vychádza zo skúseností iných krajín, ako aj z návrhov, ktoré vypracovali podniky, environmentálne skupiny, zástupcovia pracovnej sféry a ďalšie skupiny občianskej spoločnosti.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-integration/documents/publication/wcms_229374.pdf.

⁽²⁶⁾ Pozri <https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges/news/trade-dispute-panel-issues-ruling-in-us-guatemala-labour-law-case>.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Podpora opatrení v oblasti klímy neštátnymi subjektmi**(prieskumné stanovisko na žiadosť Európskej komisie)**

(2018/C 227/05)

Spravodajca: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**Pomocný spravodajca: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Konzultácia	Európska komisia, 28.11.2017
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie predsedníctva	4.7.2017
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	6.2.2018
Prijaté v pléne	15.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	192/1/2

1. Závěry a odporúčania

1.1. Posun smerom k nízkouhlíkovému hospodárstvu odolnému voči zmene klímy do veľkej miery podnecujú iniciatívy vychádzajúce zdola, t. j. od občanov, inovatívnych podnikov a rôznych zainteresovaných strán občianskej spoločnosti spoločne označovaných ako neštátne subjekty a subjekty na vnútroštátnej úrovni.

1.2. Tieto subjekty môžu výrazne prispieť k urýchleniu nízkouhlíkového, ako aj udržateľného rozvoja. Okamžité neštátne opatrenie znižuje náklady prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo a tiež zmiernuje okamžitý vplyv prebiehajúcej zmeny klímy.

1.3. V nedávnych rokoch rýchlo vzrástol počet, pôsobnosť a rozsah neštátnych opatrení v oblasti klímy⁽¹⁾. Neštátne subjekty sa však stále stretávajú s ohromnými prekážkami, ktoré im sťažujú podmienky pre úspešné vytváranie a vykonávanie svojich opatrení v oblasti klímy.

1.4. Okrem toho rozmanitosť neštátnych aktérov a ich opatrení v oblasti klímy je čoraz väčšia, keďže pôsobia v rôznych prostrediach s osobitnými potrebami a zdrojmi. Riadna analýza a pochopenie tejto rozmanitosti je základnou podmienkou na dosiahnutie urýchlenia opatrení v oblasti klímy.

1.5. Ako prejav uznania veľkého potenciálu neštátnych subjektov viesť celosvetové úsilie o zmiernenie zmeny klímy a prispôbenie jej dôsledkom EHSV požaduje, aby sa v rámci Európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy posilnila a rozšírila pôsobnosť a rozsah neštátnych opatrení európskych subjektov v oblasti klímy.

1.6. Európsky dialóg, ktorý EHSV navrhuje, by mal poskytovať prehľad opatrení v oblasti klímy v EÚ a pomôcť sledovať pokrok takýchto opatrení na celosvetovej úrovni.

⁽¹⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrákešské partnerstvo, UNFCCC 2017.

1.7. EHSV zdôrazňuje, že uznanie a zdôraznenie účinných, inovatívnych a tvorivých opatrení v oblasti klímy môže byť nákladovo efektívny spôsob motivácie k novým činnostiam a podpory prebiehajúcich projektov. Uznanie opatrení v oblasti klímy možno dosiahnuť prostredníctvom online platformy, podujatí na vysokej úrovni a/alebo udeľovaním ocenení.

1.8. Európsky dialóg o opatreniach v oblasti klímy by mal priebežne zhromažďovať názory a riešiť regulačné problémy s verejnými orgánmi s cieľom postupne vybudovať priaznivé administratívne prostredie pre opatrenia v oblasti klímy vychádzajúce zdola. Dialóg by mal byť založený na ďalších podobných iniciatívach, ako je európsky dialóg o energetike, ktorý bol vytvorený na žiadosť EHSV s cieľom koordinovať energetickú transformáciu.

1.9. Konečným cieľom navrhovaného dialógu je urýchliť opatrenia v oblasti klímy zatraktívením účasti veľkého počtu neštátnych subjektov na týchto opatreniach a dosiahnuť, aby sa tieto opatrenia stali novým bežným prístupom.

1.10. EHSV zdôrazňuje, že v našich pretekoch v znižovaní emisií, ochrane klímy a podpore sociálnej a hospodárskej spravodlivosti sa musí zaviesť sociálny dialóg v záujme spravodlivého a rýchleho prechodu k spoločnosti bez emisií CO₂ a bez chudoby.

1.11. EHSV navrhuje, aby účelom dialógu bolo nielen zvýrazňovať a prezentovať opatrenia, ale aj reagovať na potreby neštátnych subjektov podnecovaním partnerstiev medzi štátnymi a neštátnymi subjektmi, uľahčovaním partnerského učenia, odbornej prípravy a výmeny poradenstva medzi neštátnymi subjektmi a uľahčovaním prístupu k financovaniu.

1.12. Navrhovaný európsky dialóg by fungoval v širšom ekosystéme riadenia klímy po Parížskej dohode. Organizácia dialógu by mala byť jednoduchá, pričom prioritou by malo byť radšej strategické prepojenie existujúcich programov, iniciatív a inštitúcií, než vytváranie nových inštitúcií. EHSV v tejto súvislosti podporuje návrh Európskeho parlamentu zriadiť celoštátne „viacúrovňové platformy pre dialóg o klíme a energetike“.

1.13. EHSV bude mať vedúcu úlohu pri nadväzovaní dialógu a vyzýva ostatné inštitúcie EÚ, najmä Európsku komisiu, aby sa pripojili k tomuto úsiliu o vytvorenie priaznivého prostredia pre neštátne subjekty v oblasti ochrany klímy spoluprácou pri pomoci so spustením dialógu.

1.14. Prvým krokom Európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy by malo byť podujatie v prvom polroku 2018, na ktorom sa stretnú všetky zainteresované siete aktérov, ako aj zástupcovia iných inštitúcií EÚ a členských štátov, ktoré sa organizuje v duchu tzv. dialógu Talanoa⁽²⁾ a slúži na stanovenie jasného akčného plánu pre dialóg.

1.15. Prostredníctvom takého dialógu EHSV očakáva výrazné zlepšenie postavenia všetkých neštátnych subjektov – podnikov vrátane malých a stredných podnikov, sociálnych podnikov a družstiev, skupín občianskej spoločnosti, komunit, miestnych a regionálnych orgánov a ďalších príslušných zainteresovaných strán, aby mohli skutočne a konkrétne prispievať k riešeniu zmeny klímy.

2. Súvislosti

2.1. Ide o prieskumné stanovisko na žiadosť Európskej komisie.

2.2. Toto stanovisko vychádza zo stanoviska na tému *Koalícia na plnenie záväzkov stanovených v parížskej dohode*, ktoré bolo prijaté v júli 2016, a z protokolu z následnej konferencie na tému *Vytvorenie rámca pre ochranu klímy zdola nahor*, ktorá poslúžila na výmenu najlepších postupov a určenie problémov, ktoré spomaľujú úsilie neštátnych subjektov o zmiernenie zmeny klímy.

⁽²⁾ Talanoa je tradičný výraz používaný na Fidži a v Tichomorí s cieľom vyjadriť proces inkluzívneho, participatívneho a transparentného dialógu. Cieľom Talanoa je šíriť príbehy, budovať empatiu a prijímať múdre rozhodnutia pre spoločné blaho. Dialóg Talanoa na vyhodnotenie kolektívneho úsilia zmluvných strán v súvislosti s pokrokom pri dosahovaní dlhodobého cieľa uvedeného v článku 4 Parížskej dohody začne v roku 2018 a na tento účel bude sprístupnená online platforma pre príspevky.

2.3. Posun smerom k nízkouhlíkovému hospodárstvu odolnému voči zmene klímy podnecujú iniciatívy vychádzajúce zdola, t. j. od občanov, miestnych orgánov, spotrebiteľov a inovatívnych podnikov. Ich ďalšiemu pokroku však často bránia administratívne a regulačné prekážky, nedostatok vhodných konzultačných mechanizmov a neprimerané finančné postupy.

3. Naliehavosť neštátnych opatrení v oblasti klímy

3.1. Pojem *neštátne subjekty* sa vzťahuje na subjekty, ktoré nie sú stranami Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC). Toto širšie chápanie zahŕňa rôzne typy podnikov vrátane malých a stredných podnikov a mikropodnikov, investorov, družstiev, mestá a regióny, odborové zväzy, spoločenstvá a občianske skupiny, náboženské organizácie, mládežnícke skupiny a ďalšie mimovládne organizácie. V tomto stanovisku sa osobitná pozornosť venuje novým príspevkom zdola nahor od subjektov v oblasti klímy, ktoré ešte nie sú plne uznané európskymi inštitúciami a členskými štátmi.

3.2. Opatrenia neštátnych subjektov v oblasti klímy sú čoraz naliehavejšie aspoň zo štyroch dôvodov:

- koncentrácia skleníkových plynov v atmosfére stále rastie a aj keď sa splnia všetky štátne záväzky, zostane prebytok 11 – 13 gigaton ekvivalentu CO₂ ⁽³⁾. Krátkodobé štátne a neštátne opatrenia v oblasti klímy môžu pomôcť tento prebytok odstrániť, a je veľmi dôležité, aby sa zabránilo radikálnejším a nákladnejším opatreniam;
- vplyv zmeny klímy, ku ktorej už dochádza, cítiť na celom svete. Patrí sem zvyšujúci sa počet prípadov extrémneho počasia, nárast strát a škôd a meniacich sa poveternostných podmienok, a tiež urýchľovanie vysídľovania a migrácie ohrozených komunít ⁽⁴⁾;
- súčasné politické otrasy – napríklad v Spojených štátoch – a nedostatok verejných zdrojov ohrozujú úplné vykonávanie štátnych záväzkov. Aj viaceré európske krajiny, ktoré sa plne zaviazali k plneniu Parížskej dohody, ešte stále nedosahujú ciele potrebné na obmedzenie globálneho otepľovania pod 2 °C;
- vlády stanovujú politický rámec, ale opatrenia v praxi vykonávajú neštátne subjekty a subjekty na vnútroštátnej úrovni, z ktorých mnohé sú skutočnými lídrami inovatívnych a účinných opatrení, najmä menšie, nové subjekty v oblasti klímy prichádzajúce zdola.

3.3. Neštátne subjekty v oblasti klímy môžu výrazne prispieť k urýchleniu nízkouhlíkového, ako aj udržateľného rozvoja. Okamžité neštátne opatrenia znižujú náklady prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo a tiež zmiernujú okamžitý vplyv prebiehajúcej zmeny klímy. Všeobecne však chýba uznanie toho, že iniciatívy zdola nahor môžu pomôcť riešiť sociálne problémy spojené s dekarbonizáciou a ekologickou transformáciou.

3.4. Z projektu TESS financovaného Európskou úniou a zameraného na vplyv komunít z ekologických dedín vyplýva, že keby sa päť percent občanov EÚ zapojilo do účinných komunitných iniciatív na zmiernenie zmeny klímy, zodpovedajúce zníženie emisií oxidu uhličitého by stačilo na to, aby 28 krajín EÚ dosiahlo takmer 85 % svojich dohodnutých cieľov zníženia emisií do roku 2020 ⁽⁵⁾.

3.5. Neštátne opatrenia v oblasti klímy môžu tiež pomôcť posilniť celkové riadenie v oblasti klímy. Napríklad:

- neštátne opatrenia by mohli inšpirovať ambicióznejšie politiky v oblasti klímy tým, že by vládam ukázali, že ambicióznejšie ciele v oblasti klímy sú možné;

⁽³⁾ The Emissions Gap Report 2017: A UN Environment Synthesis Report, UNEP 2017.

⁽⁴⁾ Závěry Rady: Európska diplomacia v oblasti klímy po zasadnutí COP21: prvky budúcej diplomacie v oblasti klímy v roku 2016.

⁽⁵⁾ Towards European Societal Sustainability, <http://www.tess-transition.eu/about/>.

- neštátne opatrenia by mohli pomôcť vládam vykonávať štátne politiky a prispievať k plneniu štátnych požiadaviek v rámci vnútroštátne stanovených príspevkov (NDC) EÚ;
- neštátne subjekty by mohli pomôcť zistiť príležitosti na posilnenie regulačného prostredia ⁽⁶⁾.

3.6. Neštátne opatrenia tiež môžu slúžiť na preukázanie toho, že prechod na nízkouhlíkové, obehové hospodárstvo odolné voči zmene klímy je pre EÚ príležitosťou na zvýšenie svojej konkurencieschopnosti, z ktorej budú mať prospech podniky EÚ. Okrem toho poskytujú príležitosť riešiť nielen výzvy v oblasti zmeny klímy, ale aj udržateľného rozvoja, najmä pokiaľ ide o plnenie cieľov udržateľného rozvoja.

3.7. V nedávnych rokoch rýchlo vzrástol počet, pôsobnosť a rozsah neštátnych opatrení v oblasti klímy ⁽⁷⁾. Neštátne subjekty sa však stále stretávajú s ohromnými prekážkami, ktoré im sťažujú podmienky pre úspešné vytváranie a vykonávanie svojich opatrení v oblasti klímy. [Pozri stanovisko EHSV o koalícii na plnenie záväzkov z Parížskej dohody ⁽⁸⁾]

3.8. Okrem toho rozmanitosť neštátnych aktérov a ich opatrení v oblasti klímy je čoraz väčšia, keďže pôsobia v rôznych prostrediach s osobitnými potrebami a zdrojmi. Riadna analýza a pochopenie tejto rozmanitosti je základnou podmienkou na dosiahnutie urýchlenia opatrení v oblasti klímy.

4. EÚ potrebuje strategický prístup k uľahčeniu neštátnych opatrení v oblasti klímy

4.1. Európska únia je lídrom neštátnych opatrení na medzinárodnej úrovni.

- EÚ podporuje iniciatívy medzinárodnej spolupráce viacerých zainteresovaných strán, ktoré riešia zmierňovanie v kontexte UNFCCC.
- EÚ prispela k rozsiahlym iniciatívam viacerých zainteresovaných strán v oblasti klímy ⁽⁹⁾.
- Jednotlivé členské štáty podporili program medzinárodných opatrení v oblasti klímy. Napríklad Francúzsko vynaložilo úsilie na širokú mobilizáciu na ceste k Parížskej dohode. Severské štáty a Holandsko prispeli k vytvoreniu platformy pre iniciatívy v oblasti klímy (v súčasnosti pod záštitou Programu OSN pre životné prostredie).
- Európske subjekty vedú približne 54 % iniciatív spolupráce v oblasti opatrení týkajúcich sa klímy registrovaných v rámci UNFCCC ⁽¹⁰⁾.

4.2. V ostrom protiklade s jej silným vedúcim postavením na medzinárodnej úrovni v súčasnosti EÚ nemá rámec, ktorý by vytváral také priaznivé prostredie, ktoré by pomohlo urýchliť neštátne opatrenia v oblasti klímy v Európe. Bez takéhoto rámca môžu EÚ chýbať hmotné príspevky od lídrov z radov neštátnych subjektov a subjektov na vnútroštátnej úrovni. Súčasná podpora niekoľkých rozsiahlych opatrení viacerých zainteresovaných strán Európskou úniou nie je dostatočná pre ten druh transformácie, ku ktorému sa zaviazala v Parížskej dohode.

4.3. Treba sa oveľa viac zamerať na nové, ešte neuznané subjekty v oblasti klímy prichádzajúce zdola, ktoré sú v súčasnosti nedostatočne zastúpené v iniciatívach podporovaných EÚ. Ich potenciálne príspevky sú veľmi dôležité. Vytváranie priaznivého prostredia pre takéto opatrenia v oblasti klímy je efektívny a nízko nákladový spôsob, ako využiť ich obrovský spoločenský potenciál.

⁽⁶⁾ Napríklad odstraňovaním regulačných prekážok a/alebo navrhovaním inteligentných politík v oblasti zmeny klímy.

⁽⁷⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrákešské partnerstvo, UNFCCC 2017.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 389, 21.10.2016, s. 20.

⁽⁹⁾ Významnými príkladmi sú: Celosvetový dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike, Regionálny dohovor primátorov a starostov, Inovačná misia, Koalícia pre klímu a čisté ovzdušie, Africká iniciatíva v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, InsuResilience a Partnerstvo pre vnútroštátne stanovené príspevky.

⁽¹⁰⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrákešské partnerstvo, UNFCCC 2017.

4.4. Okrem toho je vytvorením priaznivého prostredia možné riešiť súčasné nerovnosti medzi neštátnymi opatreniami v oblasti klímy. Napríklad:

- mikropodniky, malé a stredné podniky a podniky sociálneho hospodárstva (vrátane družstiev) sú v súčasnosti nedostatočne zastúpené v iniciatívach podporovaných EÚ, ako aj v kontexte UNFCCC ⁽¹¹⁾;
- opatrenia v oblasti klímy vykonávané vidieckymi komunitami a menšími a stredne veľkými mestami sú nedostatočne zastúpené v porovnaní s veľkými metropolitnými mestami ⁽¹²⁾.

4.5. Keďže bežné mobilizačné úsilie sa väčšinou uskutočňuje na úrovni medzinárodných politík v oblasti klímy so zameraním na obzvlášť veľké a/alebo pútavé príklady, opatrenia na úrovni EÚ sú naliehavo potrebné s cieľom doplniť medzinárodné úsilie aktivovaním a podporovaním väčšieho počtu a rôznych typov subjektov.

4.6. Ako prejav uznania veľkého potenciálu neštátnych subjektov viesť celosvetové úsilie o zmiernenie zmeny klímy a prispôbenie jej dôsledkom sa v tomto stanovisku navrhuje Európsky dialóg o neštátnych opatreniach v oblasti klímy na posilnenie a rozšírenie pôsobnosti a rozsahu neštátnych opatrení európskych subjektov v oblasti klímy.

5. Prioritné oblasti pre opatrenia v oblasti klímy a príklady a potreby subjektov v teréne

5.1. Prioritné tematické oblasti by sa mali stanoviť po konzultácii s občianskou spoločnosťou.

5.2. Úzka spojitosť s tematickými oblasťami v kontexte UNFCCC, najmä Marrákešského partnerstva pre globálnu činnosť v oblasti klímy, by mohla zabezpečiť silné prepojenie s cieľmi Parížskej dohody.

5.3. Medzi prioritné oblasti by mohlo patriť: poľnohospodárstvo a potravinárstvo, lesníctvo, využívanie pôdy a udržateľné biohospodárstvo, ochrana a rozvoj pobrežných oblastí, vodné hospodárstvo, mestá a regióny, doprava, energetika, obehové hospodárstvo a priemysel.

5.4. Medzi prierezové témy, ktorými by sa navrhovaný dialóg mohol zaoberať, patria: kompromisy a synergie v oblasti klímy a udržateľného rozvoja, úloha digitalizácie, participatívne prístupy a spravodlivý prechod.

5.5. Sociálne podnikanie, iniciatívy občanov a komunitná činnosť sú len pár príkladmi toho, ako možno uskutočňovať opatrenia v oblasti klímy prostredníctvom prístupu zdola nahor. Existuje už mnoho úspešných iniciatív, mnohé ďalšie už boli začaté, ale nemali úspech alebo boli prerušené z rôznych dôvodov. Obe kategórie projektov môžu byť v dialógu použité s cieľom poskytnúť cenné poznatky pre neštátne subjekty a tvorcov politiky.

5.5.1. Prípád decentralizovanej výroby energie z obnoviteľných zdrojov je najlepším príkladom. Mala by prebiehať v miestnych alebo regionálnych štruktúrach, takže hodnoty by sa vďaka využívaniu vetra, slnka a biomasy vytvárali na mieste. EÚ však nevyužíva v dostatočne rozsiahlej miere potenciál občianskej spoločnosti v tejto oblasti a zapojeniu miestnych subjektov až príliš často bránia regulačné, finančné a štrukturálne prekážky. V roku 2015 EHSV úspešne žiadal, aby sa vytvoril európsky dialóg o energetike vedený občianskou spoločnosťou na koordináciu energetickej transformácie ⁽¹³⁾ (ktorá je sama osebe najväčším jednotným opatrením, ktoré EÚ musí realizovať v súvislosti so stabilizáciou klímy).

⁽¹¹⁾ Napriek tomu, že predstavujú viac ako 99 % všetkých podnikov v EÚ a približne 58 % hospodárskeho výkonu meraného podľa hrubej pridanej hodnoty, https://ec.europa.eu/growth/smes_sk.

⁽¹²⁾ V EÚ žije približne 35 % populácie v mestských oblastiach a viac ako 22 % v prevažne vidieckych oblastiach. [Eurostat, 2014, Eurostat Regional Yearbook (Regionálna ročenka Eurostatu) 2014. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-HA-14-001>, nahliadnuté 16. januára 2018].

⁽¹³⁾ Stanovisko na tému *Rozvoj systému riadenia navrhovaného v súvislosti s politickými opatreniami v oblasti klímy a energetiky do roku 2030* (Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 8).

5.5.2. Viac ako 1 000 miestnych a regionálnych samospráv z 86 krajín, ktoré zastupujú 804 miliónov obyvateľov, zaznamenalo svoje ciele zníženia emisií na platforme carbonn Climate Registry. Ak sa tieto ciele dosiahnu, mohli by viesť do roku 2020 k zníženiu o 5,6 gigaton ekvivalentu CO₂ (Gt CO₂e) a do roku 2050 o 26,8 Gt CO₂e v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Celkový vplyv 7 494 miest a miestnych samospráv zastupujúcich viac ako 680 miliónov ľudí, ktoré pristúpili k Celosvetovému dohovoru primátorov a starostov o klímu a energetike, by znamenal zníženie emisií do roku 2030 spoločne bežným prístupom o 1,3 Gt CO₂e ročne, čím by sa za obdobie od 2010 do 2030⁽¹⁴⁾ dosiahlo celkové zníženie 15,64 Gt CO₂e.

5.5.3. Komunitne podporované poľnohospodárstvo v Európe v posledných rokoch narastalo. V roku 2016 viac ako šesť tisíc široko definovaných iniciatív občianskej spoločnosti v 22 európskych krajinách vyprodukovalo potraviny pre 1 milión ľudí⁽¹⁵⁾. Takéto iniciatívy siahajú od partnerstiev medzi spotrebiteľmi a poľnohospodármi po vytvorenie komunitných záhrad a poľnohospodárskych podnikov. Vytvárajú užšie väzby medzi výrobcami a spotrebiteľmi, ponúkajú príležitosti pre miestne podniky a nové pracovné miesta a obnovujú vzťah komunit k potravinám, a tak menia mechanizmy výroby a spotreby potravín a umožňujú občanom vytvárať participatívnejšie formy riadenia.

5.5.4. Konceptia spravodlivého prechodu spája pracovníkov, komunity, zamestnávateľov a vlády v kontexte sociálneho dialógu s cieľom stanoviť konkrétne plány, politiky a potrebné investície, aby sa zabezpečilo, že transformácia bude rýchla a spravodlivá. Zameriava sa na pracovné miesta a živobytie a jej cieľom je zabezpečiť, aby nikto nezaostával v našich pretekoch v znižovaní emisií, ochrane klímy a podpore sociálnej a hospodárskej spravodlivosti. S cieľom zaručiť a nastoliť sociálny dialóg pre spravodlivý prechod zriadila Medzinárodná konfederácia odborových zväzov a jej partneri Stredisko pre spravodlivý prechod. Stredisko bude združovať a podporovať odborové zväzy, podniky, spoločnosti, komunity a investorov v rámci sociálneho dialógu so zameraním na vypracovanie plánov, dohôd, investícií a politík na rýchly a spravodlivý prechod k spoločnosti bez emisií CO₂ a bez chudoby.

5.5.5. Vykonávanie opatrení v oblasti energie, znižovania emisií a šetrenia s vodou je súčasťou dobrovoľných programov a iniciatív na znižovanie spotreby zo strany priemyslu. Tieto úspechy podnikov sa kontrolujú a často zverejňujú. Týmto typmi najlepších postupov možno tiež vytvoriť porovnávanie medzi spoločnosťami a krajinami.

5.6. S cieľom pochopiť dôležitú rozmanitosť neštátnych subjektov, ich rôzne potreby a zdroje EHSV vykonal prieskum⁽¹⁶⁾, ktorý ukázal, že medzi najnaliehavejšími potrebami neštátne subjekty uvádzajú:

- priaznivé politické/legislatívne prostredie;
- finančné potreby: prístup k verejným finančným prostriedkom a fiškálne stimuly;
- technickú podporu: uľahčiť vzájomné učenie, budovanie kapacít, výmenu vedomostí a osvedčených postupov a zvyšovať povedomie;
- väčšiu dôveryhodnosť, zviditeľnenie, porozumenie a uznanie ich príspevkov;
- lepšiu spoluprácu medzi rôznymi subjektmi v súkromnej a verejnej sfére.

6. Funkcie navrhovaného európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy

6.1. V záujme vytvárania priaznivého prostredia pre neštátne opatrenie v oblasti klímy a na posilnenie a zväčšenie pôsobnosti a rozsahu opatrení európskych subjektov by európsky dialóg mal reagovať na politické a operačné požiadavky neštátnych subjektov a prípadne riešiť tieto navzájom prepojené funkcie: 1. posudzovanie opatrení; 2. uznávanie opatrení; 3. zlepšenie riadenia; 4. urýchlenie opatrení; a 5. podporovanie opatrení (funkcie ARIAS).

⁽¹⁴⁾ <https://www.cities-and-regions.org/lgma-at-the-apa-resumption/>.

⁽¹⁵⁾ <https://urgenci.net/new-report-european-csa-overview-released-by-the-european-csa-research-group/>.

⁽¹⁶⁾ EESC Survey „Boosting non-state climate actors“.

6.2. **Posudzovanie a sledovanie opatrení.** EÚ a jej členské štáty majú prospech z lepšieho pochopenia prínosu neštátnych opatrení v oblasti klímy. Navrhovaný dialóg môže poskytnúť prehľad opatrení v oblasti klímy v Európe a tiež pomôcť sledovať pokrok takýchto opatrení na celosvetovej úrovni v kontexte UNFCCC.

Lepšie pochopenie prínosu spojeného so zmierňovaním zmeny klímy a iných prínosov je prospešné z viacerých dôvodov:

- môže byť prvým krokom k začleneniu neštátnych opatrení do implementácie štátnej a európskej politiky v oblasti klímy;
- podrobné štúdie konkrétnych opatrení v oblasti klímy môžu pomôcť pri tvorbe verejných politík a identifikácii regulačných prekážok, stupňovateľných riešení, ako aj okolností, za ktorých by konkrétne opatrenia boli účinné;
- môže vytvoriť praktické vedomosti, ktoré neštátnym subjektom umožnia, aby sa účinne zapájali do boja proti zmene klímy.

6.2.1. Navrhovaný rámec by mal umožniť sledovanie pokroku aspoň niektorých opatrení neštátnych subjektov a subjektov na vnútroštátnej úrovni, najmä ak prispievajú k vyčísliteľnému znižovaniu emisií. Mohlo by to mať podobu súhrnného hodnotenia európskych opatrení v oblasti klímy, ako aj dobrovoľných mechanizmov podávania správ. Mali by sa zväziť záruky proti environmentálne klamlivej reklame (tzv. greenwashing, keď sa bežný prístup prezentuje ako čistý a v súlade s cieľmi Parížskej dohody). Prinajmenšom by sa však malo preukázať, že tieto iniciatívy sú viac ako záväzky na papieri bez toho, aby sa na ne uvalili zaťažujúce povinnosti podávania správ a monitorovania. V rámci monitorovacích a hodnotiacich postupov by sa okrem kvantitatívnych prístupov mohol uplatňovať kvalitnejší, naratívny prístup, aby sa ukázalo, čo je možné dosiahnuť.

6.3. V súčasnosti väčšina opatrení v oblasti klímy v Európe nie je vôbec alebo takmer vôbec uznávaná na európskej úrovni. Príležitosť **uznať a zdôrazniť** najmä účinné, inovatívne a tvorivé opatrenia v oblasti klímy však môže byť nákladovo efektívny spôsob motivácie k novým činnostiam a podpory prebiehajúcich projektov. Uznatie opatrení v oblasti klímy môže mať rôzne podoby, napríklad:

- široké uznanie nových a existujúcich záväzkov prostredníctvom online platformy;
- otvorenie možností pre nové subjekty v oblasti klímy predstaviť sa na podujatiach (na vysokej úrovni) na európskej úrovni, ako aj v kontexte medzinárodných rokovaní;
- udeľovanie cien obzvlášť vydareným opatreniam v oblasti klímy, napríklad v osobitných tematických oblastiach.

6.4. **Zlepšenie a posilnenie riadenia.** Priekopníci v skupinách neštátnych subjektov by mohli určiť prekážky a príležitosti na zlepšenie riadenia. Ich skúsenosti môžu pomôcť identifikovať regulačné prekážky na európskej, národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni a iniciovať ich odstránenie, ako aj vytvoriť primeraný regulačný rámec prospešný pre opatrenia v oblasti klímy. Prostredníctvom európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy by sa mali priebežne zhromažďovať názory a riešiť problémy s verejnými orgánmi s cieľom postupne vybudovať priaznivé administratívne prostredie pre opatrenia v oblasti klímy vychádzajúce zdola. To nie je možné dosiahnuť bez riešenia politického vákuu medzi neštátnymi subjektmi a tvorcami politiky.

6.5. **Urýchlenie opatrenia v oblasti klímy** – konečným cieľom navrhovaného dialógu je urýchliť opatrenia v oblasti klímy ich zatriktívením pre veľký počet neštátnych subjektov a dosiahnuť, aby sa opatrenie v oblasti klímy stalo novým bežným prístupom. V praxi by to malo znamenať:

- čoraz väčší počet nových neštátnych záväzkov v oblasti klímy. S cieľom prispieť k urýchleniu iniciatív by sa v rámci dialógu – prípadne v spolupráci s UNFCCC a ďalšími partnermi – mali propagovať nové záväzky;

- rýchle šírenie riešení a poučení vyplývajúcich z neštátnych opatrení v oblasti klímy na európskej úrovni. V záujme tohto urýchlenia by sa do dialógu mohlo začleniť usporadúvanie regionálnych stretnutí technických expertov podľa vzoru podobných stretnutí v rámci zasadnutí UNFCCC, ktoré by z týchto stretnutí čerpali podnety;
- partneri, ktorí sa zúčastňujú na organizovaní dialógu, môžu tiež príležitostne sprostredkovať nové partnerstvá a opatrenia v oblasti klímy v obzvlášť sľubnej alebo naliehavej oblasti s využitím procesu dialógu a svojej vlastnej organizačnej schopnosti;
- niekedy môžu sektorové alebo územné iniciatívy medzi sebou súťažiť, ak nie je určený a podporovaný správny prístup k spolupráci. Na identifikáciu nedostatkov, možností spolupráce a sprostredkovanie nového partnerstva je potrebná „vtáčia perspektíva“.

6.6. **Podpora opatrení v oblasti klímy.** V rámci navrhovaného dialógu by sa mali nielen zvýrazňovať a prezentovať opatrenia, ale aj reagovať na potreby neštátnych subjektov. Podpora môže mať rôzne podoby, napríklad:

- poskytnutie siete priaznivej pre sprostredkovanie nových partnerstiev medzi štátnymi a neštátnymi subjektmi;
- uľahčovanie partnerského učenia a výmeny poradenstva medzi neštátnymi subjektmi, ktoré im pomôže prekonať regulačné prekážky;
- poskytovanie vzdelávania a učenia, ako aj podnecovanie inovácií, napr. prostredníctvom hromadných otvorených online kurzov (MOOC), webových seminárov a seminárov o osobitných otázkach⁽¹⁷⁾;
- uľahčenie prístupu k financovaniu napríklad mapovaním existujúcich kanálov, preskúmaním inovatívnych finančných nástrojov (vrátane partnerského financovania, kolektívneho financovania a mikrofinancovania), navrhovaním zjednodušenia fiškálnych pravidiel a vytvorením nových príležitostí financovania, t. j. napr. uľahčiť prístup k súkromným, medzinárodným a mnohostranným finančným fondom.

7. Zavedenie navrhovaného európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy

7.1. Navrhovaný európsky dialóg by fungoval v širšom ekosystéme riadenia klímy po Parížskej dohode. Vznikajú ďalšie regionálne a národné akčné programy a rámce (napríklad v Latinskej Amerike a USA). Európsky dialóg by mohol využívať spoluprácu s týmito platformami a učiť sa od nich.

7.2. Organizácia dialógu by mala byť jednoduchá, pričom prioritou by malo byť radšej strategické prepojenie existujúcich programov, iniciatív a inštitúcií, než vytváranie nových inštitúcií. EHSV bude zohrávať jasnú úlohu pri nadväzovaní dialógu a hľadaní podpory a partnerstva s Európskou komisiou, ako aj s ostatnými inštitúciami EÚ. Tento inštitucionálny systém by prepožičal dôveryhodnosť pri riešení zmeny klímy na európskej úrovni. EHSV v tejto súvislosti podporuje návrh Európskeho parlamentu zriadiť celoštátne „viacúrovňové platformy pre dialóg o klíme a energetike“ s cieľom viesť v každom členskom štáte rozsiahle diskusie o budúcnosti klimatickej a energetickej politiky príslušnej krajiny.

7.3. Online platforma v rámci európskeho dialógu môže fungovať ako informačné stredisko, zaznamenávať európske opatrenia v oblasti klímy a poskytovať ich prehľad a môže poskytnúť komplexný archív údajov, ktoré môžu byť podkladom strategickej analýzy a miestnych, národných a európskych politík. S cieľom optimalizovať používanie informačného strediska by webová stránka mala byť dostupná a malo by sa na nej dať vyhľadávať. Takáto stránka by mohla byť prepojená s platformami, ktoré pôsobia v kontexte UNFCCC, vrátane platformy NAZCA⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Napríklad „Ako vytvoriť akčný plán?“, „Ako získať podporu?“, „Ako motivovať voličov, aby konali?“ atď.

⁽¹⁸⁾ <http://climateaction.unfccc.int/>.

7.4. V rámci navrhovaného dialógu by sa mali iniciovať podujatia na podporu uznávania, spätnej väzby, vzdelávania a vytvárania sietí pre neštátne subjekty. Časť týchto podujatí už existuje, ale získali by nový význam. Napríklad:

- existujúce stretnutia expertov Strediska EHSV pre monitorovanie trvalo udržateľného rozvoja by mohli získať dodatočný význam, keby sa vo forme „stretnutí technických expertov“ stali súčasťou procesu UNFCCC alebo tematických a regionálnych dialógov s cieľom získať informácie o existujúcich opatreniach v oblasti klímy;
- Európsky deň udržateľných spoločenských – podujatie organizované ECOLISE v spolupráci s EHSV by mohlo upozorniť na miestne spoločnosti a uznať ich príspevky k opatreniam v oblasti klímy;
- v rámci každoročných podujatí, ktoré podporujú európske inštitúcie (napr. Zelený týždeň, Európsky týždeň udržateľných zdrojov energie, Európsky týždeň udržateľného rozvoja, atď.) by sa mohli konať stretnutia venované opatreniam v oblasti klímy zo strany neštátnych subjektov.

7.5. Pre navrhovaný dialóg by mohlo byť prospešné vymenovanie odvetvových alebo tematických „vyslancov pre opatrenia v oblasti klímy“. Úlohou vyslancov by mohlo byť sprostredkovanie spolupráce medzi viacerými zainteresovanými stranami, stanovovanie strategických/tematických priorít, organizovanie podujatí a nabádanie k novým opatreniam v oblasti klímy. Môžu pôsobiť aj ako kontaktné miesta pre neštátne opatrenia v oblasti klímy, napr. vo vzťahu k Európskej komisii, členským štátom a UNFCCC.

7.6. Navrhovaný proces by mal podporovať prístup k finančným prostriedkom pre opatrenia neštátnych subjektov. To by mohlo zahŕňať:

- zmapovanie možností financovania;
- poradenstvo v súvislosti s financovateľnými plánmi;
- analýzu súčasného dialógu a konzultácií s neštátnymi subjektmi s cieľom stanoviť nové techniky a najlepšie postupy na posilnenie využívania prostriedkov z existujúcich európskych a medzinárodných fondov;
- presadzovanie toho, aby nadchádzajúci viacročný finančný rámec EÚ slúžil vyšším ambíciám v oblasti klímy neštátnych subjektov a aby stimuloval opatrenia týchto subjektov;
- preskúmanie inovatívneho financovania (partnerské financovanie, kolektívne financovanie, mikrofinancovanie, zelené dlhopisy atď.).

7.7. S cieľom zabezpečiť dôveryhodnosť a jednoduchosť inštitucionálneho rámca by sa ako organizační partneri mali prizvať títo potenciálni prispievatelia:

- na podporu funkcie „posudzovanie“ by iniciátori dialógu mali spolupracovať s existujúcimi výskumnými skupinami, iniciatívami na sledovanie opatrení v oblasti klímy a dátovými platformami;
- na podporu funkcie „uznávanie“ je potrebné usilovať o spoluprácu s existujúcimi iniciatívami na udeľovanie cien, napríklad ocenenia UNFCCC Momentum For Change (Podnet k zmene) a ocenenia SEED ⁽¹⁹⁾, Cena EHSV pre občiansku spoločnosť, atď.;
- na podporu funkcií „zlepšenie riadenia“ a „urýchlenie“ by sa mali vytvoriť komunikačné kanály napríklad prostredníctvom facilitačných dialógov a postupov technického poradenstva v rámci UNFCCC, ako aj príslušných procesov na úrovni EÚ a členských štátov, ako sú Európske poradné rady pre životné prostredie a trvalo udržateľný rozvoj (EEAC);
- v súvislosti s funkciou „podporovanie“ by sa malo vytvoriť prepojenie s existujúcimi programami. Napríklad, prístup k financovaniu a najlepším postupom možno koordinovať s programom EÚ LIFE, nástrojom na financovanie opatrení v oblasti životného prostredia a klímy, s grantmi alebo pôžičkami EIB a/alebo inými európskymi programami, a zároveň by sa medzi účastníkmi dialógu mohla všeobecne šíriť kompilácia výsledkov výskumov v rámci programu Horizont 2020 týkajúcich sa neštátnych subjektov.

⁽¹⁹⁾ Ocenenia za podnikanie v oblasti trvalo udržateľného rozvoja.

7.8. Prvým krokom Európskeho dialógu o neštátnych opatreniach v oblasti klímy by malo byť podujatie v prvom polroku 2018, ktoré inicioval EHSV v spolupráci s Európskou komisiou a na ktorom sa stretnú všetky zainteresované siete aktérov, ako aj zástupcovia iných inštitúcií EÚ a členských štátov.

7.8.1. Toto podujatie by malo prispieť k Talanoa dialógu pred zasadnutím COP24, v rámci ktorého sú zmluvné strany a subjekty, ktoré nie sú zmluvnými stranami dohovoru, vyzvané, aby spolupracovali pri zvolávaní miestnych, vnútroštátnych, regionálnych alebo celosvetových podujatí s cieľom pripraviť a sprístupniť relevantné informácie o aktuálnej situácii, o želanej budúcnosti a ako ju dosiahneme.

7.8.2. Toto podujatie by malo slúžiť aj na stanovenie akčného plánu pre Európsky dialóg o neštátnych opatreniach v oblasti klímy na obdobie 2018 – 2020 s cieľom uviesť ho do praxe, a to vrátane podrobného plánu na plnenie funkcií ARIAS dialógu.

V Bruseli 15. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

532. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV, 14. 2. 2018 – 15. 2. 2018

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Za fungujúce a prínosné verejné obstarávanie v Európe

[COM(2017) 572 final]

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Napomáhanie investovaniu prostredníctvom dobrovoľného ex ante posúdenia aspektov týkajúcich sa verejného obstarávania v súvislosti s veľkými projektmi v oblasti infraštruktúry

[COM(2017) 573 final]

Odporúčanie Komisie z 3. októbra 2017 k profesionalizácii verejného obstarávania – Budovanie architektúry profesionalizácie verejného obstarávania

[C(2017) 6654 final – SWD(2017) 327 final]

(2018/C 227/06)

Spravodajca: **Antonello PEZZINI**

Konzultácia	Európska komisia, 17. 11. 2017
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	24. 1. 2018
Prijaté v pléne	14. 2. 2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	107/1/1

1. Závěry a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) je presvedčený, že jedine transparentný, otvorený a konkurencieschopný systém verejného obstarávania na jednotnom trhu by mohol zabezpečiť nielen efektívnosť verejných výdavkov, ale aj poskytovanie tovarov a služieb vysokej kvality pre občanov, vytvorením skutočnej **európskej kultúry inovatívneho, inteligentného, udržateľného a sociálne zodpovedného obstarávania**.

1.1.1. V tejto súvislosti EHSV odporúča presadzovať uplatňovanie „ekonomicky najvýhodnejšej ponuky“ ako kritéria pri výbere ponúk, najmä v prípade služieb v oblasti intelektuálnej činnosti.

1.2. Výbor s potešením víta nový balík opatrení v oblasti verejného obstarávania a zdôrazňuje, že je potrebné

- podporovať kvalitu a inováciu pri verejnom obstarávaní,
- začleniť environmentálne a sociálne aspekty,
- zefektívniť verejné obstarávanie a vykonávať ho inteligentnejšie.

1.3. Výbor zdôrazňuje význam inteligentného využívania verejného obstarávania na komplexné zvládanie globálnych výziev, ako sú zmena klímy, nedostatok zdrojov, nerovnosti a starnutie spoločnosti, podporou opatrení sociálnej politiky, urýchľovaním prechodu na udržateľnejšie a konkurencieschopnejšie dodávateľské reťazce a obchodné modely, zlepšením prístupu k verejnému obstarávaniu pre malé a stredné podniky (MSP) a podniky sociálneho hospodárstva.

1.3.1. EHSV sa domnieva, že je dôležité rozvíjať väčšiu otvorenosť členských štátov voči mechanizmom dobrovoľných posúdení ex ante pre veľké projekty v oblasti infraštruktúry.

1.3.2. Výbor zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby sa zatraktívnilo využívanie mechanizmu posúdenia ex ante prostredníctvom udelenia označenia „osvedčenie o zhode“ obstarávateľským subjektom. EHSV podporuje väčšiu profesionalizáciu všetkých zainteresovaných strán a väčšiu účasť sociálnych podnikov zameraných na boj proti podvodom a korupcii posilnením digitálnej transformácie obstarávania.

1.4. Výbor víta najmä úsilie o zlepšenie prístupu MSP a podnikov sociálneho hospodárstva na trhy verejného obstarávania, zdôrazňuje, že ešte stále existuje mnoho prekážok, ktoré im bránia v plnej účasti, a ako opatrenie na ich ochranu a podporu odporúča zaangažovať komory a/alebo profesijné orgány.

1.4.1. Sociálne a environmentálne aspekty nadobudli rozhodujúci význam pri špecifikácii verejných obstarávaní a EHSV vyzdvihuje hodnotu a užitočnosť týchto aspektov a odporúča zahrnúť osobitné materiály o sociálnych a environmentálnych otázkach do programov odbornej prípravy jednotlivých štátov i EÚ.

1.4.2. Bolo by vhodné spustiť kampaň na podporu uplatňovania technických noriem z environmentálnej oblasti (ISO 14000), sociálnej oblasti (ISO 26000, SA 8000:2014) a príslušných dohôd MOP⁽¹⁾, z oblasti kvality riadenia a výroby (UNI 11648:2016 vymedzujúca funkciu *project manager* a ISO 9000) alebo podobných technických kvalitatívnych požiadaviek, ako to pre špecifikácie obstarávania vyžadujú právne predpisy jednotlivých štátov, čo by pomohlo menším podnikom splňať tieto normy prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu.

1.5. Podľa EHSV je nevyhnutné odhodlane sa usilovať o výraznú profesionalizáciu obstarávateľských subjektov s jasným uznaním nových získaných kvalifikácií, vytvorením jednotného európskeho rámca pre technické a infromatické znalosti a zručnosti, čo by umožnilo spoločný prístup v rámci celého európskeho vnútorného trhu.

1.6. EHSV sa nazdáva, že by bolo vhodnejšie, keby Komisia namiesto odporúčania prijala smernicu s cieľom zaručiť účinnú a konzistentnú architektúru profesionalizácie verejného obstarávania.

1.7. Podľa výboru by bolo vhodné vytvoriť verejný digitálny register verejného obstarávania, aj s cieľom umožniť rozšírenie skupiny potenciálne zainteresovaných podnikov a zároveň lepšie vyhodnotiť efektívnosť a integritu procesu verejného obstarávania.

1.8. Výbor pokladá za zásadné rázne opatrenia EÚ na podporu prístupu na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách na základe reciprocity, vrátane prístupujúcich krajín a partnerských krajín európskej susedskej politiky, za rovnakých podmienok, ako platia pre tuzemské podniky.

1.9. EHSV sa domnieva, že odporúčania Európskej komisie (EK) určené jednotlivým členským štátom by mali byť sprevádzané výrazným úsilím v oblasti vzdelávania so zameraním na možnosti prístupu k programom a štruktúrnym fondom a na technické normy digitalizácie, pričom by sa mal na európskej úrovni prijať etický kódex pre verejné obstarávanie.

⁽¹⁾ Základné dohovory MOP, dohovor MOP 155 (hygiena a bezpečnosť na pracoviskách) a dohovory MOP 131, 1 a 102.

1.10. EHSV odporúča podporovať začlenenie a využívanie opatrení sociálneho charakteru ako strategické nástroje na presadzovanie progresívnych politík v tejto oblasti.

1.11. EHSV odporúča preskúmať možnosť prijať spoločný regulačný režim pre nadnárodné obstarávanie ako 28. režim, ktorý by obstarávateľské subjekty mohli dobrovoľne uplatňovať so zárukou rovnakých postupov v celom európskom hospodárskom priestore.

2. Kontext a súčasný stav

2.1. Verejné obstarávanie ponúka obrovský potenciálny trh pre inovatívne produkty a služby, ak sa použijú strategicky na stimuláciu hospodárstva a uvoľnenie investícií, najmä prostredníctvom investičného plánu pre Európu, na zlepšenie produktivity a začlenenia, ako aj na reagovanie na štrukturálne a infraštrukturálne zmeny nevyhnutné na podporu inovácie a rastu.

2.2. Značný podiel verejných nákupov a investícií v európskom hospodárstve sa uskutočňuje prostredníctvom verejného obstarávania: verejné orgány EÚ vynakladajú každý rok na verejné obstarávanie služieb, prác a dodávky tovaru približne 19 % HDP EÚ.

2.2.1. Až pri 55 % postupov verejného obstarávania sa žiaľ ako jediné kritérium na vyhodnotenie ponúk používa najnižšia cena, a teda sa osobitne neprihliada na kvalitu, udržateľnosť, inovácie a sociálne začlenenie.

2.3. Deväť z desiatich veľkých projektov v oblasti infraštruktúry nie je realizovaných v súlade s plánovaním uvedenom vo fáze zmluvnej realizácie projektu, a nedodržiava výšku prostriedkov zadanú do rozpočtu, ani harmonogram so stanovenými termínmi a často prekračuje pôvodne stanovené náklady až o 50 %⁽²⁾.

2.4. Právny rámec v oblasti verejného obstarávania má tradične dosť štruktúrovanú a komplexnú formu, ku ktorej sa pridáva mimoriadne rozdrobená inštitucionálna štruktúra, keďže je v kompetencii širokej škály aktérov na ústrednej, regionálnej i odvetvovej úrovni s nie vždy jasne vymedzenými úlohami a povinnosťami.

2.5. Riadenie postupov verejného obstarávania a investícií do infraštruktúry si vyžaduje obzvlášť dobre rozvinuté schopnosti verejných orgánov na rôznych úrovniach, ktoré však majú naopak rôzne problémy, ako sú: nerovnomerné kapacity v oblasti plánovania a včasného vymedzenia primeraných nástrojov a prostriedkov; nízka profesionalizácia obstarávateľských subjektov; hospodárenie s výdavkovými kapitolami zverené rôznorodým orgánom verejnej správy; nedostatky, pokiaľ ide o systematické zhromažďovanie podporných informácií a nejednotné databázy v správe rôznych subjektov s často nedostatočnými úrovňami kvality a spoľahlivosti.

2.6. Táto komplexnosť nebola v plnej miere odstránená balíkom opatrení v oblasti verejného obstarávania v roku 2014.

2.7. V EÚ sa využívanie digitálnych nástrojov na podporu riadenia verejného obstarávania udomácňuje len pomaly: zaviedli ho iba štyri krajiny, v roku 2016⁽³⁾. To poukazuje na potrebu lepšieho využitia nových technológií na zjednodušenie a zrýchlenie postupov verejného obstarávania.

3. Návrhy Komisie

3.1. Tento predstavený balík zahŕňa štyri hlavné oblasti:

3.1.1. **vymedzenie prioritných oblastí**, ktoré sa majú vylepšiť, s cieľom vypracovať strategický prístup k verejnému obstarávaniu so zameraním na šesť priorít;

3.1.2. **dobrovoľné posúdenia ex ante týkajúce sa veľkých projektov v oblasti infraštruktúry** so zriadením asistenčnej služby spolu s mechanizmami oznamovania a výmeny informácií, ktorá bude schopná poskytovať asistenciu v počiatočnej fáze projektov s odhadovanou hodnotou viac ako 250 miliónov EUR a projektov, ktoré sú výrazne prospešné pre určitý členský štát a presahujú hodnotu 500 miliónov EUR;

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2017_grow_046_ex_ante_voluntary_assesment_en.pdf [nedostupné v slovenčine].

⁽³⁾ COM(2017) 572 final, 2. kapitola.

3.1.3. **odporúčania na profesionalizáciu verejných správ a verejných obstarávateľov** s cieľom zaistiť, aby mali odborné schopnosti a technické a procesné znalosti potrebné na dodržiavanie predpisov a zabezpečenie vysokej kvality z hľadiska inovatívnosti a udržateľnosti a najvýhodnejšieho pomeru medzi kvalitou a cenou investície, a to aj v oblasti sociálnej zodpovednosti;

3.1.4. **usmernenia na posilnenie inovácie prostredníctvom verejného obstarávania tovaru a služieb.**

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor s veľkým potešením víta nový balík opatrení v oblasti verejného obstarávania a opätovne zdôrazňuje, ako už urobil svojho času, že je potrebná „podpora kvality a inovácie pri verejnom obstarávaní, odstránenie zbytočnej byrokracie, začlenenie environmentálnych a sociálnych aspektov (na podporu ochrany zamestnanosti a pracovných podmienok, ako aj v prospech osôb so zdravotným postihnutím a iných znevýhodnených skupín)“, ako aj presadzovanie využívania popri ekonomicky najvýhodnejšej ponuke v oblasti intelektuálnej činnosti možnosti jedinej ponuky, ktorá sa považuje za najlepšiu, aj keď nie je najlacnejšia.

4.2. Uplatňovanie environmentálnych a sociálnych kritérií by malo podporiť inteligentnejšie a efektívnejšie verejné obstarávanie, zdôrazniť potrebu väčšej profesionalizácie, zvýšiť účasť malých a stredných podnikov vrátane sociálnych podnikov, bojovať proti protekcionárstvu, podvodom a korupcii, či podporovať európske verejné zákazky s cezhraničným charakterom ⁽⁴⁾.

4.3. Výbor zdôrazňuje predovšetkým význam inteligentného využívania verejného obstarávania na komplexné zvládanie globálnych výziev, ako sú zmena klímy a nedostatok zdrojov alebo starnutie spoločnosti, podporou opatrení sociálnej politiky, urýchľovaním prechodu na udržateľnejšie a konkurencieschopnejšie dodávateľské reťazce a obchodné modely a vytvorením lepších podmienok pre prístup MSP k verejnému obstarávaniu.

4.4. EHSV sa domnieva, že je dôležité rozvíjať čoraz väčšiu otvorenosť členských štátov na dobrovoľnom základe s cieľom:

- zabezpečiť rozsiahlejšie rozšírenie strategického obstarávania s využitím mechanizmu dobrovoľných posúdení ex ante pre veľké projekty v oblasti infraštruktúry,
- zaviesť systematickú výmenu osvedčených postupov v oblasti strategického obstarávania,
- propagovať aktualizované riešenia pre zelené, sociálne a inovačné verejné obstarávanie.

4.5. Podľa EHSV je nevyhnutné odhodlane sa usilovať o výraznú profesionalizáciu obstarávateľských subjektov s osvedčením povinných minimálnych požiadaviek, vytvorením jednotného európskeho rámca pre technické a informatické znalosti a zručnosti, čo by umožnilo spoločný prístup v rámci celého európskeho vnútorného trhu na základe jediného centra kompetencií a interaktívnej databázy.

4.5.1. Vzhľadom na rozhodujúci význam, ktorý nadobudli sociálne a environmentálne aspekty v rámci verejného obstarávania a hodnotu, ako aj záruku, ktoré by mohlo dodržiavanie týchto aspektov predstavovať pre ciele sociálneho začlenenia a sociálnej a environmentálnej udržateľnosti, EHSV navrhuje a odporúča, aby všetky programy odbornej prípravy v záujme väčšej profesionalizácie zamestnancov zapojených do verejného obstarávania zahŕňali osobitné materiály o sociálnych a environmentálnych právnych predpisoch, a najmä o sociálnych a environmentálnych aspektoch stanovených v právnych predpisoch o verejnom obstarávaní.

4.5.2. Začlenenie týchto aspektov je reakciou na nové výzvy, aby sa v plnej miere využíval potenciál v snahe strategicky prispieť k cieľom horizontálnej politiky a k spoločenským hodnotám, ako sú inovácie, sociálne začlenenie a hospodárska a environmentálna udržateľnosť.

4.5.3. Podľa EHSV je preto potrebné zabezpečiť prísne dodržiavanie týchto opatrení, ak sú záväzné, a presadzovať ich väčšie využívanie v prípade, že ide o opatrenia, ktoré verejní obstarávatelia môžu uplatňovať na dobrovoľnom základe. EHSV dôrazne žiada, aby sa viedla kampaň na podporu uplatňovania technických noriem z environmentálnej oblasti (ISO 14000), sociálnej oblasti (ISO 26000, SA 8000:2014), ôsmich základných dohôv MOP, dohovoru MOP 155 (hygiena a bezpečnosť na pracoviskách), dohovoru MOP 131, 1 a 102; a z oblasti riadenia a výroby (UNI 11648:2016 vymedzujúca funkciu *project manager*); a z oblasti výrobných kvalít (ISO 9000). Pri uplatňovaní týchto noriem a v technických

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 84.

špecifikáciách nových generácií obstarávania musí byť zabezpečená veľká podpora MSP a podnikov sociálneho hospodárstva s cieľom vyhnúť sa ich vylúčeniu a znížiť ich náklady.

4.5.4. Začlenenie inovačných kritérií si najmä v prípade veľkých projektov v oblasti infraštruktúry vyžaduje spoločnú strategickú víziu na výber ponuky na základe kvalitatívnych kritérií nákladovej efektívnosti, ako aj na výber ekonomicky najvýhodnejšej ponuky na základe prístupu, v rámci ktorého sa môžu zohľadňovať sociálne, environmentálne a iné kritériá, ako napríklad kritériá pre obehové hospodárstvo.

4.5.5. Podobne vzhľadom na to, že členské štáty v nedostatočnej miere využívajú možnosti, ktoré ponúka verejné obstarávanie, pokiaľ ide o kritériá a sociálne opatrenia ako strategické nástroje na podporu udržateľných cieľov sociálnej politiky, navrhuje a odporúča podporovať rozhodné začleňovanie a uplatňovanie týchto kritérií a opatrení sociálneho charakteru podporovaných právnymi predpismi EÚ o verejnom obstarávaní.

4.5.6. Výbor víta najmä úsilie o zlepšenie prístupu MSP a podnikov sociálneho hospodárstva na trhy verejného obstarávania a zdôrazňuje, že ešte stále existuje mnoho prekážok, ktoré im bránia v účasti.

4.5.7. EHSV sa nazdáva, že by bolo vhodné klásť väčší dôraz na odstránenie týchto prekážok, a to posilnením systému opravných prostriedkov. V tejto súvislosti je užitočné a potrebné nabádať a poveriť zodpovednosťou komory a/alebo profesijné orgány, aby kolektívne riešili spory v prípade menších podnikov.

4.5.8. Bolo by vhodné vytvoriť verejný digitálny register verejného obstarávania, aj s cieľom umožniť rozšírenie skupiny potenciálne zainteresovaných podnikov a lepšie vyhodnotiť efektívnosť a integritu procesu verejného obstarávania.

4.5.9. Dôležité by okrem iného bolo aj spustenie pilotných projektov na podporu účasti MSP prostredníctvom obchodných sprostredkovateľov a sprostredkovateľov inovácií, ako aj zavedenie európskych iniciatív v oblasti pilotných projektov, ktoré sa týkajú odbornej prípravy, na posilnenie profesionalizácie európskych MSP v záujme podpory jazykových a procedurálnych znalostí menších podnikov v centrálnych obstarávacích organizáciách.

4.6. EHSV s presvedčením podporuje presadzovanie spoločného cezhraničného verejného obstarávania, najmä pre inovačné projekty a nadnárodné siete infraštruktúry, pričom treba nabádať menšie podniky na účasť prostredníctvom obchodných sprostredkovateľov a sprostredkovateľov inovácií a požadovať aj vysokú úroveň kvality práce subdodávateľov, ktorých využívanie by však malo byť obmedzené.

4.7. Výbor zdôrazňuje význam róznych opatrení EÚ na podporu prístupu na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách na základe reciprocitu, vrátane prístupujúcich krajín a partnerských krajín európskej susedskej politiky, za rovnakých podmienok, ako platia pre tuzemské podniky, a to aj vytvorením vhodných doložíek v rámci dvojstranných a viacstranných dohôd o voľnom obchode.

4.8. EHSV podporuje vytvorenie verejne prístupného európskeho registra zmlúv plne interoperabilného so štátnymi registrami, a to v záujme väčšej transparentnosti, pokiaľ ide o zadané zákazky a ich zmeny, pri zachovaní plnej ochrany citlivých údajov a osobných údajov prostredníctvom digitálnej transformácie a so zavedením povinného elektronického verejného obstarávania do roku 2018.

4.9. Výbor pripomína, že je dôležité viesť štruktúrovaný dialóg s občianskou spoločnosťou na základe dostupnosti otvorených a transparentných údajov s cieľom vytvárať jednak lepšie analytické nástroje na tvorbu politiky zameranú na potreby, jednak varovné systémy a systémy na boj proti korupcii, aj prostredníctvom lepšieho využívania projektového financovania.

4.10. Treba posilniť ľahko použiteľný mechanizmus výmeny informácií ako nástroj na riadenie znalostí, ktorý by mali používať štátne orgány a verejní obstarávatelia na spoločné využívanie najlepších postupov, vzájomné učenie zo skúseností a vytvorenie platformy EÚ o rôznych aspektoch týkajúcich sa projektov.

4.10.1. Treba výrazne zlepšiť odbornú prípravu členov obstarávateľských subjektov.

5. Partnerstvo medzi Európskou komisiou, regionálnymi a celoštátnymi orgánmi a podnikmi: mechanizmus ex ante

5.1. Nový mechanizmus ex ante, ktorý navrhla Európska komisia, môže podľa EHSV predstavovať užitočný nástroj, ak si zachová svoju flexibilitu a dobrovoľný ráz a ak poskytne možnosť oddelene využívať tri zložky, z ktorých pozostáva:

- asistenčnú službu,
- mechanizmus oznamovania pre veľké projekty v oblasti infraštruktúry s hodnotou nad 500 miliónov EUR,
- mechanizmus výmeny informácií,

ktoré musia byť použiteľné ľahko a nezávisle pre každý projekt a pri plnom rešpektovaní záruky dôvernosti.

5.2. EHSV pokladá za dôležité, aby si štandardný notifikačný formulár zachoval jednoduchú a nekomplikovanú formu a aby elektronický postup zaručil dôvernú povahu citlivých informácií.

5.3. EHSV zastáva názor, že asistenčná služba by mala mať štruktúru siete jednotlivých asistenčných pracovísk vytvorených na národnej/regiónálnej úrovni s cieľom zaisťovať čo najbezprostrednejšiu asistenciu s podporou sietí BC-Net a SOLVIT.

5.4. Mechanizmus výmeny informácií by mal zabezpečiť interaktívnu a ľahko použiteľnú databázu zostavenú na základe potrieb používateľov, s osobitným riadiacim a kontrolným výborom zloženým zo zástupcov obstarávateľských subjektov a podnikov v členských štátoch.

5.5. Pokiaľ ide o mechanizmus posúdenia ex ante, výbor zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby bol atraktívny vďaka uznaniu označenia „osvedčenie o zhode“, ktoré by bolo výsledkom posúdenia Európskou komisiou.

6. Architektúra profesionalizácie verejného obstarávania

6.1. S odporúčaním Komisie adresovaným členským štátom sa dá v plnej miere súhlasiť. EHSV by však uprednostnil, keby Komisia s cieľom zaručiť účinnú a konzistentnú architektúru profesionalizácie verejného obstarávania prijala namiesto právne nezáväzného odporúčania radšej smernicu.

6.2. EHSV sa domnieva, že na takéto odporúčania by mohli nadväzovať náležité kroky za predpokladu, že:

6.2.1. sa zrealizuje spoločná pilotná iniciatíva v oblasti odbornej prípravy profesijných profilov rôznych verejných a súkromných aktérov zapojených do procesu obstarávania, počnúc cezhraničnými, aj s cieľom vymedziť schopnosti a zručnosti, ktoré by mali mať všetci odborníci v oblasti verejného obstarávania;

6.2.2. sa CEN, Cenelec a ETSI udeli mandát na vypracovanie technických noriem na digitalizáciu verejného obstarávania, aby sa zabezpečila transparentnosť, prístupnosť a úplná interoperabilita;

6.2.3. sa pre MSP a podniky sociálneho hospodárstva urýchlene spustia pilotné projekty na stimuláciu ich účasti prostredníctvom obchodných sprostredkovateľov a sprostredkovateľov inovácií;

6.2.4. sa zabezpečí prístup aktérov procesu verejného obstarávania k programu Spravodlivosť na roky 2014 – 20, pokiaľ ide o odbornú justičnú prípravu vrátane jazykového vzdelávania v oblasti právnej terminológie s cieľom podporiť spoločnú právnu a justičnú kultúru v oblasti obstarávania a vzájomné učenie;

6.2.5. sa začlení medzi programové osi štrukturálnych fondov, najmä Európskeho sociálneho fondu, opatrenia na spoločnú profesionalizáciu aktérov verejného obstarávania na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;

6.2.6. sa vytvorí 300 štipendií EÚ pre účasť na príslušných kurzoch Európskeho inštitútu pre verejnú správu v Maastrichte a Akadémie európskeho práva v Trieri;

6.2.7. aktéri verejného obstarávania prijímú na európskej úrovni etický kódex pre verejné obstarávanie v rámci dialógu s občianskou spoločnosťou, a to aj s cieľom zabezpečiť dodržiavanie prísnych sociálnych a environmentálnych noriem.

6.3. EHSV dúfa, že sa preskúma jednotný dodatočný regulačný režim pre veľké transeurópske obstarávaná, ktorý by sa ponúkol obstarávateľským subjektom na základe dobrovoľnosti ako 28. režim s rovnakými podmienkami a postupmi na celom jednotnom trhu.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú emisné normy pre nové osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá ako súčasť integrovaného prístupu Únie na zníženie emisií CO₂ z ľahkých úžitkových vozidiel, a ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 715/2007 (prepracované znenie)

[COM(2017) 676 final – 2017/0293 (COD)]

(2018/C 227/07)

Spravodajca: **Dirk BERGRATH**

Žiadosť	Európsky parlament, 5. 2. 2018 Rada, 9. 2. 2018
Právny základ	článok 192 prvý odsek Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	24. 1. 2018
Prijatie v pléne	14. 2. 2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	124/1/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV v zásade víta návrhy Komisie ako vyvážený kompromis medzi cieľmi z hľadiska klimaticky neutrálnej mobility, inovačnej schopnosti európskeho automobilového priemyslu a zachovania kvalitných pracovných miest.

1.2. Výbor považuje najmä priebežný cieľ, aby sa v porovnaní s rokom 2021 znížil do roku 2025 objem emisií o 15 %, za veľmi náročný, keďže požadované úpravy, ktoré treba vykonať na spaľovacích motoroch, sú na hranici technických možností. EHSV očakáva, že Komisia bude priebežne monitorovať typové schválenia nových vozidiel, aby sa zabránilo ďalšiemu montovaniu nepripustných komponentov motorov. Bude obzvlášť ťažké dosiahnuť do roku 2025 ciele týkajúce sa zníženia emisií u ľahkých úžitkových vozidiel s dlhšími výrobnými a vývojovými cyklami. EHSV však napriek tomu vníma rozvoj trhu s vozidlami s nulovým a nízkym objemom emisií resp. hybridmi ako príležitosť.

1.3. EHSV víta lepší dohľad nad trhom prostredníctvom merania a kontroly skutočnej spotreby paliva na základe povinnosti výrobcu montovať do nových vozidiel normalizované prístroje.

1.4. Štrukturálna zmena zameraná na prechod k alternatívnym druhom pohonu bude spolu s digitalizáciou, autonómnou jazdou a. i. spojená so zásadnou zmenou automobilových hodnotových reťazcov. EHSV víta postoj Komisie v súvislosti s tým, aby sa hodnotový reťazec v oblasti výroby elektronických automobilov sústreďoval v Európe (Aliancia EÚ pre batérie), žiada však energetickejšie konanie.

1.5. Od rýchlosti tejto štrukturálnej zmeny závisí aj to, či budú ohrozené pracovné miesta a zamestnanosť. EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že túto štrukturálnu zmenu budú sprevádzať aj opatrenia v oblasti priemyselnej politiky, keďže nie je k dispozícii komplexné posúdenie vplyvu v sociálnej a hospodárskej oblasti. Výbor odmieta hromadné prepúšťanie.

1.6. V rámci priebežného hodnotenia naplánovaného na rok 2024 by sa podľa názoru EHSV malo preskúmať, v akej miere boli splnené politické ciele v oblasti klímy, inovácie a zamestnanosti. To závisí najmä od toho, ako sa bude rozvíjať trh pre alternatívne pohony do roku 2024, v akom rozsahu sa budú budovať nabíjacie miesta a v akej miere budú pretransformované alebo zmodernizované elektrické siete s cieľom pokryť výrazne väčší dopyt po elektrickej energii.

1.7. EHSV žiada, aby sa v rámci priebežného hodnotenia vykonalo preskúmanie kvalifikácie, rekvalifikácie a odbornej prípravy zamestnancov a aby sa taktiež vypracovala aktualizovaná analýza oblastí, v ktorých treba prijať (dodatočné) opatrenia s cieľom ďalej rozvíjať zručnosti a kvalifikácie zamestnancov v automobilovom priemysle potrebné na realizáciu štrukturálnej zmeny.

1.8. Výbor sa nazdáva, že pokiaľ ide o súčasné, ako aj nové nariadenie, prípadné sankčné platby by sa mali použiť na to, aby sa podporil prechod sektoru a jeho pracovníkov na výrobu nízkouhlíkových produktov. Mali by sa poskytnúť dodatočné finančné prostriedky, aby sa pre zamestnancov zaručil prístup na trh práce.

2. Úvod

2.1. V októbri 2014 stanovili hlavy štátov a predsedovia vlád EÚ⁽¹⁾ záväzný cieľ znížiť do roku 2030 emisie produkované v celom hospodárstve EÚ minimálne o 40 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Tento cieľ vychádza z globálnych prognóz, ktoré sú v súlade so strednodobým harmonogramom Parížskej dohody o zmene klímy (COP 21)⁽²⁾. Mnohé krajiny v súčasnosti realizujú opatrenia týkajúce sa dopravy s nízkou úrovňou emisií, o. i. v podobe noriem pre vozidlá, často aj v spojitosti s opatreniami na zlepšenie kvality ovzdušia.

2.2. V Európskej stratégii pre nízkoemisnú mobilitu⁽³⁾, ktorá bola zverejnená v júni 2016, sa stanovuje cieľ, že do roku 2050 sa v porovnaní s rokom 1990 musia minimálne o 60 % znížiť emisie skleníkových plynov z dopravy a musia vykazovať jasnú tendenciu smerujúcu k nulovým hodnotám. V stratégii sa jasne uvádza, že sa musí zvýšiť miera využívania vozidiel s nízkymi resp. nulovými emisiami tak, aby tieto vozidlá mali do roku 2030 významný podiel na trhu a aby EÚ z dlhodobého hľadiska dôsledne smerovala k mobilite s nulovými emisiami.

2.3. Prvým krokom bolo koncipovanie stratégie v rámci súboru právnych predpisov⁽⁴⁾ predložených v máji 2017 a jej vykonanie spolu s oznámením na tému *Európa v pohybe – Agenda sociálne spravodlivého prechodu na ekologickú, konkurencieschopnú a prepojenú mobilitu pre všetkých*⁽⁵⁾, ktoré bolo zverejnené takisto v máji 2017.

2.3.1. Cieľom tohto oznámenia je zlepšiť bezpečnosť cestnej premávky, podporiť spravodlivejšie spravodlivejší výber mýta, znížiť úroveň emisií CO₂, znečistenie ovzdušia, preťaženie v oblasti dopravy a administratívne náklady pre podniky, bojovať proti nezákonnému zamestnávaniu a takisto zaručiť primerané podmienky a čas odpočinku pre pracovníkov.

2.3.2. V tomto oznámení sa spresňuje, že EÚ chce vyvíjať, ponúkať a vyrábať najlepšie nízkoemisné, prepojené a automatizované riešenia v oblasti mobility, vybavenie a vozidlá a taktiež chce mať najmodernejšiu podpornú infraštruktúru. Okrem toho sa v ňom zdôrazňuje, že EÚ musí pri riadení neustálych zmien v automobilovom priemysle zohrávať v celosvetovom meradle vedúcu úlohu a vychádzať pritom z už dosiahnutého významného pokroku.

2.4. Návrh nariadenia je súčasťou rozsiahlejšieho balíka v oblasti mobility⁽⁶⁾, ktorý zahŕňa aj opatrenia na strane dopytu zamerané na podporu opatrení na strane ponuky obsiahnutých v tomto návrhu. Cieľom smernice 2009/33/ES o podpore ekologických a energeticky úsporných vozidiel cestnej dopravy je podporiť trh s ekologickými a energeticky úspornými vozidlami cestnej dopravy. Na základe navrhovanej zmeny⁽⁷⁾ sa zabezpečí, že smernica bude zahŕňať všetky príslušné spôsoby obstarávania a bude vysielat jasné a dlhodobé trhové signály. Okrem toho sa zjednodušia jej ustanovenia a zabezpečí sa jej účinné uplatňovanie. Dopravný sektor by sa mal taktiež podporiť v tom, aby prispieval k znižovaniu emisií CO₂ a emisií znečisťujúcich ovzdušie, pričom by sa mala podporiť aj jeho konkurencieschopnosť a rast.

⁽¹⁾ Závery Európskej rady z 24. októbra 2014.

⁽²⁾ http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php.

⁽³⁾ COM(2016) 501 final.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 95; Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 181; Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 188; Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 195.

⁽⁵⁾ COM(2017) 283 final.

⁽⁶⁾ COM(2017) 675 final, COM(2017) 647 final, COM(2017) 648 final, COM(2017) 652 final, COM(2017) 653 final.

⁽⁷⁾ COM(2017) 653 final.

3. Návrh nariadenia ⁽⁸⁾

3.1. Zámerom návrhu Komisie je dosiahnuť ciele formulované v Parížskej dohode o zmene klímy, znížiť náklady na palivá pre spotrebiteľov, posilniť konkurencieschopnosť automobilového priemyslu a vytvoriť ďalšie pracovné miesta. Smerovanie k dekarbonizácii, a to najmä prostredníctvom alternatívnych foriem pohonu, sa považuje za nezvratné.

3.2. Komisia od návrhu očakáva zníženie objemu emisií CO₂ približne o 170 miliónov ton v období 2020 až 2030 a tým aj zlepšenie kvality ovzdušia. Hrubý domáci produkt by sa do roku 2030 mal zvýšiť na 6,8 miliardy EUR a malo by sa vytvoriť 70 000 nových pracovných miest.

3.3. Pokiaľ ide o spotrebiteľov, Komisia očakáva, že v roku 2025 bude pri kúpe nového vozidla priemerná úspora výdavkov vo výške 600 EUR, resp. v roku 2030 až 1 500 EUR (so zreteľom na životný cyklus vozidla). Na úrovni EÚ by úspora nákladov na palivá mala predstavovať 18 miliárd EUR ročne, teda celkovo 380 miliónov ton ropy v rokoch 2020 až 2040.

3.4. Návrh Komisie na zníženie emisií CO₂ osobných automobilov a ľahkých úžitkových vozidiel obsahuje tieto hlavné prvky:

3.4.1. Do roku 2030 by malo dôjsť k ďalšiemu zníženiu cieľových hodnôt CO₂ o 30 % na základe cieľových hodnôt pre rok 2021 v objeme 95 g/km pre osobné automobily a 147 g/km pre ľahké úžitkové vozidlá do roku 2021 (testovací cyklus v rámci nového európskeho jazdného cyklu). Priebežným cieľom je znížiť cieľové hodnoty CO₂ o 15 % tak, aby bolo možné čo najskôr dosiahnuť celkový cieľ (t. j. aj istotu investícií v priemyselných odvetviach).

3.4.2. Od roku 2021 vychádzajú hodnoty emisií z cyklu WLTP (*Worldwide Harmonised Light Vehicle Test Procedure*) (celosvetový harmonizovaný skúšobný postup pre ľahké úžitkové automobily), ktorý je v platnosti od 1. septembra 2017. V dôsledku zmeny tohto testovacieho cyklu sa ciele stanovené na roky 2025 a 2030 budú uvádzať v percentuálnom vyjadrení.

3.4.3. Projekt je v zásade otvorený pre všetky druhy technológií. Rozlišovať sa bude medzi vozidlami s nulovými emisiami (*zero-emission vehicles – ZEV*) a vozidlami s objemom emisií nižším ako 50 g CO₂/km (*low-emission vehicles – LEV*) – ide predovšetkým o vozidlá, ktoré majú okrem spaľovacieho motora aj elektrický pohon (*plug-in Hybrid – PHEV*). Pre oba typy vozidiel je stanovená referenčná hodnota vo výške 15 % do roku 2025 a 30 % do roku 2030. Výrobcovia, ktorí prekonajú tieto referenčné hodnoty, získajú bonus pre svoju cieľovú hodnotu špecificky určenú pre každého výrobcu v maximálnom objeme 5 g/km. Pri stanovovaní tohto podielu sa zohľadnia emisné parametre príslušných vozidiel, pričom sa uprednostnia vozidlá s nulovými emisiami pred vozidlami s nízkym objemom emisií. Nepočíta sa so zavedením sankčných opatrení.

3.5. Naďalej sa bude prihliadať na tzv. ekologické inovácie, ktoré sa neprejavujú pri oficiálnom rutinnom testovaní, a to až v objeme 7 g CO₂/km. Opätovné preskúmanie tohto osobitného režimu je naplánované na rok 2025. Od roku 2025 budú energeticky účinnejšie klimatizačné zariadenia prvýkrát považované za ekologické investície.

3.6. V prípade prekročenia priebežných resp. cieľových hodnôt špecifických pre každého výrobcu sa počíta s uložením pokuty vo výške 95 EUR na gram CO₂/km a na vozidlo. Monitorovanie emisií CO₂ bude v prípade nových zaregistrovaných vozidiel vykonávať Európska environmentálna agentúra. Výnimku majú výrobcovia, ktorí budú mať ročne do 1 000 nových zaregistrovaných vozidiel.

3.7. Návrh nariadenia dopĺňajú početné odkazy na dodatočné činnosti, iniciatívy a programové priority, pričom v tejto súvislosti treba vyzdvihnúť informačný list *Driving Clean Mobility: Europe that defends its industry and workers*. Komisia tu poukazuje na skutočnosť, že v rokoch 2007 až 2015 sa do výskumu batérií investovalo 375 miliónov EUR a ďalších 200 miliónov EUR sa v rokoch 2018 až 2020 poskytne z programu Horizont 2020. V tejto súvislosti treba podporovať najmä ďalšiu generáciu batérií a v roku 2018 má byť predložený plán pre Alianciu EÚ pre batérie. Cieľom je dosiahnuť, aby bol celý hodnotový reťazec v oblasti výroby batérií umiestnený v Európe ⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Táto kapitola vychádza z dokumentov: COM(2017) 676 final a *Proposal for post2020 CO₂ targets for cars and vans* (https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en).

⁽⁹⁾ Európska komisia: *Drive Clean Mobility, Europe that defends its industry and workers*.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV v zásade víta návrhy Komisie ako vyvážený kompromis medzi rôznymi cieľmi. Návrh je dôležitým krokom smerom ku klimaticky neutrálnej mobilite, pričom sa podporí inovačná schopnosť európskeho automobilového priemyslu, zachovávajú sa kvalitné pracovné miesta a umožní sa postupný sociálny prechod na nové výrobné štruktúry. Cieľ znížiť objem emisií CO₂ o 30 % zodpovedá cieľu, ktorý je zahrnutý v pláne EÚ na ochranu klímy do roku 2030 pre oblasť, ktorá nepatrí do ETS.

4.2. Návrh EÚ predstavuje novú kapitolu v oblasti mobility a zdá sa, že ho akceptuje aj čoraz viac obyvateľov. Táto zmena myslenia u občanov nastala aj v dôsledku naftového škandálu. Patrí sem aj zmena správania v oblasti mobility, posilnenie verejnej osobnej dopravy a nakoniec aj cieľ rozvíjať a presadzovať ucelené a integrované dopravné koncepcie.

4.3. EHSV považuje priebežný cieľ, aby sa v porovnaní s rokom 2021 znížil do roku 2025 objem emisií o 15 %, za veľmi náročný. Dosiachnutie tohto cieľa si bude vyžadovať úpravy spaľovacích motorov, ktoré sú na hranici technických možností. Platí to najmä pre ľahké úžitkové vozidlá, ktoré majú dlhšie výrobné a vývojové cykly. Preto bude potrebné vykonať v roku 2024 posúdenie, na základe ktorého sa rozhodne, či sa majú zachovať ciele stanovené do roku 2030, resp. či ich bude treba nanovo definovať. Pri súčasnom vývoji uvádzania vozidiel s nulovým alebo nízkym objemom emisií a plug-in hybridných elektrických vozidiel na trh sa tento priebežný cieľ zdá byť náročný, no dosiahnuteľný.

4.4. EHSV víta doplňujúcu úpravu, vďaka ktorej sa zlepší dohľad nad trhom prostredníctvom merania a kontroly skutočnej spotreby paliva na základe povinnosti výrobcu montovať do nových vozidiel normalizované prístroje. Tieto zozbierané údaje sa poskytnú na vyhodnotenie nielen samotným výrobcom, ale aj nezávislým tretím subjektom. Mohol by to byť funkčný ekvivalent na meranie objemu emisií v skutočných jazdných podmienkach, ktoré z dôvodu porovnateľnosti výsledkov testov nie je možné uplatniť.

4.5. EHSV poznamenáva, že prístup na základe „výfukových plynov“ (*tail pipe approach*), ktorý sa v návrhu nariadenia zvolil, má aj napriek všetkým výhodám naďalej obmedzenú výpovednú hodnotu. Pri výrobe vozidiel, batérií a elektrickej energie totiž dochádza k produkcii emisií CO₂, na ktoré vplyva aj výkon a správanie počas jazdy. EHSV takisto poukazuje na to, že úsilie vyvíjané v oblasti konštrukcie vozidiel by mohlo byť zmarené zo strany iných druhov dopravy, napr. v dôsledku predpokladaného nárastu objemu leteckej dopravy.

4.6. Výbor poukazuje na svoje aktivity týkajúce sa štrukturálnych zmien v automobilovom priemysle zamerané na prechod na alternatívne (ekologické) druhy pohonu, digitalizáciu, prepájanie sietí a autonómnú jazdu, ktoré môžu ohroziť zamestnanosť a z ktorých možno odvodiť trendy pre nové kvalifikácie. EHSV v tejto súvislosti napríklad odporúča, aby Európska komisia vytvorila právny a regulačný rámec, ktorý umožní rýchle využívanie podporných programov v procese reštrukturalizácie⁽¹⁰⁾. V prvom rade by tu malo ísť o štrukturálne fondy EÚ, ako napr. Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii a Európsky sociálny fond. Do úvahy prichádzajú aj projekty podľa vzoru spoločnosti Airbus.

4.7. Európsky automobilový priemysel zamestnáva približne 2,3 milióna zamestnancov priamo v oblasti výroby vozidiel a má osempercentný podiel na celkovej pridanej hodnote. Tento sektor, ktorý je mimoriadne inovačný, pretože doň smeruje 20 % financií určených na priemyselný výskum v Európe, nepriamo zamestnáva ďalších 10 miliónov pracovníkov.

4.8. EÚ patrí medzi najväčších svetových výrobcov motorových vozidiel a je najväčším súkromným investorom v oblasti výskumu a vývoja. Toto odvetvie je tiež svetovým lídrom o. i. v oblasti inovácií produktov, výrobných technológií, prvotriedneho dizajnu a alternatívnych foriem pohonu. V dôsledku toho bolo v celosvetovom meradle v roku 2016 každé štvrté osobné vozidlo vyrobené v montážnych závodoch v Európe a automobilový priemysel sa na európskom HDP podieľa štyrmi percentami⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Informačná správa CCMI/148 (bod 1.5).

⁽¹¹⁾ Informačná správa CCMI/148 (bod 1.5).

4.9. EHSV víta návrh Komisie, aby transformácia automobilového sektora mala sociálny rozmer. Štrukturálna zmena zameraná na prechod k alternatívnym druhom pohonu bude spolu s digitalizáciou, autonómnou jazdou a. i. spojená so zásadnou zmenou automobilových hodnotových reťazcov. Čiastočne ide o otázku, ktoré súčiastky vyrábajú samotní výrobcovia a ktoré sa nakupujú. Pridaná hodnota vývojových zložiek je zatiaľ predmetom obchodovania prevažne pre subdodávateľov, pričom v prípade batériových článkov dominujú ešte výrobcovia v Ázii. EHSV preto víta postoj Komisie v súvislosti s tým, aby sa hodnotový reťazec v oblasti elektronických automobilov sústredil v Európe (pozri bod 3.7 dokumentu na tému *EU Battery Alliance*). Zatiaľ nie je jasné, ako má vyzerat' ďalšia generácia batériových článkov a ako sa bude časovo vyvíjať pomer ceny a výkonu. EHSV v tejto súvislosti odporúča Komisii, aby tento vývoj priebežne monitorovala.

4.9.1. Plánovaný prechod z tradičnej hnacej sústavy založenej na spaľovacom motore na alternatívne hnacie sústavy bude mať za následok podstatnú zmenu štruktúry. Tradičná výroba sa bude musieť nahradiť výrazne modifikovanou alebo novou výrobou. Pokiaľ ide o čisto elektrické vozidlá, bude sa to týkať spaľovacieho motora, celkových prevodových mechanizmov, výfukových systémov a. i. K tomu treba pripočítať elektrický motor a batériu vrátane výroby batériových článkov. Pokiaľ však ide o príslušné súčiastky, ich podiel na tvorbe pridanej hodnoty v oblasti konštrukcie vozidiel je výrazne odlišný, a teda aj ich dôsledky na zamestnanosť a požiadavky na kvalifikáciu.

4.9.2. Z výsledkov štúdie spoločnosti FEV⁽¹²⁾ vyplýva, že náklady na výrobu automobilov s elektrickou batériou, navrhnutých ako vozidlá strednej kategórie, predstavujú približne 16 500 EUR. Hlavnými súčiastkami sú elektromotory (800 EUR), výkonová elektronika (1 400 EUR) a batéria (6 600 EUR). V rámci samotnej batérie, ktorá predstavuje 40 % nákladov, pripadá 70 % na výrobu článkov. Elektrické vozidlá sú výrazne menej zložité a v súvislosti s veľkovýrobou si vyžadujú zmenu kvalifikácie zamestnancov: elektrotechnika/elektronika, elektrochémia, technológia povrchovej úpravy, riadenie sústav tepelnej energie, technika riadenia a regulácie v inžinierstve, znalosť vysokonapäťovej technológie a zásad účinku elektrickej energie, ako aj správania materiálu a. i. pri montáži a oprave.

4.9.3. Aj keď Komisia vychádza z pozitívnych vplyvov na zamestnanosť, existujú určité riziká. Inštitút Fraunhofer IAO v jednej z aktuálnych štúdií⁽¹³⁾ skúma kvantitatívne vplyvy na zamestnanosť na základe scenára, podľa ktorého by mal v roku 2030 podiel elektrických vozidiel predstavovať 25 % a podiel plug-in hybridných elektrických vozidiel 15 % a ktorý teda približne zodpovedá návrhu Komisie. Z prvých výsledkov vyplýva, že do roku 2030 v najlepšom prípade zanikne v súvislosti s prechodom na nové technológie približne 10 – 12 % pracovných miest v oblasti výroby pohonných systémov. Iba v Nemecku by to predstavovalo 25 000 až 30 000 pracovných miest. Čím menší pritom bude skutočný podiel plug-in hybridných elektrických vozidiel, tým bude tento negatívny účinok výraznejší (v prípade podielu vo výške 5 % by zaniklo 15 – 18 % pracovných miest). To isté by platilo aj v prípade urýchleného ukončenia používania dieselovej technológie, ktorá má z dôvodu väčšej zložitosti najmä v súvislosti s dodávanými dielmi o 30 – 40 % väčší vplyv na zamestnanosť, ako súčiastky do benzínových motorov. Okrem toho vznikajú súbežne riziká v oblasti zamestnanosti vyplývajúce z účinkov digitalizácie a častejšej lokalizácie výroby vo veľkých regiónoch sveta.

4.9.4. Vo všeobecnosti sa očakáva, že tieto negatívne účinky sa budú prejavovať asymetricky z časového aj územného hľadiska. Koneční výrobcovia a veľkí dodávatelia sú im schopní čeliť lepšie prostredníctvom inovácií a nových obchodných modelov než malí a úzko špecializovaní dodávatelia súčiastok. Okrem toho sa pracovné miesta spojené s novými technológiami a službami budú viac sústreďovať v mestských aglomeráciách a v menšej miere v okrajových regiónoch, čo sa musí zohľadniť pri príprave príslušných rámcových programov.

4.9.5. Od rýchlosti tejto štrukturálnej zmeny závisí aj to, či budú ohrozené pracovné miesta a zamestnanosť. Výbor preto víta návrh Komisie, ktorý už v súčasnosti predstavuje istotu investícií v tomto priemyselnom odvetví a umožňuje, aby sa mohlo okamžite pristúpiť k realizácii a príprave tejto štrukturálnej zmeny. EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že túto štrukturálnu zmenu budú sprevádzať aj opatrenia v oblasti priemyselnej politiky s cieľom zabrániť nežiaducim dôsledkom na zamestnancov. Rozhodujúci význam majú v tejto súvislosti trojstranný a dvojstranný dialóg.

⁽¹²⁾ Frankfurter Allgemeine Zeitung, 16. 12. 2016, (FEV, *Forschungsgesellschaft für Energietechnik und Verbrennungsmotoren* – (Výskumná spoločnosť pre elektroenergetiku a spaľovacie motory).

⁽¹³⁾ Fraunhofer IAO 2017: ELAB 2.0 – *Wirkungen der Fahrzeugelektrifizierung auf die Beschäftigung* (Účinky elektrifikácie vozidiel na zamestnanosť), Stuttgart (predbežné výsledky).

4.9.6. EHSV konštatuje, že prvé kroky už urobili niektorí výrobcovia, keď avizovali ďalšie modely elektrických automobilov do roku 2025 a ich plánované podiely na nových zaregistrovaných vozidlách, aj keď zatiaľ iba v obmedzenom rozsahu.

4.10. Komisia plánuje v rámci Nástroja na prepájanie Európy poskytnúť 800 miliónov EUR na zavedenie interoperabilných nabíjajúcich staníc s cieľom podporiť trvalú a regionálne vyváženú dekarbonizáciu dopravného sektoru. Mali by sa tým stimulovať významné dodatočné verejné a súkromné investície (v EÚ je v súčasnosti v prevádzke 200 000 nabíjajúcich miest, pričom potrebných by ich bolo 800 000). Ďalších 200 miliónov EUR bude poskytnutých na vytvorenie verejno-súkromného partnerstva na vývoj batérií novej generácie. Komisia chce napokon podporiť zavádzanie alternatívnych hnacích sústav prostredníctvom cieľov stanovených pre verejné orgány, ktoré by si mali viac než doteraz zaobštarávať vozidlá s nulovým objemom emisií resp. vozidlá s nízkym objemom emisií.

4.11. EHSV sa nazdáva, že pokiaľ ide o súčasné, ako aj nové nariadenie, prípadné sankčné platby by sa mali použiť na to, aby sa podporil prechod sektoru a jeho pracovníkov na výrobu nízkouhlíkových produktov. V súčasnosti je iba menšina výrobcov automobilov na dobrej ceste k splneniu cieľov v oblasti znižovania objemu emisií do roku 2021.

4.12. Znižovanie závislosti od dovozu ropy treba síce privítať, môžu však vzniknúť nové druhy závislosti, ako napr. závislosť od dostupnosti surovín (dovoz lítia, kobaltu a niklu z odľahlých oblastí). EHSV takisto očakáva, že budú zabezpečené dostatočné dodávky energie z obnoviteľných zdrojov.

4.13. *Priebežné hodnotenie nariadenia*

4.13.1. Komisia v roku 2024 vykoná strednodobé preskúmanie nariadenia s cieľom zistiť, či je zvolená cesta prínosom.

4.13.2. Keďže z dnešného pohľadu nie je možné kvantitatívne odhadnúť rozsah štrukturálnej zmeny pri prechode zo spaľovacích motorov na alternatívne pohonné systémy, bolo by vhodné najmä preskúmať, ako sa vyvíjal trh s alternatívnymi pohonnými systémami do roku 2024, v akom rozsahu boli inštalované nabíjacie miesta (ako nevyhnutná podmienka) a v akej miere boli pretransformované a zmodernizované siete elektrickej energie s cieľom pokryť výrazne väčší dopyt po elektrickej energii.

4.13.3. EHSV od tohto priebežného hodnotenia očakáva, že získa informácie o tom, aké opatrenia boli prijaté v oblasti kvalifikácie, rekvalifikácie a odbornej prípravy zamestnancov, resp. v ktorých oblastiach treba v záujme štrukturálnej zmeny prijať konkrétne (ďalšie) kroky s cieľom ďalej rozvíjať zručnosti a kvalifikáciu zamestnancov v automobilovom priemysle a kam siahajú plánované opatrenia (pozri radu pre zručnosti v automobilovom priemysle) zamerané na to, aby sa mohlo zabezpečiť presadzovanie zmien v oblasti kvalifikácie. EHSV sa v tejto súvislosti domnieva, že by malo byť povinnosťou najmä odborových zväzov v tomto sektore, aby ďalej stimulovali trojstranné dialógy v oblasti priemyselnej politiky. Okrem toho sa musia poskytnúť potrebné zdroje, ktoré umožnia, aby zamestnanci mohli naďalej zostať na trhu práce.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zmenený návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o predaji tovaru, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES

[COM(2017) 637 final]

(2018/C 227/08)

Spravodajcovia: **Christophe LEFÈVRE**

Jorge PEGADO LIZ

Lech PILAWSKI

Konzultácia	Európska rada, 17.11.2017 Európsky parlament, 13.11.2017
Právny základ	články 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v pléne	15/02/2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	160/5/13

1. Závery a odporúčania

- 1.1. Rozdiely v zmluvnom práve jednotlivých členských štátov odrádzajú spotrebiteľov od nákupu v iných krajinách EÚ.
- 1.2. Dôvera podnikateľov voči cezhraničnému predaju sa takisto stále nezlepšuje. V najnovšom prieskume realizovanom v rámci Európskej únie 58 % všetkých maloobchodníkov v EÚ vyhlásilo, že dôveruje online predaju, avšak len 28 % má dôveru voči online predaju do iných krajín EÚ ⁽¹⁾.
- 1.3. Postoje Európskeho parlamentu a Rady k návrhom, ktoré Komisia predložila v roku 2015 ⁽²⁾ v súvislosti s online predajom tovaru a osobným predajom, ukázali, podobne ako to vyjadril EHSV vo svojom stanovisku o týchto návrhoch ⁽³⁾, že pravidlá uplatňované na predaj tovaru by mali byť rovnaké, a to bez ohľadu na predajný kanál.
- 1.4. EHSV preto víta skutočnosť, že v tomto zmenenom návrhu sa rozsah pôsobnosti návrhu smernice o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online predajoch rozširuje na predaj za osobnej účasti.
- 1.5. EHSV však vyzýva Komisiu, aby vo svojom návrhu zohľadnila nasledujúce odporúčania:
 - a) návrh by nemal viesť k skráteniu záručnej lehoty v niektorých členských štátoch ani k vytvoreniu hierarchie práv;

⁽¹⁾ Podľa analýzy vykonanej v rámci kontroly vhodnosti spotrebiteľského a marketingového práva EÚ sa 46 % maloobchodníkov, ktorí využívajú spôsoby predaja na diaľku, domnieva, že hlavnou prekážkou cezhraničného predaja sú náklady spojené s dodržiavaním rôznych zásad ochrany spotrebiteľov a zmluvného práva. Podľa názoru 72 % spotrebiteľov sú pri rozhodovaní o kúpe v inej krajine EÚ s fyzickou účasťou, veľmi dôležité rozdiely v právach spotrebiteľov v prípade chybných výrobkov.

⁽²⁾ COM(2015) 634 final a COM(2015)635 final.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57.

- b) možnosť odchyliť sa od obligatórneho charakteru smernice, na čo stačí len dohoda medzi zmluvnými stranami, by sa mala uplatňovať, len ak takáto dohoda zaručuje nezávislosť a účinnú ochranu spotrebiteľa;
- c) návrh by mal spotrebiteľom umožniť vzniesť žalobu na súde priamo proti výrobcovi;
- d) do ustanovení smernice by sa malo doplniť kritérium trvanlivosti (zásoby náhradných dielov);
- e) návrh by mal zahŕňať pravidlá týkajúce sa predĺženia záruky v prípade, že daný výrobok je určitý čas nedostupný z dôvodu opravy, alebo počas nedostupnosti danej služby;
- f) návrh by mal zahŕňať upresnenia, pokiaľ ide o zabezpečenie platforiem na úhradu alebo spoločnú zodpovednosť nákupných platforiem (Marketplace) v prípade podvodu alebo uplatnenia záruky;
- g) výrobca a predávajúci by mali mať spoločnú zodpovednosť v prípadoch, keď sa spotrebiteľ rozhodne dať tovar opraviť alebo ho vymeniť, čo mu nebráni uplatniť si právo na nápravu uvedené v článku 16 a obrátiť sa najprv na predávajúceho.
- h) mali by sa vyjasniť ustanovenia týkajúce sa 14-dňovej lehoty na vrátenie tovaru a ceny.

1.6. EHSV napokon vyzýva Komisiu, aby zväžila pripomienky obsiahnuté v tomto stanovisku.

2. Predmet a kontext zmeneného návrhu smernice

2.1. Predmet zmeneného návrhu smernice

2.1.1. V tomto zmenenom návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady⁽⁴⁾ sa navrhuje rozšíriť rozsah pôsobnosti návrhu smernice o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o online a iných predajoch tovaru na diaľku, a to s cieľom pokryť aj predaj za osobnej účasti.

2.1.2. Mal by sa tak v súlade so závermi Európskej rady z júna 2016 uľahčiť rýchly pokrok v oblasti, ktorá je ťažiskom stratégií jednotného trhu.

2.1.3. Zmenený návrh sa vzťahuje na každý druh predaja, zameriava sa na rovnaký cieľ a prispieva k nemu ešte viac ako predchádzajúce návrhy⁽⁵⁾; reaguje na neistoty a negatívne dôsledky vyplývajúce z rozdielov v zmluvnom práve jednotlivých členských štátov.

2.1.4. Revidovaný návrh je v súlade so súborom horizontálnych alebo odvetvových právnych aktov, ktoré už v EÚ platia⁽⁶⁾, ako aj legislatívnych návrhov, ktoré sa v súčasnosti posudzujú, a dopĺňa ich.

2.2. Stručné zhrnutie návrhov obsiahnutých v predchádzajúcich smerniciach⁽⁷⁾

2.2.1. Rozhodnutie prijať dva legislatívne nástroje Komisia vo svojich predchádzajúcich návrhoch odôvodnila tým, že špecifický charakter digitálneho obsahu si vyžaduje iné pravidlá, než sú tie, ktoré sa uplatňujú na ostatné výrobky.

2.2.2. Svojimi dvomi návrhmi chcela Komisia dosiahnuť päť cieľov:

- a) znížiť náklady vyplývajúce zo zmluvných rozdielov;
- b) zaisťiť právnu bezpečnosť pre podniky;

⁽⁴⁾ COM(2015) 635 final.

⁽⁵⁾ COM(2015) 634 final a COM(2015) 635 final. Stanovisko EHSV Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57.

⁽⁶⁾ Pozri najmä smernicu 2011/83/EÚ a nariadenia (EÚ) č. 1215/2012 a (ES) č. 593/2008.

⁽⁷⁾ COM(2015) 634 final a COM(2015) 635 final.

- c) podporiť cezhraničný online nákup v EÚ;
- d) obmedziť škody vzniknuté v dôsledku zakúpeného chybného digitálneho obsahu;
- e) zabezpečiť celkovú rovnováhu medzi záujmami spotrebiteľov a záujmami podnikov a zlepšiť každodenný život.

2.2.3. Návrhy Komisie podľa nej umožnia vytvoriť potrebnú rovnováhu medzi vysokou úrovňou ochrany spotrebiteľov v EÚ a výrazným nárastom obchodných možností.

2.3. Stanovisko EHSV o počítačových návrhoch ⁽⁸⁾

2.3.1. EHSV vo svojom stanovisku z 27. apríla 2016 kritizoval rozhodnutie zaviesť dve smernice namiesto jednej, ktorým Komisia nastolila odlišný prístup k online a offline predaju tovaru a spôsobila neprehľadnosť pre spotrebiteľov a podnikateľov pri transpozícii do vnútroštátneho práva;

2.3.2. EHSV poukazoval aj na to, že Komisia sa nezaoberala viacerými otázkami, ktoré by sa podľa jeho názoru mali zosúladiť: spôsobilosť maloletých uzatvárať zmluvy v digitálnom prostredí, vymedzenie kategórií nekalých podmienok špecifických pre online zmluvy, ktoré neboli uvedené v smernici 93/13/EHS, najnovšia praktika využívania tlačidla „zaplatiť teraz“ (*pay now*) a žiaduce vloženie štandardnej doložky o koregulácii.

2.3.3. EHSV napokon pripomenul, že vo svojich stanoviskách o právach spotrebiteľov v digitálnom prostredí neustále presadzoval základnú požiadavku, aby práva uznávané v rámci osobného predaja boli v súlade s rámcom predaja online alebo na diaľku bez ohľadu na formu digitálnej transakcie, pričom cieľom by stále malo byť posilnenie týchto práv, a nie ich oslabenie.

2.3.4. Postoje Európskeho parlamentu a Rady počas diskusií o návrhoch potvrdili názor EHSV, že sa treba vyhnúť právnej roztrieštenosti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Zmenený návrh Komisie obsahuje súbor návrhov a možností, ktoré sú v súlade s doterajšími názormi EHSV, ako je spomínaná možnosť jedného režimu pre predaj tovaru na internete aj mimo neho.

3.2. Ďalšie zmeny, ktoré sa novým návrhom zavádzajú, si takisto zaslúžia podporu EHSV. Ide hlavne o:

- a) článok 2 – zavedenie pojmu „výrobca“ a vyjasnenie v súvislosti s „bezplatnou“ výmenou tovaru;
- b) článok 8 – zavedenie lehoty na zistenie nesúladu so zmluvou, ktorá je rovnaká ako záručná lehota, lebo v opačnom prípade by sa v praxi skrátila zákonná záručná lehota, keďže spotrebiteľ väčšinou nemá možnosť dokázať nesúlad tovaru so zmluvou;
- c) rôzne zlepšenia a vyjasnenia týkajúce sa použitej právnej terminológie.

3.3. EHSV však zastáva názor, že možnosť odchýliť sa od obligatórneho charakteru smernice uvedená v článku 18, na čo stačí len dohoda medzi zmluvnými stranami, by mala existovať, len ak príslušná dohoda umožňuje zaručiť skutočnú ochranu a nezávislosť rozhodovania spotrebiteľa.

3.4. Zmenený návrh by mal okrem toho podľa názoru EHSV:

- a) obsahovať pravidlá, ktoré by v prípade nesúladu tovaru so zmluvou umožnili spotrebiteľovi vzniesť žalobu proti výrobcovi priamo na súde, ako to vyžadujú právne predpisy viacerých štátov;

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57.

- b) zahŕňať vo svojich ustanoveniach kritérium trvanlivosti, ako o to EHSV viackrát žiadal vo svojich stanoviskách⁽⁹⁾;
- c) stanovovať maximálnu lehotu na opravu⁽¹⁰⁾ podľa osvedčených postupov v odvetví;
- d) ukladať výrobcovi povinnosť udržiavať primerané zásoby náhradných dielov počas priemernej životnosti tovaru, ako to stanovujú právne predpisy viacerých štátov⁽¹¹⁾;
- e) zahŕňať ďalšie záruky, ktoré predávajúci v súvislosti s tovarom a službami ponúka (značka/výrobca/poistenie vybavenia atď.);
- f) stanovovať, že do povinného obsahu záručného listu musia byť zahrnuté podrobné informácie o bezplatnosti alebo o cene, o nákladoch, ktoré treba uhradiť, a o spôsobe platby;
- g) obsahovať ustanovenie o tom, že v prípade prevodu vlastníctva tovaru alebo služby a v medziach bežných podmienok používania sa v úplnej miere prenesú aj práva vyplývajúce zo záruky;
- h) zahŕňať ustanovenie o priamej a spoločnej zodpovednosti výrobcu a predávajúceho voči spotrebiteľovi v prípadoch, keď sa spotrebiteľ rozhodne dať tovar opraviť alebo ho vymeniť, čo mu nebráni uplatniť si právo na nápravu uvedené v článku 16 a obrátiť sa najprv na predávajúceho;
- i) zahŕňať ustanovenie o spoločnej zodpovednosti internetových platforiem (ktoré by sa nevzťahovalo na jednoduchých sprostredkovateľov), ak spotrebiteľ zakúpil tovar prostredníctvom nákupnej platformy na nákup (Marketplace), a to bez toho, aby bolo dotknuté právo na nápravu.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Článok 1

4.1.1. EHSV sa pýta, aké dôvody viedli k tomu, že z rozsahu pôsobnosti smernice sú vylúčené zmluvy o predaji použitého tovaru vo verejných aukciách, kde spotrebiteľia majú možnosť byť pri predaji osobne prítomní, ako je stanovené v odseku 4.

4.2. Článok 9

4.2.1. EHSV opäť odkazuje na pripomienky, ktoré vyslovil vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽¹²⁾, pričom treba mať na zreteli, že týmto návrhom a obmedzením práv spotrebiteľov, iniciálne len na právo na opravu alebo výmenu, budú práva spotrebiteľov v niektorých členských štátoch menej chránené než prostredníctvom v súčasnosti platných predpisov.

4.2.2. Postup uvedený v odseku 3 písm. b) a d) takisto v praxi závisí od pojmov, ktoré neboli vymedzené. O tom, že oprava alebo výmena „nie sú možné“ rozhoduje totiž predávajúci, preto by bolo vhodné nahradiť tento výraz výrazom „nie sú technicky možné“.

4.3. Článok 10

4.3.1. EHSV odporúča, aby sa na výnimku uvedenú v odseku 1 takisto vzťahovali podmienky, na ktoré poukázal v bode 3.3.

4.4. Článok 11

4.4.1. EHSV opäť pripomína, že právo na opravu alebo výmenu sa obmedzuje tým, že predávajúci má zvážiť, či v určitej individuálnej a konkrétnej situácii uplatnenie niektorého z týchto práv neznamená preňho neprimerané náklady, a to vzhľadom na všetky okolnosti.

4.5. Článok 13

4.5.1. EHSV sa domnieva, že by sa mali vyjasniť ustanovenia týkajúce sa 14-dňovej lehoty na vrátenie tovaru a ceny.

4.5.2. EHSV sa pýta, či sa ustanovenie uvedené v písmene d) tohto článku uplatňuje len na prípady straty alebo zničenia tovaru, ako to podľa všetkého vyplýva z kontextu.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57, bod 4.2.5.4.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57, bod 4.2.5.7.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57, bod 4.2.5.7.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 57.

4.6. Článok 14

4.6.1. EHSV žiada, aby sa zachovala vyššia záručná lehota, ktorá platí v niektorých členských štátoch, lebo v opačnom prípade by to znamenalo, že sa v týchto členských štátoch ochrana práv spotrebiteľov oslabí.

V Bruseli 15. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo); nariadenie (EÚ) č. 1094/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov); nariadenie (EÚ) č. 1095/2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre cenné papiere a trhy); nariadenie (EÚ) č. 345/2013 o európskych fondoch rizikového kapitálu; nariadenie (EÚ) č. 346/2013 o európskych fondoch sociálneho podnikania; nariadenie (EÚ) č. 600/2014 o trhoch s finančnými nástrojmi; nariadenie (EÚ) 2015/760 o európskych dlhodobých investičných fondoch; nariadenie (EÚ) 2016/1011 o indexoch používaných ako referenčné hodnoty vo finančných nástrojoch a finančných zmluvách alebo na meranie výkonnosti investičných fondov; a nariadenie (EÚ) 2017/1129 o prospekte, ktorý sa má uverejniť pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie na regulovanom trhu

[COM(2017) 536 final – 2017/0230 (COD)]

a

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi a smernica 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II)

[COM(2017) 537 final – 2017/0231 (COD)]

a

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1092/2010 o makroprudenciálnom dohľade Európskej únie nad finančným systémom a o zriadení Európskeho výboru pre systémové riziká

[COM(2017) 538 final – 2017/0232 (COD)]

(2018/C 227/09)

Spravodajca: **Daniël MAREELS**

Konzultácia	žiadosť Rady Európskej únie z 23. 10. 2017 ku COM(2017) 538 final, z 22. 11. 2017 ku COM(2017) 536 final a z 29. 11. 2017 ku COM(2017) 537
	žiadosť Európskeho parlamentu z 26. 10. 2017 ku COM(2017) 538 final a zo 16. 11. 2017 ku COM(2017) 536 final a ku COM(2017) 537
Právny základ	články 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	29. 1. 2018
Prijaté v pléne	15. 2. 2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	156/0/5

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta návrhy Komisie na sprísnenie dohľadu v únii kapitálových trhov, ktorej ciele plne podporuje. Tieto návrhy sú nielen novým dôležitým krokom smerom k väčšej integrácii a konvergencii vďaka posilneniu integrovaného dohľadu v únii kapitálových trhov, ale prispievajú aj k splneniu väčších cieľov.

1.2. Prinášajú predovšetkým nové piliere na vybudovanie únie kapitálových trhov v EÚ, ktorej rýchly zdroj je veľmi žiaduci. Únia kapitálových trhov by mala spolu s bankovou úniou prispieť k ďalšiemu prehĺbeniu a dobudovaniu hospodárskej a menovej únie (HMÚ). Z celosvetového hľadiska by mali tiež pomôcť zaistiť EÚ a jej členským štátom silné postavenie v meniacom sa globálnom kontexte.

1.3. Význam dobre fungujúcej únie kapitálových trhov sa nesmie podceňovať, pretože môže významne prispieť k cezhraničnému súkromnému rozdeleniu rizika, ktoré má zvýšiť odolnosť členských štátov voči asymetrickým šokom v čase krízy. Predpokladom dosiahnutia tohto cieľa sú bezpečné a stabilné trhy odolné voči otrasom. Kľúčovú úlohu pri tom zohráva integrovanejší dohľad tak na mikroprudenciálnej, ako aj na makroprudenciálnej úrovni.

1.4. Je preto veľmi dôležité a prvoradé ďalej dláždiť cestu pre viac cezhraničných transakcií na trhu, ktoré by mali prebiehať bez prekážok na štátnej či inej úrovni, bariér a nerovností a pri nižších nákladoch. Rovnaké podmienky pre všetkých sú nevyhnutnosťou a regulačná arbitráž tu nemá miesto. Podniky musia mať lepší a jednoduchší prístup k financovaniu, s menšou administratívnou záťažou a nižšími nákladmi.

1.5. Spotrebiteľom a investorom sa musia poskytnúť lepšie a väčšie možnosti výberu a väčšia ochrana. Výbor považuje v konečnom dôsledku za dôležité, aby vybudovanie dôvery v trhy bolo cieľom všetkých zainteresovaných subjektov vrátane regulačných orgánov. Túto dôveru možno vzbudiť aj snahou o udržateľnejšie financovanie v súlade s medzinárodnými opatreniami a dohodami. Aj to sa musí odraziť v dohľade.

1.6. Nové podmienky dohľadu by mali byť charakterizované trvalým záujmom o čo najväčšiu jednoznačnosť a právnu istotu pre všetkých. Ide o dosiahnutie správnej rovnováhy medzi právomocami orgánov dohľadu v členských štátoch a EÚ a pokiaľ možno o dodržiavanie zásady subsidiarity a zásady proporcionality, určite teraz vo fáze budovania únie kapitálových trhov a v záujme rozmanitosti trhových subjektov, najmä tých malých. Týka sa to aj miestnych transakcií. Zároveň sa musia odstrániť nejasnosti, duplicita a iné okolnosti, ktoré bránia vytvoreniu únie kapitálových trhov alebo ho závažným spôsobom brzdia.

1.7. Rovnako je dôležité mať na pamäti budúcnosť, aby nový vývoj a moderné technológie, ako finančné technológie, našli svoje správne a bezpečné uplatnenie v rámci rovnakých podmienok pre všetkých prevádzkovateľov vo finančnom prostredí.

1.8. Pri rozvoji integrovaného dohľadu je dôležité usilovať sa o zblížovanie a vzájomnú dohodu, pričom v súlade s prístupom podľa programu REFIT musí v popredí stáť účinnosť a efektívnosť. V tejto súvislosti môže byť užitočné posilniť kapacitu európskych orgánov dohľadu vykonávať vlastné hodnotenia vplyvu. Okrem toho je potrebné venovať značnú pozornosť otázke nákladov. Ak sa časť nákladov preniesie priamo na súkromný sektor, je potrebné dodržiavať rozpočtovú disciplínu a zabrániť duplicitnému započítaniu. Prípadné zmeny musia byť transparentné a v každom prípade sa odporúča primeraná kontrola nad celkovými prostriedkami, do čoho treba odvetvie vhodným spôsobom zapojiť.

1.9. Tak ako v súčasnosti sa aj v budúcnosti bude treba opierať o dialóg a konzultácie so všetkými inštitúciami a inými zainteresovanými stranami, ako aj o verejné konzultácie všetkých zainteresovaných subjektov. Výbor považuje takýto prístup za veľmi dôležitý, pretože v danej situácii umožňuje dosiahnuť čo najlepšie výsledky, ktoré sa môžu opierať o čo najširšiu dohodu.

1.10. Tieto návrhy predstavujú významný krok vpred, nepredstavujú však dosiahnutie cieľa. EHSV považuje za dôležité ďalej sa usilovať o dosiahnutie konečného cieľa, ktorým je jednotný orgán dohľadu, ako sa uvádza aj v „správe piatich predsedov“. Keď sa súčasné návrhy zrealizujú, bude v súlade s už uvedeným dôležité na tom ďalej inteligentne a nepretržite pracovať.

1.11. Výbor v plnej miere podporuje návrh preniesť určité právomoci národných orgánov dohľadu nad poisťovníctvom na EÚ, pretože prispievajú k väčšiemu zblíženiu v oblasti dohľadu a pomáhajú vytvoriť rovnaké podmienky pre všetkých účastníkov trhu.

2. Súvislosti ⁽¹⁾

2.1. Pokiaľ ide o vybudovanie únie kapitálových trhov, možno v tejto chvíli konštatovať, že v Európe už existuje konzistentný a komplexný dohľad nad bankovníctvom prostredníctvom jednotného mechanizmu dohľadu v rámci bankovej únie, ktorej členmi je 19 členských štátov EÚ, zatiaľ čo dohľad nad kapitálovými trhmi v EÚ sa až na niekoľko výnimiek vykonáva na úrovni členských štátov.

2.2. Je zrejmé, že táto situácia nie je v súlade so zásadami, na ktorých je únia kapitálových trhov spolu s bankovou úniou založená. Nemalo by sa zabúdať ani na to, že sledovaná finančná integrácia bude prínosom nielen pre HMÚ, ale aj pre všetky členské štáty.

2.3. Keďže dokončenie únie kapitálových trhov je prioritou súčasnej Európskej komisie, dôraz sa v prvom rade kladie na lepšie zosúladenie dohľadu so zásadami únie kapitálových trhov a finančnej integrácie v meniacom sa prostredí. Tieto opatrenia boli ohlásené už v nedávnom preskúmaní akčného plánu únie kapitálových trhov v polovici trvania ⁽²⁾.

2.4. Komisia 20. septembra 2017 predložila oznámenie ⁽³⁾ a tri legislatívne návrhy, ktoré prinášajú zmeny dvoch smerníc a deviatich nariadení ⁽⁴⁾. Navrhované opatrenia platia pre všetky členské štáty.

2.5. Cieľom týchto návrhov je posilniť a ďalej integrovať súčasný rámec dohľadu EÚ, a to predovšetkým:

2.5.1. lepšou koordináciou dohľadu prostredníctvom

2.5.1.1. cieleného posilnenia makroprudenciálneho dohľadu v celej EÚ, ktorý je v rukách Európskeho výboru pre systémové riziká;

2.5.1.2. posilnenia existujúcich právomocí európskych orgánov dohľadu, čím v tejto oblasti dôjde k intenzívnejšiemu zblíženiu;

2.5.1.3. zlepšenia postupov európskych orgánov dohľadu na vydávanie usmernení a odporúčaní v záujme lepšieho zohľadnenia významu týchto nástrojov;

2.5.1.4. umožnenia Európskemu orgánu pre cenné papiere a trhy prijímať údaje o transakciách priamo od účastníkov trhu;

2.5.1.5. posilnenia úlohy Európskeho orgánu pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA) pri koordinácii povolovania interných modelov poisťovacích a zaisťovacích spoločností na meranie rizika.

2.5.2. rozšírením právomoci ESMA v oblasti priameho dohľadu;

⁽¹⁾ Táto časť je inšpirovaná viacerými oficiálnymi publikáciami o. i. Rady a Komisie. Pozri okrem iného <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13447-2017-INIT/sk/pdf> a http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3308_en.htm?locale=EN.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie o preskúmaní akčného plánu únie kapitálových trhov v polovici trvania, COM(2017) 292 final.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Posilnenie integrovaného dohľadu s cieľom posilniť úniu kapitálových trhov a finančnú integráciu v meniacom sa prostredí, COM(2017) 542 final.

⁽⁴⁾ Pozri: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/european-system-financial-supervision_sk.

2.5.2.1. Dohľad nad kapitálovými trhmi sa bude zameriavať na tie nové oblasti, v ktorých môže priamy dohľad a odstránenie cezhraničných prekážok podporiť ďalšiu integráciu trhu. Možno to považovať za krok smerom k spoločnému orgánu dohľadu.

2.5.3. zlepšením riadenia a financovania orgánov dohľadu;

2.5.3.1. Pokiaľ ide o štruktúru riadenia, rozlišuje sa medzi právomocami štátnych orgánov a európskych orgánov dohľadu. Štátne orgány stanovujú všeobecné smerovanie a rozhodujú o regulačných otázkach, zatiaľ čo európske orgány dohľadu prijímajú centrálna rozhodnutia týkajúce sa koordinácie postupov dohľadu.

2.5.3.2. V súvislosti s financovaním sa presadzuje diverzifikácia. Očakáva sa, že popri orgánoch správy časť prostriedkov bude pochádzať o subjektov pôsobiacich v odvetví a na trhu.

2.5.4. požiadavkou, aby európske orgány dohľadu pri plnení úloh v rámci svojich príslušných mandátov zohľadňovali environmentálne a sociálne faktory, faktory v oblasti riadenia a otázky súvisiace s finančnými technológiami;

2.5.4.1. V prvom rade sa spresní a posilní úloha európskych orgánov dohľadu pri posudzovaní environmentálnych, sociálnych a správnych rizík s cieľom zabezpečiť dlhodobú stabilitu európskeho finančného odvetvia a prínos pre udržateľné hospodárstvo⁽⁵⁾.

2.5.4.2. Regulačné orgány a orgány dohľadu musia mať možnosť oboznámiť sa s finančnými technológiami a vypracovať nové predpisy a pravidlá dohľadu, okrem iného v spolupráci s podnikmi v oblasti finančných technológií⁽⁶⁾.

2.6. Zároveň bol predložený návrh⁽⁷⁾ stanovujúci prenos určitých právomoci v oblasti dohľadu, ktoré sú v súčasnosti zverené príslušným štátnym orgánom, na európske orgány dohľadu. Tieto právomoci sa týkajú predovšetkým poisťovníctva.

2.6.1. V prípade orgánu ESMA ide v podstate o prevod právomoci udeľovať povolenia poskytovateľom služieb vykazovania údajov a vykonávať dohľad nad nimi, ako aj právomoci získavať údaje v tejto oblasti.

2.6.2. Orgánu EIOPA sa v návrhu umožňuje zohrávať väčšiu úlohu pri zblížovaní v oblasti dohľadu pri žiadostiach o uplatňovanie vnútorných modelov na meranie rizika. Návrh ďalej obsahuje zmeny, pokiaľ ide o výmenu informácií týkajúcich sa takýchto žiadostí o modely, a možnosť, aby orgán EIOPA mohol vydávať stanoviská týkajúce sa tejto veci, ako aj pomáhať pri riešení sporov medzi orgánmi dohľadu.

3. Pripomienky

3.1. Predložené návrhy Komisie tvoria celkový rámec širšieho zámeru vytvoriť úniu kapitálových trhov, ktorej značný a aktuálny význam je nesporný. EHSV z tohto hľadiska „výrazne podporuje úniu kapitálových trhov a je ambiciózny, pokiaľ ide o jej realizáciu.“ Jej bezodkladné vytvorenie je veľmi dôležité⁽⁸⁾. Európska rada⁽⁹⁾ a Európsky parlament⁽¹⁰⁾ navyše tiež pravidelne vyzývali na dokončenie kapitálovej únie.

3.2. Výbor považuje za dôležité zasadiť úniu kapitálových trhov do širšieho rámca medzinárodného postavenia Európy v meniacom sa globálnom kontexte, ďalšieho prehĺbenia a dobudovania HMÚ a v neposlednom rade aj ďalšej finančnej integrácie medzi všetkými členskými štátmi EÚ.

⁽⁵⁾ V roku 2018 bude zverejnený akčný plán s regulačnými opatreniami.

⁽⁶⁾ Aj v tejto oblasti už Komisia na rok 2018 ohlásila akčný plán.

⁽⁷⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi a smernica 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II), COM(2017) 537 final.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 117, bod 1.1.

⁽⁹⁾ Závery zo zasadnutia Európskej rady z 22. – 23. júna 2017.

⁽¹⁰⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júla 2015 o vytváraní únie kapitálových trhov. Pozri <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0268+0+DOC+XML+V0//SK>.

3.3. Spomínaná ďalšia finančná integrácia je obzvlášť dôležitá, pretože uľahčuje rozdelenie cezhraničného súkromného rizika a podporuje ho. Je to nevyhnutné na zvýšenie odolnosti členských štátov voči asymetrickým šokom v čase krízy, čo sa ukázalo počas nedávnej krízy.

3.4. Navyše „môže únia kapitálových trhov poskytnúť významný príspevok k upevneniu hospodárskeho oživenia, a tým tiež pomôcť zabezpečiť rast, investície a zamestnanosť, čo by bolo v prospech jednotlivých členských štátov, ako aj EÚ ako celku. [...] To má zase prispieť k želanému zvýšeniu stability, bezpečnosti a odolnosti voči otrasom tak hospodárskeho, ako aj finančného systému⁽¹¹⁾.“

3.5. Výbor preto víta súčasné návrhy na posilnenie a integráciu európskeho mechanizmu dohľadu a skutočnosť, že boli predložené rýchlo. Teraz sa už len treba do toho pustiť. Môžeme si navyše pripomenúť iné predchádzajúce iniciatívy, ktoré rovnako prispeli k týmto cieľom a o ktorých sa EHSV tiež kladne vyslovil. Ide okrem iného o návrhy týkajúce sa integrovanejšieho mechanizmu dohľadu nad ústrednými protistranami⁽¹²⁾ a návrhy týkajúce sa celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu⁽¹³⁾, v ktorom je dôležitá úloha zverená orgánu EIOPA.

3.6. Ako už minulosti bolo povedané, „výbor s potešením víta, že pri úsilí o vytvorenie únie kapitálových trhov bude v centre pozornosti dohľad. **Dohľad na európskej úrovni** zohráva kľúčovú úlohu, a to tak pokiaľ ide o **bezpečnosť a stabilitu**, ako aj pokiaľ ide o **uskutočnenie želanej integrácie trhu a odstránenie nerovností a iných prekážok na jednotnom trhu bez ohľadu na ich druh**.“⁽¹⁴⁾ V uvedenom rámci sa tieto ciele dotýkajú jadra veci, a preto musia byť vždy prítomné a stáť v popredí.

3.7. Výbor sa domnieva, že je potrebné zaistiť, aby plánované pravidlá konkrétne a priamo prispievali k dosiahnutiu cieľov a kladných účinkov pre všetky zainteresované strany a vo všetkých členských štátoch.

3.8. V tomto zmysle výbor víta súvisiace ustanovenia oznámenia. Uvádza sa v ňom, že „je veľmi dôležité posilniť schopnosť európskych dozorných orgánov zabezpečiť jednotný dohľad a spoločné presadzovanie jednotného súboru pravidiel EÚ. Podporí sa tým správne fungovanie kapitálových trhov prostredníctvom odstraňovania prekážok cezhraničných investícií, zjednodušovania podnikateľského prostredia a znižovania nákladov na dodržiavanie predpisov vyplývajúcich z odlišnej implementácie v prípade firiem pôsobiacich cezhranične. Z hľadiska investorov prispievajú jednotný dohľad a jednotné presadzovanie pravidiel k zvyšovaniu ochrany investorov a budovaniu dôvery v kapitálové trhy.“⁽¹⁵⁾ Na dosiahnutie týchto cieľov sú nevyhnutné porovnateľné pravidlá dohľadu vo všetkých členských štátoch EÚ.

3.9. Pri rozširovaní právomoci dohľadu sa treba zamerať aj na čo najvyššiu úroveň jednoznačnosti a právnej istoty pre všetkých, a to tak európske a štátne orgány dohľadu, ako aj spoločnosti pod dohľadom. Plánované kontrolné opatrenia musia byť primerané.

3.10. Je potrebné hľadať správu rovnováhu medzi právomocami štátnych a európskych orgánov dohľadu. V prvom rade treba zabezpečiť, aby cezhraničné transakcie a operácie prebiehali v čo najlepších podmienkach a odstrániť prípadné prekážky. V ostatných prípadoch je potrebné preskúmať, či by dohľad nemohol ostať na miestnej úrovni, keďže sa momentálne nachádzame vo fáze budovania únie kapitálových trhov a vzhľadom na rozmanitosť účastníkov trhu, a najmä malých podnikov. Zásady proporcionality a subsidiarity sa musia podľa možnosti vždy zohľadňovať. Týka sa to aj miestnych transakcií, v prípade ktorých sú štátne orgány dohľadu bližšie k trhu. Je potrebné čo najviac predchádzať regulačnej arbitráži, duplicite kontrol, osobitným pravidlám členských štátov a nadmernej regulácii, najmä ak bránia vytvoreniu únie kapitálových trhov alebo ho závažným spôsobom brzdia.

3.11. Okrem toho sa treba usilovať o dosiahnutie správnej rovnováhy medzi možnosťou ponúkať cezhraničné finančné služby alebo nástroje, čo je veľmi dôležité (pozri uvedené cezhraničné súkromné rozdelenie rizika), a ochranou investorov a spotrebiteľov. Tento cieľ sa stáva čoraz dôležitejším, keďže v súčasnosti sa už prevody nevykonávajú tradičným spôsobom osobne, ale na diaľku⁽¹⁶⁾. (Potenciálnym) klientom sa musia poskytovať informácie a ochrana na rovnakej úrovni bez ohľadu na miesto, kde má poskytovateľ služby alebo nástroja sídlo, a na spôsob postupu.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 117, bod 1.3.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 434, 15.12.2017, s. 63.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 139.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 117, bod 1.12.

⁽¹⁵⁾ Oznámenie COM(2017) 542 final, s. 5.

⁽¹⁶⁾ Napríklad cez internet.

3.12. Európsky dohľad nie je možný ani bez rozsiahlej pozornosti venovanej ochrane spotrebiteľov a investorov. Musia sa im poskytnúť lepšie a väčšie možnosti výberu a väčšia ochrana. Preto je potrebné, aby v ponuke boli tiež základné produkty bez rizika. Pozornosť by sa mala zamerať na zabezpečenie súladu s ostatnými iniciatívami⁽¹⁷⁾ a vykonávanie nového nariadenia nesmie byť v neprospech spotrebiteľov. Výbor považuje v konečnom dôsledku za dôležité, aby vybudovanie dôvery v trhy bolo cieľom všetkých zainteresovaných subjektov vrátane regulačných orgánov. Túto dôveru možno vzbudiť aj snahou o udržateľnejšie financovanie v súlade s medzinárodnými opatreniami a dohodami.

3.13. Rovnako je dôležité mať na pamäti budúcnosť, aby nový vývoj a moderné technológie, ako finančné technológie, našli svoje uplatnenie vo finančnom prostredí. Ich potenciál sa musí využiť, nesmie to však byť na úkor bezpečnosti. Nevyhnutné sú rovnaké podmienky pre všetkých prevádzkovateľov bez ohľadu na povahu ich činnosti.

3.14. Treba vyzdvihnúť a oceniť rozsiahle úsilie európskych orgánov dohľadu pri vytváraní právnych noriem. Aj v budúcnosti bude dôležité usilovať sa o ešte väčšiu konvergenciu a koordináciu, aby sa dostupné prostriedky využívali čo najlepším spôsobom. Rovnako treba dbať na správne uplatňovanie právnych predpisov EÚ.

3.15. Pri vypracovaní týchto a budúcich opatrení v tejto oblasti má byť inšpiráciou prístup podľa programu REFIT: popri snahe dosiahnuť želané výsledky čo najlacnejším spôsobom musí byť na prvom mieste účinnosť a efektívnosť. V rámci programu REFIT sa veci zjednodušujú, odstraňuje sa zbytočné zaťaženie a predpisy sa prispôbujú bez ohrozenia cieľov politiky.

3.16. V tejto súvislosti by sa mohlo zväziť posilnenie kapacity európskych orgánov dohľadu, aby mohli vykonávať vlastné hodnotenia vplyvu, čo by im umožnilo analyzovať náklady implementácie a účinnosť pravidiel, ktoré stanovili, pričom by podľa možnosti dodržiavali zásadu proporcionality. Pri takýchto hodnoteniach by sa mohli rozsiahlejšie a štrukturálnejšie konzultovať rôzne existujúce zoskupenia zainteresovaných strán a zhromaždiť poznatky a skúsenosti z podnikateľskej sféry.

3.17. Aby si európske orgány dohľadu mohli náležite plniť svoje poslanie, musia mať k dispozícii zdroje potrebné na plnenie svojich úloh. Časť zdrojov v súčasnosti pochádza z rozpočtu EÚ a časť od orgánov dohľadu v členských štátoch. Pri každej zmene, a najmä ak sa časť nákladov na nepriamy dohľad prenáša priamo na súkromný sektor, je potrebné dodržiavať rozpočtovú disciplínu a zabrániť duplicitnému započítaniu. V súčasnej štruktúre sa finančné subjekty už podieľajú na financovaní európskych orgánov dohľadu príspevkami svojho národného orgánu dohľadu. Príspevok finančných subjektov k financovaniu národných a európskych orgánov dohľadu sa preto musí prerozdeliť, pričom sa musí zabrániť celkovému zvýšeniu nákladov na dohľad. Prípadné neskoršie zmeny musia byť založené na čo najväčšej transparentnosti a treba zaviesť prísne kontrolné mechanizmy. Okrem toho sa musí ustanoviť náležitá kontrola celkových zdrojov, na ktorej sa vhodným spôsobom musí podieľať aj finančný sektor.

3.18. Tieto návrhy predstavujú nepochybne významný krok vpred, nie sú však ešte dosiahnutím cieľa. Výbor súhlasí s konštatovaním v nedávnom diskusnom dokumente o prehľbení HMÚ⁽¹⁸⁾, že „postupné posilňovanie rámca dohľadu by v konečnom dôsledku malo viesť k jednotnému orgánu dohľadu nad európskymi kapitálovými trhmi“. Tento konečný cieľ sa tiež uvádza v „správe piatich predsedov“ z polovice roku 2015⁽¹⁹⁾.

3.19. Aktuálne návrhy sú založené na tomto postupnom prístupe. Tento prístup sa zdá byť osobitne vhodný, najmä v tomto štádiu budovania únie kapitálových trhov⁽²⁰⁾ a s ohľadom tak na odlišnú situáciu a ambície v jednotlivých členských štátoch, ako aj na početné celosvetové hospodárske, technologické a iné politické výzvy a zmeny, ktoré prichádzajú.

⁽¹⁷⁾ V tejto súvislosti možno spomenúť nedávne oznámenie Európskej komisie *Akčný plán pre spotrebiteľské finančné služby: lepšie produkty, väčší výber*. V tejto súvislosti pozri stanovisko EHSV na tému *Spotrebiteľské finančné služby* Ú. v. EÚ C 434, 15.12.2017, s. 51.

⁽¹⁸⁾ Dokument z 31. mája 2017, s. 21. Pozri https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-defence_sk.pdf.

⁽¹⁹⁾ Dokument z júna 2015, bod 3.2., s. 14. Pozri https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/5-presidents-report_sk.pdf.

⁽²⁰⁾ Ďalších 38 základných pilierov únie kapitálových trhov do roku 2019 sa uvádza v oznámení Komisie o preskúmaní akčného plánu únie kapitálových trhov v polovici trvania (zo 7. júna 2017), COM(2017) 292 final.

3.20. Výbor víta aj skutočnosť, že návrhy vychádzajú z prevádzkových skúseností európskych orgánov dohľadu, práce Komisie a odporúčaní Európskeho parlamentu, ako aj z intenzívneho dialógu so všetkými zainteresovanými stranami a z rozsiahlej verejnej konzultácie všetkých zainteresovaných subjektov. Výbor považuje tento prístup za správny a vhodný. Za daných okolností umožňuje dosiahnuť čo najlepšie výsledky, ktoré sa môžu opierať o čo najširšiu dohodu. Preto výslovne navrhuje, aby sa tento prístup v budúcnosti ďalej využíval jednak na pravidelné posúdenie právneho predpisu, a jednak pri prijímaní nových krokov smerom ku konečnému cieľu (pozri vyššie).

3.21. Prioritou musí byť vždy vytvorenie rovnakých podmienok pre všetkých na finančných trhoch EÚ, tak v rámci eurozóny, ako aj vo vzťahu k ostatným členským štátom. Rovnaké podmienky musia byť prioritou aj s ohľadom na poskytovateľov z krajín mimo EÚ. To je možné len v prípade, ak sú ciele právnych predpisov a dohľadu týchto tretích krajín rovnaké ako EÚ.

3.22. Návrh preniesť určité právomoci národných orgánov dohľadu nad poisťovníctvom na EÚ je v súlade so zámerom rozšíriť dohľad nad finančnými trhami v EÚ, a tak napomôcť vytvoreniu únie kapitálových trhov. Prispeje to k väčšej konvergencii v oblasti dohľadu a zabezpečeniu rovnakých podmienok pre všetkých účastníkov trhu.

V Bruseli 15. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Investovanie do inteligentného, inovatívneho a udržateľného priemyslu – Aktualizovaná stratégia pre priemyselnú politiku EÚ

[COM(2017) 479 final]

(2018/C 227/10)

Spravodajca: **Božidar DANEV**

Pomocná spravodajkyňa: **Monika SITAROVÁ HRUŠECKÁ**

Konzultácia Európska komisia	9.10.2017
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušný orgán	poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI)
Prijaté v CCMI	23.1.2018
Prijaté v pléne	15.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	166/1/2

1. Závery a odporúčania

EHSV víta oznámenie Komisie o inteligentnom, inovatívnom a udržateľnom rozvoji a jej prístup, ktorým chce posilniť postavenie ľudí a podnikov. Avšak,

- musí sa zabezpečiť dlhodobá kontinuita a predvídateľnosť politiky. Komisia by mala súčasnú politiku, alebo skôr súbor politík, ďalej rozpracovať do zosúladenej dlhodobej stratégie;
- EHSV sa obracia aj na Radu, pretože členské štáty majú kompetencie vo väčšine otázok priemyselnej politiky, a preto sa musia zaviazat k zosúladeným opatreniam. Žiadny členský štát samotný nie je schopný zvládnuť globálne výzvy, ktorým čelí priemysel;
- spoločné ciele a spoločný rámec priemyselnej politiky by mohli tvoriť jadro budúcnosti Európy. Aby sa dosiahli výsledky, musí sa zlepšiť riadenie EÚ v tejto oblasti;
- treba naliehavo konať, pretože výzvy, ktoré prinášajú digitálne technológie, dekarbonizácia a globálne politické zmeny sú bezprecedentné a nepredvídateľné.

V súvislosti s oznámením EHSV došiel k nasledujúcim záverom

1.1. Komisia sa rozhodla pre prístup založený na zosúladení opatrení vo viacerých politických oblastiach s cieľom vytvoriť podmienky prospešnej priemyselnej konkurencii a priemyselnému rozvoju, čo je v súlade s dlhoročnými návrhmi EHSV.

1.2. Posun paradigmy v digitálnej ére má rušivé, transverzálne účinky na všetky podniky a celú spoločnosť.

1.3. Pre podniky je nevídanou výzvou urýchlene pretransformovať nové technológie do inovácií a úspechov na čoraz konkurenčnejších trhoch, pričom pre mnohé z nich má veľký význam ústredné postavenie v globálnom hodnotovom reťazci.

1.4. Stredobodom zmien sú ľudia. Politika zamestnanosti sa musí prispôbovať meniacim sa okolnostiam. Spravodlivá transformácia znamená, že budú podporovaní ľudia a regióny, ktoré čelia štrukturálnym zmenám.

1.5. Vzdelávanie a odborná príprava potrebným spôsobom uľahčujú a poháňajú priemyselnú transformáciu. Všetci zamestnanci si potrebujú zvýšiť svoju kvalifikáciu, hlavne zlepšiť svoje digitálne schopnosti, a mnohí sa musia rekvalifikovať.

1.6. Splnenie environmentálnych, klimatických a iných cieľov udržateľnosti so sebou prináša značné zmeny pre celé hospodárstvo. Vznikajú nové podnikateľské príležitosti. Zároveň si prechod priemyslu na činnosti bez emisií oxidu uhličitého vyžaduje obrovské investície do zásadne nových bezemisných technológií a elektrickú energiu z ekologickejších zdrojov a za konkurenčné ceny.

1.7. Úroveň investícií do európskeho priemyslu je nízka, ale objavujú sa určité znaky kladného vývoja. Investorov v každom prípade lákajú jedine správne rámcové podmienky na priemyselnú činnosť.

1.8. Pre priemysel má kľúčový význam prístup na svetové trhy, takže sa ďalej musí rozširovať sieť obchodných dohôd založených na zásade spravodlivého obchodu.

Odporúčania EHSV

1.9. Celkovým cieľom opatrení EÚ by mal byť ďalší rozvoj dobre fungujúceho súboru horizontálnych politík a predvídateľný právny rámec na stimulovanie inovácie, podporu investícií a pomoc priemyslu nájsť riešenia spoločenských problémov. To by malo merateľne prispieť k rastu a zamestnanosti, uplatňovať sa s čo najmenším administratívnym zaťažením a šíriť prínosy pre spoločnosť ako celok.

1.10. Všetky opatrenia by sa mali prijímať s cieľom dokončiť jednotný trh a s dôrazom na implementáciu členskými štátmi. Opatrné uplatňovanie politiky hospodárskej súťaže, ktorá je potrebná na poháňanie inovácie a zabezpečenie rovnosti, by však spoločnostiam v EÚ nemalo brániť v raste.

1.11. Naliehavo sa musí implementovať stratégia digitálneho trhu sprevádzaná cieleňou politikou zamestnanosti.

1.12. Voči novým prevratným technológiám a podnikateľským modelom by sa mal prijať otvorený a realistický postoj a spoločnosti, vrátane podnikov, by sa mala dať príležitosť využívať nové možnosti.

1.13. Na všetkých úrovniach by sa mal obnoviť a posilniť sociálny dialóg a dialóg s občianskou spoločnosťou, aby sa uľahčili zmeny, vyriešili sociálne problémy a zabránilo nezhodám.

1.14. Medzi prácou a vzdelávaním sú potrebné flexibilné prepojenia, napríklad učňovské vzdelávanie a učenie prácou. V mnohých členských štátoch by sa mala venovať väčšia pozornosť odbornému vzdelávaniu.

1.15. Vedúce postavenie v nízkouhlíkovom a obehovom hospodárstve by malo byť na prospech našim ekonomikám. Politikami by sa mal podporovať rozvoj inovatívnych nových podnikov, ako aj nákladná transformácia energeticky náročnej výroby, aby sa zabránilo úniku investícií a presunu emisií oxidu uhličitého.

1.16. Treba preskúmať prekážky, ktoré bránia premene súčasných veľkých prebytkov súkromných úspor na produktívne investície do priemyslu a infraštruktúry.

1.17. Podpora EÚ by mala hlavne slúžiť na rozprúdenie inovácie, rozvoj malých a stredných podnikov (MSP), pomoc regiónom s ťažkosťami a posilnenie postavenia ľudí. Dôležitým kritériom by mal byť pákový účinok na súkromné financie.

1.18. V ďalšom finančnom rámci sa musia zaručiť dodatočné zdroje na politiky podpory výskumu, vývoja a inovácie. Tieto politiky by mali byť viac zamerané na prijímanie nových technológií, rozširovanie a úspechy na trhu a nemali by vylučovať spoločnosti akejkoľvek veľkosti.

1.19. Oficiálne štatistiky by mali lepšie odrážať zmenený charakter hospodárstva, ako je miznutie ohraničenia odvetví a nové formy hospodárskej činnosti. Je potrebná všeobecná metóda výpočtu pridanej hodnoty priemyslu a služieb.

1.20. Okrem 20 % cieľa treba ďalej otvorene uvažovať o najrelevantnejších cieľoch a ukazovateľoch priemyselnej politiky, tak na makroekonomickej, ako aj menej súhrnnej úrovni.

1.21. Musí sa zlepšiť riadenie, aby sa dosiahlo zosúladenie politík a zabezpečila ich koherencia v celom rozhodovacom procese, či už vďaka silnej Rade pre konkurencieschopnosť alebo iným spôsobom.

1.22. Mal by sa privítať každoročný Deň priemyslu aj rokovania za okrúhlym stolom na vysokej úrovni na tému priemyslu, pretože prispievajú k osvojeniu stratégie jednotlivými aktérmi. Dialóg s priemyslom by sa však nemal obmedziť na toto podujatie a tieto rokovania.

2. Úvod

2.1. Priemysel je **hlavnou oporou** európskeho hospodárstva. Poskytuje 24 % pracovných miest v EÚ: 32 miliónov priamo a 21 miliónov nepriamo, hlavne v službách. Na týchto pracovných miestach dosahujú relatívne vysoké zárobky tak vysokokvalifikovaní, ako aj menej kvalifikovaní zamestnanci. Vyrobený tovar predstavuje 75 % vývozu. Priemyselný rast sa šíri do všetkých častí hospodárstva. Priemysel je aj kolískou inovácií vo všetkých odvetviach a poskytuje aj odpovede na mnohé spoločenské výzvy. Základom pridanej hodnoty v našich ekonomikách je však väčšie vzájomné prepojenie výroby a služieb v hodnotových reťazcoch.

2.2. Po mnohých rokoch úpadku sa zdá, že sa v Európe oživuje priemyselná výroba, vývoz a zamestnanosť. Toto oživenie je však zatiaľ neúplné a **konkurencieschopnosť** európskeho priemyslu je nedostatočná. Často počujeme o pomerne vysokých daniach a cenách energií, nedostatočných investíciách, reálnych aj nehmotných, pomalom raste produktivity, veľkých inovačných rozdieloch voči konkurentom, nedostatočných kvalifikáciách, ale aj o slabom domácom dopyte.

2.3. Na priemysel majú vplyv hlavne tieto **megatrendy**:

- revolučný technologický vývoj, digitalizácia so všetkými jej aplikáciami, ale aj nanotechnológie, nové materiály, technológie založené na skúmaní živých organizmov atď.,
- stúpajúce environmentálne požiadavky vrátane zmierňovania klimatických zmien,
- šírenie vysokej životnej úrovne, starnutie obyvateľstva a urbanizácia,
- globalizácia s otvorenými trhmi a výrobou v hodnotových reťazcoch, ale aj agresívne štátne podnikanie a protekcionizmus.

Tieto dobre známe trendy ponúkajú európskemu priemyslu rozsiahle príležitosti. Ak sa však na ne nebude riadne a úspešne reagovať, mohli by pre spoločnosť a priemysel predstavovať aj vážne nebezpečenstvo.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. **EHSV víta** oznámenie Komisie a prevažne súhlasí s jej analýzou stavu a výziev, ktorým čelí európsky priemysel. Oznámenie je hlavne aktualizáciou doterajších návrhov s viacerými novými opatreniami, ktoré má navrhnuť súčasná Komisia. Musí sa však zabezpečiť dlhodobá kontinuita a predvídateľnosť politiky. Komisia by mala urýchlene vypracovať dlhodobú stratégiu, ktorú by mali členské štáty v plnom rozsahu prijať.

3.2. **EHSV s uspokojením konštatuje**, že Komisia dôsledne prezentuje taký prístup k priemyselnej politike, ktorý výbor už roky navrhuje. Namiesto prípravy právnych predpisov vo viacerých politických oblastiach s dosahom na priemysel, v ktorých sa tento dosah a príspevky priemyslu málo zohľadňujú, sa terajším prístupom tieto politické oblasti zosúladujú a priemyselný rozvoj je prioritou.

3.3. Za posledné roky EHSV **predložil stanoviská** k návrhom Komisie k rôznym priemyselným odvetviám a oblastiam politiky⁽¹⁾. Tieto stanoviská sú väčšinou ešte stále relevantné aj v súvislosti s týmto oznámením. V tomto stanovisku by EHSV chcel poukázať na niektoré aspekty priemyselnej politiky relevantné v súčasnosti a pridať niektoré nové pripomienky.

3.4. **Podniky** čelia nebváľej potrebe prispôbiť sa, a to často radikálne. Aby na neustále konkurenčnejších trhoch uspeli, musia sa pohotovo chopiť nových technológií a pretransformovať ich na vyššiu produktivitu a inovácie. Pre mnohé spoločnosti má mimoriadny význam dobre sa umiestniť, podľa možnosti v jadre medzinárodného hodnotového reťazca. MSP sa môžu a mali by sa snažiť zohrávať významnú inovátorskú úlohu v týchto reťazcoch, ktoré sa zvyčajne vytvárajú okolo veľkých spoločností s potrebnými zdrojmi a sieťami.

3.5. Vzniknú nové **odvetvia**. Digitalizácia umožňuje vznik nespočetných nových sietí a interakcií, podporuje nové spektra výrobkov a služieb, ktoré sú ešte viac prispôbené potrebám spotrebiteľov. Príslušné politiky na úrovni EÚ musia umožňovať rozširovanie výroby, technológií pri výrobkoch a službách, ako aj rast začínajúcich podnikov, pretože hodnotové reťazce nie sú obmedzené na jednotlivé štáty. Na druhej strane si rozdiely medzi členskými štátmi a regiónmi vyžadujú prispôbené riešenia.

3.6. **Všetky podniky** musia svoju činnosť neustále zdokonaľovať. Zastarané a nerentabilné spoločnosti nie je možné zachovať dotáciami. Európa však potrebuje širokú škálu priemyselných odvetví na uspokojovanie spoločenských potrieb, a preto by sa mali rozvíjať špecifické stratégie pre odvetvia s konkrétnymi výzvami.

3.7. Stredobodom zmien sú **ľudia**. Existencia priemyslu nie je možná bez kvalifikovaných a angažovaných zamestnancov. Treba preskúmať príležitosti, ktoré ponúkajú nové technológie a inovácie, ale digitalizácia a iné technológie, ktoré menia situáciu, budú ovplyvňovať štruktúru trhu práce. Bude menej pracovných miest vo výrobe a viacej odborníkov na informačné technológie. Zmení sa aj organizácia práce a koncepcie riadenia, čo ovplyvní kvalitu pracovných miest, ktoré budú menej nebezpečné, ale aj náročnejšie a vyžadujúce flexibilitu.

3.8. Musí sa riadne posúdiť **vplyv** pôsobenia technológií **na zamestnanosť** a posilniť súbor nástrojov na predvídanie potrebných zmien. Čakajú nás náročné výzvy týkajúce sa prispôsobovania trhu práce štrukturálnym zmenám: čo najlepšie zabezpečenie zamestnanosti alebo nových pracovných možností, sociálna ochrana ľudí v núdzi a predchádzanie úpadku celých regiónov. Európsky fond na prispôbenie globalizácii potrebuje viac zdrojov a jeho pôsobnosť sa musí rozšíriť tak, aby zahŕňala aj vplyv technologických zmien. Priemyselné vzťahy na všetkých úrovniach a osobitne v sociálnom dialógu na úrovni podniku, do ktorého sú zapojení zamestnanci, rozhodujúcou mierou uľahčujú priemyselné zmeny, pretože pomáhajú pri akceptácii zmien a predchádzaní sporom.

3.9. **Vzdelávanie a odborná príprava** sú potrebné nástroje a hnacie prvky priemyselnej transformácie. Všetci zamestnanci potrebujú zlepšovať svoje zručnosti a hlavne svoje digitálne schopnosti. Mnohí potrebujú odbornú prípravu v úplne nových povolaniach. Rýchlosť technologického vývoja je veľkou výzvou, pokiaľ ide o udržiavanie vzdelávacích osnov a počtov v súlade s potrebami priemyselných zmien. Oveľa rozsiahlejšie by sa mali uplatňovať také riešenia s učením na pracovisku, akým je úspešný nemecký duálny systém vzdelávania. Aspoň v niektorých členských štátoch by sa malo obnoviť uznávanie odbornej prípravy. Rovnako by sa mala zvýšiť prífazlivosť vedných, technologických, inžinierskych a matematických predmetov.

3.10. **Makroekonomická** a priemyselná politika sa vzájomne podporujú. Súčasné hospodárske oživenie vytvára priestor na modernizáciu dopravnej, energetickej a digitálnej infraštruktúry, zdokonalenie výskumu a vývoja s jeho transformáciou na úspešné inovácie a priestor na vyvážený regionálny rozvoj. Správna kombinácia makroekonomickej a priemyselnej politiky by mala predĺžiť obdobie vzostupu a chrániť hospodárstvo a priemysel pred akýmkoľvek budúcim poklesom.

⁽¹⁾ Napríklad Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 82, Ú. v. EÚ C 12, 15.1.2015, s. 23, Ú. v. EÚ C 389, 21.10.2016, s. 50, Ú. v. EÚ C 311, 12.9.2014, s. 47, Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 24.

3.11. **Investície** do európskeho priemyslu sú stále na znepokojivo nízkej úrovni, hoci v EÚ máme veľký prebytok úspor, ktoré sa nepremieňajú na produktívne investície. Mali by sa podrobne preskúmať príčiny tohto stavu, najmä preto, že transformácia priemyslu si vyžaduje obrovské investície. Jedno je však zrejmé: tak domácich, ako aj zahraničných investorov priťahujú iba také rámcové podmienky, ktoré prispievajú k dostatočnej konkurencieschopnosti.

3.12. Napriek tomu sú v investičnej oblasti určité náznaky **možných pozitívnych trendov**. Vo svete, v ktorom panuje veľká politická nestabilita je EÚ bezpečným a stabilným miestom na investovanie. Vďaka rastúcemu dopytu sa v niektorých odvetviach výroba približuje plnému využitiu kapacít. To spustí investície do nových kapacít, dúfajme, že v Európe.

3.13. **Environmentálne** a klimatické obmedzenia, predovšetkým Parížska dohoda o zmene klímy, ovplyvňujú všetky podniky. V nízkouhlíkovom a obehovom hospodárstve sa objavujú mnohé nové podnikateľské príležitosti. Priekopnícke ambície EÚ môžu európskemu priemyslu na svetových trhoch pomôcť. Hlavne priemyselné odvetvia náročné na energiu a zdroje musia urobiť zásadné technologické zmeny, ktoré si vyžadujú ambicióznú politickú podporu, aby sa zabránilo úniku investícií a presunu emisií oxidu uhličitého. Prechod výrobných odvetví a dopravy na nefosílné zdroje podstatne zvýši dopyt po elektrickej energii za konkurenčné ceny.

3.14. Mohla a mala by sa zlepšiť **spolupráca** všetkých aktérov: EÚ, vlád a iných orgánov členských štátov, regiónov, vysokých a ostatných škôl, podnikov a iných aktérov. Napríklad sa musí zlepšiť spolupráca podnikov a vysokých škôl. Školy by sa na podniky mali obracať so žiadosťami o pomoc s aktualizáciou osnov a v súvislosti s učňovským vzdelávaním. Členské štáty by hlavne mali spolupracovať tým, že budú urýchlene uplatňovať a presadzovať dohodnuté politické opatrenia a právne predpisy.

3.15. Súčasnú **štatistickú metódu** neposkytujú aktuálny užitočný obraz o situácii v priemysle v EÚ. Rozdelenie odvetví na výrobu, služby a ostatné produktívne činnosti je zastarané. Značná časť hospodárskych činností nie je zahrnutá do výpočtu HDP. Štatistiky o dovoze a vývoze dobre nevyjadrujú priemyselnú činnosť v dnešných časoch, keď polovicu priemyselnej výroby zabezpečujú globálne hodnotové reťazce. Je naliehavo potrebná všeobecná metóda výpočtu pridanej hodnoty priemyslu a služieb a ich vzájomné prepojenie.

3.16. EHSV zastáva názor, že 20 % cieľ HDP pre priemysel je potrebné doplniť o relevantnejšie **ciele a ukazovatele**, ktoré lepšie odrážajú všetky aspekty priemyselného rozvoja.

3.17. Musí sa zlepšiť **riadenie** zosúladovania politík, ktoré ovplyvňujú priemyselnú konkurencieschopnosť a rozvoj, a to aj medzi členskými štátmi. Dôležitá je jednak lepšia regulácia, t. j. predvídateľná, nákladovo účinná a založená na dôkazoch, a jednak transparentné posúdenie vplyvu, ktoré sa vykoná *ex ante*. Zosúladenie celého rozhodovania by sa malo zabezpečiť posilnením úlohy Rady pre konkurencieschopnosť alebo iných inštitucionálnych štruktúr. Na úrovni EÚ aj členských štátov sa musí odstrániť izolacionistické myslenie, aby sa reagovalo na zvýšenú dynamiku svetového hospodárstva.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. **Posilnenie európskeho priemyslu.** EHSV súhlasí s tým, že je potrebná ucelená a pokroková vízia rozvoja európskeho priemyslu. Na to, aby sa európsky priemysel posilnil, by celkovým cieľom opatrení EÚ malo byť vytvorenie dobre fungujúceho a predvídateľného právneho rámca, ktorý bude stimulovať inovácie a pomáhať priemyslu v hľadaní riešení spoločenských problémov. Mal by merateľne prispieť k rastu a zamestnanosti, uplatňovať sa s čo najmenším administratívnym zaťažením a šíriť prínosy pre spoločnosť ako celok.

4.2. **Jednotný trh.** EHSV víta prístup, ktorým sa má posilniť postavenie ľudí a podnikov, a súhlasí s navrhovanými opatreniami na posilnenie jednotného trhu vrátane kapitálového trhu. Dôležitou oblasťou činnosti je zlepšenie normalizácie a samoregulácie. Najdôležitejšie je, aby si členské štáty plnili svoju povinnosť dodržiavať a presadzovať predpisy. Pokiaľ ide o inovácie a cenotvorbu, rozhodujúce je obozretné uplatňovanie politiky v oblasti konkurencieschopnosti. Mimoriadne oceňujeme obozretnosť Komisie, pokiaľ ide o veľké globálne pôsobiace subjekty. Nemalo by sa však brániť rastu európskych podnikov: medián veľkosti firmy zapísanej v EÚ (okrem Spojeného kráľovstva) je iba polovičný oproti mediánu veľkosti firmy v USA. Je to otázka výkladu definície príslušného trhu pri presadzovaní práva hospodárskej súťaže.

4.3. **Digitálna éra.** Digitalizácia predstavuje skutočný posun paradigmy s účinkami na celú spoločnosť a dokonca má určité geopolitické črty. Svoj názor na digitalizáciu EHSV podrobne predstaval v iných stanoviskách. Boli venované big data, sieťam 5G, špičkovej výrobe, robotike atď. Najdôležitejšie sú stratégie pre digitálny jednotný trh, digitalizáciu európskeho priemyslu, kybernetickú bezpečnosť a umelú inteligenciu. Zásadnou otázkou je, ako dosiahnuť správnu rovnováhu medzi používaním nových prevratných technológií a prospechom z nich na jednej strane, a zaistením bezpečnosti a spravodlivosti na druhej strane. Dôraz by sa mal klásť na to, aby sa spoločnosti vrátane podnikov dala príležitosť mať prospech z nových možností tým, že sa zaujme otvorený a realistický postoj.

4.4. **Nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo.** V prostredí s rastúcou konkurenciou je zachovanie vedúceho postavenia v týchto oblastiach výzvou. Vedúce postavenie by však nemalo byť samotným cieľom, ale malo by byť prospešné našim ekonomikám a spoločnostiam. Treba síce podporovať energetickú transformáciu, ale ceny energií musia byť pre priemysel konkurencieschopné.

4.5. **Investície.** Početné nástroje EÚ na podporu investícií, reálnych aj nehmotných, by sa mali nasmerovať hlavne na rozprúdenie inovácie, pomoc MSP pri rozširovaní, podporu regiónov s ťažkosťami, modernizáciu infraštruktúry a posilnenie postavenia ľudí počas vzdelávania a odbornej prípravy. MSP aj naďalej potrebujú väčšiu pomoc na to, aby si spomedzi rôznych možností vybrali ten správny zdroj, ale aj oveľa jednoduchšie postupy pri žiadaní a vykazovaní. Dôležitým kritériom by mal byť pákový účinok na súkromné investície. Sú vítané všetky návrhy, vrátane návrhov očakávaných od skupiny na vysokej úrovni pre udržateľné financovanie, ktoré presmerovávajú vyčleňovanie kapitálu na dlhodobé investície a príspevky k udržateľnému rastu ⁽²⁾.

4.6. **Inovácie.** EHSV súhlasí s tým, že politiky by mali byť viac zamerané na prijímanie nových technológií, rozširovanie a úspechy na trhu, ale aj na spoluprácu v regionálnych zoskupeniach a medzi nimi. Nemali by sa vylučovať žiadne spoločnosti akejkoľvek veľkosti. V najbližšom finančnom rámci by sa malo rozhodne viac zdrojov vyčleniť na nástroj, ktorý bude nástupníkom programu Horizont 2020. K prvému priemyselnému využitiu výsledkov výskumu a vývoja financovaného z verejných zdrojov by podľa možnosti malo vždy dôjsť v EÚ. Potenciál verejného obstarávania by sa mal naplno využívať začlenením inovačných, ekologických a sociálnych kritérií do verejných súťaží a systematicky by sa mala uplatňovať zásada ekonomicky najvýhodnejšej ponuky.

4.7. **Medzinárodný rozmer.** Obchod musí byť voľný, ale aj spravodlivý a udržateľný. Pre priemysel má kľúčový význam prístup na svetové trhy a k surovinám, takže sa ďalej musí rozširovať sieť obchodných dohôd. EHSV dôrazne vyzýva Komisiu, aby na odstraňovanie nekalých obchodných praktík aktívne využívala dostupné nástroje. Osobitná pozornosť by sa mala venovať novým formám protekcionizmu krajín mimo EÚ. EÚ by v súvislosti s obchodnými dohodami mala propagovať svoje environmentálne a sociálne normy. Pokiaľ ide o preverovanie priamych zahraničných investícií, je dôležité zistiť riziká týkajúce sa ohrozenia bezpečnosti alebo verejného poriadku. Zároveň, ak je potrebných viac investícií do podnikov v EÚ, by sa priame zahraničné investície mali privítať. Naznačujú aj potenciál Európy.

4.8. **Partnerstvo.** EHSV víta zavedenie každoročného Dňa priemyslu aj rokovania za okrúhlym stolom na vysokej úrovni na tému priemyslu a oznamuje, že má veľký záujem zúčastňovať sa na oboch. Tento prístup by mal zahŕňať všetky oblasti priemyselnej politiky, aby sa medzi aktérmi zväčšila angažovanosť do stratégie. Dialóg s priemyslom by sa však nemal obmedziť na toto podujatie a tieto rokovania. Väčšia transparentnosť a spolupráca je potrebná hlavne vtedy, keď sa začína s posudzovaním vplyvu.

V Bruseli 15. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 246, 28.7.2017, s. 8

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení rozhodnutie Rady 2003/17/ES, pokiaľ ide o rovnocennosť inšpekcí v teréne uskutočňovaných v Brazílii v prípade množiteľského porastu pre produkciu osiva krmovín a množiteľského porastu pre produkciu osiva obilnín a v prípade rovnocennosti osiva krmovín a osiva obilnín vyprodukovaného v Brazílii, a pokiaľ ide o rovnocennosť inšpekcí v teréne uskutočňovaných v Moldavsku v prípade množiteľského porastu pre produkciu osiva obilnín, množiteľského porastu pre produkciu osiva zelenín a množiteľského porastu pre produkciu osiva olejní a priadnych rastlín a v prípade rovnocennosti osiva obilnín, zelenín, olejní a priadnych rastlín vyprodukovaného v Moldavsku

[COM(2017) 643 final – 2017/0297 (COD)]

(2018/C 227/11)

Spravodajca: **Emilio FATOVIC**

Konzultácia	Európsky parlament, 16.11.2017
Právny základ	článok 43 ods. 2, článok 114 ods. 1 a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Rozhodnutie predsedníctva	5.12.2018
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	6.2.2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	140/0/8

1. Súvislosti a návrh Komisie

1.1. Rozhodnutím Rady 2003/17/ES sa určitým tretím krajinám udeľuje rovnocennosť, pokiaľ ide o inšpekcie v teréne a produkciu osiva určitých druhov⁽¹⁾.

1.2. Takéto predpisy pre osivo zozbierané a kontrolované v týchto krajinách poskytujú rovnaké záruky, pokiaľ ide o vlastnosti osiva a spôsoby jeho testovania na účely identifikácie osiva, značenia a kontroly, ako predpisy uplatňované pre osivo zozbierané a kontrolované v Európskej únii.

1.3. Brazília a Moldavsko nie sú medzi tretími krajinami uvedenými v rozhodnutí 2003/17/ES, a preto osivo v nich zozbierané sa nemôže dovážať do EÚ. Obe krajiny teda podnikli kroky, aby požiadali Komisiu o reguláciu určitej svojej produkcie osiva (Brazília: krmoviny a obilniny; Moldavsko: obilniny, olejníny a priadne rastliny a zelenina) v zmysle tohto rozhodnutia s cieľom dosiahnuť ich rovnocennosť a možnosť vyvážať ich do Európy.

1.4. V reakcii na tieto žiadosti Komisia preskúmala brazílske a moldavské právne predpisy v tejto veci. Potom vykonala audit inšpekcí v teréne a systémov potvrdzovania (certifikácie) osiva v Brazílii a Moldavsku. Dospela k záveru, že požiadavky a systémy týchto krajín sú rovnocenné s požiadavkami EÚ a poskytujú rovnaké záruky⁽²⁾.

1.5. V oboch prípadoch preto Komisia považovala za vhodné uznať určité osivo Brazílie a Moldavska za rovnocenné s osivom rovnakého druhu, ktoré sa zozbieralo, vyprodukovalo a skontrolovalo v EÚ. Mohlo by sa to uskutočniť prostredníctvom rozhodnutia, ktoré má prijať Európsky parlament a Rada.

⁽¹⁾ V súlade so smernicami 66/401/EHS, 66/402/EHS, 2002/54/ES a 2002/57/ES.

⁽²⁾ Už v súlade s právnymi predpismi ISTA (International Seed Testing Association).

2. Pripomienky a odporúčania

2.1. EHSV berie na vedomie pozitívne výsledky kontrol vykonaných Komisiou v Brazílii a v Moldavsku v súlade s požiadavkami stanovenými v prílohe II rozhodnutia 2003/17/ES na účely uznania rovnocennosti právnych požiadaviek a kontrol pre certifikáciu osív.

2.2. EHSV v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami⁽³⁾ v tejto oblasti a v súlade s tým, čo už vyplynulo z dialógu medzi Komisiou, zúčastnenými stranami a členskými štátmi, súhlasí s predmetným legislatívnym opatrením. Výbor tiež súhlasí s tým, že uznanie rovnocennosti môže byť prínosom pre semenárske spoločnosti EÚ pôsobiace v Brazílii a Moldavsku, pre potenciálnych dovozcov v EÚ dovážajúcich osivo z týchto krajín a pre poľnohospodárov v EÚ, ktorí budú mať vďaka nemu prístup k širšiemu sortimentu osiva.

2.3. Výbor vyjadruje iba jednu výhradu, pokiaľ ide o návrh uznať rovnocennosť osiva zelenín z Moldavska. Tieto osivá, na ktoré sa vzťahuje smernica 2002/55/ES, sa uvádzajú na trh výlučne ako „štandardná“ kategória, ktorá si nevyžaduje úradnú certifikáciu, aby mohla byť uvedená na trh, ale len samocertifikáciu výrobcom a až neskôr počas uvádzania na trh prípadné následné overenie vlastností a kvality produktu. Tento systém sa zakladá na predpokladanej zodpovednosti výrobcu, jasne identifikovaného a vysledovateľného subjektu, keďže má sídlo na území EÚ. Vysledovateľnosť a kontrola určite nebudú ľahké v prípade produkcie s pôvodom mimo EÚ. Tento objektívny problém bol doteraz dôvodom rozhodnutia EÚ neudeľovať uznanie rovnocennosti osiva zelenín žiadnej tretej krajine. Preto výbor poukazuje na problematiku aspekty a verí, že dôjde k ich dôkladnejšiemu preskúmaniu zo strany Komisie.

2.4. EHSV uznáva tvrdenie Komisie, že uznanie postupov osvedčovania predmetných produktov je opatrenie technického charakteru. Keďže však otvorenie európskeho trhu výrobkom tretích krajín nevyhnutne bude mať vplyv na hospodársku a sociálnu oblasť, výbor odporúča vykonať posúdenie vplyvu s cieľom overiť, či európski výrobcovia, a najmä mikropodniky a malé podniky, nie sú ohrození týmto opatrením.

2.5. EHSV pripomína Komisii, že v súčasnosti viac ako 60 % trhu s osivami ovláda len pár veľkých nadnárodných spoločností. Otvorenie pre tretie krajiny, v ktorých je produkcia pod kontrolou tých istých spoločností, by mohlo ešte viac zhoršiť podmienky malých výrobcov a konzorcií a mať výrazný vplyv aj na hospodársku a sociálnu stabilitu mnohých miestnych komunít so zameraním na špecifickú produkciu. V najvážnejších prípadoch by to mohlo stimulovať vyludňovanie vidieckych oblastí, čo by malo dôsledky aj pre biodiverzitu plodín a európsku agropotravinársku výrobu, keďže často sú to práve malé podniky, ktoré chránia určité druhy historických a tradičných osív pred vyhynutím⁽⁴⁾.

2.6. EHSV takisto opakuje svoju výzvu Komisii, aby holistickým spôsobom posúdila výrobné procesy uplatňované v tretích krajinách, a pripomína, že za produktmi za konkurencieschopnejšie ceny sa skrývajú prípady vykorisťovania vrátane detskej práce. Tento prístup sa zdá byť nevyhnutný a neodmysliteľný v čase, keď sa EÚ aktívne podieľa na dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov do roku 2030 v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. EÚ je najväčším dovozcom a vývozcom agropotravinárskych výrobkov v celosvetovom meradle a je na nej, aby dala pocítiť svoju váhu v rámci dvojstranných a mnohostranných obchodných dohôd s cieľom podporiť zlepšenie životných a pracovných podmienok občanov a pracovníkov v tretích krajinách aj v snahe odstrániť formy nekalej hospodárskej súťaže⁽⁵⁾.

2.7. EHSV na záver dúfa, že toto rozhodnutie nadobudne účinnosť len pod podmienkou úplnej reciprocity rovnocennosti a uznávania rovnakých európskych produktov tak, aby európske podniky v tomto sektore mali väčšie možnosti rastu a rozvoja. Bolo by to v súlade s osobitnými požiadavkami, ktoré predložili zainteresované strany vo fáze konzultácie.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005, s. 55, Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 92.

⁽⁴⁾ Toto tvrdenie ešte zvyrazňuje fakt, že v rámci verejnej online konzultácie, ktorú uskutočnila Komisia, prišli iba 3 odpovede, z čoho dve boli reakcie súkromných osôb, čo potvrdzuje, že na rozhodovacích procesoch sa podieľali len veľké zainteresované strany na európskej úrovni.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 20, bod 1.6.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rámci pre voľný tok iných ako osobných údajov v Európskej únii

[COM(2017) 495 final – 2017/0228 (COD)]

(2018/C 227/12)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Konzultácia	Európsky parlament, 23. 10. 2017 Rada Európskej únie, 24. 10. 2017
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	5. 2. 2018
Prijaté v pléne	15. 2. 2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	163/3/4

1. Závery a odporúčania**1.1. Závery**

1.1.1. EHSV už vo svojich viacerých predchádzajúcich stanoviskách upozornil na potrebu legislatívnej iniciatívy týkajúcej sa voľného toku iných ako osobných údajov, pretože ide o nevyhnutnú podmienku na dosiahnutie cieľov digitálnej agendy a dokončenie jednotného digitálneho trhu

1.1.2. Tento návrh Komisie je v súčasnosti najvýznamnejším právnym aktom budúcej európskej politiky pre rozvoj dátového hospodárstva a jeho vplyvu na mieru hospodárskeho rastu, vedeckého výskumu, podpory nových technológií, predovšetkým v oblasti umelej inteligencie, cloud computingu, metaúdajov a internetu vecí, priemyslu a služieb vo všeobecnosti a verejných služieb konkrétne.

1.1.3. EHSV sa však domnieva, že tento návrh prichádza neskoro a zároveň príliš obmedzený rozsah jeho uplatňovania, nestálosť a nedostatočná rozhodnosť oznámených mechanizmov a predovšetkým nedostatočné ambície a slabá politická vôľa a odhodlanie predstavujú hrozbu pre jeho ciele.

1.1.4. Pokiaľ ide o prvý a najdôležitejší cieľ – zlepšiť cezhraničnú mobilitu iných ako osobných údajov v rámci jednotného trhu –, EHSV v prvej fáze na rozdiel od Komisie nepovažuje za postačujúce obmedziť sa na požiadavku adresovanú členským štátom, že by „mali Komisii oznámiť každý návrh právneho aktu, ktorý obsahuje nové požiadavky na lokalizáciu údajov,“ pričom len 12 mesiacov po nadobudnutí účinnosti nariadenia – k čomu ani v najlepšom prípade zrejme nedôjde skôr než do konca roku 2018 – by sa zaviedla povinnosť, podľa ktorej členské štáty „zabezpečia, aby sa zrušila každá požiadavka na lokalizáciu údajov, ktorá nie je v súlade“ s pravidlom o zákaze alebo obmedzení voľného toku týchto údajov, pokiaľ nie je opodstatnená z dôvodu verejnej bezpečnosti.

1.1.5. Pokiaľ ide o druhý z uvedených cieľov – zabezpečiť, aby právomoci príslušných orgánov žiadať o prístup k údajom na účely regulačnej kontroly, a získať ho, zostali nedotknuté –, EHSV nesúhlasí s tým, že sa návrh obmedzuje len na dosiahnutie pokroku v procese spolupráce medzi príslušnými orgánmi jednotlivých členských štátov a vytvorenie siete jednotných kontaktných miest, ktorá bude spolupracovať s kontaktnými miestami ostatných členských štátov a s Komisiou, pokiaľ ide o uplatňovanie tohto nariadenia.

1.1.6. A napokon, v súvislosti s tretím cieľom – umožniť profesionálnym používateľom služieb uchovávaní alebo iného spracúvaní údajov ľahšie zmeniť poskytovateľov služieb –, EHSV odmieta návrh, aby sa Komisia obmedzovala len na prijatie záväzku, v súlade s ktorým „podporuje a uľahčuje rozvoj kódexov správania na úrovni Únie“. Ide pritom o oblasť, pre reguláciu ktorej by sa mali zväziť len legislatívne opatrenia, no Komisia ani len nenavrhuje vypracovanie „usmernení“ pre prípravu uvedených kódexov správania.

1.1.7. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody EHSV nemôže podporiť dokument v navrhovanom znení. EHSV je ochotný podporiť tento návrh len v prípade, ak bude upravený v súlade s odporúčaniami, ktoré sa tu uvádzajú, a ak bude jasne chápaný ako najvyšší spoločný štandard akceptovateľný členskými štátmi ako aj zainteresovanými stranami, ale vždy v presvedčení, že je to prvý krok smerom k budúcemu vývoju ambicióznejších spôsobov dosiahnutia skutočného voľného pohybu iných ako osobných údajov v rámci digitálneho jednotného trhu Európskej únie.

1.1.8. Podmienkou je tiež, aby tento vývoj zohľadnil medzinárodné aspekty svetového hospodárstva, do ktorého sa má táto iniciatíva začleniť.

1.2. **Odporúčania**

1.2.1. V tomto kontexte EHSV odporúča Komisii, aby prehodnotila svoj návrh s cieľom priblížiť ho vo výraznej miere podmienkam uvedeným v možnosti č. 3, ktorú EHSV uprednostňuje, a upustila od zvolenej alternatívnej možnosti č. 2a.

Okrem toho dôrazne odporúča Komisii, aby do svojho návrhu začlenila odporúčania uvedené v bodoch 3.4.1 (dátum nadobudnutia účinnosti), 3.4.2 (chýbajúci povinný prístup v prípade neplnenia povinnosti), 3.6 (chýbajúce usmernenia týkajúce sa kódexov správania), 3.7 (nezohľadnenie obáv týkajúcich sa klasifikácie metaúdajov), a 3.8 (nedostatočné zohľadnenie globálneho a transeurópskeho charakteru digitálneho hospodárstva) a predovšetkým tie, ktoré sa týkajú potreby stanovenia osobitného prístupu v prípade nesplnenia povinnosti zo strany členských štátov.

1.2.2. EHSV okrem toho vyzýva Komisiu, aby prijala rozličné návrhy na zlepšenie, ktoré predložil, predovšetkým tie, ktoré sa týkajú viacerých článkov skúmaného návrhu nariadenia.

1.2.3. Zároveň dôrazne odporúča Komisii, aby do svojho návrhu zapracovala zmeny navrhnuté v pozícii predsedníctva Rady z decembra, s ktorými výbor vyjadruje svoj súhlas vzhľadom na to, že by znamenali zlepšenia a možnosť zrealizovať tento návrh.

2. **Stručné zhrnutie a všeobecný rámec**

2.1. **Zhrnutie návrhu a jeho odôvodnenia**

2.1.1. Komisia odôvodňuje potrebu a primeranosť tohto návrhu nariadenia ⁽¹⁾ takto:

- zlepšiť cezhraničnú mobilitu iných ako osobných údajov v rámci jednotného trhu, ktorá je v súčasnosti v mnohých členských štátoch obmedzená v dôsledku obmedzení lokalizácie alebo v dôsledku právnej neistoty na trhu,
- zabezpečiť, aby právomoci príslušných orgánov žiadať o prístup k údajom na účely regulačnej kontroly a získať ho, zostali nedotknuté,
- umožniť profesionálnym používateľom služieb uchovávaní alebo iného spracúvaní údajov ľahšie zmeniť poskytovateľov služieb.

2.1.2. Komisia sa nazdáva, že tento návrh je v súlade so zásadou subsidiarity, pretože chce prostredníctvom zaistenia voľného pohybu údajov v Únii zabezpečiť „bezproblémové fungovanie vnútorného trhu pre uvedené služby, ktorý nie je obmedzený na územie jedného členského štátu, a voľný pohyb iných ako osobných údajov v rámci Únie, nemôžu dosiahnuť členské štáty na vnútroštátnej úrovni, keďže jadro problému je cezhraničná mobilita údajov“.

⁽¹⁾ COM(2017) 495 final, 13.9.2017.

2.1.3. Rovnako ho považuje za vyvážený vzhľadom na to, že jeho cieľom je „dosiahnuť rovnováhu medzi právnymi predpismi EÚ a záujmami členských štátov v oblasti verejnej bezpečnosti, ako aj rovnováhu medzi právnymi predpismi EÚ a samoreguláciou trhu“.

2.2. Politický a právny kontext

2.2.1. **Z právneho hľadiska** Komisia zvažuje **tri možnosti**, ktoré sú opísané v dôvodovej správe sumarizujúcej štúdie posúdenia vplyvu *ex ante* a konzultácie so zainteresovanými stranami, ktoré sa uskutočnili počas prípravy legislatívneho textu ⁽²⁾ a ktoré možno zhrnúť takto:

Možnosť č. 1 „by pozostávala z usmernení a/alebo samoregulácie na účely riešenia rozličných identifikovaných problémov a posilnenia presadzovania práva vo vzťahu k rôznym kategóriám neopodstatnených alebo neprimeraných obmedzení, ktoré sa týkajú lokalizácie údajov a ktoré uložili členské štáty“.

V rámci možnosti č. 2 „by sa stanovili právne zásady týkajúce sa rôznych zistených problémov a predpokladalo by sa, že členské štáty určia jednotné kontaktné miesta a vytvoria skupinu expertov s cieľom diskutovať o spoločných prístupoch a postupoch a poskytovať usmernenia týkajúce sa zásad zavedených v rámci tejto možnosti“.

Možnosť č. 3 „by pozostávala z podrobnej legislatívnej iniciatívy na účely stanovenia – okrem iného – vopred vymedzených (harmonizovaných) posúdení toho, čo predstavuje (ne)opodstatnené a (ne)primerané obmedzenia lokalizácie údajov a nové právo týkajúce sa prenosu údajov“.

2.2.2. Vzhľadom na rozpory s výborom pre kontrolu regulácie, ktorý k návrhu Komisie vydal dve negatívne stanoviská, a napriek tomu, že väčšina zainteresovaných strán sa domnieva, že možnosť legislatívnej iniciatívy (možnosť č. 3) by bola najvhodnejším nástrojom, bola z čisto politicko-strategických dôvodov navrhnutá:

Alternatívna možnosť č. 2a „s cieľom umožniť posúdenie kombinácie právnych predpisov, ktorými sa ustanovuje rámec pre voľný tok údajov, jednotné kontaktné miesta a skupina expertov, ako aj samoregulačné opatrenia na uskutočňovanie prenosu údajov“.

Komisia sa domnieva, že touto možnosťou sa zabezpečí „účinné odstránenie existujúcich neopodstatnených obmedzení lokalizácie údajov“, účinne sa predíde „obmedzeniam v budúcnosti“ a „podporí aj cezhraničné a medziodvetvové využívanie služieb uchovávanania alebo iného spracúvania údajov, ako aj rozvoj trhu s údajmi“, čo následne „pomôže transformovať spoločnosť a hospodárstvo a vytvorí nové možnosti pre európskych občanov, podniky a orgány verejnej správy“.

2.2.3. Na tento účel predložila návrh **nariadenia**, ktorým sa „môže zabezpečiť, aby boli v celej Únii súčasne uplatniteľné jednotné pravidlá pre voľný tok iných ako osobných údajov“, čo bude „mimoriadne dôležité [na to], aby sa odstránili existujúce obmedzenia a zabránilo tomu, aby členské štáty zavádzali nové“.

2.2.4. Tento návrh vychádza z najnovšieho digitálneho technologického vývoja, ktorý umožňuje čoraz efektívnejšie uchovávanie a používanie veľkého objemu dát, vytváranie úspor z rozsahu a výhod pre používateľov, pokiaľ ide o rýchlejší prístup, lepšiu prepajiteľnosť a väčšiu slobodu.

2.2.4.1. Konkrétne v oznámení s názvom **Budovanie európskeho dátového hospodárstva** ⁽³⁾ Komisia odmietla súvis medzi prekážkami voľného pohybu údajov a meškajúcim rozvojom európskeho trhu. Preto je potrebné, aby Komisia predložila návrh na vytvorenie právneho rámca, ktorý odstráni pojem „hraničné kontroly“.

⁽²⁾ Pozri dokument SWD(2017) 304 final.

⁽³⁾ Pozri COM(2017) 9 final, 10.1.2017 a sprievodný pracovný dokument SWD (2017) 2 final s tým istým dátumom, ku ktorému EHSV vypracoval stanovisko na tému *Budovanie európskeho digitálneho hospodárstva*, Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s. 130.

Treba poznamenať, že len asi polovica členských štátov podpísala neoficiálny dokument o iniciatíve týkajúcej sa voľného toku údajov ⁽⁴⁾, pričom medzi nimi nie je Nemecko, Francúzsko, ani žiadna z krajín južnej Európy.

2.2.4.2. Tejto otázke sa opätovne venovala pozornosť v oznámení Komisie o preskúmaní vykonávania stratégie digitálneho jednotného trhu v polovici trvania – **Prepojený digitálny jednotný trh pre všetkých** ⁽⁵⁾, v ktorom Komisia oznámila, že v roku 2017 uverejní dve legislatívne iniciatívy: jednu o **voľnom cezhraničnom toku iných ako osobných údajov**, ktorej sa venuje toto stanovisko, a druhú o dostupnosti a opätovnom používaní verejných údajov a údajov zbieraných s využitím verejných finančných prostriedkov, ktorú Komisia zatiaľ pripravuje.

2.2.4.3. A napokon, EHSV sa vo svojom stanovisku na tému *Digitálny jednotný trh – preskúmanie v polovici trvania* ⁽⁶⁾ „domnieva, že európske dátové hospodárstvo je jedným z odvetví, v ktorom je najbadateľnejší rozdiel medzi EÚ a globálnymi lídrami v digitálnej inovácii“ a v tejto súvislosti „**súhlasí s návrhom vytvoriť rámec pravidiel** za predpokladu, že bude v súvislosti s cloud computingom, umelou inteligenciou a internetom vecí správne nasmerovaný, bude sa v ňom zohľadňovať zmluvná voľnosť odstránením prekážok inovácie a budú naň vyčlenené primerané finančné prostriedky EÚ“, čo by teda znamenalo zvoliť možnosť č. 3.

2.2.4.4. Tento návrh Komisie je v súčasnosti **najvýznamnejším právnym aktom** budúcej európskej politiky pre rozvoj dátového hospodárstva a jeho vplyvu na mieru hospodárskeho rastu, vedeckého výskumu, podpory nových technológií, predovšetkým v oblasti umelej inteligencie, cloud computingu, metaúdajov a internetu vecí, priemyslu a služieb vo všeobecnosti a verejných služieb konkrétne ⁽⁷⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV berie na vedomie cieľ tejto iniciatívy, ktorý už podporil vo svojich viacerých predchádzajúcich stanoviskách, pretože ide o nevyhnutnú podmienku pre dosiahnutie cieľov digitálnej agendy a dokončenie jednotného digitálneho trhu.

3.2. Musí však vyjadriť svoje sklamanie v súvislosti s príliš obmedzeným rozsahom uplatňovania nariadenia, jeho nepresvedčivými návrhmi, nejasnosťou a nedostatočnou rozhodnosťou oznámených mechanizmov a predovšetkým nedostatočnými ambíciami a slabou politickou vôľou a politickým odhodlaním.

Detailnejší pohľad

3.3. Prostredníctvom koncepcie „voľného toku“ iných ako osobných údajov má Komisia v úmysle zakročiť voči väčšine politík a postupov platných v členských štátoch, ktoré vytvárajú, zavádzajú alebo povoľujú prekážky, pokiaľ ide o lokalizáciu údajov na účely uchovávanía alebo iné spracovanie takýchto údajov, ktoré by podľa nej – a to úplne správne – nemali byť zakázané alebo obmedzené, pokiaľ to nie je opodstatnené z dôvodu verejnej bezpečnosti ⁽⁸⁾. Chce tak urobiť prostredníctvom zavedenia pravidiel týkajúcich sa týchto aspektov:

- a) požiadavky na lokalizáciu údajov;
- b) dostupnosť údajov pre príslušné orgány;
- c) prenos údajov pre profesionálnych používateľov.

3.4. Pokiaľ ide o vykonávanie prvého z uvedených bodov – **požiadaviek na lokalizáciu údajov** –, Komisia zatiaľ považuje za postačujúce nariadiť členským štátom, aby jej oznámili „každý návrh právneho aktu, ktorým sa zavádza nová požiadavka na lokalizáciu údajov alebo mení existujúca požiadavka na lokalizáciu údajov“.

⁽⁴⁾ <http://www.brukselaue.msz.gov.pl/resource/76f021fe-0e02-4746-8767-5f6a01475099:jcr>,

⁽⁵⁾ COM(2017) 228 final, 10.5.2017 a sprievodný pracovný dokument SWD (2017) 155 final.

⁽⁶⁾ Digitálny jednotný trh – preskúmanie v polovici trvania, (zatiaľ neuverejnené v Ú. v.)

⁽⁷⁾ COM (2017) 495 final, dôvodová správa, s. 4.

⁽⁸⁾ Podľa článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ ide o výlučnú právomoc členských štátov, avšak treba odkázať na judikatúru Súdneho dvora – za všetky pozri rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016 v spojených veciach C-203/15 a C-698/15 *Tele2 Sverige AB v Post-och Telestyrelsen and Secretary of State for the Home Department v Tom Watson, Peter Brice and Geoffrey Lewis*, v <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:62015CJ0203> (bod 11 & bod 88/89) – a Európskeho súdu pre ľudské práva.

3.4.1. Do 12 mesiacov po začatí uplatňovania tohto nariadenia – k čomu zrejme nedôjde skôr než do konca roka 2018 – členské štáty „zabezpečia, aby sa zrušila každá požiadavka na lokalizáciu údajov, ktorá nie je v súlade“ s pravidlom o zákaze alebo obmedzení voľného toku týchto údajov, pokiaľ nie je opodstatnená z dôvodu verejnej bezpečnosti. V takom prípade členský štát oznámi Komisii dôvody, prečo sa domnieva, že opatrenie je v súlade s uvedeným pravidlom a má preto zostať v platnosti.

3.4.2. Nestanovuje sa žiaden osobitný prístup v prípade porušenia povinnosti zo strany členského štátu

3.5. Pokiaľ ide o druhý bod – **dostupnosť údajov pre príslušné orgány** –, nie sú týmto návrhom dotknuté právomoci príslušných orgánov žiadať o prístup k údajom na výkon ich služobných povinností v súlade s právom Únie alebo vnútroštátnym právom a získať ho.

Doplňa sa však dôležité ustanovenie: „Prístup príslušných orgánov k údajom sa nesmie zamietnuť na základe toho, že údaje sa uchovávajú alebo inak spracúvajú v inom členskom štáte.“

3.5.1. V snahe zaručiť vykonávanie tohto práva sa však návrh obmedzuje len na dosiahnutie pokroku v procese spolupráce medzi príslušnými orgánmi jednotlivých členských štátov s cieľom vytvoriť **sieť jednotných kontaktných miest**, ktorá bude spolupracovať s kontaktnými miestami ostatných členských štátov a s Komisiou, pokiaľ ide o uplatňovanie tohto nariadenia, avšak bez toho, aby sa posúdila účinnosť týchto kontaktných miest a realizovateľnosť s tým súvisiacich nákladov.

3.5.2. V konečnom dôsledku bude uplatňovanie donucovacích opatrení potrebných na získanie prístupu zo strany dožiadaného orgánu do akýchkoľvek priestorov fyzickej alebo právnickej osoby, a to aj k akýmkoľvek zariadeniam a prostriedkom uchovávaním alebo iného spracúvania údajov, vždy musieť podliehať **procesnému právu členského štátu**.

3.5.3. Teda v prípade viac ako pravdepodobného nedodržavania predpisov bude odvolanie možné len na súdoch členských štátov a bude predmetom zdĺhavých konaní s prehnanými trovami a neistými výsledkami.

3.6. V súvislosti s tretím z uvedených bodov – **prenos údajov pre profesionálnych používateľov** –, sa Komisia obmedzuje na to, že „**podporuje a uľahčuje rozvoj kódexov správania na úrovni Únie**, ktoré sa týkajú samoregulácie, s cieľom vypracovať usmernenia, pokiaľ ide o najlepšie postupy v súvislosti s uľahčením zmeny poskytovateľa služieb, ako aj s cieľom zabezpečiť, aby poskytovatelia služieb pred uzavretím zmluvy o uchovávaní a inom spracúvaní údajov poskytli profesionálnym používateľom dostatočne podrobné, jasné a transparentné informácie“ o sérii skutočne štruktúrovaných a zásadných otázok⁽⁹⁾.

3.6.1. Postup, v rámci ktorého sa **regulácia základných aspektov** ponecháva výlučne na samoregulačných mechanizmoch, **čo by sa malo riešiť len prostredníctvom legislatívnych opatrení**, je značne diskutabilný.

EHSV bol síce vždy zástancom koregulácie ako mimoriadne dôležitého doplnkového prostriedku ako súčasť právneho rámca Európskej únie, no nesúhlasí s tým, aby pravidlá a zásady, ktoré sú kľúčové pre súlad a harmonizáciu právnych predpisov EÚ, boli jednoducho ponechané na samoreguláciu bez akýchkoľvek parametrov alebo usmernení.

Ešte závažnejšie, pokiaľ ide konkrétne o prenos, je obmedzenie zodpovednosti a zavedenie doby uchovávaní údajov dotknutej osoby s možnosťou vymazania obsahu v prípade porušenia predpisov.

3.6.2. Je tiež poľutovaniahodné, že Komisia nenavrholo aspoň **mechanizmus koregulácie** v súlade s modelom a parametrami, ktoré EHSV už definoval⁽¹⁰⁾.

V tomto zmysle sa EHSV nazdáva, že nariadenie by malo obsahovať aspoň súbor základných pravidiel týkajúcich sa zmluvných vzťahov medzi poskytovateľmi služieb a užívateľmi, ako aj čierny zoznam zakázaných ustanovení z dôvodu premlčania práva na prenosnosť v súlade s parametrami stanovenými okrem iného v stanovisku o samoregulácii a koregulácii.

⁽⁹⁾ Pozri článok 6 ods. 1 písm. a) a b).

⁽¹⁰⁾ Pozri informačnú správu INT/204 z 25.1.2005 na tému *Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu a stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému Samoregulácia a spoločná regulácia*, Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 29.

3.6.3. Je však neakceptovateľné, že Komisia nenavrhol ani len vypracovanie „**usmernení**“ pre zostavenie takýchto kódexov správania, ako tomu už bolo v prípade iných oblastí, čo EHSV podporil.

V skutočnosti, pokiaľ ide o prenos údajov, zaviedli niektoré podniky postupy, ktoré poškodzujú práva používateľov, napr. obmedzenia vlastníctva údajov alebo duševného vlastníctva obsahu služieb cloud computingu, súhlas so zberom a spracovaním údajov – zavedenie pravidiel o predpokladanom súhlase –, ako aj skryté platby alebo právo pozastaviť služby na základe jednostranného rozhodnutia podniku.

3.6.4. Komisia sľubuje, **bez akejkoľvek inej alternatívy legislatívneho charakteru**, že „najneskôr do dvoch rokov od začiatku uplatňovania tohto nariadenia preskúma vypracovanie a účinné vykonávanie takýchto kódexov správania, ako aj účinné poskytovanie informácií zo strany poskytovateľov služieb“. **A čo ďalej?**

3.7. Okrem toho sa konštatuje, že obmedzenie tohto návrhu na tri vyššie uvedené prípady nezohľadňuje rastúce obavy týkajúce sa metaúdajov, ktoré sa považujú za iné ako osobné údaje, a na ktoré – odhliadnuc od niekoľkých výnimiek – sa musí vzťahovať rovnaká ochrana ako na osobné údaje, najmä pokiaľ ide o právo na prístup, opravu, vymazanie a odvolanie pre držiteľa práv.

3.7.1. Podniky, ktoré sa zameriavajú na analýzu metaúdajov, v skutočnosti vypracúvajú proaktívne a prezieravé analýzy na základe údajov a identifikujú trendy alebo podmienky, aby podniky mohli prijímať rozhodnutia v budúcnosti.

3.7.2. Okrem toho nie je jasné, či sa budúce nariadenie bude vzťahovať iba na údaje získané v elektronickej forme, keďže článok 3 ods. 2 definuje **uchovávanie ako akékoľvek uchovávanie údajov v elektronickom formáte**, pričom v článku 2 sa uvádza, že nariadenie sa vzťahuje na „uchovávanie alebo iné spracúvanie elektronických údajov“. Ak si však vezmeme príklad anonymného dotazníka vyplneného vo fyzickej prítomnosti dotknutých osôb a skladovaného fyzicky, môže z toho vyplývať, že na tento prípad sa toto nariadenie nevzťahuje.

3.7.3. Na druhej strane vzhľadom na internet vecí, rozširovanie elektronických zariadení, najmä domácich elektrospotrebičov, ktoré sa venujú zberu a krížovému porovnávaniu iných ako osobných údajov, sa môžu v budúcnosti vynoriť rôzne otázky týkajúce sa bezpečnosti a ochrany súkromia. Z tohto dôvodu je kľúčové, aby sa Európska komisia väčšmi venovala problematike iných ako osobných údajov so zreteľom na základné práva občanov.

3.7.4. A napokon, berúc do úvahy šedú zónu, ktorá existuje medzi osobnými a inými ako osobnými údajmi – keďže určité údaje sa môžu ľahko zmeniť na osobné –, zachovanie úplne odlišného režimu pre tieto typy údajov môže viesť k tomu, že subjekty sa budú snažiť charakterizovať získané údaje ako iné ako osobné údaje, aby sa tak vyhli uplatňovaniu nariadenia (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016.

3.8. Okrem toho návrh nedostatočne zohľadňuje globálny a transeurópsky charakter digitálneho hospodárstva, venuje sa len regulácii vnútorného trhu opomínajúc skutočnosť, že ten funguje v rámci svetového trhu, bez akejkoľvek záruky, že sa v iných krajinách a na iných kontinentoch budú dodržiavať rovnaké pravidlá ako tie, ktoré sa v súčasnosti snaží zaviesť, a bez právomoci presadiť ich v medzinárodných rokovaníach.

3.9. Na základe týchto všetkých dôvodov EHSV neuprednostňuje alternatívnu možnosť č. 2a, ktorú navrhla Komisia bez platných alebo konzistentných argumentov, pred možnosťou č. 3, ktorá má jeho podporu.

3.10. V prípade, ak budú do návrhu zahrnuté zmeny, ktoré predložil výbor, ako aj tie, ktoré vyplývajú z pozície predsedníctva Rady v jeho vyhlásení z 19. decembra, s ktorými výbor súhlasí, je EHSV ochotný podporiť tento návrh pod podmienkou, že bude príslušne zmenený a jasne chápaný ako najvyšší spoločný štandard akceptovateľný členskými štátmi ako aj zainteresovanými stranami, avšak za predpokladu budúceho vývoja ambicióznejších spôsobov dosiahnutia skutočného voľného pohybu iných ako osobných údajov v rámci digitálneho jednotného trhu Európskej únie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Článok 2 – Rozsah pôsobnosti

4.1.1. EHSV spochybuje obsah písmena a), teda sa pozastavuje nad tým, ako treba chápať tvrdenie „**sa poskytuje ako služba používateľom**“, a to predovšetkým, či sa myslí právna transakcia za odplatu alebo bezodplatne.

V skutočnosti je potrebné poznamenať, že v súčasnosti existujú viaceré služby, ktoré sú poskytované bezplatne, najmä Google Analytics. Keďže však tieto podniky nepožadujú od užívateľov žiadne peniaze za takéto služby, mohli do svojich zmlúv o poskytovaní služieb zahrnúť nespravodlivé podmienky, zbavujúc sa pritom zodpovednosti za stratu alebo zničenie údajov alebo si dokonca vyhradili právo na vymazanie údajov bez súhlasu dotknutej osoby.

4.1.2. Na druhej strane sa EHSV domnieva, že podobne ako v prípade nariadenia (EÚ) č. 2016/679 je potrebné, aby sa toto nariadenie vzťahovalo aj na krajiny mimo Európskej únie, v ktorých sa uplatňuje vnútroštátne právo niektorého členského štátu v zmysle medzinárodného súkromného práva.

4.2. Článok 3 – Vymedzenie pojmov

4.2.1. Pojem „iné ako osobné údaje“

4.2.1.1. Návrh neobsahuje žiadne aristotelovské vymedzenie pojmu „iné ako osobné údaje“, hovorí sa len *prima facie* o údajoch, ktoré sú iné ako osobné, t. j. ide o negatívnu definíciu, ako možno vyvodiť z odôvodnenia 7 a článku 1 návrhu.

4.2.1.2. Pri bližšom skúmaní sa však ukazuje, že z tohto pojmu sú vylúčené len osobné údaje podliehajúce osobitnej právnej ochrane, teda ochrane zaistenej v súčasnosti nariadením (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016, smernicou (EÚ) 2016/680 z toho istého dňa, smernicou 2002/58/ES z 12. júla 2002⁽¹¹⁾ a vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktorými sa tieto právne akty transponovali.

4.2.1.3. Zdá sa preto, že tento návrh pokrýva nielen údaje týkajúce sa právnických osôb („*legal persons*“) – na ktoré sa v rozpore s opakovane vyjadreným názorom výboru nevzťahuje rovnaká právna ochrana, aká je zaručená fyzickým osobám („*natural persons*“), zatiaľ čo tomu je tak v mnohých vnútroštátnych právnych predpisoch, – ale aj „anonymné“ osobné údaje, pričom jediný odkaz je v odôvodnení 26 všeobecného nariadenia o ochrane údajov.

4.2.1.4. Vzhľadom na nejednoznačnosť znenia a s cieľom zabezpečiť súdržnosť, konzistentnosť a právnu zrozumiteľnosť právnych predpisov EÚ EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby v tomto nariadení bol výslovne vymedzený pojem iných ako osobných údajov, a neuvádzal sa len ako doplnková alebo všeobecná definícia už uvedená v nariadení (EÚ) č. 2016/679, pretože mnohé súdy odlišne interpretovali, čo sa myslí pod pojmom osobných a neosobných údajov.

4.3. Článok 4 – Voľný pohyb údajov v rámci Únie

4.3.1. Z dôvodov právnej istoty a bezpečnosti sa EHSV nazdáva, že by sa mali stanoviť termíny pre členské štáty na oznámenie opatrení týkajúcich sa zachovania alebo vytvorenia pravidiel, ktoré sú z dôvodu verejnej bezpečnosti v rozpore s týmto nariadením.

4.3.2. Považuje tiež za dôležité, aby Európska komisia informovala zvyšné členské štáty v snahe zistiť, či tieto opatrenia budú mať priamy alebo nepriamy vplyv na pohyb iných ako osobných údajov na ich území.

⁽¹¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002, týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) (Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37), už prepracovaná prostredníctvom návrhu Komisie týkajúceho sa európskeho kódexu elektronickej komunikácie [COM(2016) 590 final, 12.10.2016] a návrhom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rešpektovaní súkromného života a ochrane osobných údajov v elektronických komunikáciách a o zrušení smernice 2002/58/ES (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) [COM(2017) 10 final – 2017/0003 (COD)].

4.4. Článok 9 – Preskúmanie

4.4.1. Komisia sa zaväzuje preskúmať toto nariadenie a predložiť správu o hlavných zisteniach Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru najneskôr **päť rokov po nadobudnutí účinnosti nariadenia**.

4.4.2. Keďže ani v najlepšom prípade sa nepredpokladá, že by sa tak stalo pred koncom roka 2018, považujeme za vhodnejšie vykonať preskúmanie po **troch rokoch** vzhľadom na zjavné nedostatky tohto mechanizmu a veľmi rýchly vývoj súvisiacich oblastí.

4.5. Pozícia predsedníctva Rady

4.5.1. Počas vypracúvania tohto návrhu stanoviska predložilo predsedníctvo Európskej rady 19. decembra pozmenené znenie textu Komisie, ktoré zásadne mení návrh Komisie ⁽¹²⁾ presne v súlade s predkladanými odporúčaniami EHSV.

4.5.2. V stručnosti ide najmä o:

- a) článok 2 – rozsah pôsobnosti a odôvodnenie 7a a 8a: objasnenie toho, čo zostáva mimo rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia;
- b) článok 3 – vymedzenie pojmov: zavedenie nového bodu 2a s objasnením významu „spracovanie“;
- c) taktiež článok 3 ods. 5: výslovné zahrnutie administratívnych postupov do vymedzenia pojmu „lokalizácia údajov“ a súvisiaca zmena článku 4 ods. 1;
- d) článok 5 ods. 2: zriadenie záväzného mechanizmu núteného poskytovania údajov, článok 5 ods. 3: možnosť pre členské štáty uvaliť sankcie na používateľov neposkytujúcich údaje, ako sa odporúča v tomto stanovisku;
- e) článok 6: zavedenie usmernení na vypracovanie kódexov správania;
- f) článok 7: vymedzenie úlohy „jednotných kontaktných miest“ a urýchlenie procesu komunikácie medzi orgánmi;
- g) vypustenie článku 8 a spolu s ním aj zrušenie Výboru pre voľný tok údajov;
- h) viaceré články: lepšie zosúladenie so smernicou o transparentnosti ⁽¹³⁾;
- i) odôvodnenie 10 a 10a: je potrebné objasnenie otázky zmiešaných údajov a anonymných údajov, tak ako sa to požaduje v tomto stanovisku;
- j) odôvodnenie 12a: objasnenie pojmu „verejná bezpečnosť“, ktorý je uvedený v článku 4, na základe judikatúry Súdneho dvora a v súlade s odporúčaniami tohto stanoviska.

4.5.3. EHSV jednoznačne podporuje všetky tieto návrhy predsedníctva a dôrazne vyzýva Komisiu, EP a členské štáty, aby ich riadne zohľadnili.

V Bruseli 15. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Medziinštitucionálny spis: 2017/0228 (COD) 15724/1/17REV 1 z 19. decembra 2017.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 13.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Agentúre EÚ pre kybernetickú bezpečnosť (ENISA), o zrušení nariadenia (EÚ) č. 526/2013 a o certifikácii kybernetickej bezpečnosti informačných a komunikačných technológií („akt o kybernetickej bezpečnosti“)

[COM(2017) 477 final/2 2017/0225 (COD)]

(2018/C 227/13)

Spravodajca: **Alberto MAZZOLA**

Pomocný spravodajca: **Antonio LONGO**

Konzultácia	Európsky parlament, 23.10.2017 Rada Európskej únie, 25.10.2017
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	5.2.2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	206/1/2

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že nový, trvalý mandát agentúry ENISA, ktorý navrhuje Komisia, výraznou mierou prispeje k posilneniu odolnosti európskych systémov. Predbežný rozpočet a zdroje pridelené ENISA však nebudú postačujúce na to, aby agentúra mohla svoj mandát plne vykonávať.

1.2. EHSV odporúča všetkým členským štátom, aby ustanovili orgán, ktorý bude jednoznačným a rovnocenným partnerom ENISA, keďže väčšina z nich to ešte neurobila.

1.3. EHSV sa takisto domnieva, že z hľadiska budovania kapacít by ENISA mala uprednostňovať opatrenia na podporu elektronickej verejnej správy⁽¹⁾. Európska, resp. celosvetová digitálna identita osôb, organizácií a predmetov má zásadný význam, a preto by malo byť prioritou zamedziť krádeži identity a bojovať proti podvodom na internete.

1.4. EHSV odporúča, aby ENISA vypracúvala pravidelné správy o kybernetickej pripravenosti členských štátov zamerané predovšetkým na oblasti uvedené v prílohe II k smernici NIS. Každoročné európske kyberneticko-bezpečnostné cvičenia by mali byť zamerané na posudzovanie pripravenosti členských štátov a účinnosti európskeho mechanizmu reakcie na krízu v oblasti kybernetickej bezpečnosti a na základe nich by sa mali vypracovať odporúčania.

1.5. EHSV schvaľuje návrh vytvoriť kompetenčnú sieť kybernetickej bezpečnosti, ktorej by pomáhalo Európske stredisko výskumu a kompetencií pre kybernetickú bezpečnosť. Táto sieť by mohla podporiť digitálnu nezávislosť Európy vytvorením konkurencieschopnej európskej priemyselnej základne pre kľúčové technologické spôsobilosti na základe práce v rámci zmluvného verejno-súkromného partnerstva, z ktorého by sa mal postupne stať trojstranný spoločný podnik.

1.6. Jednou z najväčších príčin kybernetických incidentov je ľudský faktor. Podľa EHSV je potrebné vybudovať pevnú základňu kybernetických zručností a zlepšiť počítačovú hygienu, a to aj prostredníctvom osvetových kampaní určených jednotlivcom aj podnikom. EHSV podporuje vytvorenie študijného programu s certifikáciou EÚ pre stredné školy a odborníkov.

⁽¹⁾ Digitálny jednotný trh: preskúmanie v polovici trvania.

1.7. EHSV sa domnieva, že európsky digitálny jednotný trh si vyžaduje aj zosúladený výklad pravidiel kybernetickej bezpečnosti, ako aj vzájomné uznávanie zo strany členských štátov, a že certifikačný rámec a systémy certifikácie pre jednotlivé odvetvia by mohli predstavovať spoločný základ. K rôznym odvetviam však treba pristupovať rôzne, v závislosti od ich spôsobu fungovania. EHSV sa preto domnieva, že odvetvové agentúry EÚ (EASA, ERA, EMA atď.) by mali byť do tohto procesu zapojené a v niektorých prípadoch by, so súhlasom ENISA v záujme koherentnosti, mohli byť poverené vypracovaním systémov certifikácie kybernetickej bezpečnosti. V spolupráci s CEN, Cenelec alebo ETSI by sa mali prijať minimálne európske normy pre bezpečnosť IT.

1.8. Navrhovaná skupina pre certifikáciu kybernetickej bezpečnosti, ktorú by mala podporovať ENISA, by mala pozostávať z vnútroštátnych orgánov dohľadu nad certifikáciou, zainteresovaných strán zo súkromného sektora, prevádzkovateľov z rôznych oblastí uplatňovania a zo zástupcov vedeckej obce a občianskej spoločnosti.

1.9. EHSV zastáva názor, že agentúra by mala v mene Komisie prostredníctvom auditov a inšpekcií monitorovať činnosť a rozhodovanie vnútroštátnych orgánov dohľadu nad certifikáciou a že úlohy a sankcie za nerešpektovanie noriem by mali byť vymedzené v nariadení.

1.10. EHSV sa domnieva, že certifikačné činnosti by mal sprevádzať vhodný systém označovania, ktorý by sa v záujme posilnenia dôvery spotrebiteľov uplatňoval aj na dovážané výrobky.

1.11. Európa by mala zvýšiť investície tým, že sa jednotlivé fondy EÚ, vnútroštátne prostriedky a súkromné investície nasmerujú na strategické ciele prostredníctvom intenzívnej spolupráce verejného a súkromného sektora, ako aj vytvorením fondu EÚ pre kybernetickú bezpečnosť na podporu výskumu, vývoja a inovácie v súčasnom aj v budúcom rámcovom programe pre výskum. Okrem toho by EÚ mala vytvoriť fond na zavádzanie kybernetickej bezpečnosti, a to tým, že otvorí nové okno v súčasnom aj v budúcom Nástroji na prepájanie Európy, ako aj v nasledujúcej generácii EŠIF 3.0.

1.12. EHSV zastáva názor, že pre „bežné“ zariadenia „internetu ľudí“ je potrebná určitá minimálna úroveň bezpečnosti. V tomto prípade je certifikácia kľúčovou metódou, ako zabezpečiť vyššiu úroveň bezpečnosti. Prioritou by mala byť bezpečnosť internetu vecí.

2. Súčasný rámec kybernetickej bezpečnosti

2.1. Kybernetická bezpečnosť je nevyhnutná pre blahobyt a národnú bezpečnosť, ako aj pre samotné fungovanie našej demokracie, našich slobôd a hodnôt. Ako sa uvádza v správe o globálnom indexe kybernetickej bezpečnosti OSN, kybernetická bezpečnosť je ekosystém, kde zákony, organizácie, zručnosti, spolupráca a technická realizácia musia byť zosúladené, aby boli čo najefektívnejšie. V správe sa ďalej konštatuje, že kybernetická bezpečnosť je pre rozhodujúcich činiteľov jednotlivých štátov čoraz dôležitejšia.

2.2. Vzhľadom na internetovú revolúciu je rozhodujúce, aby sme mali bezpečný ekosystém. Táto revolúcia nielenže nanovo definovala odvetvia založené na vzťahoch medzi podnikmi a spotrebiteľmi (B2C), ako sú médiá, maloobchodné a finančné služby, ale dáva novú podobu aj výrobe, energetike, poľnohospodárstvu, doprave a iným odvetviam hospodárstva, ktoré spoločne predstavujú takmer dve tretiny celosvetového hrubého domáceho produktu, ako aj technickej infraštruktúre a komunikácii občanov s verejnou správou.

2.3. Stratégia digitálneho jednotného trhu sa v prvom rade usiluje zlepšiť prístup k tovaru, službám a obsahu, vytvoriť vhodný právny rámec pre digitálne siete a služby a umožniť využívanie výhod dátového hospodárstva. Podľa odhadov by stratégia mohla priniesť hospodárstvu EÚ 415 miliárd EUR ročne. Predpokladá sa, že do roku 2022 bude v súkromnom sektore v Európe chýbať 350 000 odborníkov v oblasti kybernetickej bezpečnosti ⁽²⁾.

⁽²⁾ JOIN/2017/0450 final.

2.4. Podľa odhadov uvedených v štúdiu z roku 2014 počítačová kriminalita v Únii predstavovala v roku 2013 približne 0,41 % HDP EÚ (t. j. okolo 55 miliárd EUR) ⁽³⁾.

2.5. Podľa osobitného prieskumu Eurobarometra 464a „Europeans' attitudes towards cyber security“ (Názory Európanov na kybernetickú bezpečnosť) sa 73 % používateľov internetu obáva, že na internetových stránkach nie sú ich osobné údaje uchovávané bezpečne, a 65 % sa obáva, že ich neuchovávajú bezpečne verejné orgány. Väčšina respondentov sa obáva, že by sa mohli stať obeťmi rôznych foriem počítačovej kriminality, najmä malvérov (69 %), krádeže identity (69 %) a podvodov v súvislosti s bankovými kartami a internetbankingom ⁽⁴⁾.

2.6. Zatiaľ sa žiaden právny rámec nedokázal plne vyrovnáť s tempom digitálnej inovácie. Vhodný právny rámec pomáhajú postupne vytvoriť početné právne texty: revízia kódexu elektronickej komunikácie, všeobecné nariadenie o ochrane údajov, smernica o kybernetickej bezpečnosti (smernica NIS), nariadenie o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronicke transakcie na vnútornom trhu (nariadenie eIDAS), štít na ochranu osobných údajov medzi EÚ a USA, smernica o boji proti podvodom s bezhotovostnými platobnými prostriedkami atď.

2.7. Otázkami kybernetickej bezpečnosti sa okrem ENISA, ktorá funguje ako agentúra EÚ pre kybernetickú bezpečnosť, zaoberá mnoho rôznych organizácií: Europol; CERT-EU (tím reakcie na núdzové počítačové situácie v európskych inštitúciách, orgánoch a agentúrach); Spravodajské a situačné centrum EÚ (EU INTCEN); Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA); strediská pre výmenu a analýzu informácií; Európska organizácia pre kybernetickú bezpečnosť (ECSSO); Európska obranná agentúra (EDA); Centrum excelentnosti NATO pre spoluprácu v oblasti kybernetickej obrany a UN GGE (skupina vládnych expertov OSN pre vývoj v oblasti informatiky a telekomunikácií v kontexte medzinárodnej bezpečnosti).

2.8. Ak chceme mať kvalitné výrobky a služby, je nevyhnutné zohľadniť bezpečnosť už v štádiu návrhu: inteligentné zariadenia nie sú až také inteligentné, ak nie sú zabezpečené, a to isté platí pre inteligentné autá, inteligentné mestá a inteligentné nemocnice všetky si vyžadujú, aby ich zabezpečenie bolo integrovanou súčasťou zariadení, systémov, štruktúr a služieb.

2.9. Európska rada vyslovila na zasadnutí 19. – 20. októbra 2017 požiadavku, aby bol v nadväznosti na navrhovaný balík reforiem zaujatý „spoločný prístup ku kybernetickej bezpečnosti: digitálny svet si vyžaduje dôveru a dôveru môžeme dosiahnuť len tak, že zaistíme proaktívnejší prístup k bezpečnosti už v štádiu návrhu vo všetkých digitálnych politikách, zabezpečíme náležitú bezpečnostnú certifikáciu produktov a služieb a posilníme svoju schopnosť predchádzať kybernetickým útokom, odrádzať od nich, odhaľovať ich a reagovať na ne“ ⁽⁵⁾.

2.10. Európsky parlament vo svojom uznesení zo 17. mája 2017 „zdôrazňuje potrebu komplexného zabezpečenia v rámci celého hodnotového reťazca v oblasti finančných služieb; poukazuje na rozsiahle a rôznorodé riziká, ktoré predstavujú kybernetické útoky zamerané na infraštruktúru našich finančných trhov, internet vecí, meny a údaje; [...] vyzýva európske orgány dohľadu, aby [...] pravidelne preskúmavali existujúce operačné normy týkajúce sa rizík IKT finančných inštitúcií; okrem toho [...] požaduje usmernenia európskych orgánov dohľadu týkajúce sa dohľadu nad týmito rizikami“ v členských štátoch a „zdôrazňuje význam technického know-how v európskych orgánoch dohľadu“ ⁽⁶⁾.

2.11. EHSV sa touto problematikou v minulosti už viackrát zaoberal ⁽⁷⁾, napríklad na konferencii o ďalšom rozvoji elektronickej verejnej správy počas summitu v Tallinne, a vytvoril stálu študijnú skupinu Digitálna agenda ⁽⁸⁾.

⁽³⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie Posúdenie vplyvu: Sprievodný dokument k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, časť 1/6, s 21, Brusel, 13. 9. 2017.

⁽⁴⁾ Special Eurobarometer 464a Wave EB87.4 Europeans' attitudes towards cyber security, september 2017.

⁽⁵⁾ Závery Európskej rady z 19. októbra 2017.

⁽⁶⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. mája 2017, A8-0176/2017.

⁽⁷⁾ Digitálny jednotný trh: preskúmanie v polovici trvania. Ú. v. EÚ C 75, 10.3.2017, s 124, Ú. v. EÚ C 246, 28.7.2017, s 8, Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s 52, Ú. v. EÚ C 288, 31.8.2017, s 62, Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s 133.

⁽⁸⁾ Tlačová správa EHSV č. 31/2017 *Civil Society debates E-government and cybersecurity with incoming Estonian Presidency* (Občianska spoločnosť diskutuje s nadchádzajúcim estónskym predsedníctvom o elektronickej verejnej správe a kybernetickej bezpečnosti): <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/civil-society-debates-e-government-and-cybersecurity-incoming-estonian-presidency> (pozn. prekl.: neexistuje v slovenskom jazyku).

3. Návrhy Komisie

3.1. Balík o kybernetickej bezpečnosti zahŕňa spoločné oznámenie, v ktorom sa prehodnocuje Stratégia kybernetickej bezpečnosti EÚ (2013), a tiež akt o kybernetickej bezpečnosti, ktorý sa zameriava na nový mandát ENISA a navrhovaný rámec certifikácie.

3.2. Stratégia má tri hlavné časti: odolnosť, odrádzanie a medzinárodná spolupráca. V časti zameranej na odrádzanie sa venuje pozornosť hlavne počítačovej kriminalite, vrátane Budapeštianskeho dohovoru, a časť o medzinárodnej spolupráci sa zameriava na kybernetickú obranu, kybernetickú diplomaciu a spoluprácu s NATO.

3.3. Návrhom sa zavádzajú tri nové iniciatívy:

- vybudovanie silnejšej agentúry EÚ pre kybernetickú bezpečnosť,
- zavedenie systému certifikácie kybernetickej bezpečnosti na úrovni EÚ,
- urýchlené implementovanie smernice NIS.

3.4. V časti venovanej odolnosti sa navrhujú opatrenia súvisiace s kybernetickou bezpečnosťou zamerané najmä na: trhové problémy, smernicu NIS, rýchlu reakciu v núdzových situáciách, rozvoj kompetencií, vzdelávania, odbornej prípravy v oblasti kybernetických zručností a počítačovej hygieny a informovanosti v EÚ.

3.5. V akte o kybernetickej bezpečnosti sa zároveň navrhuje zaviesť európsky rámec certifikácie kybernetickej bezpečnosti produktov a služieb IKT.

3.6. Takisto sa navrhuje posilniť úlohu ENISA ako agentúry EÚ pre kybernetickú bezpečnosť a udeľuje sa jej trvalý mandát. Okrem plnenia doterajších povinností sa od agentúry ENISA očakáva, že bude zastávať nové podporné a koordinačné úlohy, pokiaľ ide o uplatňovanie smernice NIS, stratégiu kybernetickej bezpečnosti EÚ, koncepciu kybernetickej bezpečnosti, budovanie kapacít, poznatky a informácie, zvyšovanie povedomia, úlohy spojené s trhom ako podpora štandardizácie a certifikácie, výskum a vývoj, celoeurópske cvičenia v oblasti kybernetickej bezpečnosti a zabezpečovanie sekretariátu siete jednotiek pre riešenie počítačových bezpečnostných incidentov (CSIRT).

4. Všeobecné pripomienky prehľad

4.1. Kontext: *Odolnosť*

4.1.1. *Jednotný trh v oblasti kybernetickej bezpečnosti*

Povinnosť náležitej starostlivosti: Navrhovaná zásada „povinnosti náležitej starostlivosti“ uvedená v spoločnom oznámení na podporu používania bezpečných procesov životného cyklu vývoja je zaujímavý koncept, ktorý by sa mal rozvinúť spolu s priemyslom EÚ, čo by mohlo viesť ku komplexnému prístupu v záujme dodržiavania právnych predpisov v EÚ. V budúcom vývoji by mala byť bezpečnosť štandardom.

Zodpovednosť: Certifikácia pomôže ľahšie určiť zodpovednosť v prípade sporu.

4.1.2. *Smernica NIS:* energetika, doprava, bankovníctvo/financie, zdravotníctvo, voda, digitálna infraštruktúra, elektronický obchod.

EHSV zastáva názor, že smernica NIS sa musí plne a efektívne uplatňovať, aby sa zaistila odolnosť kľúčových odvetví jednotlivých štátov.

EHSV sa domnieva, že výmena informácií medzi súkromným a verejným sektorom by sa mala zlepšiť prostredníctvom odvetvových stredísk pre výmenu a analýzu informácií. Na základe posúdenia a analýzy v súčasnosti používaného mechanizmu by sa mal navrhnúť vhodný mechanizmus bezpečnej výmeny dôverných informácií v rámci takýchto centier a medzi nimi a jednotkami CSIRT.

4.1.3. Rýchla reakcia na núdzové situácie

Koncepcia by zabezpečila účinný postup operačnej reakcie na úrovni Únie a členských štátov na rozsiahly kybernetický incident. Výbor zdôrazňuje, že je potrebné zapojiť súkromný sektor. Mechanizmus operačnej reakcie by mal prihliadať aj na prevádzkovateľov základných služieb, pretože by mohli poskytnúť cenné informácie o hrozbách a/alebo pomôcť pri zisťovaní kybernetických hrozieb a kríz veľkého rozsahu a pomôcť s reakciou na ne.

V spoločnom oznámení sa navrhuje začleniť kybernetické incidenty do mechanizmov krízového riadenia na úrovni EÚ. EHSV chápe, že v prípade útoku je potrebná kolektívna reakcia a solidarita, treba však lepšie porozmýšľať, ako by sa to dalo zrealizovať v praxi, keďže kybernetické hrozby sa zvyčajne šíria aj za hranice krajín. Nástroje, ktoré sa používajú pri celoštátnych núdzových situáciách, sa len čiastočne dajú použiť v prípade miestnej potreby.

4.1.4. Rozvoj kompetencií EÚ

Aby bola EÚ skutočne konkurencieschopná v celosvetovom meradle a mohla si vybudovať pevnú technologickú základňu, je nevyhnutné vytvoriť koherentný dlhodobý rámec zahŕňajúci všetky články hodnotového reťazca kybernetickej bezpečnosti. Kľúčom k rozvoju hodnotového reťazca európskej kybernetickej bezpečnosti je preto upevnenie spolupráce medzi európskymi regionálnymi ekosystémami. EHSV víta návrh vytvoriť kompetenčnú sieť kybernetickej bezpečnosti.

Sieť by mohla podporovať digitálnu nezávislosť Európy vytvorením konkurencieschopnej európskej priemyselnej základne a znížením závislosti od know-how v oblasti technologických spôsobilostí získaného mimo EÚ, mohla by tiež zabezpečovať technické cvičenia, semináre a dokonca školenia v oblasti základnej počítačovej hygieny určené profesionálom aj amatérom. Okrem toho by na základe práce vykonanej v rámci zmluvného verejno-súkromného partnerstva mohla podporovať vytvorenie siete vnútroštátnych verejných a súkromných organizácií na podporu rozvoja trhu v Európe. Pokrok v oblasti zmluvného verejno-súkromného partnerstva by mal viesť k jeho optimalizácii, prispôbeniu alebo rozšíreniu (EE-BG-AT Trio Presidency Cybersecurity Work Programme) prostredníctvom vytvorenia trojstranného spoločného podniku (Komisia, členské štáty, podniky).

Aby mohla byť táto sieť účinná a dosiahnuť svoje ciele navrhnuté na európskej úrovni, mala by sa opierať o dobre vymedzený systém riadenia.

Sieti by na európskej úrovni pomáhalo Európske stredisko výskumu a kompetencií pre kybernetickú bezpečnosť (CRCC), ktoré by prepájalo existujúce národné kompetenčné centrá v EÚ. CRCC by nielen koordinovalo a riadilo výskum, ako sa to deje v iných spoločných podnikoch, ale umožňovalo by tiež skutočne rozvinúť európsky ekosystém kybernetickej bezpečnosti, ktorý by podporoval zavádzanie a využívanie európskych inovácií.

4.2. Kontext: Odrádzanie

4.2.1. Boj proti počítačovej kriminalite patrí medzi hlavné vnútroštátne a európske priority a vyžaduje si pevný politický záväzok. Činnosť zameraná na odrádzanie by sa mala realizovať na základe pevného partnerstva verejného a súkromného sektora, pričom by sa mala zabezpečiť účinná výmena informácií a poznatkov na vnútroštátnej aj na európskej úrovni. Mohla by sa zväziť možnosť rozšíriť aktivity Europolu v oblasti počítačovej forenzej analýzy a monitorovania.

4.3. Kontext: Medzinárodná spolupráca

4.3.1. Nadväzovať a udržiavať dôveryhodnú spoluprácu s tretími krajinami prostredníctvom kybernetickej diplomacie a obchodných partnerstiev je rozhodujúce pre posilnenie schopnosti Európy predchádzať rozsiahlym kybernetickým útokom, odrádzať od nich a reagovať na ne. Európa by mala upevniť svoju spoluprácu s USA, Čínou, Izraelom, Indiou a Japonskom. Modernizácia kontrol vývozu EÚ by mala zabrániť porušovaniu ľudských práv alebo zneužívaniu technológií na ohrozenie bezpečnosti samotnej EÚ, ale takisto by mala zabezpečiť, že priemysel EÚ nebude penalizovaný v konfrontácii s ponukami tretích krajín. Mala by sa zväziť stratégia ad-hoc pre kandidátske krajiny, aby sa pripravili na cezhraničnú výmenu citlivých údajov. Mohla by zahŕňať aj možnosť zúčastňovať sa ako pozorovatelia na niektorých aktivitách krajín zastúpených v ENISA, ktoré by mali byť zoradené podľa ochoty bojovať proti počítačovej kriminalite, pričom by sa mohlo uvažovať aj o čiernej listine.

4.3.2. EHSV víta návrh zaviesť kybernetickú obranu v plánovanej druhej fáze navrhovaného budúceho európskeho strediska kompetencií pre kybernetickú bezpečnosť. Preto by sa Európa mala zatiaľ zamerať na rozvoj spôsobilostí s dvojakým použitím, a to aj s pomocou Európskeho obranného fondu a vďaka plánovanému vytvoreniu (do roku 2018) platformy odbornej prípravy a vzdelávania v oblasti kybernetickej obrany. Vzhľadom na vzájomne uznávané možnosti a hrozby považuje EHSV za potrebné rozvinúť spoluprácu medzi EÚ a NATO, pričom európsky priemysel by mal takisto pozorne sledovať vývoj tejto spolupráce, pokiaľ ide o posilnenú interoperabilitu kyberneticko-bezpečnostných noriem a ďalšie formy spolupráce v súvislosti s prístupom EÚ v oblasti kybernetickej obrany.

4.4. *Rámec certifikácie EÚ*

4.4.1. EHSV sa domnieva, že Európa musí problém fragmentácie kybernetickej bezpečnosti vyriešiť prostredníctvom zosúladeného výkladu pravidiel, ako aj prostredníctvom vzájomného uznávania zo strany členských štátov v zjednotenom rámci, ktorý uľahčí ochranu digitálneho jednotného trhu. Rámec certifikácie by mal poskytovať spoločný základ (v prípade potreby s osobitnými ustanoveniami o vyšších úrovniach), zabezpečovať synergie naprieč vertikálnymi odvetvami a znížiť súčasnú fragmentáciu.

4.4.2. EHSV oceňuje vytvorenie európskeho rámca certifikácie kybernetickej bezpečnosti a systémov certifikácie pre jednotlivé odvetvia na základe primeraných požiadaviek a v spolupráci s najdôležitejšími zainteresovanými stranami. Treba však prihliadať aj na kľúčové aspekty, ako je čas potrebný na uvedenie na trh, náklady na certifikáciu a tiež kvalita a bezpečnosť. Systémy certifikácie budú vytvorené s cieľom zvýšiť bezpečnosť na základe súčasných potrieb a poznatkov o hrozbách: mala by sa vziať do úvahy aj flexibilita a schopnosť ďalšieho vývoja týchto systémov, aby sa mohli vykonať potrebné aktualizácie. K rôznym odvetviam treba pristupovať rôzne, v závislosti od ich spôsobu fungovania. EHSV sa preto nazdáva, že odvetvové agentúry EÚ (EASA, EBA, ERA, EMA atď.) by mali byť do tohto procesu zapojené a v niektorých prípadoch, so súhlasom ENISA, aby sa predišlo duplicita a nesúladu, poverené vypracovaním systémov certifikácie kybernetickej bezpečnosti.

4.4.3. Výbor sa domnieva, že je dôležité, aby rámec certifikácie spočíval na spoločne vymedzených európskych normách pre kybernetickú bezpečnosť a IKT, ktoré by boli v čo najväčšej miere medzinárodne uznávané. Minimálne európske normy pre bezpečnosť IT by sa vzhľadom na časový rámec a právomoci jednotlivých štátov mali prijať v spolupráci s CEN, Cenelec alebo ETSI. Profesionálne normy by sa mali vnímať pozitívne, nemali by však byť právne záväzné a nemali by brzdiť hospodársku súťaž.

4.4.4. Jednoznačne je potrebné, aby sa k jednotlivým stupňom dôveryhodnosti priradila aj zodpovednosť v závislosti od dosahu hrozieb. Otvorený dialóg s poisťovňami by mohol pomôcť vymedziť vhodné požiadavky v oblasti kybernetickej bezpečnosti pre konkrétne sektory. Podľa názoru EHSV by sa mali podporovať a motivovať podniky, ktoré sa usilujú o „vysoký stupeň dôveryhodnosti“, najmä pokiaľ ide o životne dôležité zariadenia a systémy.

4.4.5. Vzhľadom na to, že od prijatia smernice 85/374/EHS⁽⁹⁾ uplynulo už dosť času, ako aj vzhľadom na súčasný technologický vývoj, EHSV vyzýva Komisiu, aby zvážila, či by nebolo vhodné zahrnúť do rozsahu pôsobnosti smernice niektoré zo scenárov uvedených v návrhu nariadenia, ktoré by pomohli zaručiť bezpečnejšie výrobky a vysokú úroveň ochrany.

4.4.6. EHSV sa domnieva, že navrhovaná skupina pre certifikáciu kybernetickej bezpečnosti, ktorej bude pomáhať ENISA, by mala pozostávať z vnútroštátnych orgánov dohľadu nad certifikáciou, zainteresovaných strán zo súkromného sektora a prevádzkovateľov z rôznych oblastí uplatňovania, aby sa zabezpečilo vytvorenie komplexných systémov certifikácie. Okrem toho by sa malo uvažovať o spolupráci tejto skupiny so združeniami zastupujúcimi jednotlivé odvetvia z EÚ/EHP (napr. zmluvné verejno-súkromné partnerstvo, bankovníctvo, doprava, energetika, zväzy atď.) prostredníctvom vymenovania expertov. Táto skupina by mala byť schopná posúdiť európske výsledky v oblasti certifikácie (najmä na základe dohody skupiny vysokých úradníkov pre bezpečnosť informačných systémov o vzájomnom uznávaní, na základe štátnych systémov a proprietárnych systémov) a jej cieľom by malo byť zachovanie konkurenčných výhod Európy.

⁽⁹⁾ Ú. v. ES L 210, 7.8.1985, s 29 (mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: kapitola 15, zväzok 001, s. 257).

4.4.7. EHSV navrhuje, aby bola táto skupina zainteresovaných strán poverená úlohou pripraviť spolu s Európskou komisiou systémy certifikácie. Odvetvové požiadavky by sa takisto mali vymedziť na základe dohody medzi verejnými a súkromnými (používatelia a dodávatelia) zainteresovanými stranami.

4.4.8. Okrem toho by mala skupina pravidelne prehodnocovať systémy certifikácie so zreteľom na požiadavky každého sektora a v prípade potreby ich upraviť.

4.4.9. EHSV podporuje návrh, aby sa po zavedení európskeho systému certifikácie prestali používať vnútroštátne systémy, ako sa navrhuje v článku 49 nariadenia. Jednotný trh nemôže fungovať, keď majú jednotlivé štáty odlišné a konkurenčné pravidlá. EHSV preto odporúča urobiť inventár všetkých vnútroštátnych systémov.

4.4.10. EHSV odporúča, aby Komisia rozbehla kampaň na propagáciu certifikácie a certifikátov kybernetickej bezpečnosti v EÚ a presadzovala ich uznávanie vo všetkých medzinárodných obchodných dohodách.

4.5. ENISA

4.5.1. EHSV sa domnieva, že nový, trvalý mandát agentúry ENISA, ktorý navrhuje Komisia, výraznou mierou prispeje k posilneniu odolnosti európskych systémov. Predbežný rozpočet a zdroje pridelené reformovanej ENISA však možno nebudú postačujúce na to, aby agentúra mohla svoj mandát plne vykonávať.

4.5.2. EHSV odporúča všetkým členským štátom, aby ustanovili orgán, ktorý bude jednoznačným a primeraným partnerom ENISA, keďže väčšina z nich to ešte neurobila. Malo by sa presadzovať vytvorenie štruktúrovaného programu pre vyslaných národných expertov na podporu výmeny osvedčených postupov a v záujme posilnenia dôvery. Výbor takisto odporúča, aby Komisia zabezpečila, že súčasné osvedčené postupy a účinné opatrenia používané v členských štátoch sa budú zhromažďovať a šíriť.

4.5.3. EHSV sa takisto domnieva, že z hľadiska budovania kapacít by ENISA mala uprednostňovať opatrenia na podporu elektronickej verejnej správy⁽¹⁰⁾. Európska, resp. celosvetová digitálna identita osôb, organizácií, podnikov a predmetov má zásadný význam, a preto by malo byť prioritou zamedziť krádeži identity a bojovať proti podvodom na internete a proti krádeži priemyselného duševného vlastníctva.

4.5.4. ENISA by tiež mala vypracúvať pravidelné správy o kybernetickej pripravenosti členských štátov zamerané predovšetkým na oblasti uvedené v prílohe II k smernici NIS. Každoročné európske kyberneticko-bezpečnostné cvičenia by mali byť zamerané na posudzovanie pripravenosti členských štátov a účinnosti európskeho mechanizmu reakcie na krízu v oblasti kybernetickej bezpečnosti a na základe nich by sa mali vypracovať odporúčania.

4.5.5. EHSV sa obáva, že pokiaľ ide o operačnú spoluprácu, a to aj so sieťou jednotiek CSIRT, zdroje sú príliš obmedzené.

4.5.6. Pokiaľ ide o úlohy súvisiace s trhom, EHSV sa domnieva, že posilnenie spolupráce s členskými štátmi a vytvorenie oficiálnej siete agentúr pre kybernetickú bezpečnosť by pomohlo podporiť spoluprácu medzi zainteresovanými stranami⁽¹¹⁾. Čas potrebný na uvedenie na trh je veľmi krátky a pre podniky EÚ je nevyhnutné, aby boli z tohto hľadiska konkurencieschopné, preto musí byť ENISA schopná reagovať v súlade s týmito požiadavkami. EHSV zastáva názor, že ENISA by podobne ako iné agentúry EÚ mohla v budúcnosti používať systém poplatkov a sadzieb. EHSV sa obáva, že boj o právomoci medzi agentúrami EÚ a agentúrami jednotlivých štátov by mohol, podobne ako sa to v minulosti stalo v iných oblastiach, oddialiť náležité ustanovenie regulačného rámca EÚ a poškodiť jednotný trh EÚ.

4.5.7. EHSV konštatuje, že úlohy spojené s VaV a medzinárodnou spoluprácou sú v súčasnosti minimálne.

⁽¹⁰⁾ Digitálny jednotný trh: preskúmanie v polovici trvania.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 75, 10.3.2017, s 124.

4.5.8. EHSV sa domnieva, že kybernetická bezpečnosť by mala byť pravidelným bodom rokovania na spoločných schôdzach agentúr pôsobiacich v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí a že ENISA a Europol by mali pravidelne spolupracovať.

4.5.9. Keďže kybernetický svet je veľmi inovatívny, mali by sa normy starostlivo zväziť, aby nedošlo k brzdeniu inovácie, ktorá si vyžaduje dynamický rámec. Mala by sa v najväčšej možnej miere zabezpečiť budúca i spätná kompatibilita v záujme ochrany investícií občanov aj podnikov.

4.5.10. EHSV vzhľadom na význam vnútroštátnych orgánov dohľadu nad certifikáciou odporúča, aby sa už v tomto nariadení ustanovila oficiálna sieť orgánov oprávnených riešiť cezhraničné problémy s pomocou ENISA. Sieť by sa neskôr mohla stať samostatnou agentúrou.

4.5.11. Dôvera má zásadný význam, ENISA však nemôže vydávať rozhodnutia ani vypracúvať auditorské správy. EHSV zastáva názor, že agentúra by mala v mene Komisie prostredníctvom auditov a inšpekcií monitorovať činnosť a rozhodovanie vnútroštátnych orgánov dohľadu nad certifikáciou.

4.5.12. V správnej rade ENISA by mali byť ako pozorovatelia prítomní aj zástupcovia priemyslu a organizácií spotrebiteľov.

4.6. Priemysel, MSP, financovanie/investície a inovačné podnikateľské modely

4.6.1. Priemysel a investície

V záujme zvýšenia celosvetovej konkurencieschopnosti podnikov EÚ pôsobiacich v oblasti IKT sa treba zamerať na lepšiu podporu rastu a konkurencieschopnosti odvetvia IKT vrátane MSP.

Európa by mala zvýšiť investície tým, že sa jednotlivé fondy EÚ, vnútroštátne prostriedky a súkromné investície nasmerujú na strategické ciele prostredníctvom intenzívnej spolupráce verejného a súkromného sektora. Úroveň investícií v kľúčových oblastiach by sa mala zvýšiť a podporiť vytvorením fondu EÚ pre kybernetickú bezpečnosť na podporu výskumu, vývoja a inovácie v súčasnom aj v budúcom rámcovom programe pre výskum. Okrem toho by EÚ mala vytvoriť fond na zavádzanie kybernetickej bezpečnosti, a to tým, že otvorí nové okno v súčasnom aj v budúcom Nástroji na prepájanie Európy, ako aj v nasledujúcej generácii EŠIF 3.0.

Mali by sa vytvoriť stimuly pre členské štáty, aby kupovali podľa možnosti európske riešenia a uprednostňovali európskych dodávateľov, ak sú k dispozícii, najmä v súvislosti s citlivými aplikáciami. Európa by mala podporovať rast európskych kybernetických šampiónov, ktorí dokážu súťažiť na svetovom trhu.

4.6.2. MSP

Vzhľadom na fragmentáciu trhu je nevyhnutné mať jasnejšiu predstavu o dopyte zákazníkov, aby sa dosiahla lepšia účinnosť na trhu. Bez štruktúrovaného dopytu nemôžu MSP a startupy rýchlo rásť. V tejto súvislosti by bolo pozitívnym krokom vytvoriť centrum kybernetickej bezpečnosti pre MSP.

Technológie v oblasti kybernetickej bezpečnosti sa rýchlo vyvíjajú a MSP môžu vďaka svojej schopnosti pružne reagovať a poskytovať špičkové riešenia, ktoré sú pre zachovanie konkurencieschopnosti nevyhnutné. EÚ na rozdiel od tretích krajín vhodný podnikateľský model pre MSP ešte stále hľadá.

Mohli by sa navrhnuť osobitné systémy pre startupy a MSP, ktoré by im pomohli znášať náklady na certifikáciu, aby mohli prekonať veľké problémy s financovaním svojho technologického a obchodného rozvoja.

4.7. Ľudský faktor: vzdelávanie a ochrana

4.7.1. EHSV konštatuje, že v návrhu Komisie sa náležite nezohľadňuje skutočnosť, že hlavným protagonistom digitálnych procesov je človek, či už ako príjemca, alebo ako príčina veľkých kybernetických incidentov.

4.7.2. Je potrebné vybudovať pevnú základňu kybernetických zručností a zlepšiť počítačovú hygienu, a to aj prostredníctvom osvetových kampaní určených jednotlivcom aj podnikom. Na to, aby sa to podarilo, sú potrebné primerané investície, čas na vyškolenie kompetentných inštruktorov a účinné osvetové kampane. Pretavenie týchto troch strategických línií do praxe si vyžaduje zapojenie celoštátnych a regionálnych orgánov (zodpovedných za vytvorenie účinných vzdelávacích programov a investovanie do nich) a podnikov a MSP a ich kolektívny prístup.

4.7.3. Malo by sa zväziť vytvorenie prípadného študijného programu s certifikáciou EÚ pre stredné školy a odborníkov s aktívnym zapojením ENISA a jej partnerských organizácií na úrovni jednotlivých štátov. Okrem toho sa pri navrhovaní vzdelávacích programov musí dbať na rovnosť pohlaví, aby sa zlepšila miera zamestnanosti v oblasti kybernetickej bezpečnosti.

4.7.4. EHSV sa nazdáva, že certifikačná činnosť by mala zahŕňať primeraný systém označovania pre hardvér aj pre softvér, ako je to v prípade mnohých iných produktov (napr. energetických). Takýto nástroj bude mať tri výhody: pomôže znížiť náklady pre podniky, odstráni súčasnú fragmentáciu trhu v dôsledku rôznych systémov certifikácie, ktoré už boli prijaté na úrovni jednotlivých štátov, a umožní spotrebiteľom ľahšie sa zorientovať v kvalite a vlastnostiach kupovaného produktu. Preto je dôležité, aby sa príslušné mechanizmy certifikácie a označovania uplatňovali aj na výrobky dovážané z tretích krajín. EHSV sa napokon domnieva, že by mohlo byť užitočné, keby sa vytvorilo osobitné logo, ktoré by spotrebiteľov a používateľov okamžite informovalo o spoľahlivosti kupovaných výrobkov alebo stránok, na ktorých prebiehajú obchodné transakcie alebo dochádza k prenosu citlivých dát.

4.7.5. ENISA by mala mať na starosti dôležitú viacúrovňovú informačnú a osvetovú činnosť, aby sa zvýšilo povedomie o „bezpečnom“ správaní v digitálnom prostredí a vzrástla dôvera používateľov voči internetu. Do tohto úsilia by mali byť zapojené organizácie podnikateľov, združenia spotrebiteľov a ďalšie organizácie pôsobiace v oblasti digitálnych služieb.

4.7.6. EHSV považuje za zásadné, aby sa ako doplnok k aktu o kybernetickej bezpečnosti čo najskôr začal uplatňovať rozsiahly európsky program vzdelávania a odbornej prípravy v digitálnej oblasti, ako to už výbor navrhoval v stanovisku INT/828, aby sa všetkým občanom poskytli nástroje na čo najlepšie zvládnutie prechodu. EHSV, hoci si uvedomuje zvláštne právomoci členských štátov v tejto oblasti, hlavne dúfa, že tento program sa začne uplatňovať v školách zlepšením znalostí vyučujúcich, úpravou učebných plánov a didaktiky v súvislosti s digitálnymi technológiami (vrátane elektronického vzdelávania) a všetkým žiakom a študentom poskytne kvalitnú odbornú prípravu. Program sa prirodzene rozšíri do neustáleho ďalšieho vzdelávania, aby sa prispôbovala a aktualizovala kvalifikácia všetkých pracovníkov⁽¹²⁾.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. *Nové technológie a riešenia: internet vecí*

Počet pripojených zariadení neustále rastie a vzhľadom na digitalizáciu komponentov, systémov a riešení, ako aj vzhľadom na lepšie pripojenie, sa očakáva, že niekoľkonásobne prekročí počet ľudí žijúcich na Zemi. Vďaka tomuto trendu vznikajú nové príležitosti pre počítačovú kriminalitu, pretože zariadenia internetu vecí často nie sú tak dobre chránené ako klasické zariadenia.

Európske normy bezpečnosti v rôznych oblastiach, v ktorých sa využíva internet vecí, môžu pomôcť zredukovať úsilie, čas a rozpočet potrebné na vývoj, a to pre všetkých účastníkov hodnotového reťazca pripojených produktov.

Určitá forma minimálnej úrovne bezpečnosti prostredníctvom riadenie identity a prístupu IDAM (Identity & Access Management), opráv a riadenia zariadení bude pravdepodobne potrebná aj pre „bežné“ zariadenia „internetu ľudí“. Keďže certifikácia je kľúčovou metódou, ako zabezpečiť vyššiu úroveň bezpečnosti, v novom prístupe EÚ k certifikácii by sa mal klásť väčší dôraz na bezpečnosť internetu vecí.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Digitálny jednotný trh: preskúmanie v polovici trvania.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Ročný prieskum rastu na rok 2018

[COM(2017) 690 final]

(2018/C 227/14)

Spravodajca: **Dimitris DIMITRIADIS**

Konzultácia	Európska komisia, 18.1.2018
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušný podvýbor	podvýbor k ročnému prieskumu rastu na rok 2018
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	194/2/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV pripisuje rámcu európskeho semestra strategický význam a je odhodlaný naďalej prispievať v tejto oblasti čo najefektívnejším spôsobom. EHSV zároveň zdôrazňuje, že je potrebné posilniť úlohu organizovanej občianskej spoločnosti v rámci cyklu európskeho semestra, a najmä v rámci prípravy ročného prieskumu rastu (RPR). EHSV môže priniesť pridanú hodnotu k tomuto procesu. Okrem toho by sa najmä sociálni partneri a národné hospodárske a sociálne rady mali zapojiť do európskeho semestra štruktúrovanejším spôsobom.

1.2. EHSV uznáva, že sociálny rozmer európskeho semestra sa posilnil zavedením ukazovateľov sociálneho prehľadu (*social scoreboard*) do spoločnej správy o zamestnanosti ⁽¹⁾. Napriek tomu je výbor presvedčený, že zameranie na zvyšovanie objemu investícií, štrukturálne reformy a posilňovanie makroekonomickej rovnováhy ⁽²⁾ deklarované Komisiou musí byť sprevádzané rozšírením cyklu semestra na iné oblasti ukazovateľov „presahujúcich rámec HDP“ (sociálne a environmentálne ciele, ako aj ciele v oblasti trvalej udržateľnosti). EHSV súhlasí s tým, aby sa prostredníctvom semestra podporil európsky sociálny pilier, aby sa tento stal nástrojom na dosiahnutie lepších životných a pracovných podmienok pre občanov, EHSV by si želal, aby sa ciele Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP) zahrnuli do prijímaných politických opatrení a rozhodnutí.

1.3. EHSV zastáva názor, že kľúčom k zvýšeniu dlhodobého rastu sú investície, inovácie a poznatky, vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie, a to najmä v oblasti ekologických technológií a obehového hospodárstva, ale aj v tradičnejších sektoroch. Výbor zdôrazňuje, že podiel súkromných investícií bude vysoký len vtedy, ak sa vytvorí vhodná motivácia, zaručí sa stabilný domáci dopyt a zachová sa priaznivé investičné prostredie.

1.4. Výbor poukazuje na to, že verejné investície sú pomerne nízke a zaostávajú. Trvá na tom, že je potrebné zvýšiť verejné investície s cieľom ochrániť nestabilný rast, čo zahŕňa posilnenie sociálnych investícií do opatrení zameraných na rozvoj ľudského kapitálu prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy a na zlepšenie verejných služieb, infraštruktúry pre poskytovanie starostlivosti, inovácie a sociálnej súdržnosti v rôznych krajinách a regiónoch. EHSV opakovane vyzýva, aby sa na tento účel schválilo prijatie tzv. „zlatého pravidla verejných investícií“ na stimulovanie verejných investícií.

⁽¹⁾ Spoločná správa o zamestnanosti.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 73.

1.5. EHSV berie na vedomie zavedenie programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP)⁽³⁾. Hoci je vnímaný ako veľmi potrebný nástroj, ktorý by mohol pomôcť členským štátom vykonávať inštitucionálne, administratívne a štrukturálne reformy tým, že poskytne zdroje na budovanie kapacít a technickú pomoc, tieto reformy by podľa EHSV nemali skončiť len dereguláciou trhu práce a liberalizáciou trhu s výrobkami. Výbor však zároveň upozorňuje, že vzhľadom na pomerne nízky rozpočet a nedostatok skúseností v oblasti spolupráce s členskými štátmi pri vykonávaní štrukturálnych reforiem, program nemusí priniesť očakávané výsledky.

1.6. Výbor súhlasí s názorom Komisie, že hospodársky a sociálne primerané a dobre vyvážené štrukturálne reformy na dobre fungujúcom trhu práce a trhu s výrobkami majú zásadný význam pre prispôbenie európskeho hospodárstva dlhodobým štrukturálnym zmenám a prípadným ekonomickým a environmentálnym otarasom. EHSV však trvá na nesystémovom prístupe, pričom reformy by s mali uskutočňovať len v prípade potreby a s ohľadom na vnútroštátne právne predpisy, sociálny dialóg a kolektívne zmluvy.

1.7. EHSV víta, že Komisia kladie v ročnom prieskume rastu väčší dôraz na zloženie a účinnosť verejných výdavkov ako aj na zodpovednú fiškálnu politiku a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov. Výbor je presvedčený, že reformy verejnej správy zamerané na iniciatívy v oblasti elektronickej verejnej správy (e-government), účinnosť verejného obstarávania⁽⁴⁾ a väčšia transparentnosť verejných prostriedkov môžu priniesť veľké úspory nákladov a zvýšiť objem verejných investícií. Pokiaľ ide o rozpočtovú konsolidáciu, tieto opatrenia by sa mali prijať medzi prvými.

1.8. EHSV zdôrazňuje, že úsilie zamerané na zmierňovanie negatívnych účinkov starnutia je výzvou pre rozpočty členských štátov. Treba opakovane vyzdvihnúť význam odbornej prípravy a rekvalifikácie, úlohu prevencie, ktorú plní sektor zdravotníctva, efektívnosť výdavkov v sektore zdravotníctva a potrebu zachovať účinnosť systému sociálnej ochrany.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. EHSV opakuje svoje názory, pokiaľ ide o skutočnosť, že ročný prieskum rastu sa nevzťahuje na iné relevantné oblasti politiky, ako je napríklad politika v oblasti životného prostredia alebo ďalšie dôležité otázky ako kvalitné pracovné miesta. EHSV sa domnieva, že je možné rozšíriť semester s cieľom zabezpečiť, aby makroekonomické politiky EÚ boli trvalo udržateľné, a to nielen v hospodárskom a sociálnom kontexte, ale aj z environmentálneho hľadiska. Semester musí pristupovať k hospodárskym, sociálnym a environmentálnym výzvam rovnakým spôsobom.

2.2. Z tohto pohľadu by európsky semester mal zahŕňať komplexný systém ukazovateľov, ktoré budú zohľadňovať sociálne a environmentálne dôsledky. Zavedenie ukazovateľov sociálneho prehľadu v RPR na rok 2018 je prvým krokom týmto smerom, ktorý by mal byť podľa možnosti doplnený o ukazovatele vzťahujúce sa na vývoj miezd a miery pokrytia kolektívneho vyjednávania. Súčasnú makroekonomickú a sociálnu analýzu by sa mohli doplniť pridaním ukazovateľov efektívneho využívania zdrojov a energetickej účinnosti, pokroku v oblasti národných cieľov týkajúcich sa klímy a energetiky a zmien vnútroštátneho environmentálneho daňového zaťaženia.

2.3. RPR by mal klásť väčší dôraz na dlhodobé demografické problémy, a to najmä v súvislosti so starnutím obyvateľstva a migráciou pracovníkov. V situácii, keď sa zdá, že sa podarilo odvrátiť bezprostredné ohrozenie hospodárskej a fiškálnej stability, existuje naliehavá potreba zamerať sa na tieto dlhodobšie otázky.

2.4. EHSV dospel počas diskusií k záveru, že európsky semester by sa mal viac rozvinúť, aby sa zaistila koordinácia plnenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja⁽⁵⁾.

2.5. Pri rozvoji európskeho semestra by sa malo zohľadňovať obdobie po brexite a vychádzať z predpokladu, že bude nevyhnutné navýšiť finančnú kapacitu.

2.6. Okrem toho bude potrebné prispôbiť európsky semester budúcej stratégii po roku 2020. Táto stratégia by mala vychádzať z priorit Junckerovej Komisie, ako aj z cieľov stanovených do roku 2030 založených na stratégii Európa 2020 a jej cieľoch (ktoré sú stále relevantné aj na nadchádzajúce roky) a Parížskej dohode o zmene klímy.

⁽³⁾ Nariadenie (EÚ) č. 2017/825.

⁽⁴⁾ COM(2017) 572.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 44.

3. Konkrétne pripomienky

3.1. Investície

3.1.1. Rast produktivity je jedným z hlavných zdrojov zlepšovania v oblasti hospodárskeho blahobytu. Je veľmi dôležité, aby si EÚ zachovala vysokú a udržateľnú mieru rastu produktivity, a to vzhľadom na skutočnosť, že EÚ v súčasnosti zaostáva za svojimi hlavnými konkurentmi, najmä v kľúčových priemyselných odvetviach a rozvoji nízkouhlíkových technológií. Neustále sa zlepšujúce hospodárstvo je nevyhnutným základom pre financovanie sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti na úrovni, akú požadujú európski občania. Podpora blahobytu, súdržnosti a sociálnej spravodlivosti je plne zlučiteľná s hospodárskym rastom a rastom produktivity⁽⁶⁾.

3.1.2. Kľúčom k rastu produktivity sú investície, kvalitné pracovné miesta, inovácie a poznatky. S nižším kapitálovými investíciami sa pracovníkom dáva k dispozícii menej nových zariadení a za rovnakých podmienok sú budúce miery rastu produktivity na nižšej úrovni. Platí to najmä v časoch, keď sa rast pracovnej sily spomaľuje v dôsledku demografických zmien a poklesu pôrodnosti, ako je tomu v prípade Európy. Na zvýšenie produktivity práce je potrebné investovať do vzdelávania, celoživotného vzdelávania a odbornej prípravy, zlepšenia pracovných podmienok, základných služieb, ako sú starostlivosť o deti a mimoškolská starostlivosť, modernizácie prevádzok, zariadení a výrobných techník, nových objavov a inovácií, dopravy, komunikácií a ďalšej infraštruktúry. Okrem toho sa musí vziať do úvahy skutočnosť, že rozsiahle verejné investície vrátane sociálnych investícií si vyžadujú oveľa dlhšie lehoty. Ďalšie zohľadnenie požiadaviek na plánovanie by preto malo pomôcť zvýšiť objem verejných investícií. EHSV opakovane vyzýva, aby sa na tento účel schválilo prijatie tzv. „zlatého pravidla verejných investícií“ na stimulovanie verejných investícií.

3.1.3. EHSV v tejto súvislosti považuje za dôležité, aby sa v plnej miere využili príležitosti, ktoré ponúka rozpočet EÚ a národné rozpočty a aby politika súdržnosti bola aj naďalej hlavným investičným nástrojom EÚ. Výbor však zdôrazňuje, že jej riadenie a interakcia s európskym semestrom by sa mali zlepšiť s cieľom ďalej zvýšiť jej prínos k udržateľnému a inkluzívnemu rastu. Štrukturálne fondy sa môžu používať viac ako v súčasnosti, aby sa podporilo vzdelávanie a odborná príprava v oblasti potrebných zručností v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi. Výbor v tomto kontexte súhlasí s názorom Komisie, že EFSI zďaleka nedosiahol svoj plný potenciál, pokiaľ ide o podporu rozvoja ľudského kapitálu.

3.1.4. Na modernizáciu prevádzok a výrobných technológií je potrebné vytvoriť vhodné podnikateľské a spoločenské prostredie, aby tak spoločnosti boli motivované investovať. EHSV sa domnieva, že je mimoriadne dôležité, aby členské štáty vybudovali silnejšie a účinnejšie inštitúcie schopné bojovať proti korupcii a dodržiavať zásady právneho štátu. V opačnom prípade miera investícií nemôže byť vysoká.

3.1.5. EHSV opätovne zdôrazňuje potrebu investícií do opatrení na podporu spravodlivého prechodu, ktoré sprevádzajú transformačné investície, najmä v oblasti energetiky a výrobných odvetví. Tieto investície, na ktorý by mali byť k dispozícii vhodné finančné prostriedky, by mali podporovať aj pracovníkov z regiónov prechádzajúcich z vysokouhlíkového na nízkouhlíkové priemyselné odvetvia, ktoré potrebujú kvalitné riadenie, aby mohli prispieť k dosiahnutiu cieľov v oblasti dôstojnej práce pre všetkých, sociálneho začlenenia a odstránenia chudoby.

3.1.6. Okrem priaznivých podmienok je pre investície tiež dôležitá existencia dobre fungujúcich finančných trhov v Európe. EHSV sa obáva, že integrácia finančných trhov ešte stále zaostáva. Ďalší rozvoj bankovej únie a únie kapitálových trhov (CMU) by mal pokračovať bez akéhokoľvek odkladu.

3.1.7. EHSV súhlasí s tým, že prvoradý význam má vytvorenie únie kapitálových trhov a ostatných rámcových podmienok, aby sa zlepšili podmienky financovania, diverzifikovalo riziko a uľahčil prístup k úverom pre všetky podniky a aby sa začala uplatňovať zásada rovnakých príležitostí.

3.1.8. Podmienky pre prístup k financiam sú stále veľmi rozdielne a prístup k finančným prostriedkom je naďalej veľmi komplikovaný a predstavuje hlavnú výzvu pre MSP, malé rodinné a tradičné podniky, začínajúce a rozširujúce sa podniky. Z tohto dôvodu výbor víta opatrenia, ako je napríklad celoeurópsky fond fondov rizikového kapitálu, a vyzýva Komisiu, aby v spolupráci s miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi orgánmi prijala ďalšie opatrenia na prilákanie súkromných a verejných investícií a podporu diferenciacie finančných zdrojov.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 33.

3.1.9. Rozvoj únie kapitálových trhov – expanzia rizikových fondov, súkromné kapitálové trhy – vrátane neformálnych trhov, podnikateľských anjelov a kolektívneho financovania zlepšil prístup k rizikovému kapitálu pre osobitné kategórie MSP. Veľký podiel MSP však pravdepodobne nebude mať prospech z tohto vývoja. Dokonca ani pre inovatívne spoločnosti, začínajúce podniky a stredné podniky nie sú nové nástroje ľahko využiteľné a medzi krajinami pretrvávajú značné rozdiely podľa úrovne rozvoja miestnych kapitálových trhov a vzhľadom na nedostatok náležitých právnych predpisov. Pozornosť by sa preto mala venovať vytváraniu príslušných podmienok pre bankové financovanie pre tieto spoločnosti.

3.1.10. EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vyvinuli všetko možné úsilie na odstránenie prekážok pre investície a vytváranie priaznivého investičného prostredia. Okrem vyššie spomenutých problémov možno ako príklad uviesť nariadenie o fonde rizikového kapitálu a ďalší rozvoj fondu sociálneho podnikania, „druhú šancu“ pre neúspešných podnikateľov, zlepšovanie insolvenčného konania alebo zavádzanie systémov preventívnej reštrukturalizácie. Jedným z pilierov rozvoja investičných aktivít musí byť stimulovanie účasti bánk a zvyšovanie ich operatívnej účinnosti.

3.1.11. Výbor už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách zdôraznil, že dobudovanie energetickej únie, stratégia pre jednotný digitálny a akčný plán pre obehové hospodárstvo trh prispievajú k tomu, aby sa mohli vytvoriť nové možnosti investovania. Okrem toho treba zohľadniť nové príležitosti pre ekologické investície na boj proti zmene klímy. Dynamickejší rozvoj týchto oblastí je taktiež podmienený medzinárodnými obchodnými dohodami – pričom niektoré z nich môžu byť nepriaznivo ovplyvnené zmenou postojov v globálnej politike – a v dôsledku toho dostupnosťou príslušných trhov.

3.2. Uskutočňovanie štrukturálnych reforiem

3.2.1. EHSV sa domnieva, že štrukturálne reformy by mali byť ekonomicky a sociálne dobre vyvážené. V prvom rade by sa mali vykonať štrukturálne reformy, ktoré podporujú rast produktivity, ale aj tie, ktoré posilňujú istotu zamestnania a systém sociálnej ochrany, pričom rešpektujú kolektívne vyjednávanie a nezávislosť sociálnych partnerov. Štrukturálne reformy sú nevyhnutné na vybudovanie integrity a transparentnosti verejnej správy a poskytovanie kvalitných služieb občanom a podnikom.

3.2.2. EHSV berie na vedomie iniciatívy, ktoré navrhla Komisia v pláne na prehlbenie hospodárskej a menovej únie v Európe, a v súčasnosti pripravuje osobitné stanovisko k tomuto balíku iniciatív⁽⁷⁾. Výbor bude naďalej prispievať do diskusie vedúcich predstaviteľov EÚ o budúcom rozvoji HMÚ v rámci diskusie o budúcnosti Európy. Výbor však vyjadruje poľutovanie nad tým, že v RPR sa väčšina problémov pri posilňovaní konvergenzie a zahrnutí členských štátov týka takmer výlučne len krajín eurozóny. Mala by sa rovnako venovať pozornosť a vyvíjať úsilie aj v súvislosti s konvergenciou krajín, ktoré nie sú členmi eurozóny. Treba propagovať novú stratégiu a akčný plán, aby sa zabezpečilo, že členské štáty s nižšou produktivitou dosiahnu štáty s lepšími výsledkami rozvojom svojich vlastných kvalitných investícií do rastu. Takisto by sa mali prijať opatrenia na podporu oživenia konkrétnych oblastí prostredníctvom revitalizačných projektov zahŕňajúcich kvalitný rast a investície.

3.2.3. Pri koncipovaní, vypracovaní a realizácii štrukturálnych reforiem, ktoré sú primerané a vyvážené z hospodárskeho a sociálneho hľadiska, zohrávajú osobitne dôležitú úlohu sociálni partneri. Podstatou tejto úlohy musí byť nový začiatok sociálneho dialógu, ktorý bude vychádzať zo súčasného dialógu, ale bude využívať posilnené kapitálové nástroje. Zodpovedná občianska angažovanosť značne závisí od jasnej a priamej komunikácie. EHSV víta zámer Komisie výrazne a systematicky zapojiť sociálnych partnerov do cyklu európskeho semestra.

3.2.4. EHSV súhlasí s názorom Európskeho parlamentu, podľa ktorého je dobre fungujúci trh práce veľmi dôležitý pre pozitívnu ekonomickú konjunktúru⁽⁸⁾. Mala by to byť jedna z priorit reforiem. EHSV sa však domnieva, že je potrebné posilniť sociálny rozmer jednotného európskeho trhu vrátane systémov sociálneho zabezpečenia, pričom základom toho by mal byť EPSP.

3.2.5. Pri riešení štrukturálnych problémov na trhu práce, ktorým čelia členské štáty, by Komisia mala brať do úvahy rôzne úrovne hospodárskeho rozvoja členských štátov, pričom by navrhované opatrenia mali byť produktívne, inkluzívne, prijateľné a zrealizovateľné v ich spoločnostiach.

⁽⁷⁾ ECO/446 (zatiaľ neuvverejnené v Úradnom vestníku).

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 73.

3.2.6. Kvalitné vzdelávanie a odborná príprava musia byť prístupné pre všetkých ako základné právo. Pre rozvoj európskeho hospodárstva je však v súčasnosti veľmi dôležité, aby bolo možné sa spoľahnúť na vzdelanú, dobre informovanú a zručnú pracovnú silu. Existuje mnoho signálov organizácií zamestnávateľov, že najvýznamnejším faktorom, ktorý bráni zvýšeniu produkcie a tvorby pracovných miest je nedostatok správnych zručností požadovaných podnikmi. Na druhej strane odborové zväzy naliehavo požadujú vhodný rámec, ktorý by všetkým umožnil nadobúdať najnovšie zručnosti potrebné počas svojej kariéry (napr. právo na platené študijné voľno), čo prináša povinnosti pre všetkých: pre jednotlivcov, podniky (v závislosti od ich veľkosti) a pre verejnosť. Tieto otázky je potrebné bezodkladne riešiť prostredníctvom náležitých opatrení navrhnutých v ročnom prieskume rastu v súlade s novým programom v oblasti zručností pre Európu⁽⁹⁾.

3.2.7. Podľa Spoločnej správy o zamestnanosti „zostáva rast miezd vo väčšine krajín utlmený ... v období rokov 2014 až 2016 rast reálnej mzdy zaostával za rastom produktivity. Ide o dlhodobý trend: v EÚ sa v reálna produktivita na zamestnanca v období rokov 2000 až 2016 zvýšila o 14,3 %, zatiaľ čo reálna odmena na zamestnanca vzrástla o 10,2 %⁽¹⁰⁾“. Zatiaľ čo vo väčšine krajín bola miera rastu miezd vo väčšine krajín nižšia ako rast produktivity, v iných krajinách bola vyššia. Táto rôznorodosť vedie EHSV k tomu, aby zdôraznil, že rast reálnych miezd vrátane minimálnej mzdy, ak táto existuje, by mal byť v súlade s rastom produktivity. EHSV sa domnieva, že spravodlivé prerozdelenie príjmov a bohatstva pochádzajúcich z prírastkov produktivity by malo zvýšiť rovnosť a mať pozitívny dosah na domáci a globálny dopyt v EÚ. Tento domáci dopyt treba stimulovať ako základnú podmienku pre udržateľný rast, prekonanie krízy a podporu zamestnanosti. Jedným z najdôležitejších prostriedkov na dosiahnutie týchto cieľov v európskej ekonomike a spoločnosti je v súčasnosti zvýšenie miezd, najmä tých nižších⁽¹¹⁾.

3.2.8. EHSV už veľakrát zdôraznil potrebu podpory pre MSP⁽¹²⁾, ktoré – okrem dotknutých pracovníkov a zamestnancov – najviac trpia v dôsledku zlyhaní trhu, pričom majú veľký potenciál prispievať k európskemu hospodárstvu. Výbor preto víta zámer Komisie podporiť šírenie nových technológií medzi MSP. Zároveň je dôležité, aby Komisia zohľadnila aj problémy s prístupom k financovaniu pre MSP, ich rôznorodosť ako celku a potrebu podporovať malé tradičné a rodinné podniky⁽¹³⁾.

3.2.9. Pevnou súčasťou reformného procesu musí byť zavedenie systému stimulov, ktorý vytvára spravodlivé podmienky hospodárskej súťaže, vo väčšej miere podporuje rast a obmedzuje možnosti zneužitia. Osobitná pozornosť by sa mala venovať lepšiemu regulačnému a administratívne rámcu. EHSV súhlasí s názorom uvedeným v ročnom prieskume rastu, že jednotný trh v oblasti obrany by mohol priniesť značné výhody pre európskych občanov, opakovane však pripomína, že rozpočtové prostriedky EÚ by sa nemali využívať na financovanie vojenských nástrojov či operačných činností.

3.2.10. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné naďalej posilňovať konkurencieschopnosť Európy v širokom zmysle – oveľa viac než iba konkurencieschopnosť podnikov. Ekonomické postavenie Európy vo svete sa musí posilniť a je potrebné prijať opatrenia, ktoré by ju lepšie pripravili na súťaž s globálnymi konkurentmi.

3.3. **Zodpovedné fiškálne politiky**

3.3.1. Pozorovaná obnova európskeho hospodárstva pomáha zlepšovať stav verejných financií, ktoré boli počas hospodárskej a finančnej krízy a po nej pod tlakom. Nízke úrokové sadzby a hospodársky rast zároveň poskytujú vhodné príležitosti na zníženie nadmerného verejného dlhu tam, kde existuje. Pomer verejného dlhu k HDP je v rámci EÚ rozložený veľmi nerovnomerne a táto skutočnosť vystavuje krajiny s vysokou mierou zadlženia možnému úrokovému riziku, čo vedie k vysokým nákladom na financovanie, ak sa v dôsledku uvoľňovania nastavenia menovej politiky začnú zvyšovať úrokové sadzby.

3.3.2. Vzhľadom na tieto skutočnosti EHSV oceňuje skutočnosť, že jedným z pilierov, na ktorých Komisia zakladá svoju hospodársku a sociálnu politiku, je pilier zodpovedných fiškálnych politik. Výbor by však chcel zdôrazniť, že zodpovednú politiku verejných výdavkov nemožno hodnotiť len ako deficit podľa účtovného výsledku, ale podľa jej vplyvu na reálnu ekonomiku a spoločnosť vo všeobecnosti.

⁽⁹⁾ COM(2016) 381.

⁽¹⁰⁾ Spoločná správa o zamestnanosti, s. 4.

⁽¹¹⁾ ECO/444 (zatiaľ neuverejnené v Úradnom vestníku).

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 345, 13.10.2017, s. 15.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 1.

3.3.3. EHSV v plnej miere podporuje názor, že je potrebné, aby sa fiškálna politika prispôbila konkrétnym okolnostiam v jednotlivých krajinách. Večnú dilemu medzi potrebou zabezpečiť dlhodobú kontrolu nad úrovňami deficitu a dlhu na jednej strane a verejnými výdavkami priaznivejšími pre rast na strane druhej je vždy ťažké vyriešiť, pričom správna rovnováha sa môže odlišovať v závislosti od konkrétnej situácie krajín. EHSV podporuje pružnosť, najmä vtedy, ak umožňuje realizovať verejné investície na dynamizáciu odvetví, ktoré sú užitočné aj z dlhodobého hľadiska (vzdelávanie, odborná príprava, zdravotná starostlivosť) alebo investície zamerané na vytváranie podmienok na transformáciu ekonomiky na udržateľné hospodárstvo, ktoré bojuje proti zmene klímy alebo na podporu opatrení pre podniky postihnuté zlyhaním trhu.

3.3.4. EHSV dôrazne vyzýva na neustály, dobre koordinovaný boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, aby sa tak zabezpečilo spravodlivé zdaňovanie nadnárodných spoločností a digitálne hospodárstvo. EHSV takisto pripomína, že je dôležité bojovať proti daňovým únikom prostredníctvom väčšej transparentnosti⁽¹⁴⁾, a proti všetkým formám nekalej daňovej súťaže medzi členskými štátmi⁽¹⁵⁾.

3.4. Európsky pilier sociálnych práv

3.4.1. EHSV víta medziinštitucionálny konsenzus dosiahnutý vo vyhlásení Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP) na sociálnom summite v Göteborgu v novembri 2017.

3.4.2. EPSP je v prvom rade politickým vyhlásením zahŕňajúcim legislatívne a nelegislatívne návrhy. Jednomyselná podpora získaná zo strany členských štátov je dôležitým signálom na podporu jeho uplatňovania. Ako rámec pre legislatívne aj nelegislatívne iniciatívy by EPSP mal pomôcť podporiť reformy a zvýšiť dôraz kladený na sociálny pokrok v rámci európskeho semestra.

3.4.3. EHSV sa domnieva, že EPSP by sa mal doplniť o časový plán týkajúci sa jeho vykonávania a podpory dosiahnutia jeho cieľov na vnútroštátnej úrovni⁽¹⁶⁾.

3.4.4. EHSV požaduje taký európsky semester, do ktorého bude v plnej miere začlenený sociálny rozmer. EHSV by si želal, aby sa ciele EPSP zahrnuli do prijímaných politických opatrení a rozhodnutí.

3.4.5. Ako už EHSV v minulosti zdôraznil⁽¹⁷⁾, EÚ musí sklbiť zdravý hospodársky základ so silným sociálnym zameraním, aby si zaistila svoju budúcnosť. EÚ sa musí zamerať na zaistenie vyváženého a inkluzívneho hospodárskeho rastu, sociálneho pokroku a environmentálnej integrity, čo môže viesť k vyššiemu blahobytu občanov.

3.4.6. Jesenný balík Komisie zahŕňa ukazovatele sociálneho prehľadu ako nový nástroj v rámci európskeho semestra na monitorovanie vykonávania EPSP, a to by malo byť súčasťou analýzy vykonanej v rámci nadchádzajúcich správ o jednotlivých krajinách a odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 62.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 131.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 145.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 145.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica Rady 92/66/EHS zavádzajúca opatrenia Spoločenstva na kontrolu pseudomoru hydiny

[COM(2017) 742 *final* – 2017/0329 (COD)]

(2018/C 227/15)

Konzultácia	Európsky parlament, 14.12.2017 Rada Európskej únie, 22.12.2017
Právny základ	článok 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	151/2/5

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku EHSV 4014/2013 (NAT/611), prijatom 16. októbra 2013 (*), na svojom 532. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2018 (schôdza zo 14. februára) rozhodol 152 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 členov sa hlasovania zdržalo, zaujať k predmetnému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

(*) Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 166.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2016/1139, pokiaľ ide o rozsahy rybolovnej úmrtnosti a úrovne ochrany niektorých populácií sleďa atlantického v Baltskom mori

[COM(2017) 774 *final* – 2017/0348 (COD)]

(2018/C 227/16)

Konzultácia	Európsky parlament, 15.1.2018 Rada Európskej únie, 19.1.2018
Právny základ	článok 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	193/1/3

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 532. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2018 (schôdza z 14. februára) rozhodol 193 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 256/2014 o povinnosti oznamovať Komisii investičné projekty v oblasti energetickej infraštruktúry v rámci Európskej únie

[COM(2017) 769 final – 2017/347 (COD)]

(2018/C 227/17)

Konzultácia	Európsky parlament, 15.1.2018 Rada Európskej únie, 11.1.2018
Právny základ	článok 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v pléne	14.2.2018
Plenárne zasadnutie č.	532
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	192/0/2

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 532. plenárnom zasadnutí 14. a 15. februára 2018 (schôdza zo 14. februára) sa rozhodol 192 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 14. februára 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK